

**YENİ MEDYADA GÖÇ ODAKLI OLAĞANDIŞI
DURUM İLETİLERİ ÜRETMEYE DAYALI
GÖRSEL – ALGISAL SORGULAMA:
TASARIM TABANLI ARAŞTIRMA ÖRNEĞİ**

**Doktora Tezi
Ayça YILMAZ
Eskişehir 2022**

**YENİ MEDYADA GÖÇ ODAKLI OLAĞANDIŞI DURUM İLETİLERİ
ÜRETMEYE DAYALI GÖRSEL – ALGISAL SORGULAMA: TASARIM
TABANLI ARAŞTIRMA ÖRNEĞİ**

Ayça YILMAZ

DOKTORA TEZİ

Resim-İş Öğretmenliği Programı / Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Suzan Duygu ERİŞTİ

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Temmuz 2022

Bu çalışma Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu tarafından kabul edilen 2009E097 no.lu proje kapsamında desteklenmiştir.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

ÖZET

YENİ MEDYADA GÖÇ ODAKLI OLAĞANDIŞI DURUM İLETİLERİ ÜRETMEYE DAYALI GÖRSEL – ALGISAL SORGULAMA: TASARIM TABANLI ARAŞTIRMA ÖRNEĞİ

Ayça YILMAZ

Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Temmuz 2022

Danışman: Prof. Dr. Suzan Duygu ERİŞTİ

Bu araştırmanın amacı, görsel algı yönetimi ve manipülatif unsurlarla sosyal medya odaklı tasarım sürecinde, eğitim fakültesinde öğrenim gören görsel sanatlar öğretmen adaylarına sorgulayıcı, eleştirel, dinamik bir bakış açısının olağandışı durum iletileri aracılığıyla nasıl kazandırılacağı problemini çözmektir. Tasarım tabanlı olarak desenlenen bu araştırma, 2020-2021 eğitim öğretim yılı güz ve bahar döneminde Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Grafik Anasanat Atölye dersleri kapsamında gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri 2020-2021 eğitim öğretim yılı güz döneminde 14 haftalık ders süreci ve bahar döneminde 16 haftalık ders ve sınav süreci boyunca toplanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını Grafik Tasarım V ve Grafik Tasarım VI derslerini alan güzel sanatlar eğitimi bölümü 4. sınıf öğrencileri, dersin yürütücüsü ve araştırmacı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak katılımcı gözlem, odak grup görüşmeleri, yarı yapılandırılmış görüşmeler, öğrenci ürünleri, araştırmacı ve öğrenci günlükleri, derslerin video ve ses kayıtları gibi nitel veri toplama teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın verileri ise tasarım tabanlı araştırmanın uzun süren ve derinlemesine incelenen doğası gereği tematik analiz, betimsel analiz, ürün temelli analiz şeklinde çoklu ve farklı analiz yöntemleriyle çözümlenmiş ve NVivo12 programından faydalanılmıştır. Araştırmanın bulguları kapsamında görsel sanatlar öğretmen adaylarının yeni medyada göç odaklı olağandışı durum iletileri üretmeye dayalı görsel – algısal sorgulamaları sonucunda sorgulayıcı, eleştirel, dinamik bir bakış açısının kazandırıldığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Görsel algı yönetimi, Görsel ileti tasarımı, Güzel sanatlar eğitimi, Grafik tasarım, Görsel-algısal sorgulama, Tasarım tabanlı araştırma

ABSTRACT

VISUAL - PERCEPTUAL INQUIRY BASED ON GENERATING UNUSUAL STATUS MESSAGES FOCUSED ON MIGRATION IN NEW MEDIA: AN EXAMPLE OF DESIGN-BASED RESEARCH

Ayça YILMAZ

Department of Fine Arts Education

Anadolu University, Graduate School of Educational Sciences, July 2022

Supervisor: Prof. Dr. Suzan Duygu ERİŞTİ

This research aims to solve the problem of how to get an interrogative, critical, dynamic perspective through unusual status messages in the social media-focused design process, with visual perception management and manipulative elements by the candidates of visual arts teachers studying at the faculty of education. This research, designed with design-based research, was carried out within the scope of Graphic Design Required Program Courses of the Department of Fine Arts Education of the Faculty of Education of Anadolu University in the fall and spring semester of the fall and spring semester of the 2020-2021 academic year. The research data was collected during the fall period of the 2020-2021 academic years during the course process of 14 weeks, and during the spring period during the course and exam process of 16 weeks. The participants of the research are senior students of the department of fine arts education who have taken Graphic Design V and Graphic Design VI courses, the lecturer, and the researcher. In the research, participant observation, focus group interviews, semi-structured interviews, student products, researcher and student diaries, video and audio recordings of lectures were used as qualitative data collection tools. The data of the research were analyzed by multiple and different analysis methods in the form of thematic analysis, descriptive analysis, product-based analysis due to the long-lasting and in-depth nature of the design-based research and has benefited from the program of NVivo12. Within the scope of the research findings, Visual-perceptual questioning of visual arts teacher candidates based on generating unusual situation messages focused on migration in new media, it was observed that an interrogative, critical, dynamic perspective has been gained.

Keywords: Visual perception management, Visual message design, Fine arts education, Graphic design, Visual-perceptual inquiry, Design-based research.

ÖNSÖZ

“Yeni Medyada Göç Odaklı Olağandışı Durum İletileri Üretmeye Dayalı Görsel – Algısal Sorgulama: Tasarım Tabanlı Araştırma Örneği” isimli doktora tezimin, güzel sanatlar eğitimi, grafik tasarım, görsel iletişim tasarımı alanlarında çalışacak olan tüm araştırmacılara yapacakları araştırmalarında ve uygulamalarında fikir vermesini, kaynak oluşturmasını ve yeni araştırmalar için yol göstermesini temenni ederim.

Doktora eğitim sürecimin her aşamasında beni destekleyen, fikirleriyle yol gösteren, farklı bakış açıları kazandıran, bilgisiyle, vizyonuyla, akademik deneyimleriyle ve insani değerleriyle kendisini örnek aldığım, danışmanım olmasının ayrıcalığını her daim hissettiğim sevgili hocam, değerli tez danışmanım Prof. Dr. Suzan Duygu ERİŞTİ’ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yükseköğretime adımımı atar atmaz hayatıma dokunmaya başlayan, doktora sürecim de dahil olmak üzere tüm yükseköğretim hayatım boyunca her zaman bana yol gösteren, her zaman yanımda olan, akademik gelişimime önemli katkılar sağlayan, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, tez izleme komitemde de yer alan ve bu araştırmanın her aşamasında yol gösterici olan, bilgi ve deneyimleri ile katkı sağlayan sevgili hocam Dr. Öğr. Üyesi Asuman KAYA’ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yoğun çalışmalarını arasında araştırmama zaman ayıran, güler yüzü ve pozitif enerjisiyle desteğini esirgemeyen, tez izleme komitemde de yer alan, tüm süreçte akademik bilgi ve deneyimlerini paylaşan sevgili hocam Prof. Necla COŞKUN’a çok teşekkür ederim.

Doktora sürecimde tanıştığım, akademik bilgi ve deneyimlerinden faydalandığım ve kendimi bu yüzden hep çok şanslı hissettiğim, yeni bakış açıları kazanmamda büyük rol oynayan, süreç içerisinde karşılaştığım sorunlarda güler yüzünü, güzel enerjisini ve desteğini esirgemeyen sevgili hocam Dr. Öğr. Üyesi Sema ÜNLÜER’e çok teşekkür ederim.

Doktora sürecimde değerli sohbetlerini paylaştığım, her zaman güzel enerjisiyle motivasyon veren ve tez savunma jürimde bulunmak için uzak yollardan gelen Dr. Öğr. Üyesi Deniz ÖZESKİCİ’ye çok teşekkür ederim.

Tezimin uygulama aşamasını birlikte yürüttüğümüz, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi 2020-2021 Güz ve Bahar Dönemi Anasanat Atölye Grafik Tasarım V ve VI derslerinin değerli öğrencilerine teşekkür ederim.

Bugünlere gelmemde büyük emeği olan, benim için her zaman her şeyin en iyisini isteyen, attığım her adımda desteğini hiçbir zaman esirgemeyen, özellikle doktora sürecimde büyük bir sabırla yanımda olarak tüm süreci benimle deneyimleyen, benim için en değerli olan sevgili annem Zülgade YILMAZ'a sonsuz teşekkür ve şükranlarımı sunarım.

Son olarak, araştırma ve uygulama sürecimde verdikleri destekten dolayı Anadolu Üniversitesi'ne teşekkür ederim.

Ayça YILMAZ

Eskişehir 2022

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığımı ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BAŞLIK SAYFASI	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ.....	xiii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xv
GÖRSELLER DİZİNİ	xvii
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xxiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	6
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.6. Tanımlar	6
2. ALANYAZIN	8
2.1. Yeni Medya.....	8
2.2. Sosyal Medya.....	12
2.2.1. Sosyal Medyada Algı Yönetimi.....	18
2.2.1.1. Sosyal Medyada Manipülatif Süreç	22
2.3. Sosyal Medyada Kamusal Alan Pedagojisi	24
2.4. Olağandışı Durum Kavramı	27
2.5. Olağandışı Durum İletisi Bağlamında Göç Olgusu	30
2.6. İlgili Araştırmalar	35

2.6.1. Olağandışı Durum Örneği Olarak ‘Covid-19 Pandemisi’nin Güzel Sanatlar Eğitimi Sürecinde Yer Alması	44
3. YÖNTEM	46
3.1. Tasarım Tabanlı Araştırma	46
3.2. Araştırma Ortamı	52
3.3. Evren ve Örneklem	52
3.4. Araştırmacının Rolü	53
3.5. Veri Toplama Teknikleri ve Araçları	54
3.5.1. Alanyazın Taraması.....	55
3.5.2. Görüşme Tekniği.....	56
3.5.2.1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme	56
3.5.2.2. Odak Grup Görüşmesi	56
3.5.3. Gözlem Tekniği	57
3.5.4. Doküman İncelemesi.....	58
3.5.4.1. Video ve Ses Kayıtları.....	58
3.5.4.2. Öğrenci Ürünleri	59
3.5.4.3. Araştırmacı ve Öğrenci Günlükleri	59
3.6. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği	59
3.7. Verilerin Analizi ve Yorumlanması	61
4. BULGULAR VE YORUMLAR	63
4.1. Araştırmanın Uygulama Öncesi Süreci	63
4.1.1. Gözlem Bulguları	63
4.1.2. Uygulama Öncesi Odak Grup Görüşmesi Bulguları	70
4.1.3. Ders İzlencesinin Oluşturulması.....	73
4.2. Araştırmanın Uygulama Süreci Bulguları.....	74
4.2.1. Olağandışı Durum Örneği Olarak “Göç”	74
4.2.2. Uygulama Sürecinin Betimlenmiş Ders Bulguları	75
4.2.2.1. Birinci Haftada Gerçekleşen Ders İşleniş Sürecine İlişkin Bulgular.....	77

4.2.2.2. İkinci Haftada Gerçekleşen Ders İşleniş Sürecine İlişkin Bulgular	78
4.2.2.3. Üçüncü Haftada Gerçekleşen Ders İşleniş Sürecine İlişkin Bulgular	81
4.2.2.4. Dördüncü Haftada Gerçekleşen Ders İşleniş Sürecine İlişkin Bulgular	86
4.2.2.5. Beşinci Haftada Gerçekleşen Ders İşleniş Sürecine İlişkin Bulgular	89
4.2.2.6. Altıncı Haftada Gerçekleşen Ders İşleniş Sürecine İlişkin Bulgular	95
4.2.2.7. Yedinci Haftada Gerçekleşen Ders İşleniş Sürecine İlişkin Bulgular	100
4.2.2.8. Sekizinci Haftada Gerçekleşen Ders İşleniş Sürecine İlişkin Bulgular	101
4.2.2.9. Dokuzuncu Haftada Gerçekleşen Ders İşleniş Sürecine İlişkin Bulgular	105
4.2.2.10. Onuncu Haftada Gerçekleşen Ders İşleniş Sürecine İlişkin Bulgular	112
4.2.2.11. Onbirinci Haftada Gerçekleşen Ders İşleniş Sürecine İlişkin Bulgular	114
4.2.2.12. Onikinci Haftada Gerçekleşen Ders İşleniş Sürecine İlişkin Bulgular	123
4.2.2.13. Onüçüncü Haftada Gerçekleşen Ders İşleniş Sürecine İlişkin Bulgular	126
4.2.2.14. Ondördüncü Haftada Gerçekleşen Ders İşleniş Sürecine İlişkin Bulgular	130
4.2.2.15. Onbeşinci Haftada Gerçekleşen Ders İşleniş Sürecine İlişkin Bulgular	133
4.2.2.16. Onaltıncı Haftada Gerçekleşen Ders İşleniş Sürecine İlişkin Bulgular	136
4.2.3. Görüşme Bulguları.....	136
4.2.3.1. Odak Grup Görüşmesi Bulguları	137
4.2.3.1.1. Birinci Odak Grup Görüşmesi Bulguları	137

4.2.3.1.2. İkinci Odak Grup Görüşmesi Bulguları	148
4.2.3.1.3. Üçüncü Odak Grup Görüşmesi Bulguları	150
4.2.3.2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Bulguları	150
4.2.3.2.1. Birinci Yarı Yapılandırılmış Görüşme Bulguları	151
4.2.3.2.2. İkinci Yarı Yapılandırılmış Görüşme Bulguları	160
4.2.4. Ürün Temelli Sürecin Yapılandırılmasında Tasarım Tabanlı Araştırma Yaklaşımının Oluşturulmasına İlişkin Çerçeve	166
4.2.5. Ürün Temelli Bulgular	168
4.2.5.1. “Göç” Ana Teması için Ürün Temelli Bulgular.....	170
4.2.5.2. “Göç ve Aile” Alt Teması için Ürün Temelli Bulgular	174
4.2.5.3. “Göç ve Çocuk” Alt Teması için Ürün Temelli Bulgular	180
4.2.5.4. “Göç ve Dil” Alt Teması için Ürün Temelli Bulgular	186
4.2.5.5. “Göç ve Eğitim” Alt Teması için Ürün Temelli Bulgular	191
4.2.5.6. “Göç ve Kadın” Alt Teması için Ürün Temelli Bulgular	196
4.2.5.7. “Göç ve Kültür” Alt Teması için Ürün Temelli Bulgular	201
4.2.5.8. “Göç ve Sosyal Uyum” Alt Teması için Ürün Temelli Bulgular	207
4.2.5.9. “Göç Dağılımının Eşitsizliği” Alt Teması için Ürün Temelli Bulgular.....	211
4.2.5.10.“Göç ve Sanat” Alt Teması için Ürün Temelli Bulgular	215
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	227
5.1. Sonuç	227
5.2. Tartışma.....	231
5.3. Öneriler	234

KAYNAKÇA..... 236

EKLER

ÖZGEÇMİŞ

TABLULAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 2.1. Yaygın olarak kullanılan sosyal medya araçları	14
Tablo 3.1. Gerçekleştirilen çalıştay ve seminerler	55
Tablo 3.2. İçeriklerin değerlendirilmesi için hazırlanan değerlendirme ölçeği - Rubrik	61
Tablo 4.1. Ders izlencesi	73
Tablo 4.2. Haftalık konu dağılımı	76
Tablo 4.3. Birinci haftaya yönelik ders işleniş süreci	78
Tablo 4.4. İkinci haftaya yönelik ders işleniş süreci	78
Tablo 4.5. Üçüncü haftaya yönelik ders işleniş süreci	82
Tablo 4.6. Dördüncü haftaya yönelik ders işleniş süreci	86
Tablo 4.7. Beşinci haftaya yönelik ders işleniş süreci	89
Tablo 4.8. Altıncı haftaya yönelik ders işleniş süreci	96
Tablo 4.9. Yedinci haftaya yönelik ders işleniş süreci.....	101
Tablo 4.10. Sekizinci haftaya yönelik ders işleniş süreci	101
Tablo 4.11. Dokuzuncu haftaya yönelik ders işleniş süreci.....	105
Tablo 4.12. Onuncu haftaya yönelik ders işleniş süreci.....	112
Tablo 4.13. Onbirinci haftaya yönelik ders işleniş süreci	115
Tablo 4.14. Onikinci haftaya yönelik ders işleniş süreci	123
Tablo 4.15. Onüçüncü haftaya yönelik ders işleniş süreci.....	127
Tablo 4.16. Ondördüncü haftaya yönelik ders işleniş süreci	130
Tablo 4.17. Onbeşinci haftaya yönelik ders işleniş süreci	133
Tablo 4.18. Onaltıncı haftaya yönelik ders işleniş süreci	136
Tablo 4.19. Görüşmelerin sırasıyla tarihleri ve çeşitleri	137
Tablo 4.20. Göç ana temasına ilişkin ürün temelli bulgular	171

Tablo 4.21. Öğrenci içeriklerinin değerlendirme ölçeği ve değerlendirme- Rubrik....	180
Tablo 4.22. Öğrenci içeriklerinin değerlendirme ölçeği ve değerlendirme- Rubrik....	186
Tablo 4.25. Öğrenci içeriklerinin değerlendirme ölçeği ve değerlendirme- Rubrik....	191
Tablo 4.24. Öğrenci içeriklerinin değerlendirme ölçeği ve değerlendirme- Rubrik....	196
Tablo 4.25. Öğrenci içeriklerinin değerlendirme ölçeği ve değerlendirme- Rubrik....	201
Tablo 4.26. Öğrenci içeriklerinin değerlendirme ölçeği ve değerlendirme- Rubrik....	207
Tablo 4.27. Öğrenci içeriklerinin değerlendirme ölçeği ve değerlendirme- Rubrik....	211
Tablo 4.28. Öğrenci içeriklerinin değerlendirme ölçeği ve değerlendirme- Rubrik....	215

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 3.1. Tasarım tabanlı araştırma uygulama basamakları	47
Şekil 3.2. Tasarım tabanlı araştırmanın yinelemeli süreci.....	49
Şekil 3.3. Tasarım tabanlı araştırma uygulama basamakları	51
Şekil 4.1. Uygulama öncesi yapılan odak grup görüşmesi bulguları – I.....	70
Şekil 4.2. Uygulama öncesi yapılan odak grup görüşmesi bulguları - II	72
Şekil 4.3. Göç bağlamında belirlenen alt temalar.....	75
Şekil 4.4. Öznel bakış açısına ilişkin bulgular.....	138
Şekil 4.5. Tasarımcı bakış açısına ilişkin bulgular	141
Şekil 4.6. Çalıştaylar ve seminerlere ilişkin bulgular	144
Şekil 4.7. Sosyal Medya Yönetimi çalıştayına ilişkin bulgular.....	144
Şekil 4.8. Göç Çocuklarının Öğretmeni Olmak seminerine ilişkin bulgular.....	145
Şekil 4.9. Göç Serisi Üzerine Seminerine ilişkin bulgular	146
Şekil 4.10. After Effects çalıştayına ilişkin bulgular	147
Şekil 4.11. Göç temasını ele almaya ilişkin olarak.....	148
Şekil 4.12. Sosyal medya odaklı çalışmaya yönelik olarak.....	149
Şekil 4.13. Süreçte yaşanan olumsuzluklar sorulduğunda	150
Şekil 4.14. Sürecin sosyal medya odaklı yürütülmesine ilişkin bulgular	151
Şekil 4.15. Olağandışı durum örneği olarak göç konusuna ilişkin bulgular.....	154
Şekil 4.16. Tasarımlarla ilgili görüşlere ilişkin bulgular	156
Şekil 4.17. Göçün sanatsal bağlamda değerlendirilmesine ilişkin bulgular	159
Şekil 4.18. Süreç kapsamında yaşanan zorluklara ilişkin bulgular	161
Şekil 4.19. Yaşanan zorlukların çözümüne ilişkin bulgular	163
Şekil 4.20. Görsel algı yönetimi konusunda değerlendirmeye ilişkin bulgular.....	164
Şekil 4.21. Süreci iyileştirmeye ilişkin bulgular.....	165

Şekil 4.22. “Göç” ana teması için hazırlanan anahtar kelimeler	170
Şekil 4.23. “Göç ve Aile” alt teması için hazırlanan anahtar kelimeler	175
Şekil 4.24. “Göç ve Çocuk” alt teması için hazırlanan anahtar kelimeler.....	181
Şekil 4.25. “Göç ve Dil” alt teması için hazırlanan anahtar kelimeler	187
Şekil 4.26. “Göç ve Çocuk” alt teması için hazırlanan anahtar kelimeler.....	192
Şekil 4.27. “Göç ve Kadın” alt teması için hazırlanan anahtar kelimeler	197
Şekil 4.28. “Göç ve Kültür” alt teması için hazırlanan anahtar kelimeler.....	202
Şekil 4.29. “Göç ve Çocuk” alt teması için hazırlanan anahtar kelimeler.....	208
Şekil 4.30. “Göç Dağılımının Eşitsizliği” alt teması için hazırlanan anahtar kelimeler	212
Şekil 4.31. “Göç ve Sanat” alt teması için hazırlanan anahtar kelimeler	216

GÖRSELLER DİZİNİ

Sayfa

Görsel 4.1. Hatice'nin "Göç" ana teması için hazırladığı logo çalışması.....	83
Görsel 4.2. Begüm'ün "Göç" ana teması için hazırladığı logo çalışması.....	83
Görsel 4.3. Emir'in "Göç" ana teması için hazırladığı logo çalışması	84
Görsel 4.4. Cem'in "Göç" ana teması için hazırladığı logo çalışması.....	84
Görsel 4.5. Cem'in "Göç" ana teması için hazırladığı logo çalışması ve belirlenen logonun oluşum aşaması	85
Görsel 4.6. Emir'in "Mültecilerin Dağılım Eşitsizliği" alt teması için hazırladığı hareketli görüntü tasarımından bir kare	87
Görsel 4.7. Cem'in "Göç ve Dil" alt teması için hazırladığı logo çalışması aşamaları .	89
Görsel 4.8. Cem'in "Göç ve Dil" alt teması için tamamlanan logo çalışması	88
Görsel 4.9. Şahin'in "Göç ve Kültür" alt teması için hazırladığı logo çalışması aşamaları	90
Görsel 4.10. Şahin'in "Göç ve Kültür" alt teması için tamamlanan logo çalışması	90
Görsel 4.11. Begüm'ün "Göç ve Çocuk" alt teması için hazırladığı logo çalışması aşamaları.....	91
Görsel 4.12. Begüm'ün "Göç ve Çocuk" alt teması için tamamlanan logo çalışması..	91
Görsel 4.13. Yaprak'ın "Göç ve Aile" alt teması için hazırladığı logo çalışması aşamaları.....	92
Görsel 4.14. Yaprak'ın "Göç ve Aile" alt teması için hazırladığı logo çalışması aşamaları.....	93
Görsel 4.15. Yaprak'ın "Göç ve Aile" alt teması için tamamlanan logo çalışması.....	93
Görsel 4.16. Emir'in "Mültecilerin Dağılım Eşitsizliği" alt teması için hazırladığı logo çalışması aşamaları	94
Görsel 4.17. Emir'in "Mültecilerin Dağılım Eşitsizliği" alt teması için hazırladığı ilk hareketli görüntü tasarımından bir kare.....	94

Görsel 4.18. Emir'in "Mültecilerin Dağılım Eşitsizliği" alt teması için hazırladığı ikinci hareketli görüntü tasarımından bir kare.....	95
Görsel 4.19. Şahin'in "Göç ve Kültür" alt teması için hazırladığı ilk içerik üretimi.....	97
Görsel 4.20. Meltem'in "Göç ve Eğitim" alt teması için hazırladığı ilk içerik üretimi denemesi	98
Görsel 4.21. Hasan'ın "Göç ve Eğitim" alt teması için hazırladığı hareketli görüntü tasarımından bir kare.....	99
Görsel 4.22. Ayşe'nin "Göç ve Sosyal Entegrasyon" alt teması için hazırladığı logo çalışması aşamaları	99
Görsel 4.23. Ayşe'nin "Göç ve Sosyal Entegrasyon" alt teması için tamamlanan logo çalışması	100
Görsel 4.24. Hasan'ın "Göç ve Eğitim" alt teması için hazırladığı hareketli görüntü tasarımından bir kare.....	103
Görsel 4.25. Yaprak'ın "Göç ve Aile" alt teması için hazırladığı içerik üretimi.....	103
Görsel 4.26. Begüm'ün "Göç ve Çocuk" alt teması için hazırladığı içerik üretimi.....	104
Görsel 4.27. Emir'in "Mülteci Dağılımının Eşitsizliği" alt teması için hazırladığı hareketli görüntü tasarımından bir kare.....	106
Görsel 4.28. Emir'in göçün sanatsal bağlamda değerlendirildiği içerik üretimi	107
Görsel 4.29. Şahin'in "Göç ve Kültür" alt teması için hazırladığı içerik üretimi.....	108
Görsel 4.30. Cem'in "Göç ve Dil" alt teması için hazırladığı içerik üretimi.....	108
Görsel 4.31. Cem'in "Göç ve Dil" alt teması için hazırladığı içerik üretimi.....	109
Görsel 4.32. Hatice'nin "Göç ve Kadın" alt teması için hazırladığı hareketli görüntü tasarımından bir kare.....	110
Görsel 4.33. Meltem'in "Göç ve Eğitim" alt teması için hazırladığı hareketli görüntü tasarımından bir kare.....	110
Görsel 4.34. Hasan'ın "Göç ve Eğitim" alt teması için hazırladığı içerik üretimi.....	111
Görsel 4.35. Emir'in "Mültecilerin Dağılım Eşitsizliği" alt teması için hazırladığı içerik üretimi.....	113

Görsel 4.36. Meltem'in "Göç ve Eğitim" alt teması için hazırladığı içerik üretimleri	114
Görsel 4.37. Begüm'ün "Göç ve Çocuk" alt teması için hazırladığı içerik üretimleri	115
Görsel 4.38. Meltem ve Hasan'ın "Göç ve Eğitim" alt teması için hazırladığı içerik üretimleri	116
Görsel 4.39. Yaprak'ın "Göç ve Aile" alt teması için hazırladığı içerik üretimi.....	117
Görsel 4.40. Yaprak'ın "Göç ve Aile" alt teması için hazırladığı içerik üretimi.....	117
Görsel 4.41. Yaprak'ın "Göç ve Aile" alt teması için hazırladığı içerik üretimi.....	118
Görsel 4.42. Şahin'in "Göç ve Kültür" alt teması için hazırladığı içerik üretimleri...	119
Görsel 4.43. Hatice'nin "Göç ve Kadın" alt teması için düzenlediği içerik üretimi...	120
Görsel 4.44. Hatice'nin "Göç ve Kadın" alt teması için hazırladığı içerik üretimi	120
Görsel 4.45. Cem'in "Göç ve Dil" alt teması için hazırladığı içerik üretimi.....	121
Görsel 4.46. Cem'in göçün sanatsal bağlamda değerlendirildiği içerik üretimi.....	122
Görsel 4.47. Hatice'nin "Göç ve Kadın" alt teması için hazırladığı içerik üretimleri	125
Görsel 4.48. Yaprak'ın "Göç ve Aile" alt teması için hazırladığı içerik üretimi.....	126
Görsel 4.49. Hatice'nin "Göç ve Kadın" alt teması için hazırladığı içerik üretimleri	127
Görsel 4.50. Cem'in "Göç ve Dil" alt teması için hazırladığı hareketli görüntü tasarımından kareler	128
Görsel 4.51. Cem'in "Göç ve Dil" alt teması için hazırladığı üçlü içerik üretimleri...	129
Görsel 4.52. Meltem ve Hasan'ın "Göç ve Eğitim" alt teması için hazırladığı hareketli görüntü tasarımlarının kapak görseli	129
Görsel 4.53. Şahin'in göçün sanatsal bağlamda değerlendirildiği içerik üretimi (üçlü kaydırmalı gönderi)	131
Görsel 4.54. Yaprak'ın "Göç ve Aile" alt teması için hazırladığı hareketli görüntü tasarımından bir kare.....	132

Görsel 4.55. Şahin’in göçün sanatsal bağlamda değerlendirildiği içerik üretimi (ikili kaydırmalı gönderi).....	134
Görsel 4.56. Emir’in göçün sanatsal bağlamda değerlendirildiği içerik üretimi (ikili kaydırmalı gönderi).....	134
Görsel 4.57. Ayşe’nin “Göç ve Sosyal Uyum” alt teması için hazırladığı üçlü içerik üretimleri	135
Görsel 4.58. Ayşe’nin “Göç ve Sosyal Uyum” alt teması için hazırladığı üçlü içerik üretimleri	135
Görsel 4.59. “Göç ve Aile” alt teması için tasarlanan logo	174
Görsel 4.60. “Göç ve Aile” alt teması için üretilen içerikler	175
Görsel 4.61. “Göç ve Aile” alt teması için üretilen içerikler	177
Görsel 4.62. “Göç ve Aile” alt teması için üretilen içerikler	178
Görsel 4.63. “Göç ve Aile” adlı sayfanın genel görünümü.....	179
Görsel 4.64. “Göç ve Çocuk” alt teması için tasarlanan logo	181
Görsel 4.65. “Göç ve Çocuk” alt teması için üretilen içerikler.....	182
Görsel 4.66. “Göç ve Çocuk” alt teması için üretilen içerikler.....	183
Görsel 4.67. “Göç ve Çocuk” alt teması için üretilen içerikler.....	183
Görsel 4.68. “Göç ve Çocuk” alt teması için üretilen içerikler.....	184
Görsel 4.69. “Göç ve Çocuk” adlı sayfanın genel görünümü	185
Görsel 4.70. “Göç ve Dil” alt teması için tasarlanan logo	186
Görsel 4.71. “Göç ve Dil” alt teması için üretilen içerikler	187
Görsel 4.72. “Göç ve Dil” alt teması için üretilen içerikler	188
Görsel 4.73. “Göç ve Dil” alt teması için üretilen içerikler	189
Görsel 4.74. “Göç ve Dil” alt teması için üretilen içerikler	190
Görsel 4.75. “Göç ve Dil” adlı sayfanın genel görünümü	190
Görsel 4.76. “Göç ve Eğitim” alt teması için tasarlanan logo	192
Görsel 4.77. “Göç ve Eğitim” alt teması için üretilen içerikler	193

Görsel 4.78. “Göç ve Eğitim” alt teması için üretilen içerikler	193
Görsel 4.79. “Göç ve Eğitim” alt teması için üretilen içerikler	195
Görsel 4.80. “Göç ve Eğitim” adlı sayfanın genel görünümü.....	195
Görsel 4.81. “Göç ve Kadın” alt teması için tasarlanan logo.....	197
Görsel 4.82. “Göç ve Kadın” alt teması için üretilen içerikler	198
Görsel 4.83. “Göç ve Kadın” alt teması için üretilen içerikler	199
Görsel 4.84. “Göç ve Kadın” alt teması için üretilen içerikler	199
Görsel 4.85. “Göç ve Kadın” adlı sayfanın genel görünümü.....	200
Görsel 4.86. “Göç ve Kültür” alt teması için tasarlanan logo	201
Görsel 4.87. “Göç ve Kültür” alt teması için üretilen içerikler (1-9).....	202
Görsel 4.88. “Göç ve Kültür” alt teması için üretilen içerikler.....	204
Görsel 4.89. “Göç ve Kültür” alt teması için üretilen içerikler.....	205
Görsel 4.90. “Göç ve Kültür” alt teması için üretilen içerikler.....	205
Görsel 4.91. “Göç ve Kültür” adlı sayfanın genel görünümü	206
Görsel 4.92. “Göç ve Sosyal Uyum” alt teması için tasarlanan logo.....	207
Görsel 4.93. “Göç ve Sosyal Uyum” alt teması için üretilen içerikler	208
Görsel 4.94. “Göç ve Sosyal Uyum” alt teması için üretilen içerikler	209
Görsel 4.95. “Göç ve Sosyal Uyum” alt teması için üretilen içerikler	209
Görsel 4.96. “Göç ve Sosyal Uyum” adlı sayfanın genel görünümü.....	210
Görsel 4.97. “Göç Dağılımının Eşitsizliği” alt teması için tasarlanan logo.....	211
Görsel 4.98. “Göç Dağılımının Eşitsizliği” alt teması için üretilen içerikler.....	212
Görsel 4.99. “Göç Dağılımının Eşitsizliği” alt teması için üretilen içerikler.....	213
Görsel 4.100. “Göç Dağılımının Eşitsizliği” alt teması için üretilen içerikler.....	214
Görsel 4.101. “Göç Dağılımının Eşitsizliği” adlı sayfanın genel görünümü.....	214
Görsel 4.102. “Göç ve Sanat” alt teması için üretilen içerikler	217

Görsel 4.103. “Göç ve Sanat” alt teması için üretilen içerikler	218
Görsel 4.104. “Göç ve Sanat” alt teması için üretilen içerikler	218
Görsel 4.105. “Göç ve Sanat” alt teması için üretilen içerikler	219
Görsel 4.106. “Göç ve Sanat” alt teması için üretilen içerikler	220
Görsel 4.107. “Göç ve Sanat” alt teması için üretilen içerikler	221
Görsel 4.108. “Göç ve Sanat” alt teması için üretilen içerikler	221
Görsel 4.109. “Göç ve Sanat” alt teması için üretilen içerikler	222
Görsel 4.110. “Göç ve Sanat” alt teması için üretilen içerikler	222
Görsel 4.111. “Göç ve Sanat” alt teması için üretilen içerikler	223
Görsel 4.112. “Göç ve Sanat” alt teması için üretilen içerikler	224
Görsel 4.113. “Göç ve Sanat” adlı sayfanın genel görünümü.....	225

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

YYG	: Yarı Yapılandırılmış Görüşme
OGG	: Odak Grup Görüşmesi
ÖG	: Öğrenci Günlüğü
AG	: Araştırmacı Günlüğü
TDK	: Türk Dil Kurumu
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
AFAD	: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
Akt.	: Aktaran
Çev.	: Çevirmen
Ed.	: Editör
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri

1. GİRİŞ

Günümüz dijital teknolojilerinin gelişmesi ve yaşantımızda kullanımının yaygınlaşmasıyla birlikte bireylerin yaşamını etkilemiş, hızlandırmış ve kolaylaştırmış olduğu söylenebilmektedir. 21. yüzyıl ile her şey gibi medyanın tanımı da teknolojik gelişmelerden etkilenmiştir. Postmodernizm ile öne çıkan kelimelerden biri olan *yeni* kelimesi medya kimliğinin öne çıkan karakterinden olmuştur (Yanık, 2016, s. 905). Bu açıdan bakıldığında teknoloji ve *yeni* kelimelerinin birbirlerini beslediği ve artık ayrıştırılması mümkün olmayan kavramlar olduğu söylenebilmektedir. İnternet teknolojisinin, yeni medyayı biçimlendiren en önemli unsur olduğunu söyleyen Aydoğan ve Kırık da (2012, s.61) içerisinde bulunduğumuz teknoloji çağında yeni medya kullanımının teknolojiden bağımsız düşünülemediği fikrini desteklemektedir.

Yeni medyayı *yeni* yapan ve aynı zamanda geleneksel medyadan ayıran temel özelliklerinden biri etkileşimi en üst noktaya taşımasıdır (Lievrouw, 2011'den akt. Yanık, 2016, s. 907). Etkileşim ve yeni medya denildiğinde ise ilk akla gelen ortamlar: sosyal medya, sanal gerçeklik ortamları, elektronik yayıncılık, dijital oyunlar vb. olarak sıralanmaktadır (Creeber & Martin, 2008'den akt. Erişti, 2017, s. 2).

Sosyal medya, yeni medya seçenekleri arasında sürekli güncellenebilir olması, kolay erişilebilir olması ve içerik üretimi/tüketimi bakımından yapılacak uygulamaların hedef kitleyle buluşturulabilecek en ideal ortam olarak öne çıkmaktadır. Bireylerin sosyal medyada düşüncelerini yazmaktan, çeşitli fotoğraf ve videolar paylaşabilmeye kadar birçok şekilde kendilerini etkin olarak ifade edebildiğini belirten Öztürk ve Talas (2015, s. 102), çok geniş bir araç yelpazesine sahip olan sosyal medyanın, öğrenme ve öğretim deneyimlerini zenginleştirmek için de etkili bir şekilde kullanıldığını söylemektedir. Diğer bir ifadeyle yeni medya içerisinde artık sıklıkla tercih edilen sosyal medya ortamlarının eğitim süreçlerine entegre edilebildiği söylenebilmektedir.

Günümüzde hayatımızın artık çok da yeni olmayan bu teknolojik gelişmelerin sürdüğü dönemde, yeni eğitim koşulları içerisinde sayılabilecek ve bu koşullar arasından öne çıkan sosyal medyada içerik oluşturma bağlamında her birey (bu çalışmada görsel sanatlar öğretmen adayları), bir yanda içeriğin üreticisi bir yanda da tüketicisi rolüne girebilmektedir. Bu bağlamda, yeni medyanın en önemli kollarından olan sosyal medyada üretilen her içeriğin oluşturulması aşamasında görsel sanatlar öğretmen adaylarının; görsel algı kuramları, görsel algı yönetimi, tasarım ilke ve

elamanlarına hakim olarak; sorgulayıcı, eleştirel, dinamik bir bakış açısına sahip olmaları gerektiği yadsınamaz bir gerçektir.

1.1. Problem Durumu

Bireylerin teknoloji ile iç içe olduğu dijital çağda bireyin yaşantısını, tüketim alışkanlıklarını ve düşüncelerini şekillendirme, yönlendirme özelliğine sahip olan medyanın değiştiği; teknoloji odaklı dijital iletişim süreçlerine dayalı tüm içerikler ile gelişen, değişen, yenilenen ve güncellenen bir ortam olarak Yeni Medya'ya dönüştüğü görülmektedir.

Özellikle dijital çağda dünyaya gelen ve teknoloji ile iç içe yaşayan, dijital teknolojiyi deneyimleyen bireyler doğal olarak, yeni medyayı etkin olarak kullanmaktadır. Bu bireyler, dünyanın her yerinde yaşayan bireylerle çok rahat bağlantı kurabilmekte, dikkat ve çoklu karar alma becerisine sahip, analitik düşünme yetenekleri dikkat çekici düzeyde yüksek, her şeyi çabuk isteyen ve anlık tüketen, internete hakimdir. Dolayısıyla teknolojiyi temel gereksinim olarak görmektedir.

“Yeni medya içeriği çerçevesindeki uygulamalara erişim, eş zamanlı katılım, gerçek zamanlı etkileşim, kullanıcı odaklı paylaşım ve sosyal iletişim gibi özellikler içeren bir dinamikliğe sahiptir (Cohen, 2011'den akt. Erişti, 2017, s.1).” Tüm bu özellikleriyle de içerik üretirken aynı zamanda da tüketen birey birçok iletiye maruz kalmaktadır. İletim bombardımanı altında kalan bireyin algısı, tasarlanan ve sunulan gerçeklik ile yönlendirilmektedir. Bu anlamda da bütün tasarım ortamları yeni medya üzerinde var olabilmek adına yenilenmiş ve daha devingen bir yapı ile gelişime açık hale gelmiştir. Bu bağlamda bireyin algılarını biçimlendiren çevresel uyaran olarak medyada hedef kitlelere sunulan içeriklerin, iletişimin gerçekleştiği ortamın veya aracın özelliklerine göre tasarlanmasının önem taşıdığı söylenebilmektedir (Ceng, 2018, s. 668). Bununla birlikte Ceng (2018, s. 669), sosyal medyanın kişiselleştirilmiş yönü, bilgiye erişimin kolay, hızlı ve ucuz bir hale gelmesi, bireylere konu ile ilgili çoklu kaynak özelliği sunması, iletinin kullanıcılar arasındaki yayılımı ve etkileşimli iletişime olanak sunmasının algı yönetimi açısından mesajı etkili kıldığını belirtmektedir.

Mesajın etkililiğinin, mesajı ileten iletişim kanalı olduğu gerçeğiyle de iletişimin görsel alanında son yıllarda ağırlık kazanan ve öne çıkan konulardan bir tanesinin de sosyal tasarım olduğu görülmektedir. Sosyal içerikli tasarımla mesaj iletilirken hedef kitle ile sosyal bir iletişim kurulmaktadır ve sosyal iletişim ile sürekli duyduğumuz

söylemlerin daha algılanan, ikna edici ve davranışsal değişikliklere yol açacak bir şekilde kitlelere duyurulması sağlanmaktadır. Sosyal tasarımın, toplumların yönlendirilmesinde; çeşitli bilgilerin, olayların, düşüncelerin, yayılmasında önemli rol oynadığı söylenebilmektedir (Tepecik ve Çelik, 2015, s. 78). “Medyada oluşturulan iletinin tasarımı sürecinde bireylerin tutum ve algılarının oluşmasına etki eden önemli bir argüman da anlatı inşa etme yöntemi olan ‘çerçeveler’dir (Ceng, 2018, s. 671).” Sosyal içerikli tasarımlar bağlamında kullanılan çerçeveler de genel olarak yol gösterici, duyuru, sağlık, çevre ve toplumsal olaylarda bir yaptırım gücü oluşturma ve bilinçlendirme gibi görevleri üstlenen ve bu bağlamda bir amaca yönelik olarak hazırlanan tasarımlardır (Tepecik ve Çelik, 2015, s. 78). Bu çerçevelerin en önemli yansımalarından birinin de olağandışı durumlarda (göç, salgın, savaş, doğal afetler vb.) hazırlanan iletilerde kullanıldığı görülmektedir.

Algı yönetimi oluşturularak hazırlanan sosyal tasarımların önemli olduğu, özellikle de tasarım eğitimi verecek olan öğretmen adaylarının tasarım sürecine dahil olarak olağandışı durum iletileri bazında da hakim olmaları gerektiği düşünülmektedir. Tepecik ve Çelik de (2015, s. 86) bu konuda alınacak eğitimin, tasarımcıların daha nitelikli ve amacına uygun ürünler ortaya çıkarabilmesine, tasarımlarının hedef kitle ve toplumsal gelişmelere uygun olacağına, kendini geliştirebilmesine katkıda bulunduğunu ifade ederek söz konusu olan görüşü desteklemektedirler.

Sonuç olarak; görsel sanatlar öğretmen adaylarına sosyal medya odaklı tasarım sürecinde sorgulayıcı, eleştirel, dinamik bir bakış açısının görsel algı yönetimi çerçevesinde nasıl kazandırılabilceği araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı, görsel algı yönetimi ve manipülatif unsurlarla sosyal medya odaklı tasarım sürecinde, eğitim fakültesinde öğrenim gören görsel sanatlar öğretmen adaylarına sorgulayıcı, eleştirel, dinamik bir bakış açısının olağandışı durum iletileri aracılığıyla kazandırılmasıdır.

Öğretmen yetiştirme programlarının da en önemli konusu haline gelmeye başlayan olağandışı durumların nasıl yönetileceği, bu bağlamda görsel sanatlar öğretmen adayı öğrencilerin süreç içerisinde nasıl roller üstlenebileceğine ilişkin yeterlikler kazanmaya ihtiyaçları olduğu görülmektedir. Günümüzde öğrencilerin, olağandışı durumu çok ciddi anlamda deneyimledikleri söylenebilmektedir. Bu deneyimlere dayalı olarak,

kendilerinin birebir etkilendikleri süreci hem görsel sanatlar öğretmen adayı olarak hem de tasarımcı kimlikleriyle nasıl yorumladıkları sorgulanacaktır.

Bu bağlamda şu alt sorulara yanıt aranacaktır:

- Görsel Sanatlar öğretmen adaylarının yeni medya bağlamında sosyal medya odaklı ileti üretmeye ilişkin görüşleri nelerdir?
- Görsel Sanatlar öğretmen adaylarının sosyal medya ortamı içerisindeki “olağandışı durum” kavramına ilişkin farkındalıkları nelerdir?
- Görsel Sanatlar öğretmen adayları sosyal medya odaklı ileti tasarlama sürecini görsel-algısal bağlamda nasıl anlamlandırmaktadırlar?
- Görsel Sanatlar öğretmen adayları sosyal medya odaklı görsel ileti tasarlama sürecini nasıl yapılandırabilirler?
- Görsel Sanatlar öğretmen adaylarının sosyal medya ortamlarında olağandışı durum iletileri tasarlama sürecinde yaşadıkları sorunlar nelerdir?
- Görsel Sanatlar öğretmen adaylarının sosyal medya ortamlarında olağandışı durum iletileri tasarlama sürecine ilişkin yaşadıkları sorunlar süreç içerisinde nasıl giderilebilir?
- Görsel Sanatlar öğretmen adaylarının sosyal medya ortamlarında görsel algı yönetimine ilişkin kazanımları nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Alanyazına bakıldığında güzel sanatlar eğitimi alanında sosyal medya odaklı çalışma, görsel algı yönetimi süreci yapılandırma ve özellikle tasarım tabanlı araştırma yöntemi ile ilgili araştırma ve kaynakların yetersizliğinden dolayı bu araştırma pek çok açıdan önem taşımaktadır.

21. yüzyılda gerek öğretmen eğitiminde hedef kitle olan öğrencilerin büyük çoğunluğu gerekse mezun olarak göreve başlayan öğretmenlerin yetiştireceği öğrenciler dijital bir çağda yaşayan ve yeni medya ile iç içe olan bireylerden oluşmaktadır. Bu bağlamda da özellikle görsel sanatlar öğretmen adayı eğitimi sürecinde yeni medya odaklı çalışmanın önemli olduğunu düşünülmektedir. Yeni medya bağlamında sosyal medya kavramının bireyin yaşamı üzerindeki etkisi düşünüldüğünde, görsel sanatlar öğretmen adaylarının eğitim süreçlerinde sosyal medya konusundan bağımsız bir süreç yapılandırılması eksik bir bakış açısı olacaktır.

Görsel sanatlar öğretmen adaylarının gelişen 21. yy. teknolojileri ve değişen yaşam şartları doğrultusunda yeni malzemeleri ve teknikleri; yaratıcı düşünme ve eleştirel bir bakış açısıyla yaratıcı tasarım çözümleri üreterek yeni platformları farkında ve bilinçli kullanmaları, mezun olduklarında donanımlı birer görsel sanatlar öğretmeni ve/veya tasarımcı olabilmeleri için gereklilik olarak düşünülmektedir. Türkiye’de görsel sanatlar öğretmeni yetiştiren kurumlar incelendiğinde lisans düzeyinde verilen sanat eğitimi programlarında bahsedilen yeni gereksinimler üzerinde yeterince durulmadığı görülmektedir (Bulut, 2014, s. 117-125). Bu bağlamda görsel sanatlar öğretmen adaylarının eğitim süreçlerine sosyal medya olgusunun çeşitli bağlamlarda entegre edilmesi önemli bir gereklilik olarak görülmektedir. Sosyal medyada süreç içerisinde görsel iletilerin nasıl sorgulandığını, nasıl ele alındığını detaylandıran öğrenci grubuna ya da bu bağlamda farkındalık, yeterlik geliştirebilme eğilimi gösteren görsel sanatlar öğretmen eğitimi programlarının gereksinimine ihtiyaç duyulması nedeniyle yapılan çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir.

Görsel sanatlar öğretmen adayları ve geleceğin tasarımcıları olan öğrencilerin görsel algı yönetimi ve manipülatif unsurlarla sosyal medya odaklı olağandışı durum iletileri üretmeye dayalı bir süreç deneyimlemeleri çok yönlü bakış açısı kazanmaları, tasarım süreçlerinde araştırma yapma, analiz etme ve sorgulama becerilerinin geliştirilmesi, tasarım dillerinin çeşitlilik kazanması gibi nedenlerden dolayı önemli bir nokta olarak görülmektedir.

Öte yandan tasarım tabanlı araştırma yöntemi ile ilgili olarak yapılan az sayıda çalışmanın çoğunlukla güzel sanatlar eğitimi dışındaki alanlarda yapıldığı, güzel sanatlar eğitimine ilişkin olarak tasarım tabanlı araştırma yönteminin literatürdeki eksikliği yapılan alanyazın taramasında görülmektedir. Tasarım tabanlı araştırma doğası gereği tasarım süreçlerini geliştirmeye yönelik bir bakış açısı taşıdığından güzel sanatlar eğitimi alanında çok az varlık göstermesi önemli bir eksikliklerdir. Zira tasarım tabanlı sürecin görsel sanatlar öğretmen adaylarının ve geleceğin tasarımcılarının eğitim süreci içerisinde tasarım süreçlerini yapılandırırken analiz, tasarım geliştirme ve uygulamanın katılımcı işbirliğine dayalı olarak tasarım ilke ve kuramlarının geliştirilmesi şeklinde sistematik yürütülen bir yaklaşımı deneyimlemeden mezun olmaları da önemli bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir.

Teori ve uygulamanın eş zamanlı olarak yürütüldüğü bu araştırma; görsel sanatlar öğretmen eğitimi alanında tasarım tabanlı araştırma ve sosyal medya, görsel algı yönetimi

ve manipülatif unsurlarla tasarım süreci yapılandırma ilişkisini ele alan çalışmaların literatürdeki eksikliğini tamamlanması adına önemli görülmektedir.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırmada;

- Katılımcıların süreç boyunca görüşlerini samimi, içten ve objektif bir şekilde ifade edecekleri,
- Belirlenen kaynakların, dokümanların, katılımcıların araştırmaya ışık tutacak nitelikte olduğu varsayılmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, aşağıda açıklanan sınırlılıklara sahiptir:

- Araştırmada olağandışı durum örneği ‘göç’ olgusu ile sınırlıdır.
- Araştırma, 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz ve bahar döneminde, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi bölümünde anasanat atölye dersi olarak açılan ‘Grafik Tasarım V’ ve ‘Grafik Tasarım VI’ dersini seçen öğrencilerden, dersi yürüten öğretim elemanından ve araştırmacıdan elde edilen verilerle sınırlıdır.
- Araştırmanın gözlem kısmı, ‘Grafik Tasarım V’ dersi dönem sürecinde (on dört haftalık ders sürecinde) elde edilen verilerle sınırlıdır.
- Araştırmanın uygulama kısmı “Grafik Tasarım VI” dersi dönem sürecinde (on altı haftalık ders ve sınav haftaları sürecinde) elde edilen verilerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Araştırmaya özgü tanımlar şu şekilde açıklanabilir:

Araştırma: Hazırlanan “Yeni Medyada Yer Alan Olağandışı Durum İletilerinin Görsel-Algısal Bağlamda Yansımaları: Güzel Sanatlar Eğitimi Grafik Anasanat Atölyesi Uygulaması” başlıklı tezi ifade etmektedir.

Görüşme: Katılımcılara yöneltilen yarı yapılandırılmış ve odak grup ile gerçekleştirilen bilgi alma tekniği.

Yeni Medya: Geleneksel medyadan teknoloji bağlamında ayrılan ve dijital olup kullanıcıya veya hedef kitlesine etkileşim olanağı sağlayan medya türü.

Sosyal Medya: Kullanıcılarının kendi içeriklerini oluşturup paylaşabildiği, anlık etkileşim özelliği ile günümüzde yeni medyanın çok sık tercih edilen koludur.

Olağandışı Durum: Bireylerin ve/veya toplumların normal yaşamlarını sekteye uğratan doğal, ekonomik, teknolojik, insan kökenli vb. birçok olayı tanımlayan kavram.

Kamusal Alan: Toplumun ortak yararını belirlemeye ve gerçekleştirmeye yönelik düşünce, söylem ve eylemlerin üretildiği ve geliştirildiği ortak toplumsal etkinlik alanının ifade edildiği kavram.

MERGEN: Anadolu Üniversitesi Öğrenme Yönetim Sistemi'ni ifade etmektedir.

Zoom: Zoom Video Communications tarafından geliştirilen uçtan uca şifreleme kullanan bir videokonferans platformudur.

Whatsapp: WhatsApp Messenger, akıllı telefonlar için geliştirilen, platformlar arası çalışma özelliğine sahip bir anlık mesajlaşma ve arama veya haberleşme uygulamasıdır.

Instagram: Sosyal medyada ücretsiz fotoğraf ve video paylaşma uygulamasıdır.

2. ALANYAZIN

Araştırmanın bu bölümünde yeni medya, sosyal medya, sosyal medyada algı yönetimi ve manipülatif süreç, sosyal medyada kamusal alan pedagojisi, olağandışı durum kavramı, olağandışı durum iletisi bağlamında göç olgusu ve tüm bu başlıklar kapsamında güzel sanatlar eğitimine ilişkin ulaşılan bilgilere ve değerlendirmelere yer verilmektedir.

2.1. Yeni Medya

İnsanın var oluşundan itibaren iletişim kurmaya başladığı ve tarihle birlikte sürekli bir gelişim/dönüşüm/devinim içerisinde tutulan iletişimin, ilk iletişim kanıtlarından olan mağara resimlerinden başlanıp tarihsel süreç içerisinde Mısır hiyerogliflerine, matbaanın icadı ile başlayan *geleneksel medyadan* teknolojik gelişmeler eşliğinde geline bilgisayar ve dijital dünyanın ürünü olan *yeni medyaya* evrimleştiği bir süreç olduğu bilinmektedir.

Yeni medyanın adındaki ‘yeni’ kelimesini sadece kronolojik bir özellik olarak değil, başta iletişim olmak üzere tüm sistemlerin teknoloji ile bütünleşerek dijitale dönüşümü olarak ifade edilebilmektedir (Yanık, 2016, 901). Bulunmaz da (2011, s. 25) yeni medyayı internet ve teknolojisiyle beraber gelen ve bilgiye erişimdeki sınırlılıkların ortadan kalkması, farklı ve dijitalleşen iletişim kanalları ve sosyal paylaşım platformlarının hayatımızda edindiği yer olarak adlandırmakta; gelişen teknolojik cihazların (bilgisayar, tablet, akıllı telefonlar) internet sayesinde sürekli olarak çevrimiçi olabilme özelliği sayesinde zaman/mekan fark etmeksizin interaktif olarak etkileşimde bulunulabilen sanal medya ortamları olarak tanımlamaktadır. Diğer bir ifadeyle, yeni medyanın doğasında dijitallik, etkileşim, hız, sanallık vb. özellikleri öne çıkmaktadır ve teknolojik gelişmelerin birbirine entegrasyonu ve ulaşılabilirliğin artması ile insan hayatının neredeyse her anında kullanabildiği bir kavramı temsil etmektedir.

Yeni medyanın tanımının geleneksel medya ile karşılaştırılmadan değerlendirilmesinin bir anlam eksikliği yaratılabileceği, dolayısıyla yeni medyanın geleneksel medyadan ayrıldığı noktalara değinmenin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple öncelikle geleneksel medya; radyo, gazete, dergi, televizyon vb. etkileşim olanağı düşük ve tek yönlü yapıya sahip bir kavram olarak tanımlanmıştır (Polat, 2018, s. 45). Bireyler bu geleneksel medyanın araçları olan kitle iletişim araçlarıyla gönderilen iletilerin pasif alıcısı olarak kalmaktadırlar (Ünür, 2016, s. 155). Bir başka açıdan bakıldığında geleneksel medya üzerinden yayımlanan herhangi bir içeriğin takipçisi

olabilmek de oldukça zordur. Örneğin bireyin bir haber içeriğinden haberdar olabilmesi için doğru zamanda doğru iletişim aracına (televizyon, gazete, radyo vb.) ulaşabilir olması gerekmektedir. Aksi takdirde bireyin tek başına bu içeriğe ulaşması oldukça zor bir hal alacaktır. “Toplumların sürekli olarak *uygarlaşma* anlamında ilerlediği faktörüne dayalı olarak geleneksel medyanın kullandığı kitle iletişim araçlarıyla yapılan iletişimin ve iletilerin bireylerle doğrudan ilişkili olmayışı özelliğiyle tek yönlülüğün sebep olduğu yetersizlik ön plana çıkmaktadır (Aziz, 1982, s. 40).”

Verilen tüm bu bilgiler ışığında yeni medya ile ilgili olarak en önemli noktanın yaşanan teknolojik gelişmeler paralelinde tek yönlülükten sıyrılıp *etkileşim* özelliği kazanması olduğunu söylemek yanlış olmaz. Yurdigül ve Zinderen de (2012, 83-84) geleneksel medyanın hitap ettiği kitle kavramı yerine bireyi ve bireyin tercihlerini öncelik olarak alan yeni medyada karşılıklı etkileşimin yüksek olduğu bir iletişim sürecinin söz konusu olduğunu söyleyerek bu tanımlamayı onaylamaktadırlar. Topçu ve Türk de (2016, s.461) yeni medyayı; internet tabanlı web siteleri, çoklu ortam uygulamaları, etkileşimli yayıncılık gibi içeriklerin, sayısal ağ üzerinden iletilebildiği medya alanı olarak tanımlanmaktadır.

Geleneksel ve yeni medya karşılaştırılmasında üzerinde durulması gerektiği düşünülen bir diğer nokta ise kullanıcının/hedef kitlenin değişen rolüdür. Geleneksel medyanın kullanım dili monolog olarak tanımlanabilmektedir; gönderilen iletinin ulaştığı hedef kitlenin gerek demografik yapısı gerekse fikirleri hakkında sağlıklı bir veriye ulaşamamaktadır. Yeni medyanın kullanım dili ise diyalog olarak adlandırılabilir; ileti gönderildiği andan itibaren hedef kitlenin demografik bilgilerinden iletinin beğenilip beğenilmediğine, yorumlarına, paylaşımlarına değin o ileti ile ilgili her konuda etkileşim alınabilmektedir (Bulunmaz, 2011, s. 25). Bu bağlamda yeni medyanın geleneksel medyaya kıyasla çok daha genç, dinamik ve ulaşılabilirlik anlamında daha güçlü olduğunu söylemek yanlış olmaz. Ek olarak yeni medya kavramı tanımlanırken; iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler sonucunda, geleneksel medyanın aksine, bireylerin zaman/mekan ayrımına bağlı kalmaksızın yaşanan olayların aynı anda takipçisi, başlatıcısı ve alıcısı rolüne girebildiklerinden bahsedilmektedir (Polat, 2018, s. 56). Diğer bir ifadeyle bireyin geleneksel medyadaki kendini ifade etme olanağı bulamayan pasif rolü yerine bireysel içerik üretme, paylaşma, yorumlama vb. etkileşim seçenekleriyle aktif bir role geçmesini sağladığı söylenebilir.

Basılı yayınlar, işitsel yayınlar ve video temelli yayınlar geleneksel medya ortamının yayın türleridir ve söz konusu yayınların sınıflandırılması, özellikleri kadar seslendiği duyu organları da etkili olmuştur. İnternet ise çoklu ortam ve etkileşimlilik özelliği ile hem geleneksel medyanın bütün özelliklerini kendinde barındırabildiği için onların hepsi ve daha fazlası olmuştur (Birsen, 2013, s. 30).

Yeni medyanın geleneksel medyaya karşı bir takım avantajları vardır. Bu avantajları teknoloji avantajları, hızla yaygınlaşmaları, rahat ve basit kullanımları, konfor özellikleri, yeni ürün ve hizmetler sunmaları, özel ve kişiselleştirilebilir tasarımları, sınırsız olanaklar sunmaları, ekonomik seçme olanakları sunmaları ve alternatif çözüm önerileri oluşturabilmeleri olarak sıralanabilir (Kadioğlu, 2013, s. 47). Öyle ki artık geleneksel medya üreticileri yeni medyanın/sosyal medyanın etkisini fark etmişler, geleneksel medya ile yeni medyayı/sosyal medyayı birbirine entegre etme çabası içine girmişlerdir. Bu bağlamda geleneksel medya üreticileri, sosyal medya platformlarından olan Twitter ve Instagram gibi sosyal medya platformları ile kendi yayınları arasında bağlantı kurmaya çalışmaktadırlar (Ünür, 2016, s. 156).

Öte yandan yeni medya içerisindeki değişim, dönüşüm ve gelişim o kadar hızla yaşanmaktadır ki *teknoloji yerlisi* olarak adlandırılan bugünün genç ve genç yetişkinleri için bile zaman zaman yetişmesi zor olabilen yenilikler barındırmaktadır. Öyle ki dijital ortam odaklı sosyal katılım, iletişim ve etkileşim gibi kavramların eşliğinde, kullanıcılarının kişisel içerik üreten, paylaşan ve izleyicisi olan, giderek artırdığı süreklilik içerisinde sayısı ve örnekleri çoğalan yeni bir oluşuma dönüşmüştür. Örnek vermek gerekirse işbirliğine dayalı proje geliştirme ve içerik paylaşma amaçlı olarak Reddit, Flickr, Slideshare gibi programlar kullanılırken sosyal etkileşim içerikli platform olarak Facebook, mikro bloglar olarak Twitter; çoğu zaman kişisel olmakla birlikte kurumsal markaların da sıklıkla tercih ettiği görsel içerik oluşturma ve paylaşma amaçlı olarak Instagram, Youtube vb. yüzlerce (belki binlerce) uygulama bulunmaktadır (Erişti, 2017, s. 3). Yeni medya kavramı içerisinde çeşitliliğin bu denli bol ve neredeyse sınırsız denilebilecek ölçekte kapladığı alandan geriye geleneksel medya için çok fazla yer kaldığı söylenemez. Sonuç olarak yeni medyanın yeni olarak geleneksel medyadan ayrışmasının sebebinin teknolojik bir altyapı üzerine kurulu olduğu, dijital ortamda bir karşılığı olduğu, etkileşimi en üst seviyeye çıkarmasından dolayı aktif olduğu, ulaşılabilirliği yüksek olduğu, çeşitliliğin fazla olduğu vb. birçok sebep barındırması olduğu söylenebilir.

Yeni medya kavramı incelendiğinde, onu oluşturan etkileşim, içerik üretimi, hipermetinsellik, multimedya, dijitallik gibi temel unsurlarla karşılaşılmaktadır. Bu unsurlar şu şekilde özetlenebilir: Etkileşim, bireylerin veri alışverişini başlatmaları ve devam ettirmeleri durumudur. Bireylerin bu veri devamlılığını sürdürmeleri çok önemlidir. Dijitallik, dijital hatlar üzerinde hızlı ve kolay dolaşım sağlayarak medya işlemlerinde verilerin sayılara dönüştürülmesi olarak açıklanabilir. Hipermetinsellik, geleneksel yazı formatı gibi giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşmayıp, internet ağı üzerine kurulu olan yapısal bir oluşumdur. Yeni medyada karşılaşılan bir metinde bulunan her farklı bağlantının kullanıcıyı o bağlantılara götürebilecek yollar içermesini kapsamaktadır. Multimedya ise, yeni medyada yer alan animasyon, çizim, görüntü, grafik, metin, ses ve videolar gibi iletişim çeşitlerinin ve farklı veri türlerinin her birinin tek bir araçta toplanması olarak tanımlanabilir (Taş, 2017, 62-64).

Bireylerin hayatında her geçen gün yerini ve değerini arttıran yeni medya, özenle üzerinde durulması gereken konulardan biri haline gelmiştir. Yeni medya, özel sektör, kamu kurumları veya sivil toplum kuruluşları için yeni bir ortam oluşturmuştur. Zira yeni medya ortamları bu kurumlar için uzun vadede ulaşılması gereken hedeflere aracılık etmektedir. Yeni medyada gerçekleştirilen eylemler yalnızca çok fazla "takipçiye" veya "beğeniye" yönelik olarak yürütülecek bir etkileşim sürecini değil algı ve imaj yaratma, değiştirme, yükseltme gibi süreçleri de içermektedir. Uzun vadede hedef kitlenin beklentilerini karşılayabilecek, kurum hedeflerine katkı sağlayacak ve hedef kitle bağlılığını artıracak yeni medya stratejileri oluşturulmalıdır. Haliyle kurumlar da bu bağlamda yeni medya stratejileri belirlemektedir. Yeni medya stratejisi oluşturulurken mevcut durum analizinden, hangi yeni medya aracının kullanılacağına değin titiz ve derinlemesine şekilde bir süreç yapılandırılmalıdır. Bu bağlamda en önemli konu hangi yeni medya aracının kullanımının amaçlanan hedeflere en iyi katkıyı sağlayacağına yönelik yapılan analiz olmaktadır. Örneğin kamu kurumları ve STK'lar yeni medyada reklam verirken genel olarak bilgilendirme, bilinçlendirme ve farkındalık yaratması hedeflenen sosyal içerik üretmekte ve bazı önemli görülen konuların yaygın kitlelere ulaşmasını sağlamaktadır (Aydın, 2021, s. 154-158). Buradan çıkışla yeni medya stratejileri oluşturulurken süreç uzun vadeli olarak planlanmalı, hedef kitle ve var olan durum analizinden uygulamanın gerçekleştirileceği yeni medya aracına karar verilmesine değin özenle tasarlanması gerektiği sonucuna varılmaktadır.

Araştırmanın uygulama öncesi sürecinde yapılan analizlerde ulaşılmak istenen hedef kitlenin yeni medya kullanıcıları olması, katılımcı öğrencilerle gerçekleştirilecek uygulamanın dijitallik, multimedya içerikleri barındıran ve etkileşim kavramlarının öne çıkacağı tasarım çalışmaları yürütüleceğinden yeni medya üzerinde çalışılmaya karar verilmiştir. Diğer bir ifadeyle yeni medya, teknolojik gelişmeler ve yenilikler içerisinde gittikçe dijitalleşen bir dünyada çağı yakalama bağlamında önemli bir gereksinim olarak görülmesi ve görsel içerik, işitsel içerik ve bilgi içeriği gibi bileşenleri (Kadıoğlu, 2013, s. 47) aracılığıyla etkileşimsellik, kullanıcı temelli içerik üretimine olanak sağlama, hipermetinsellik gibi olguları bünyesinde barındırdığından dolayı seçilmiştir. Etkileşim ve yeni medya denildiğinde ilk akla gelen ortamlar genel olarak sosyal medya, sanal gerçeklik ortamları, elektronik yayıncılık, dijital oyunlar vb. olarak sıralanmaktadır. Bu seçeneklerin arasından ise sosyal medya, yeni medyanın en etkili sosyal iletişim ve etkileşim alanı olarak öne çıkmaktadır (Ketizmen, 2019, s. 78). Bu bağlamda araştırmanın uygulama noktasında, uygulama aracı olarak yeni medyanın ilk akla gelen, en sık kullanılan ve tercih edilen kollarından biri olan ve uygulama sürecinde etkileşim kavramının önemli yer kaplaması sebebiyle *sosyal medya* tercih edilmiştir.

2.2. Sosyal Medya

Yeni medyanın yarattığı ve yeni medya tanımı içerisinde çok fazla yer kaplayan bir kavram da sosyal medyadır. Sosyal medya, en basit şekilde teknolojiyi kullanarak bireyler arası iletişime olanak sağlayan, hızlı ve güncel olan, güvenilir olarak nitelendirilebilen, etkileşim sağlayan, bireyleri tek yönlü tüketicilikten çıkarıp üretici konuma da sokan, seçme imkanı sağlayan bir ortam olarak tanımlanabilir (Öztürk ve Talas, 2015, s. 109).

Sosyal medyanın tanımı literatürde benzer ifadelerle karşımıza çıkmaktadır. Bununla ilgili olarak bir tanımı da “sosyal medyanın kelimeler, görüntüler (durağan ve hareketli) ve seslerin yapımına, ortak inşasına ve yayılmasına olanak sağlayarak teknolojiyi, sosyal etkileşimi entegre eden internet ve mobil temelli araçlar ve aletler” olarak Dabner, 2012’den aktaran Çalışkan ve Mencik yapmıştır (2015, s. 4). Durak ve Seferoğlu (2016, s. 526) ise sosyal medyayı yine benzer ifadelerle mobil teknolojilerin hızla gelişmesinin yeni medya araçlarının gündelik yaşamımıza girmesine olanak sağlayarak bu araçların bilginin tüketilmesinin yanı sıra bilginin üretilmesine ve

paylaşılmasına da uygun bir zemin sağladığı, sosyal medya olarak nitelenen bu araçlar özellikle etkileşim yönüyle öne çıktığı şeklinde açıklamıştır.

Sosyal medya, içeriğin özgürleşmesini sağlamak ve insanların bilgiyi okumasında ve yaymasında değişim yaratmakta; içerik üreticisi olan kullanıcıların kendi içlerinde kurdukları iletişime dayalı bir format sunarak, yayın şeklinin çoktan çoğa bir model yönünde değişmesine neden olmaktadır (Koçak, 2012, s. 33). Diğer bir ifadeyle sosyal medya, internet tabanlı olup, tıpkı içerisinde yaşanılan fiziksel dünyada olduğu gibi kişilerle iletişim kurulabilen, içerik üretilen, paylaşılan ve etkileşim sağlayan gerçek kişi veya markaların 'yaşadığı'; sosyo-ekonomik ve/veya sosyo-kültürel olarak kim olunduğunun bir önemi olmadan teknoloji ve internete erişim sağlayabilen herkes tarafından kullanılabilen dijital bir dünya olarak tanımlanabilir.

Geleneksel medyada sesin, resmin, videonun veya tamamının yer ve zaman sınırlamalarına bağlıken sosyal medyanın bu sınırları aştığını söyleyen Uluç ve Yarcı da (2017, s. 90) araştırmanın alanyazınında sıkça değinilen geleneksel medya ve yeni medya/sosyal medya arasındaki öne çıkan farklardan birini tekrar ortaya koyarak çalışmayı desteklemektedir. Bilgiye ulaşmaya çalışan her bireyin aynı zaman da bilgi üreticisi de olduğu bu yeni düzende bireysel olarak üretilen içerikler kısa sürede geniş kitlelere ulaşabilir (Ağrın, 2021, s. 89). Diğer medya araçlarına oranla özellikle bilginin çok daha büyük bir erişilebilirlik, etkileşimlilik ve esneklikle yayılmasına olanak sunması gibi noktalardan hareketle gelişen iletişim teknolojilerine bağlı olarak değişen dünyada sosyal medyanın günümüzdeki yeri ve önemi yadsınamaz (Hazar, 2011'den akt. Çalışkan ve Mencik, 2015, s. 6).

İnternet kullanımıyla paralel olarak gelişen sosyal medyanın birçok aracı zaman içerisinde kurulmuş, gelişmiş ve yaygınlaşmıştır. Sosyal medya araçları anlık iletişim kurulmasından, görsel içeriklerin üretilip paylaşılabilmesine kadar birçok farklı özellik sunan ve kendilerine özgü özellikleriyle ortaya çıkan uygulamalar ve platformlardan oluşmaktadır (Ağrın, 2021, s. 99). Sosyal medya araçları bireylerin açık profil oluşturabilmelerine, bu profillerden görsel içerik paylaşabilmelerine, diğer kullanıcılarla anlık iletişim kurabilmelerine ve dolayısıyla *dijital* bir sosyalleşme fırsatına ve kendilerini görünür kılmalarına olanak vermektedir (İli, 2013, s. 7-8). Gündelik kullanımda öne çıkan bazı sosyal medya araçları ve kullanım amaçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 2.1. Yaygın olarak kullanılan sosyal medya araçları

Sosyal Medya Uygulamaları ve Platformları	Kullanım Amacı
Facebook Twitter Instagram Youtube	Kişisel olarak kullanılabildiği gibi kurumlar ve firmalar tarafından da sıklıkla tercih edilen sosyal medya uygulamalarıdır. Güncel bilgilerin, haberlerin, gelişmelerin duyuru niteliğinde paylaşıldığı; anlık iletişim ve etkileşimin üst seviyede olduğu; ayrıca sanatçı, tasarımcı ve öğrencilerin üretimlerini paylaşabildikleri, izleyebildikleri, öğrencilerin ve eğitimcilerin eğitim amacıyla gruplar oluşturarak da etkileşimli şekilde kullandıkları uygulamalardır.
Pinterest Flickr Tumblr	Video ve görsel içerik üretimlerinin sergilendiği bu uygulamalar, benzer içeriklerin paylaşılmasını ve aranmasını sağlama özelliklerine de sahiptir. Kurumlar, firmalar, sanatçılar, tasarımcılar ve öğrenciler tarafından tercih edilmektedir.
Deviantart Behance	Profesyoneller, amatörler ve öğrencilerin tasarımlarını, üretimlerini sergileyebildikleri ve izleyebildikleri online (çevrimiçi), dijital portfolyo uygulamaları ve platformlarıdır.
Google Drive Dropbox iCloud	Uygulamanın çeşidine göre farklı depolama alanına sahip, görsel içerikleri, videoları, her türlü belgeyi depolamayı sağlayan ve her yerden ulaşılabilme imkanı olan uygulamalardır.
Canva Piktochart	Grafik tasarım ürünlerinin belirli ve sınırlı şablonlara dayalı olarak özellikle infografik hazırlama gibi detaylı tasarım süreci içeren tasarım ürünlerinin basit ve hızlı hazırlanabilmesine olanak sağlayan platformlardır.
Artsteps Emaze	Sanal sergiler hazırlanabilmesine ve sunulabilmesine olanak sağlayan platformlardır.

Sosyal medya araçları aracılığıyla bireylerin üretici de olduğu bu ortamda sosyal medya odaklı içerik üretimi ve paylaşımı söz konusu olduğunda ise birtakım stratejilerin uygulanması gerekmektedir. Sosyal katılımın yüksek olduğu bu sosyal medya araçlarında ve ortamlarında tanıtım, pazarlama, gelişim, tasarım uygulama süreçlerinde bir sosyal medya stratejisi belirlemek ve bu stratejinin başarısını sağlamak önemlidir. Bu bağlamda sosyal medya kullanım aracının ve amacının belirlenmesi, sistematik içerik üretimleriyle sürekliliğin sağlanması, hedef kitle için anlamlı görsel iletiler tasarlanması, etkileşimin artırılması ve sosyal medya teknolojilerinin güncel şekilde takip edilmesi gibi unsurlar önemlidir (Erişti, 2017, s. 10).

Sosyal medyanın günümüzde kullanımının artması ile yaygın etkiye ulaştığı ve sosyalleşmenin yanı sıra birçok alanda aktif kullanıldığı görülmektedir. “Sosyal medya araçları öncelikle iletişim amaçlı olmakla birlikte son yıllarda iyice yaygınlaşması ve kullanım kolaylığı nedeniyle eğitim etkinliklerinde etkileşim, işbirliği, eleştirel düşünce, bilgi ve kaynak paylaşımı ve aktif katılıma olanak sağlama amaçlı da kullanılmaktadır (Ajjan vd., akt. Uyanık Aktulun ve Elmas, 2019, s. 7).” Toplumsal yapılanma üzerindeki bu etki eğitim alanında da görülmeye başlanmış; öğrenme ve öğretme süreçlerinin bir

parçası haline gelmiştir (Özsavaş Uluçay, 2021, s. 313). Günümüzde sosyal medyanın artık yalnızca bir iletişim aracı olarak değil, öne çıkan bir eğitim aracı olarak da düşünülmesi gerektiğini; zira sosyal medya, eğitim süreçlerini geliştirebilecek birçok özelliğe sahip olduğunu söyleyen Toğay vd. de (2013, s. 2) bu görüşü desteklemektedir. Bu özelliklerin başında öğretimi destekleme/zenginleştirme amacıyla kullanımı, eğitim sistemleri içinde içerik sağlama boyutu, kullanıcıların sadece tüketici değil üretici olmaları sebebiyle tasarım öğrencileri için uygulama platformu olması gibi unsurlar yer almaktadır. Bunların yanı sıra sosyal medyanın eğitimde sağlayabileceği yararlar olarak sosyal uyum, iş birliğine dayalı içerik üretimi, içerik değiştirme, bilgi keşfi ve bilgi toplama gibi sağlayacağı yararlar da göz önünde bulundurulmalıdır (Özsavaş Uluçay, 2021, s. 313). Bu bağlamda değerlendirildiğinde sosyal medyanın tüm bireylerin yaşamında hızla yayılarak edindiği büyük rolün yanı sıra, eğitim ortamlarında da sosyal medyadan fayda sağlanmasının günümüzde zorunlu bir durum olarak görülmesi mümkündür (Kilis, Rapp ve Gülbahar, 2014, s. 26).

Sosyal medyanın eğitim alanında kullanılma nedenleri arasında öğrencilerin araştırmalarında bilgiye ulaşma ve bilgiyi aktarma aracı, birbirleriyle hızlı iletişim kurabilme aracı, haberleşme aracı vb. olarak kullanımının öne çıktığı; bunun yanı sıra öğreticilerin de sosyal medyayı aynı amaçlarla kullandığı bilinmektedir. Sosyal medyanın eğitim süreçlerinde kullanılmasının tüm bu amaçlar ve araçların ötesinde *kendi içeriğini üretme* bağlamında öne çıktığı görülen bir eğitim alanı vardır: güzel sanatlar eğitimi. Güzel sanatlar eğitimi alanında eğitim gören öğrenciler sosyal medyayı yalnızca bilgiye ulaşım aracı, haberleşme aracı vb. olarak değil, yaptıkları işlere örnekler bulabilmek (Özsavaş Uluçay, 2017, 375), görsel kültür araştırmaları yapabilmek, içerik üretimlerini paylaşabilmek gibi amaçlarla kullanmaktadırlar. Çalışkan'ın (2019, s. 54) üniversite öğrencilerinin sosyal medyada içerik üretimi üzerine yaptığı çalışmasında öğrencilerin en sık kullandığı sosyal medya araçlarında en sık yapılan eylemin arkadaşlarıyla haberleşmek olduğunu, arkadaşlarının durum güncellemelerini ve içerik paylaşımlarını izlemek olduğunu ve sosyal ağlara kişisel görsel içerik ve tasarım ürünlerini paylaşmak olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum özellikle öğrencilerin sosyal medyanın sadece içerik tüketmek için değil aynı zamanda içerik üretmek ve paylaşmak için de sıklıkla kullanıldığına örnek olarak değerlendirilebilir.

Ketizmen (2019, s. 83), tasarım temelli dersler alan görsel sanatlar eğitimi bölümü öğrencilerinin, sosyal medya kullanımının özellikle bu alanda öne çıkması nedeniyle

sanat, tasarım ve eğitim alanındaki yeniliklerden dünya ile eş zamanlı olarak haberdar olmasını bir gereklilik olarak nitelendirirken; Özsavaş Uluçay da (2021, s. 315) tasarım temelli derslerin görsele dayalı ve etkileşimin öne çıkması sebebiyle öğrencilerin sosyal medyayı tasarımcılarla ve sanatçılarla etkileşim kurabilmenin yanı sıra kendi üretimlerini de yayınlatabilmek adına oldukça sık şekilde kullandığını söylemektedir. Yanı sıra “sosyal medya araçlarının da eğitimde farklı amaçlarla sıklıkla kullanıldığı görülmektedir (Arkün Kocadere ve Aşkar, 2013, s. 1122).” Son yıllarda **Tablo 2.1.**'de yer alan sosyal medya uygulamalarının ve platformlarının özellikle tasarım temelli dersler alan öğrencilerin gerek ders ve ödevleri tamamlama sürecinde araştırma amaçlı kullandıkları gerekse kendi tasarımlarını sosyal medya odaklı olarak yapılandırdıkları ve sergilemek için sıkça tercih ettikleri bilinmektedir. Ayrıca görsel sanatlar öğretmen adayları ve tasarımcı adayları, yaratıcı fikirlerin ve tasarımların sergilendiği sosyal medya paylaşımlarını gözlemleyerek yapmak istediği çalışma için doğru çözümlerini analiz edip, kendi çalışmalarını da paylaşarak diğer aldığı etkileşimler doğrultusunda düzenlemesini geliştirebilir ve tasarımını ilerletebilir. Sosyal medya, kendisine odaklı görsel ileti tasarlama süreçlerinde bilgi ihtiyacını karşılama yanında, üretilen herhangi bir alanda bilgilendirici video, hareketli grafikler veya görsel iletileri sergileme ve tanıtım yapma gibi etkinliklerle de yapılan çalışmanın daha geniş kitlelere ulaştırılması anlamında fayda sağlayabilmektedir (Vural, 2017, s. 451). Diğer bir ifadeyle sosyal medyanın eğitim süreçleri içerisinde kullanımı için, tasarım temelli dersler alan öğrencilerin zaten tasarım temelli dersleri ve ödevleri için araştırma aşamasında sosyal medyayı sıklıkla kullanırlarken, içerik üreticisi rolüyle de sosyal medyayı tamamlayıcı ve bütüncül bir yaklaşımla deneyimlemelerinin de mümkün olduğu söylenebilmektedir.

Görsel sanatlar öğretmen adayı ve geleceğin tasarımcılarının yetiştiği güzel sanatlar eğitimi alanında sosyal medya odaklı üretim süreçlerinin yapılandırılmasında öne çıkan unsurlardan biri ise sosyal medya odaklı görsel ileti tasarlama deneyimidir. Sosyal medyanın doğası gereği sahip olduğu özellikler, tıpkı kullanıcıları gibi alışkanlıklardan uzak, sıkılğan, hıza ve görselliğe karşı hassas, değişime açık bir ortam olmasıdır (Bulunmaz, 2015, s. 325). Bu bağlamda ortaya konacak sosyal medya odaklı görsel iletilerin tasarlanması sürecinde dikkat edilmesi gereken bazı noktalar vardır. Öncelikle tasarımcının izleyici ile sağlıklı bir iletişim kurması ve mesajını başarıyla hedef kitleye iletebilmesi için ortaya konan içerikte görsel bir dil ve anlam bütünlüğü oluşturması önemlidir (Çaydere, 2015, s. 346). Görsel ileti tasarlama sürecince ortaya konacak

ürünün/içeriğın hedef kitleye verilmek istenen mesajı iletebildiği ölçüde başarılı olduğu söylenebilir (Yücebaş, 2006, s. 2). Sosyal medya odaklı tasarlanan görsel iletilerin başarısı ise, “geleneksel medyanın tek taraflı ve ‘durağan’ içeriği yerine, yeni medyanın sahip olduğu multimedya özelliklerine bağlı olarak, içeriğın görsel taraflarını ortaya çıkaracak şekilde içerik sunumu gerçekleştirilerek (Bulunmaz, 2015, s. 326)” sağlanabilir.

Ortaya konan bir ürünün, tasarımın, içeriğın başarılı olarak nitelendirilebilmesi adına sahip olması gereken bir takım kriterler bulunmaktadır. Görsel sanatlar eğitimi bölümü öğrencilerinin eğitimleri sürecinde aldıkları tasarım temelli derslerde bu kriterler süreç içerisinde öğrencilere anlatılmakta ve tasarımlarını bu yönde yapmaları beklenmektedir. Bu kriterler aynı zamanda sosyal medya odaklı görsel ileti tasarlama sürecinde tasarımın sosyal medya çeşitliliği içerisinde öne çıkmasını mümkün kılacak kriterlerdir: Orijinallik, yaratıcılık, estetik nitelik, işlevsel nitelik, yenilikçilik, bütünsel etki, tasarımın netliği şeklinde sıralanabilir. Bu kriterler doğrultusunda ortaya konacak sosyal medya odaklı görsel iletiler, var olandan yaratıcı şekilde ayrılarak orijinallik yakalayan, dinamik ve uyarlanabilirlikle estetik nitelik taşıyan, teknik ve teknolojik yeterlikler çerçevesinde işlevsel niteliğiyle öne çıkan, hem hedef kitlenin hem de tasarımcının etkileşimini ortaya koyarak bütünsel etki yakalayan, verilmek istenen mesajın algılanırlığını tasarımın netliğiyle ortaya koyan tasarımlar olacaktır (Erişti, 2017, s. 44-46). Diğer bir ifadeyle görsel iletilerin içeriğinin anlamlı hale getirmeleri için öğrencilerin tasarlayacakları sosyal medya odaklı görsel iletilerde verilecek mesajı etkili şekilde, amacına uygun olarak ve algılanabilirliği yüksek şekilde tasarım süreci içerisinde yer alması son derece önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç olarak sosyal medya odaklı görsel ileti tasarlama deneyimi, içerisinde yaşadığımız yüzyılın gerektirdiği çağı yakalama ve teknolojik yeterlikler bağlamında güzel sanatlar eğitimi alanından mezun olan öğrencilerin sahip olması gereken donanımlar arasında önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal medya odaklı görsel ileti tasarlama sürecine tasarım temelli derslerin uygulama kısmında rastlanılmaya başlanmıştır. Bu süreç yapılandırılırken göz önünde bulundurulması gereken bir takım unsurlar vardır. Bu unsurlar görsel ileti üretme süreci yapılandırılırken dikkat edilmesi gereken kavramlar olarak düşünülebilir. Sosyal medya odaklı görsel ileti tasarlama süreçlerinde karşımıza çıkan ve iç içe geçmiş iki önemli kavram: algı yönetimi ve manipülatif süreçtir. Sosyal medya araçlarının yapısal özellikleri ve gelenekselden

ayrılarak bütün etkileşimlere açık olması, kolaylıkla yönlendirilebilir (manipüle edilebilir) hale de getirmektedir (Babacan, 2014, s. 137). Zira sosyal medyada bireylerin ve/veya profesyonellerin kendi ürettikleri içeriği yayınladıkları ve geniş kitlelerle ulaştırdıkları içeriklerin bir kısmı veya tamamı doğrudan ya da dolaylı olarak toplumun davranışlarına etki edebilmektedir (Ağrın, 2021, s. 89). Bireylerin veya toplumun davranışlarına etki eden içerik üretimi yapılandırılmada algı yönetimi; algı yönetimi yapılandırılmada ise manipülatif unsur yaratma kavramları öne çıkmaktadır. Bu bağlamda düşünüldüğünde görsel sanatlar öğretmen adayları ve tasarımcı adaylarının sosyal medya odaklı görsel ileti tasarlama sürecinde ikna edici algısal süreçler ve manipülatif unsurlar tasarlama deneyimine sahip olmalarının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

2.2.1. Sosyal medyada algı yönetimi

Algı, çevreden alınan duyu uyarılarının zihinde anlamlı hale getirilmesi süreci olarak tanımlanabilmektedir (Ertan ve Sansarcı, 2017, s. 19). Psikolojik, fizyolojik ve sosyo-kültürel bir süreç olma özelliği taşıyan algı; akıl erdirmeye, anlamlandırma, kavrama gibi sözcüklerle de açıklanırken çevreden elde edilen duyumların beyne iletilmesi ve bireyin deneyimleriyle anlam kazanarak yorumlanması olarak da açıklanmaktadır.

Algılar, bireylerin zihinlerinde değerler yaratırlar, değiştirirler, çoğaltıp ya da eksilterek yapılandırılırlar. Algılamamanın gerçek olması algılanacak şeyin, algılayacak bireyde ifade edeceği karşılığı zaman içinde inşa edilebilmesine bağlıdır. Bireyler dünyayı, etraflarını, olayları tüm duyu organları aracılığıyla algırlar (Tunç ve Atılğan, 2017, s. 230). Algı süreci ve sürecin oluşumu çevresel, fiziksel, kültürel vb. yani bireysel deneyimler sonucunda sosyal medyada algı yönetiminde kullanılan birçok malzemenin de içinde olduğu algı türleri olarak simgesel algı, görsel algı, duyuşsal algı ve seçici algı olarak sınıflandırılabilir (Eraslan, 2018, s. 47-54). Simgesel algı, insanların simgeler ve semboller karşısında oluşturdukları algılardır; bu simgeler bir ses, renk, video, fotoğraf, bir haber başlığı, slogan veya kısa çarpıcı bir müzik olabilir. Görsel algı için görme duyuşu aracılığıyla insanın çevresini anlamlandırmasında ve algılamasında önemli bir boyut olduğu söylenebilir. Duyuşsal algı, bireylerin etraflarını yalnızca duyu organlarını kullanarak algılamaları değil, algılama sırasında duyuşsal tutum ve düşüncelerine göre hareket etmeleridir. Son olarak seçici algı ise bireyin algıladığı şeyi, içinde bulunduğu, kültüre, topluma, duruma veya gruba göre algılaması olduğu söylenebilir (Tunç ve Atılğan, 2017, s. 231).

Araştırma, algı türlerinden biri olan görsel algı kavramı üzerinden incelenmektedir. Bu doğrultuda görsel algıyla ilgili olarak duyuusal ayırmsamaya dayalı görsel uyanarların seçilmesi, yorumlanması ve değerlendirilmesi süreçlerini içeren (Behrens, 1984'ten akt. Erişti, 2017, s. 141); niteliği görsel dikkate bağlı olarak değişkenlik gösteren, görme işleviyle alınan iletinin anlamlandırılmasını esas alan (Eraslan, 2018, s. 61); temelinde, insanın görme ve algılama yetileri yer alan ve görsel algılamada bilişsel bir sürecin varlığını barındıran (Eryılmaz, 1999, s. 10) gibi nitelikleriyle tanımlamalar yapılmaktadır.

Öte yandan görsel algıda biyolojik olarak görme yetisinin ön şart olmasına rağmen görsel algı ve algılamadaki tek faktörün bu olmadığı şu şekilde açıklanmıştır:

Görsel algılamadaki diğer faktörler; kişinin psikolojik olarak hazır olması yani ihtiyaçları ve güdüleri doğrultusunda çevresindekileri görmesi ve anlamlandırması; görme sırasında geçmiş dönemde elde ettiği bilgilerden yararlanarak anlamlandırması; kişinin duyuusal olarak hazır olması, diğer deyişle kişinin o anki ruh haline göre çevresindekileri anlamlandırması veya yok saymasıdır (Özarlan, 2014, s. 9).

Diğer bir ifadeyle görsel algı, farklı duyuular yolu ile görsel iletleri yorumlayabilme sürecini açıklar. Bu süreçte görsel iletiyi yorumlama becerisi, öznel bilişsel süreçlere ve ön bilgilere bağlıdır.

Görsel algı amaçlı ve seçicidir. Görsel algı dış dünyada olan olaylar, durumlar ve nesnelere hakkında bilgi edinilmesini, o şeyle ilgili bir fikir oluşturulmasını sağlar. Zira görmek düşünmenin en temel noktalarından biri olarak nitelendirilebilir. Algılanılan görseller, gerçeğin ve gerçek dışı olanın ifadesinin yoğun olarak kullanıldığı, anlamlar ve kavramları sembolize eden yorumlarıdır. Bu yorumları oluşturan görseller, günümüzde yoğun olarak üretilmekte ve tüketilmekte; bu doğrultuda ise görselin bilgi, fikir, düşünce aktarımında kullanılan önemli bir yapı olduğu söylenilebilir (Dinçeli, 2020, s. 547-550).

Algı ve görsel algıdan bahsedilen bir süreçte algı yönetimi ve görsel algı yönetimi kavramlarının da karşılaşılmaktadır. Algı yönetimi belirli bir amaç doğrultusunda gerçekleştirilen ve çeşitli aşama ve basamaklardan oluşan iletişim sürecidir (Eraslan, 2018, s. 104). Hedef kitlenin neye nasıl anlam yüklediğine bağlı olan algı yönetimi ile bireyin algılamaları doğrultusunda tepkide bulunduğundan kişinin davranışları yönlendirilebilmektedir (Özarlan, 2014, s. 37). Algı yönetiminin ne olduğunu anlamak ve yorumlamak bireylere, toplumlara, kurum ve kuruluşlara göre farklılık göstermektedir. Bu farklılıklar bağlamında algı yönetimini kimileri hedef kitleyi kendi çıkarlarına yönelik kandırma olarak tanımlarken, kimileri de amaçları doğrultusunda kullanılacak bir iletişim şekli olarak yorumlamaktadır. Öte yandan kimilerine göre ise amaca yönelik olarak satış

ve pazarlama, farkındalık oluşturma, bilgilendirme, bilinçlendirme, bir fikre yönlendirme gibi konularda ikna etme yolunda kullanılan teknikler bütünüdür (Tunç ve Atılğan, 2017, s. 229). Diğer bir ifadeyle algı yönetimi bireylerden ve toplumlardan oluşan hedef kitlelerin görüşlerini ve düşüncelerini etkilemek için yapılan faaliyetlerin tamamını kapsamaktadır. Bu kapsamda iletilecek mesajın belirli amaçlarla manipüle edilip hedef kitleyi yönlendirmek amacıyla kullanılmasında algı yönetimi stratejileri öne çıkmaktadır (Öksüz, 2013, s. 13). Algı yönetimi stratejileri, son yıllarda özellikle reklam sektöründen sivil toplum kuruluşlarının farkındalık yaratma organizasyonlarına değin sıkça uygulanmaktadır. İşletmeler, STK'lar, resmi kurumlar mesajlarını iletmek ve kitlelerini artırmak için mesajlarını ve pazarlama planlarını algı yönetimi tekniklerini kullanarak geliştirmektedirler. Bunu gerçekleştirirken hedef kitle analizi başta olmak üzere yoğun ve derinlemesine bir süreç analizi yapılması gerekmektedir. Algı yönetimi ile özellikle amaçlanan şeyler, hedef kitlede geçerlik kazanmak ve bu geçerliği korumak için kamuoyu desteği oluşturmak ve devamlılığını sağlamak; belirlenen hedef kitlenin tutum ve davranışlarını istenilen doğrultuda etkilemektir (Siegel, 2005'ten akt. Bakan ve Kefe, 2012, s. 24-30).

“Görsel algıyı yönetmek, genel algıyı yönetmenin kritik başarı faktörlerinden birisidir (Türk, 2012, s. 7).” Görsel algı yönetimi Gestalt algı kuramı, bilişimsel algı kuramı, olasılıklı öğreti kuramı, doğrudan algı kuramı, nörofizyolojik algı kuramı, yapılandırmacı görsel algı kuramı gibi kuramlarla temellendirilen, bireyin algısal uyaranlar içerisinden kendi gereksinimlerine en uygun olanı edinmesi gibi seçici algının da büyük rol oynadığı bir süreç olarak açıklanabilmektedir (Erişti, 2017, s. 141-167). Seçilmiş bilgiler ve görseller medyada algı yönetimi oluşturmak için sık başvurulan tekniklerdendir. Bütünden koparılmış, manipüle edilmiş görsel parçalar, belirlenmiş bir fikri veya ideolojiyi empoze etmek amacıyla kullanılmaktadır (Gültekin, 2016'dan akt. Utma, 2018, s. 2909).

Öte yandan bakıldığında algı yönetimi konusunda günümüzde sosyal medyanın gücü ortadadır. “Algı yönetimi çerçevesinde basın, TV, radyonun yanı sıra internet, sosyal medya gibi teknolojik araçlardan yararlanılmaktadır (Utma, 2018, s. 2909).” Kiraz (2019, s. 11), toplumları yönlendirmek amacıyla tarihte sıkça başvurulan bir yöntem olan manipülasyonlar aracılığıyla algı yönetiminde sosyal medyanın geleneksel medyadan daha önemli hale geldiğini söyleyerek bu görüşü desteklemektedir. Günümüzün teknolojik getirilerinin bir parçası olarak sosyal medyanın yaygın kullanımı nedeniyle

bireylerin ve kitlelerin en hızlı ve kolay ulaştığı mecra sosyal medyadır. Haliyle yapılması planlanan algı yönetimi sürecinin de en hızlı ve kolay olarak bu platformlar üzerinden planlandığı söylenebilmektedir.

Bir toplumdaki fikirlerin yayılması için temel olarak üç faktör etkilidir. İlk faktör kodlanan mesajın kolaylıkla ve hızlıca yayılmasıdır. İnternet ve sosyal medya araçları bu anlamda önemli rol oynamaktadır. İkinci unsur ise kodlanan mesajların anlaşılır olmasıdır. Fikirlerin yayılmasını etkileyen üçüncü unsur ise kodlanan mesajların uzun süreli yayınlanmalı ve sıklıkla tekrar edilmelidir. Sosyal medya bu anlamda da önemli bir rol oynamaktadır. Algı yönetimi açısından klasik medya araçları ile sosyal medya araçları karşılaştırıldığında sosyal medyanın sahip olduğu bazı özelliklerinden dolayı, kitlelerin yönlendirilmesi ve kamuoyu oluşturma açısından sosyal medya daha fazla kullanılıp, tercih edilmektedir. Sosyal medyanın sunduğu en önemli imkânlardan birisi kullanıcı temelli içerik üretilmesine imkan sağlamasıdır. Aynı zamanda sosyal medya platformlarını cazip hale getiren diğer bir özellikte, üretilen bilgi ve mesajın hızlı bir şekilde çok uzak mesafelere en hızlı ve ekonomik şekilde ulaştırılmasıdır (Ağrın, 2021, s. 116-117).

Araştırmada sosyal medyada algı yönetiminin görsel iletilerle yapılandırılan algı yönetimi ve algısal süreçler konu alınmaktadır. Görsel iletiler günümüzde birçok ortamda bireylerin fikirlerini, deneyimlerini, beklentilerini ve hedeflerini önemli ölçüde etkilemektedir. Algısal süreç içerisinde bireylere iletilen görsel iletiler sürekli ve yoğun olarak değişmektedir. Biçimsel özellikler, kullanılan renkler, içerik ve bağlam gibi sıralanabilecek unsurlara bağlı olarak çeşitlilik göstermekte ve yapılandırılmaktadır. Bu sebeple kişilerin algısal süreçleri boyunca gördükleri her şeyi algılamaları oldukça güç olmaktadır. Bu doğrultuda birey için algılama süreci içerisinde öne çıkan görsel iletiler önem kazanır. Algısal süreçleri yapılandırmada kullanılan görsel iletiler, hedef kitle ile etkileşim kurduğu noktalarda kültürel, sosyal, duygusal vb. bağlamlara dayalı olarak yapılandırılmalıdır (Erişti, 2018, s. 171).

Görsel iletilerle yapılandırılan algı yönetiminin temel stratejilerinin başında doğru tasarlanmış iletilerin kullanılması yer almaktadır. Doğru tasarlanmış görsel ileti için ise doğru odak alanı oluşturmak önem arz etmektedir. Odak alanı hedef kitleyle doğru ilişkilendirilmiş görsel iletiler, hedef kitleyi daha erken ve doğru etkilemektedir. Görsel iletilerle yapılandırılacak algı yönetimi sürecinde hedef kitlenin bilişsel veya algısal yükten arındırılarak algılama sürecini kolaylaştıran bir takım önlemler almak, görsel iletileri bu bağlamda sadeleştirerek mesajla bağlantılı minimum görsel ileti yükü oluşturacak şekilde tasarlamak en doğru strateji olacaktır (Erişti, 2018, s. 167-178). Diğer bir ifadeyle görsel iletilerle görsel algı yönetimi yapılandırılırken karşımıza hedef kitleyle

ilgili olarak kişisel faktörler, çevresel faktörler ve bunların alt başlıkları gibi unsurlar çıkmaktadır.

Görsel algı yönetimi yapılandırma kısmında ise karşımıza paylaşımın nasıl sunulduğu ve nasıl yorumlandığı önemli olan sosyal medyada manipülatif süreç unsuru çıkmaktadır.

2.2.1.1. Sosyal medyada manipülatif süreç

Manipülasyon kelimesi TDK'ye göre “yönlendirme; seçme, ekleme veya çıkarma yoluyla bilgileri değiştirme” olarak açıklanmaktadır. Eryılmaz (1999, s. 21) manipülasyon kavramını iletişim sürecinde karşılaşılan, büyük oranda da etkisi altında kalınan, yalnızca kitle iletişiminin bir ögesi değil, bireysel iletişimin de önemli bir unsuru olarak açıklamaktadır. Diğer bir ifadeyle manipülasyon ile hedeflenen ve yapılan şey aslında hedef kitleyi etkilemek, ikna etmek, yönlendirmektir.

Manipülasyon bir kurum veya grup tarafından yapılandırılabilen gibi bireysel olarak da yapılandırılabilir bir kavramdır ve çoğunlukla üretilen görsel iletiler ile karşımıza çıkmaktadır. Görsel ileti tasarımları estetik kaygılara sahip olsa da hedef kitlenin algısını yeniden tasarlamak üzerine kuruludur. Görsel iletiler, hedef kitleyi bilgilendirmeyi veya ikna etmeyi amaçlar. Verilen görsel ileti tasarımında yönlendirici faktörler, manipüle edilmiş fotoğraflar ve bunların aracılığıyla yayımlanmış tüm görsel içerikler aracılığıyla yapılabilmektedir (Özlem Dede, 2017, s. 31).

Sosyal medya güven inşa etmeye, kredibilitiyi yükseltmeye ve toplumun fayda sağlamasına yönelik olarak kullanılabilen gibi manipülatif içerikler aracılığıyla toplumu yönlendirmede de kullanılabilir (Glaizer ve Topping, 2021, s. 254). Sosyal medyada her bireyin içerik üreticisi olması, bireylerin ürettikleri içeriklerin paylaşımındaki hızı, etkinliği ve yaygınlığı gibi avantajları yanında; çoğu zaman doğruluğu kontrol edilemeyen, denetimlenemeyen ve yönlendiriciliği yüksek olabilmesi gibi olumsuz yanları da bulunmaktadır. Haliyle bireyleri ve/veya toplumu etkileyecek yönlendirici, yanlış veya yalan bir haber, sosyal medya aracılığıyla kısa sürece geniş kitlelere ulaşabilir ve bu içeriklerin teyidi sağlanamadığı bazı durumlarda olumsuz sonuçlar doğurabilir (Ağrın, 2021, s. 92).

Günümüzde manipülasyonun özellikle teknoloji ile olan etkileşimi dikkat çekmektedir. Bu bağlamda ikna edici algısal süreçler yapılandırılırken kullanılan veya yaratılan manipülatif unsurların teknoloji aracılığıyla da yaratıldığı ve yayıldığı

söylenebilmektedir. Sosyal medyanın doğası gereği paylaşım ve yayılım hızı da etki hızıyla doğru orantılı olarak gelişmekte ve buna dayalı olarak manipülatif süreç de hızlı gerçekleşmektedir. Özellikle sosyal medyada hızla yayılan manipülatif görseller bu argümana bir örnek olarak sunulabilir. Manipülatif unsurların tasarlanması ve kullanımı ve manipülatif süreç yapılandırma insan hakları gibi toplumsal sorunların çözümünden toplumsal infial yaratabilecek tutum ve davranış değişikliği yaratmaya değin kullanılabilen güçlü bir kavramdır. Yakın tarihte meydana gelen birçok toplumsal olayın başlamasında olmasa bile gelişmesinde sosyal medyanın etkileşim özelliği nedeniyle önemli bir rol aldığı da bilinmektedir. “Günümüzde toplumsal hareketlerin, amaçladığı ve hedeflediği sonuçlara ulaşması anlamında etkin bir araç olarak kullanılan sosyal medya, başka güç odaklarınca gerek aracın içerdiği mesajı gerekse toplumsal hareketin kendisini manipüle edebilecek bir ortama dönüşebilmektedir (Babacan, 2014, s. 142).” Bu duruma 2010 yılında başlayan, Arap dünyasında yaşanan bir dizi hükümet karşıtı protesto olan, hükümet tarafından geleneksel medyanın neredeyse tamamının devlet tekelinde bulunduğu ve uygulanan sansür nedeniyle halkın sosyal medya aracılığıyla bilgi alması ve organize olması ile öne çıkan Arap Baharı (Kırık, 2012, s. 94) ve 2013 yılında Taksim Gezi Parkı'nın bir kısmına inşa edilmesi planlanan Taksim Kışlası'nı engellemek üzere parkta bulunan çevre aktivistlerine polisin orantısız güç kullanımına karşı protesto olan, olayla ilgili haberlerin, mesajların, fotoğrafların ve videoların sosyal medyada paylaşılması aracılığıyla bireylerin organize olmasıyla öne çıkan Gezi Parkı Olayları (Tufan Yeniçikti, 2014, s. 274) gibi örnekler verilebilir.

Manipülatif süreç yaratımı algı yönetimi ile ilişkili olarak uzun vadede toplumsal fayda sağlayacak sosyal bir fikri benimsetme ve olumlu bir davranış değişikliği yaratma amacıyla da yapılmaktadır (Yetkin Cılızoğlu vd., 2020, s. 196). Araştırmada toplumsal sempati ve farkındalık yaratma bağlamında işe koşulan manipülatif unsur yaratımı ve manipülatif süreç yapılandırma, bireylerde var olan veya gelişen önyargıları, olumsuz tutum ve davranışları etkilemek, farklı bir bakış açısı kazandırmak ve olumlu bir davranış değişikliği yaratmak amacıyla temellendirilmiştir.

Manipülatif unsurların yaratımı, çoğunlukla teknolojiden bağımsız olarak düşünülemediği için özellikle foto-manipülasyon ve bunun yanında diğer grafik tasarım araç ve programlarının kullanımı nedeniyle tasarımcıların elinde olduğu söylenebilir.

Manipülasyon ile gerçek bilgi farklı formda yansıtılırken değişime uğrar, oluşan bu değişimle hedef kitlede farklı algılanması ve bir tepkiye yol açması algı yönetimi olarak tanımlanabilir.

Algı gerçekliğin ya da bir fikrin beyindeki ve duygulardaki karşılığını ifade ederken, grafik tasarımcı da markanın amacına hizmet ederek algıyı yönetimde yer almaktadır. İletişim kanalları ve özellikle reklam ile tüketim toplumunu manipüle edilmektedir (Dündar, 2021, s. 161).

Algı, gerçekliğin ya da bir fikrin beyindeki ve duygulardaki karşılığını ifade ederken, grafik tasarımcı da markanın veya fikrin amacına hizmet ederek algı yönetiminde yer almaktadır. İletişim kanalları içerisinde öne çıkan sosyal medyada özellikle kitleler ve bireylerden oluşan ürün ya da fikrin tüketicisi olan toplumu manipüle edilmektedir. Sosyal medya kullanıcıları olan özellikle genç bireylerin; uzun süren ve derinlemesine analiz gerektiren yazılardan, görsel bir anlatımın olmadığı, sadece metne dayalı oluşturulan bir içerik anlayışından sıkıldığını bilmek ve buna dayalı olarak bir içerik üretimi yapılandırmanın gerekliliğinin farkında olunmalıdır (Bulunmaz, 2015, s. 326). Tasarımcının bu süreçte görsel ileti tasarımı hazırlarken içerik renk, yazı, fotoğraf ve çizimler gibi unsurlar ile dikkat çekici ve ikna edici bir tasarım ortaya koyması beklenir ve kullanılan işaretler, semboller, sözcük ve resimleri içeren değişik öğelerle yaratılacak manipülatif unsurların verilecek mesajın bütünü içinde birleşip kaynaşan bir yapı ortaya koyulmalıdır (Selamet, 1996'dan akt. Vural, 2017, 451). Tüm bu durumlar göz önünde bulundurulduğunda tasarım eğitimi verecek olan görsel sanatlar öğretmen adaylarının ve geleceğin tasarımcılarının eğitim süreçlerinde ikna edici algısal süreçler ve manipülatif unsurlar tasarlama deneyimine sahip olmaları gerektiği düşünülmektedir.

2.3. Sosyal Medyada Kamusal Alan Pedagojisi

Kamusal alan, bireyleri doğrudan ilgilendiren ve onların ortak paydada buluşmalarına olanak tanıyan, var olan sorunlara bir arada çözüm bulunmasına olanak tanıyan ortam anlamına gelmektedir (Çalışır, 2021, s. 263).

Genel bir anlatımla kamusal alan: Herkese açık; herkesin katılabildiği, farklılıkların birbirleriyle etkileştikleri; bu etkileşimler aracılığıyla farklılıkların, makro/örgütlü politik anlamda birbirleriyle uzlaşmaya çalıştıkları veya orada var olduklarını gösterdikleri veya mikro/kentsel anlamda rastgele/doğal etkileşimlerle bir tür bir arada yaşama pratiği ürettikleri; fiziksel veya metaforik bir tür sahne anlamına gelmektedir (Malkoç, 2018, s. 102).

Kamusal alan kavramını, en yalın haliyle düşünce ve eylem temelli ortak toplumsal etkinlik alanı olarak tanımlamak mümkündür. Alman felsefeci, sosyolog ve siyaset bilimci Habermas'a (2010) göre kamusal alan vatandaşların taleplerini duyurduğu eleştirel ve herkesin erişimine açık ve eşitlikçi bir alandır (Sak ve Boran, 2021, 157).

Kamusal alanın tanımı da içerisinde yaşadığımız yüzyılda dijital teknolojilere dayalı olarak her şey gibi 'yeni'den etkilendiğini, kamusal alanın da yapısının bu yönde değiştiğini söylemek yanlış olmaz. Haliyle yeni medya ve iletişim teknolojisi alanındaki gelişmelerin kamusal alanın dönüşümüne önemli ölçüde katkıda bulunduğu söylenebilir (Verstraeten, 2014'ten akt. Şen ve Taş, 2021, s. 59). Yeni medya içerisinde özellikle sosyal medya kullanımının gösterdiği artış göz önünde bulundurulduğunda fiziksel sınırları ortadan kaldırması; bireysel ve toplumsal haberleşmenin üst seviyede gerçekleşmesi, kişilerin fikir paylaşımı, yorum yapma, eleştirme, tartışma ve yeni sanal kimliklerini ortaya koydukları bir sistem olması nedeniyle sosyal medyanın yeni bir kamusal alan olarak nitelendirilmesi mümkündür. Aydoğan Boschele (2013, s. 192) kamusal alanı yeni bağlamlarıyla açıklarken internet tabanlı sosyal medyada insanların ilişki kurmalarını arttıran, onları yaratıcı kılan ve özel ilgi alanlarına odaklaşmalarına ve bunları yeni kamusal alanda paylaşmalarına olanak sağlayan doğrudan bir etkileşim alanı olarak tanımlamaktadır. Özetle sosyal medya aracılığıyla bireylerin öznel paylaşımlarının yeni kamusal alan içerisinde kendilerini ifade etme olağanı sağladığı söylenebilmektedir. Bu bağlamda gerçekleşen değişim içerisinde kamusal alanda da pedagojik farklılıklar yaratmak çok daha öne çıkmaya başlamıştır.

Kamusal alan pedagojisi O'Malley, Sandlin ve Burdick (2020) tarafından "örgün eğitim ve uygulamaların ötesinde gerçekleşen eğitim ve öğrenme biçimlerine, süreçlerine ve alanlarına odaklanan teorik bir kavram" olarak açıklanmıştır. "Kamusal alan pedagojisi, medyanın, popüler kültürün ve toplumun eğitici gücünü ve kültürün eğitici bir varlık olarak işlev gördüğü çeşitli yolları inceleyen bir araştırma alanıdır (Biesta, 2013'ten akt. Kelly, 2015, s. 391)." Akademisyenler, sanatçılar, kültür çalışanları ve araştırmacılar tarafından yıllar içinde çeşitli tanımlara bürünen kamusal alan pedagojisi terimi 'büyük ölçüde örgün eğitimin ötesinde veya dışında meydana gelen çeşitli biçimlere, süreçlere ve eğitim ve öğrenme alanına odaklanan bir kavram olarak inşa edildiği' şeklinde açıklanmaktadır (Hochtritt vd., 2018, s. 287). Schuermans, Loopmans ve Vandenaabeele (2012, s. 677) ise kamusal alan pedagojisini farklı bir bakış açısıyla, medyanın, popüler kültürün ve toplumun 'eğitici güçler' olarak nitelendirilmesine odaklanan yaklaşımının aksine, toplumda müzakereci, aktif politik müdahaleleri amaçlayan ve kamusal alanda yapılması gereken 'eğitim çalışmaları' olduğunu vurgulayan daha programatik bir olgu olduğunu söyleyen bir tanımlama yapmaktadırlar. Bir başka tanımlama ise "eğitim bilimcilerin resmi olmayan öğrenme alanları üzerine

yaptığı araştırmalarla kamusal alan pedagojisinin, eğitim bilimi içerisinde çok önemli bir kavram haline geldiği, okulların tek öğretme, öğrenme veya müfredat alanları olmadığı ve belki de en etkililerinden biri olmadığını düşündürdüğü (Sandlin, Schultz & Burdick, 2010'dan akt. Güneş, 2021, s. 133)" şeklinde dir.

Bugün kamusal alan dendiğinde akıllarda yalnızca kütüphane, meydanlar vb. fiziksel sınırları olan kavramlar ile sınırlı kalmamaktadır. Haliyle kamusal alan pedagojisinin de yalnızca kütüphanelerde ve müzelerde değil popüler kültür, medya ve internet tabanlı sosyal medya üzerinden öğrenmeyi içerebildiğini söyleyen Kelly de (2015, s. 391) bu görüşü desteklemektedir. Zira sosyal medya mecraları vasıtasıyla insanların birbiriyle doğrudan iletişime geçebilmesi ve etkileşim kurması kamusal alan pedagojisinin de artık dijitalleşmesine zemin hazırlamıştır (Sak ve Boran, 2021, s. 157). Diğer bir ifadeyle küreselleşmenin ve dijitalleşmenin inanılmaz etkisiyle, tam anlamıyla çok uluslu ve kültürel açıdan melez bir mekan olarak sosyal medya, kamusal alan pedagojisine yeni bir bakış açısı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal medyanın kamusal alan pedagojisi üzerindeki etkisinin sanattan sosyal yaşama ve kültüre birçok konuda her kesimden bireye kolayca erişim sağlaması; ayrıca büyük kitlelere de ulaşabilme imkanı göz önünde bulundurulduğunda eğitimin yapılandırılması yönünde büyük bir katkı sunacağı söylenebilir.

Kamusal alan pedagojisi sosyal medya üzerinden yapılandırılırken eğitimin yalnızca aracı değil önemli bir etkeni olarak da düşünölmelidir. Örneğin günümüzde özellikle tasarım temelli derslerin ürünleri, eğitim süreci içerisinde sosyal medya odaklı yapılandırılmakta ve yaygın etki oluşturulması için yeni kamusal alan olarak değerlendirilen sosyal medya üzerinden paylaşımlar yapılarak sergilenmektedir. Bu noktada yeni medyayı, sosyal medyayı yeni kamusal alan ve bu bağlamda yeni kamusal alan pedagojisi olarak tanımlarken sadece gelişen teknoloji araçlarının, etkin şekilde kullanılması değil, bu araçların eğitimin hedef kitlesine, niteliğine ve amaçlarına en uygun öğrenme deneyiminin yaratılmasının önemli olduğu anlaşılmalıdır. Buradan çıkışla kamusal alan pedagojisinin yürütölebileceği en önemli ortamlardan birinin sosyal medya olarak karşımıza çıktığı söylenebilir.

Sonuç olarak günümüzde kamusal alan pedagojisi çatısı altında öğrenmenin sadece afiş ve ilanlar dışında artık eğitimin her alanının yer bulması ile kamusal alan pedagojisinin alanları arasında büyük bir söz sahibi olabileceğini; bugün hali hazırda özellikle sanat eğitiminde okul dışında önemli öğrenme mekanları olarak görölen müze

ve galeri gibi alanların dışında da birçok alanın ve özellikle sosyal medyanın kamusal alan pedagojisinin alanı olabileceği konusunda farkındalık yarattığını söylemek mümkündür (Güneş, 2021, s. 137).

2.4. Olağandışı Durum Kavramı

Olağandışı durum kavramını açıklayabilmek için önce “olağan”ın ne olduğunu açıklanmalıdır. TDK’ye göre olağan kelimesi olagelen, doğal, tabii, alışılmış olan, normal olan anlamına gelmektedir. Her zaman olan, alışılmış olan, doğal olan, rutin gibi kavramlarla da tanımlanabilir.

“Olağandışı sözcüğü, ‘kriz ve olumsuz gelişme’, ‘arzu edilmeyen ve içinden çıkılması zor bir durum’, bir işin, bir olayın geçtiği karışık aşama, birdenbire ortaya çıkan kötüye gidiş ve tehlikeli an gibi anlamlara gelmektedir. (Şahinsoy, 2017, s.4)” Olağandışı durum, genelde “olgu”, “olay” ya da birey ve toplumları etkileyen bir “güç” olarak adlandırılmakta ve insanoğlunun “normal” olarak adlandırdığı günlük yaşam süreçlerini bozan, sekteye uğratan; doğal, meteorolojik kökenli doğan, teknolojik ve insan kökenli olarak çeşitlendirilebilen bir olay olarak tanımlanabilir (Koç Akgül, 2017, s. 20). Olağandışı durum, beklenmeyen ve ani olarak ortaya çıkarak var olan düzeni bozan, yıkıcı özelliğe sahip olaylar olarak ifade edilebilmektedir. Olağandışı durum afet olarak da nitelendirilebilir ve doğal, insan kökenli veya teknolojik kaynaklı bir olayın, insanların normal faaliyetlerini ve hayatın doğal akışını kesintiye uğratmak veya durdurmak suretiyle etkilemesi şeklinde tanımlanabilir (Ergünay, 1996’dan akt. Altun, 2018, s. 2; Aydede’den akt. Kavoglu, 2013, s. 53).

Türk Telekom Arama ve Kurtarma Ekibi olağandışı durumu “günlük yaşamın ve toplumsal düzenin bozulması, kesintiye uğraması ve işlevlerini yerine getirememesi şeklinde” tanımlamaktadır ve olağandışı durumları şu başlıklar altında sınıflandırır (http-2):

- Doğal afetler: Deprem, çığ, tsunami, fırtına, sel, heyelan, sıcak-soğuk hava dalgaları vb.
- İnsan kaynaklı afetler: Savaş, göç, pandemi, sabotaj, terörizm vb.
- Teknoloji kaynaklı afetler: Kazalar, çevresel afetler, radyoaktif serpinti vb.

Yapılan tanımlamalar incelendiğinde, olayın olması değil olayın sonuçları olağandışı durum veya afet olarak tanımlanmaktadır ve üç kriter ön plana çıkmaktadır: Olayın afet sayılabilmesi için beklenen ölçüleri aşan bir hasar durumunun ortaya çıkmış

olması, yerel olanaklarla çözüm üretilemeyecek oranda zararın oluşmuş olması ve olaya müdahale eden ekiplerin koordinasyon ve yönetiminin tek elden yapıyor olması (Akyel, 2005'ten akt. Erdoğan 2016, s. 5). Bu doğrultuda doğal afetler, insan kaynaklı afetler ve teknoloji kaynaklı afetler şu şekilde tanımlanabilir:

Doğal afetler, TDK'de insan eliyle önlenemeyen sel, fırtına, deprem vb. felaketlerin her biri olarak tanımlanmaktadır. Dünyada doğal afetler irdelendiğinde 31 çeşit doğal afetin 28 tanesinin meteorolojik afetler kapsamında olduğu görülmüştür ve doğal afetlerin önemlilik sıraları ve çeşitleri ülkeden ülkeye hatta bölgeden bölgeye değişmektedir (AFAD, 2020'den akt. Çelik vd., 2020, s. 50).

İnsan kaynaklı afetler, doğrudan insan faktörünün sebep olduğu, doğa ile aralarında bir bağlantının bulunmadığı afetlerdir. Doğal afetler gibi büyük çapta yaralanmalara ve ölümlere neden olabilmekte, toplumsal yapıya ve çevreye büyük zarar verebilmektedir (Altun, 2018, s. 6).

Teknoloji kaynaklı afetler ise doğal olayların neden olduğu sebepler ile meydana gelen olay arasında bir neden sonuç ilişkisi kurulamayan, insanın faydalı yönde üretim yaptığı ve kullandığı teknolojinin yanlış, dikkatsiz veya kasti olarak kullanımından kaynaklanan, kimyasal silah kullanımı ve saldırıları, tehlikeli madde taşıyan araçlardan kaynaklanan kazalar vb. afetler olarak nitelendirilebilir (Ege, 1986'dan akt. Çelik vd., 2020, s. 50).

Olağandışı durumlarda yaşamı kesintiye uğrayan birey ve toplum, bu süreçte hem kişiler arası hem de kurumlar arası iletişim kopukluğu nedeniyle de olumsuz etkilenmekte ve buna bağlı olarak iletişim ihtiyacı/zorunluluğu ve önemi de en üst düzeye çıkmaktadır. Olağandışı durumlarda iletişim ile ilgili olarak; olayın tanımı, bilgi paylaşımı, kullanılan kaynak, iletişim araçları, haberleşme teknolojileri ile medyayı da kapsayan geniş bir alanı tanımlanmaktadır (Koç Akgül, 2017, s. 9). Bu bağlamda olağandışı durumlarda iletişim sürecini yöneten kişilerin/kurumların iletişim süreçlerine ve medyayla iletişim konularına ağırlık vermesi gerekmektedir.

Olağandışı olaylara (krize) neden olan olayların okuyucu ya da izleyicilere, belli kriterleri karşılayacak şekilde iletilmesi, olağandışı durum (kriz) haberciliği kavramını ortaya çıkarmaktadır. Savaş, deprem, göç, salgın hastalık, ekonomik veya siyasal çalkantı gibi olağandışı durumlarda olay, vaka ya da durumları halka duyurabilmek adına yapılan olağandışı durumların haberi; kişilerin haber alma hakkının bir karşılayıcısı olarak görev yapmaktadır. Sosyal medya platformlarının ortaya çıkmasıyla birlikte mekân ve alan sınırlılığı etkisini yitirerek sınırsız ve mekansız bir dağılımın meydana gelmesine neden

olmuştur. Artık dünyanın neresinde olursa olsun yaşanan her türlü olay ve afet durumu viral bir şekilde yayılarak etkileşim alanına girmektedir. Sosyal medya platformlarının sağladığı bu etkileşim biçimi her alanda olduğu gibi olağandışı durumlarda iletişim alanında da önemli etkilerin yaşanmasına sebep olmuştur (Eldem Anar, 2021, s.1130).

Son yıllarda geleneksel medyanın azalan, yeni medyanın çoğalan etkisiyle olağandışı durumlarda kurulan iletişim kanalının sosyal medya aracılığıyla sağlandığı görülmektedir. Sosyal medya her ne kadar bireyler için haberleşme ve iletişim aracı olmanın ötesine geçerek sosyalleşme ve kendini ifade edebilme, üretebilme gibi araçlara dönüşse de (Ceng, 2018, s. 669) olağandışı durumlarda esas amacı olan haberleşme ve iletişim aracı görevini yerine getirir.

Şahinsoy (2017, s. 16), olağandışı durum örneği olarak incelediği olağandışı durumlarda geleneksel medya ve sosyal medyayı kıyasladığı çalışmasında; 2011 Van depremi örneğinde sosyal medyanın çok yoğun olarak kullanıldığını, insanları geleneksel medya yerine etkileşim ve iletişim hızı en üst seviyede olan sosyal medyayı haber verme amacıyla kullandığını belirtmiş; hatta Van depremine ait yardım kampanyalarının da sosyal medya ortamında gerçekleştirildiğini ve bu sebeple binlerce insana çok kısa sürede ulaşılabilirdi sonucuna varmıştır. Öte yandan 1999 yılında yaşanan Marmara depreminden sonra geleneksel medya aracılığıyla yapılan yardım kampanyalarının ve yardımların yeterli kişiye ulaşamaması ve iletişimin tam olarak sağlanamamasının geleneksel medyanın eksikliğini ortaya koyduğunu söylemektedir. Bu örnekte görüldüğü üzere olağandışı durumlarda sosyal medyanın haberleşme ve iletişim aracı olarak kullanılmasının önemi ortadadır.

Sosyal medya araçları ve teknolojileri, kullanıcıların iletişim kurarak hem birbirleri ile hem de üretici konumundaki alıcı ile etkileşim içine girmesine olanak tanımakta; bu imkân dâhilinde karşılıklı iletişimin içinde veri paylaşımları yapılarak bir aktarma süreci söz konusu olmaktadır. Sosyal medya doğası gereği kullanıcılarını iletişimin esas paydaşı olan kullanıcı ve üretici yerine konumlandırmış ve bu konumlandırma ile birlikte kullanıcıların karşılıklı olarak hem üretip hem de tüketen yapı biçimini betimlemeye çalışmıştır. Geleneksel medya içerikleri ile kıyaslandığında sosyal medya içerikleri daha kolay ve hızlı bir tasarım biçimi ile gönderilmek istenilen mesajlar alıcı konumundaki bireylere iletilebilmektedir (Eldem Anar, 2021, s. 1133-1138). Yani olağandışı durumlarda haberleşme ve iletişim bağlamında da sosyal medya, içerik üretiminin yapılabilirdiği ve paylaşılabilirdiği etkileşimliliğin üst seviyede olduğu bir ortamdır.

Sosyal medya ortamlarının en belirgin özelliklerinden biri zengin içerik ve tek tek kullanılabilmesi gibi ses, video, animasyon veya grafiklerin aynı anda kullanılarak görsel bir sunum haline getirilerek ortaya çıkan multimedya yapısıdır (Göker ve Keskin, 2015, s. 872). Olağandışı durumlarla ilgili olarak sosyal medyada üretilen ve paylaşılan içerikler olağandışı durum iletisi olarak nitelendirilebilir ve sosyal medyada üretilen her türlü içerik imkanı aslında olağandışı durum iletisi üretmede de kullanılarak oluşturulabilir.

Olağandışı durum örneği bağlamında literatür taraması yapıldığında Türkiye’de en çok öne çıkan afetlerin depremler, sel felaketleri ve göç olduğu görülmektedir. Sosyal medya üzerinden bir inceleme yapıldığında ise anlık gelişen doğal afetlerin hemen ardından göç olgusu öne çıkmaktadır. Son yıllarda göç ve göçmen konusu, özellikle Ortadoğu’da meydana gelen olağandışı durumlardan olan savaş ortamı ile tekrar alevlenmesi sebebiyle araştırmada olağandışı durum örneği olarak göç olgusu üzerinde durulmuştur.

2.5. Olağandışı Durum İletisi Bağlamında Göç Olgusu

İnsan ve insana dair olanı değerli ve anlamlı kılan, buldukları mekânla kurduğu bağıdır. Göç, insan ile mekân arasındaki bağı zedeleyen ve birçok sosyal ve toplumsal olayı etkileyen önemli unsurlardan biridir (Ekici ve Tuncel, 2015, s. 9). Tarih boyunca iklim değişikliği, doğal afet, savaş, su ve besin kaynaklarının yoksunluğu gibi nedenlerden dolayı göç hareketleri olmuştur. Buna dayalı olarak da insanlığın gelişimi, toplumlar arası etkileşim ve sosyal yapılanmanın temelleri oluşmuştur. Göç kavramının geçmişten bugüne değin birçok anlamda değiştiği ve dönüştüğü söylenebilir. İlkel toplumlar için göç daha çok insan-doğa mücadelesinin sonucu olarak ‘göç’ebe yapılanırken; toplumlar içerisindeki modernleşme süreçleri sonrası küreselleşme, ekonomik ve teknolojik etkenler göçün temellerini oluşturmuştur. Bu nedenle de göç olgusunun yönü değişmiş ve göç kavramının bağlamları genişleyerek günümüze kadar süregelmiştir (Kaya, 2018, s. 9). Kişilerin ya da toplumların buldukları yerden ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel nedenlerden dolayı başka bir yere hareket etmelerine verilen genel bir isim olarak tanımlanabilir (Oral ve Çetinkaya, 2017, s. 1). İnsanlığın bilinen en eski tarihinden bu yana süregelen ve gelecekte de muhtemelen devam edecek olan bir durum olan, dünyanın her bölgesinde karşılaşılabilecek olan göç, bireylerin ya da toplumsal kümelerin coğrafî anlamda geçici ya da kalıcı olarak yer değiştirmeleri (Ela Özcan, 2016, s. 185) şeklinde de açıklanmaktadır.

Tarih boyunca insanların farklı yöreler, bölgeler, ülkeler arasındaki hareketi farklı etkenler ile devam etmiş ve etmeye devam etmektedir. Göç olgusu, insanın daha iyi bir hayat sürdürme mücadelesinde önemli bir yere sahiptir. Ekonomik, toplumsal ya da siyasal nedenlerden kaynaklanan göç olayları zorunlu veya gönüllü bir biçimde, ülke sınırları içinde ya da farklı ülkeler arasında gerçekleşmektedir. Bugün artık küreselleşen dünya düzeninde göç olgusunun önemi daha da artmış bulunmaktadır (Aksoy, 2012, s. 293).

Göçle ilgili bir başka tanımı Oral ve Çetinkaya (2017, s. 2), uluslararası bir sınırı geçerek veya bir ülke içinde yer değiştirerek süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleri” olarak yapmakta ve literatür taraması yapıldığında göçün farklı kavramlara dayalı olarak ayrıştığı türleri şu şekilde sıralamaktadır: Bireysel göç, toplu göç, düzenli göç, düzensiz göç, göçmen, sığınmacı, iç göç, uluslararası göç vb. Bu bağlamda göçün türleri şu şekilde de değerlendirilebilir:

- Zaman kavramına dayalı ‘kalıcı’ ya da ‘geçici’ göç,
- Mekan kavramına dayalı ‘dış’ ya da ‘iç’ göç,
- Ekonomik bağlamda ‘ticari’ veya ‘sığınmacı’ göç,
- Yasal bağlamda ‘yasal’ ya da ‘yasadışı’ göç,
- Nitelik bağlamında ‘gönüllü’ ya da ‘zorunlu’ göç vb.

Göçle ilgili bir başka öne çıkan unsur da göçün nedenleridir. Bu nedenler çok fazla ve birbiriyle ilişkili olarak karmaşıktır ancak yine de göçün nedenleri bölgesel, ekonomik, siyasi, terör ve güvenlik sorunları, sosyo- kültürel, ailevi, dini, eğitim amaçlı, etnik nedenler ve doğal afetler ekseninde ele alınabilmektedir (Oral ve Çetinkaya, 2017, s. 4).

Göç olgusunun günümüzde genel görüntüsüne bakıldığında, küreselleşmenin etkilediği her olgu gibi, göç olgusunun da bu süreçten etkilendiği görülmektedir. Küreselleşme, göç sebebinin oluşmasından, göç kararının alınmasından, göç edilecek yerin seçimi ve göç edilen yerdeki yaşama koşullarının belirlenmesine kadar, geniş bir yelpazede göç görünümleri üzerinde etkili olmaktadır (Çağlayan, 2006, s. 88-89.) Göç konusu, yaşandığı yıllara göre sürekli yeni çözümler üretilmesi gereken ve dünya ülkelerinin ortak kararlar alarak çözümleyebileceği insanlığın en acil sorunlardan birisi olarak sürekli büyümeye devam etmektedir (Uçak, 2017, s. 244). Öyle ki günümüzde göçün *yerinden edilme* anlamını temsil etmeye evrildiği söylenebilmektedir. Göçün değişen doğası, son yıllarda oluşan savaş ortamıyla insanları zorla yerinden etmeye karşılık gelmektedir (Kara ve Korkut, 2010, s. 154).

Literatür taramasında karşılaşılan bir diğer unsur ise göçle ilgili farklı kabul yaklaşımları olmuştur. Dünyada sıklıkla uygulanan ve öne çıkan iki farklı kabul ve entegrasyon modeli ile karşılaşılmaktadır: Kanada Modeli ve Fransa Modeli.

Göç Terimleri Sözlüğü'nde (s. 30) entegrasyon terimi “göçmenlerin hem birey hem de grup olarak toplumun bir parçası kabul edildiği süreç olarak tanımlanmakta ve genellikle göçmenler ve ev sahibi toplumlar arasında iki yönlü bir sürece atıfta bulunduğu” şeklinde açıklanmaktadır. Bir başka ifadeyle entegrasyon politikaları “dikte edilen değerler” etrafında şekillenmiştir (Yardım, 2017, s. 112).

Kanada Modeli göç ve entegrasyon politikası, Kanada devletinin benimsediği ve ilk olarak ortaya koyduğu çok kültürlülük politikasıdır. Çok kültürlülük, farklı kültürel veya etnik kökene sahip insan gruplarının tek bir toplum düzeninde yaşaması olarak açıklanmaktadır. Çok kültürlülük politikası toplumsal yapıda farklılıkların kınanmadan ortak değerler çatısı altında kabulünü ve siyasal anlamda farklılıkların çatışmaya ya da ayrışmaya neden olmamasını ifade eden sosyolojik bir evrimin ve gelişmişliğin adıdır (Kandemir, 2018, s. 45).

Öte yandan Fransa Modeli göç ve entegrasyon politikasında ise ülkenin göçmenlere karşı “asimilasyoncu” bir politika benimsediği görülmektedir. Göçmenlerin farklılıklarıyla birlikte Fransa'da var olmalarının yerine, Fransız değerlerini ve kültürünü benimsemelerini beklemekte, aksini devletin birliğine ve bölünmezliğine bir tehlike saymaktadır (Deniz, 2020, s. 89).

Özetle Kanada'nın benimsediği çok kültürlülük politikaları, farklılıkların onandığı ve bu farklılıkların oluşturduğu zemin üzerinde bir toplumsallık tesis etmeye çalışır. Çok kültürlülük politikasını doğru anlamak için öncelikle asimilasyonu dikkate almakta yarar vardır. Çünkü, bu iki politika birbirlerine karşı bir duruşa sahiptirler (Vatandaş, 2001, s. 102). Asimilasyon kavramı ise Göç Terimleri Sözlüğü'nde (s. 10) “bir etnik ya da sosyal grubun diğer bir grupla uyumlu hale gelmesi; dil, gelenek, değer ve davranışlarda ya da hatta temel hayati çıkarlarda değişiklik olması anlamına gelir ve kültürel uyumun en aşırı halidir” olarak açıklanmaktadır. Fransa'nın benimsediği asimilasyonist model ile Kanada Modeli aradaki fark ve zıtlık bu noktada ortaya çıkmaktadır.

Türkiye, göç politikası olarak Fransa modelindeki asimilasyon temelli veya Kanada modelindeki çok kültürlülük temelli entegrasyon modelini benimsememekte; buna dayalı olarak entegrasyon kelimesinin yerine uyum kelimesini kullanmaktadır. Göç İdaresi Başkanlığı'nın internet sitesinde uyum kelimesi şu şekilde açıklanmaktadır ([http-1](http://1)):

“Hem yabancının hem de ev sahibi toplumun sosyo-kültürel ve ekonomik gelişmesine katkıda bulunmayı hedefleyen, asimilasyoncu olmayan, ev sahibi toplumun da göçmenlere uyum sağlanmasını ve yabancıların kendi yeteneklerini ekonomik, sosyal ve kültürel alanlar dahil olmak üzere yaşamın tüm alanlarında gerçekleştirmesini amaçlayan, gönüllülük esaslı politikadır.”

Uyum, “birey ve toplulukların göç edilen yerin beklentileri doğrultusunda yaşamlarını tekrardan düzenleme ve daha tatmin edici bir hayat kurma çabaları olarak tanımlanabilir (Sam, 2006’dan akt. Saygın ve Hasta, 2018, s. 319).” Türkiye’nin göç politikası olarak belirlediği vizyon ise Göç İdaresi Başkanlığı tarafından bilgilendirme, toplumsal uyum ve farkındalık artırma hedefiyle; yabancılar, ev sahibi toplum, sivil toplum kuruluşları, basın mensupları, akademi, kamu kurum ve kuruluşlarına yönelik 'Göç ve Uyum' konularında faaliyet yürütme olarak açıklanmaktadır (http-1).

Göç olgusu, özellikle olağandışı durum bağlamında günümüzün en önemli problemlerinden bir tanesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira son zamanlarda göçmen ve mülteci konusu özellikle Ortadoğu’da meydana gelen savaş ortamı ile tekrar alevlenmiştir (Yardım, 2017, s. 103). “Son yıllarda Suriye’yle sınır ülkesi olan Türkiye, Suriyelilere açık kapı politikası başlatmış, böylece Nisan 2011’den itibaren Suriye’den Türkiye’ye yoğun bir göç hareketi başlamıştır (Kardeş, Banko ve Akman, 2017, s. 186).” Türkiye için “AFAD’ın hazırlamış olduğu rapora (2014) göre, Suriye göçünün en önemli faktörü güvenlik ya da siyasi nedenler iken göç etmenin en önemli faktörleri arasında ise güvenli bir bölgeye ulaşma hedefi yer almaktadır (İnce, 2019, s. 2588).”

Bu göç hareketine bağlı olarak plansız bir göç sürecinin oluşmasıyla ilgili Türkiye’deki problem durumunun yansımalarına dayalı medyada ve özellikle sosyal medyada çok yönlü bir iletişim süreci göze çarpmaktadır. Berger’den (2012) aktaran Kardeş, Banka ve Akman’a (2017, s. 188) göre medya, toplumu oluşturan en önemli araçlardan biridir ve eğitici, eğlendirici, bilgilendirici bir rol üstlenebileceği gibi yönlendirme (manipülasyon) ile bir mesajla birden çok kişiye farklı mesajlar verebilir. Bu açılarından medyanın toplumda bazı düşüncelere yön verdiği söylenebilmektedir. Medyanın toplum üzerindeki etkisi düşünüldüğünde, Suriyeli göçmenler hakkındaki görüşlerin oluşmasında da medyanın önemli bir etkisi olduğu düşünülmektedir. “Medyanın yapacağı haberlerde vereceği en önemli bilgi türlerinden bir tanesi daha önce yaşanan göç, sığınma ve mülteci örneklerinin olumlu ve olumsuz yönlerinin araştırılarak aktarılması olacaktır (Uçak, 2017, s. 244).” Bunun yanı sıra geleneksel medyaya kıyasla öne çıkan sosyal medya artık insanlar üzerinde kontrol mekanizması görevi üstlenmekte

ve kitleler üzerinde kontrol mekanizması olarak görev yapmakta; aile, okul, mahalle, arkadaş gibi sosyal kontrol mekanizmalarını geride bırakarak insanları etkisi altına almaktadır (Çalışkan ve Mencik, 2015, s. 2). Diğer bir ifadeyle insanların zamanlarının çoğunu sosyal medya üzerinde geçirdiği göz önünde bulundurulduğunda yaratılan manipülatif unsurlara da maruz kalma oranının arttığı, bu bağlamda insanlar üzerinde algı yönetimi yapılabileceği söylenebilir.

Göç temalı haberlerin analizi, sosyal medya ve gündelik hayat arasında da güçlü bir bağ olduğunu ortaya koymuştur (Ata ve Tamer, 2018, s. 732). Ulaşılan geleneksel medyada ve yeni medyada yer alan ve sosyal medya paylaşımlarıyla ilgili olarak öne çıkan haberlerde ve içeriklerde son yıllarda ve özellikle son aylarda olumsuz bir algı yaratıldığı görülmektedir. Bu duruma örnek olarak Şimşek'in (2019, s. 174) "Avrupa'da göçmenlere karşı kampanya sayısının hızla artması, göçmenlerin girişlerini engellemeye yönelik devlet politikaları göçmen karşıtlığının artmasına neden olmakta; göçmenlerin çözülmesi gereken bir sorun olarak görülmekte" olduğuna dair araştırması verilebilir. Bunun yanı sıra çeşitli haber sitelerinde "İstanbul'da Suriyeli mülteci krizi: protestolar başlarken, sorunun çözüm yolu nedir? (http-3)", "Suriyeli mültecilere yönelik bakış olumsuz yönde değişiyor: peki Suriyeliler ne düşünüyor? (http-4)", "Suriyelilere destek eylemi öncesi sosyal medyada göçmen karşıtlığı: "#Suriyelileristemiyoruz" (http-5)" gibi örneklerle karşılaşılmakta; "Suriyelilere karşı nefret kampanyası" başlıklı haberde (http-6) Suriyeli göçmenlere karşı 2019 yılına kadar nefret söylemi içeren 73 online kampanya yürütüldüğü bilgisi paylaşılmaktadır. Bu bağlamda özellikle göç temalı olarak sosyal medyada ileti unsurunun çok ciddi anlamda yapılanmakta olduğu söylenebilir. Son yıllarda sosyal medyada haber kaynaklı paylaşımların sıkça yapıldığı görülmekte; Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye olan etkilerine bakıldığında, topluma olumsuz etkileri olduğuna dair sosyal medya haberleri ve yorumları oldukça öne çıkmaktadır (Kardeş, Banko ve Akman, 2017, s. 187). Yapılan araştırmalar sonucunda sosyal medya kullanıcılarının, sığınmacıları büyük bir güvensizlik ortamı ve huzursuzluk sebebi olarak görmekte olduğu ve bunda sığınmacılarla yaşanan deneyimlerin ve medyadaki haberlerin etkisinin olduğu görülmektedir.

Sığınmacılara dönük ayrımcı ve hakaret içeren yoğun paylaşımlar olmasına rağmen az da olsa sığınmacıları destekleyen paylaşımlara da rastlanılmaktadır. Araştırmada Türkiye gibi yoğun göç alan bir ülkede, olağandışı duruma maruz kalmış, insani kriz yaşamış ve sonrasında göçmen olmak zorunda kalmış bu topluluklara yönelik olarak

gerçekleştirilen ayrımcı ve olumsuz algılara karşı bir takım farkındalık geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Sosyal medyada sığınmacılar hakkında çıkan haberlerde olumsuz ve şiddet temalı haberlerin azaltılmasıyla birlikte Suriyeli sığınmacıların durumu, sahip oldukları haklar ve topluma yansımaları hakkında doğru ve bilgilendirici kamu spotları hazırlanarak Türkiye'nin benimsediği uyum politikasını gerçekleştirebileceği söylenebilir (Kardeş, Banko ve Akman, 2017, s. 198). Bu doğrultuda farkındalık yaratmak adına geliştirilecek stratejiler içerisinde yer alabilecek olan görsel ileti tasarımı aşamasında özenle çalışılmalı, önyargıları beslemekten uzak bir anlatım dili ve bunları toplumsal değişim yaratabilecek bir görsel dil kullanılmalıdır.

Öte yandan literatür ve sosyal medya incelendiğinde göç konusunun özellikle sosyal medyada ya çok genel ya da çok parçalı olarak işlendiği görülmektedir. Özellikle görsel ileti tasarımı bağlamında derinlemesine ve bütünsel bir bakış açısıyla yaklaşmadığı gözlemlendiğinden bu konuyla ilgili farkındalık yaratabilecek bir görsel ileti tasarımı çalışmasının yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır. Tüm bu bilgilerden ve durumlardan yola çıkılarak araştırma kapsamında olağandışı durum bağlamında sosyal medya odaklı görsel ileti hazırlama sürecinde savaşa bağlı olarak zorunlu göç eden kitleler üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda araştırmanın katılımcılarının seçtikleri alt başlıklar göçün etkilediği, etkilenenleri, etki alanı bağlamında bütüncül olarak sorgulanmış ve sosyal medyada olağandışı durum örneği olarak göç odaklı görsel iletileri üretmeye dayalı tasarım süreci bütüncül bir bakış açısıyla yapılandırılmıştır.

2.6. İlgili Araştırmalar

Alanyazında, yeni medya ve özellikle sosyal medyanın güzel sanatlar eğitimi ile ilişkilendirilmesi konusunda öğretmen eğitimi süreçleriyle ilişkili çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalar genellikle durum çalışması yöntemi kullanılarak araştırılmış olup; farklı branşlardaki öğretmen adaylarının medya okur yazarlığına, sosyal medya kullanımlarına, sosyal medyaya yönelik tutumlarına, sosyal medyanın öğrenme sürecine etkilerine ilişkin görüşlerinin alınmasına ve bununla birlikte medyada yer alan haberlerin öğretmen adaylarının tutumlarının incelenmesine vb. yönelik olmuştur. Ayrıca tasarım tabanlı araştırma yönteminin kullanıldığı araştırmalar da incelenmiş, güzel sanatlar eğitimi alanıyla ilgili olmasa da eğitim bilimlerinin diğer alanlarında kullanılan çalışmalara rastlanmıştır. Araştırmada olağandışı durum örneği olarak ele alınan göç kavramına dair yapılan araştırmalar ve çalışmalar da bu başlık altında değerlendirilmiştir.

Karaman (2010) çalışmasında, günümüzde büyük bir önem kazanan medya okuryazarlığını ele alarak, bu kavramın diğer okuryazarlıklar arasındaki yerini tartışmış ve eğitim-öğretim programı ile bütünleştirilerek eğitsel bağlamda da yerini alan medya okuryazarlığının, eğitimini verecek olan öğretmen adaylarının medyayı kullanım biçimlerini ve beklentilerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda, öğretmen adaylarının zamanlarının büyük bir bölümünü geleneksel medya iletişim araçlarından TV ve yeni medya kanallarından olan internet ile harcadıkları ve bu araçları büyük oranda bilgiye erişim ve gündemden haberdar olmak için kullandıkları ve beklentilerinin de bu yönde olduğu görülmektedir.

Wilks, Cutcher ve Wilks (2012) araştırmalarında, dijital teknoloji ve görsel sanatlar eğitimi arasında var olan zor ve kolay ortaklıkların ikiliğini incelemektedir. Birçok sanat eğitimcisinin geçmişte sınıflarında sanatsal uygulama için teknoloji ve araçlarını benimsediği kolaylığa rağmen, görsel sanatlar sınıfında internet ve bilgi iletişim teknolojisi kullanımını en üst düzeye çıkarmanın biraz sorunlu olduğunu söylemektedirler. Eğitimci yeterlik düzeylerindeki büyük değişikliklere yanıt veren pragmatik bir teknoloji kullanımına ihtiyaç olduğunu ve internetin simüle edilmiş ortamının kendi kendine bilinçli bir şekilde müzakere edilmesi gerektiğini çünkü internetteki görsel kodların ve içine yerleştirilmiş sembol sistemlerinin göstergebilimsel ve sözdizimsel olarak yoğun olduğunu belirtmektedirler. Öğretmenlerin, bilgi ve iletişim teknolojilerini, öğrencilerle kullanımındaki “rahatlık alanları” ve yeni teknolojinin talep ettiği becerilerin kapsamına göre benimsediğini, sanat eğitiminin devam eden bir çalışma olduğunu ve sanat öğretmenlerinin her zaman bireyselleştirilmiş ve öğrenci merkezli müfredat ve pedagojiler yaratmak için ilham almaları gerektiğini belirtmektedirler.

Uyanık Aktulun ve Elmas (2019) “21. yüzyıl okul öncesi öğretmenleri için sosyal medya araçları: muhtemel faydalar” isimli çalışmalarında özellikle Pinterest, Twitter, Facebook ve İnstagram gibi sosyal medya araçlarının inanılmaz bir hızla yaygınlaştığını ve çok kısa sürelerde milyon hatta milyarlarca kullanıcıya ulaştığını belirtmiş, sosyal medya araçlarının eğitimde de etkili kullanımının fayda ve zarar dengesi bağlamında tartışılması üzerinde durmuştur. Çalışmanın amacını bu dört sosyal medya aracının okul öncesinde etkili olarak kullanımı sonucu oluşacak faydaların ortaya konması olarak belirlemiştir. Konunun literatürdeki örnek çalışmalara yapılan içerik analizi ile bulgulara ulaşmış, bu yöntemle iki farklı sonuca ulaşmıştır: ilk olarak okul öncesi öğretmenlerine ve okul öncesi sınıf ortamlarına bu dört sosyal medya aracının muhtemel faydaları ve

muhtemel zararları. Çalışmanın okul öncesi öğretmenlerine ve öğretmen adaylarına özellikle faydalı olacağını ve bu dört sosyal medya aracının etkili kullanımını için yol göstereceği savunmaktadır.

Özsavaş Uluçay (2017) sosyal medyanın görsel tasarım eğitiminde kullanımını sorguladığı çalışmasında, özellikle son dönemde esinlenme-kopyalama söylemlerine maruz kalan görsel tasarım alanlarındaki sosyal medya etkisi irdelemiştir. Çalışmasında sosyal medyayı oluşturan uygulamaların, görsel paylaşımların incelenmesi yöntemi ile görsel tasarım eğitimini ele almıştır. Üretilen ve görsel olarak paylaşımı sağlanan tasarımların sosyal medyada yer aldığı biçimiyle yarattığı etkilerin tasarım, eğitim ve meslek kültürü bakımından doğurabileceği olumsuz sonuçlara değinen Özsavaş Uluçay, çalışmasının sonucunda sosyal medya etkileşiminde olumlu olduğu gibi olumsuz etkileşimler de meydana getirerek tasarımda benzerlik ve hatta aynılışma sorununu ortaya çıkarmıştır. Çalışmasında eğitimciler ve tasarımcıların konuya dikkatini çekmeyi hedeflemiş, özellikle tasarımcıların bu olumsuz etkileşimden uzak kalmasını sağlayacak nitelikte eğitim sistemlerinin yapılandırılması gerekliliğine vurgu yapmıştır.

Sarsar, Başbay ve Başbay (2015), sosyal medya kullanımının öğrenme ve öğretme süreçlerinde değerlendirdiği çalışmalarında, sosyal medya ağlarının eğitimi desteklemek amacıyla kullanımını ve bu konudaki araştırmaların giderek arttığını, bu sebeple bir örnek durum incelemesi ile öğrenen tepkilerini ortaya çıkartmayı hedeflemişlerdir. Bu doğrultuda uygulaması 14 hafta süren araştırmanın amacını; öğrenenlerin öğretme-öğrenme sürecinde sosyal medya kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemek olarak belirlemişlerdir. Uygulamanın yapıldığı dersi alan ve farklı enstitülerde doktora programlarına kayıtlı 10 erkek ve 8 kadın olmak üzere toplam 18 öğrencinin katıldığı çalışmada sosyal ağlar, öğrenme ortamı, duyuşsal özellikler, öğrenen katkısı ve öğretim elemanı özellikleri ana temalarına ulaşmışlardır. Ulaştıkları bulguların literatürle tutarlı olduğunu, öğretim programlarının tasarlanması aşamasından başlayarak sosyal medyanın öğretim sürecine nasıl dâhil edilebileceği, eğitimler tarafından nasıl işe koşulabileceği üzerinde daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Tepecik ve Çelik (2015) araştırmalarında, görsel iletişim tasarımı eğitimi alanında sosyal tasarımın gerekliliğini, sosyal tasarımın görsel iletişim tasarımı eğitimi içindeki amaç ve işlevini saptamaya çalışmaktadır. Araştırmaya katılan öğretim elemanları ve uzmanların büyük bir çoğunluğunun sosyal tasarım öğretiminin çok önemli ve gerekli gördüklerini göstermektedir. Bu konuda alınacak eğitimin, tasarımcıların daha nitelikli

ve amacına uygun ürünler ortaya çıkarabilmesine, tasarımlarının hedef kitle ve toplumsal gelişmelere uygun olacağına, kendilerini geliştirebilmesine katkıda bulunduğunu ifade etmişlerdir. Bununla birlikte sosyal tasarımın, toplumların yönlendirilmesinde; çeşitli bilgilerin, olayların, düşüncelerin, yayılmasında önemli rol oynadığını söylemekte ve öğretim elemanlarının büyük çoğunluğu grafik tasarım programında sosyal tasarımın ayrı bir ders olarak yer alması gerektiğini belirtmişlerdir.

Torun ve Demirtaş (2018), görsel ve işitsel medyada yer alan Suriyeli sığınmacılar ile ilgili haberlerin öğretmen adaylarının Suriyeli sığınmacılara ilişkin algılarına etkisini belirlemeyi hedefledikleri çalışmalarında, çalışmaya katılan öğretmen adaylarının tamamının düzenli aralıklarla haber programlarını takip ettikleri, medyada Suriyeli mülteciler ile ilgili yer alan haber içeriklerinin daha çok olumsuz olduğu yönünde görüş bildirdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca öğretmen adaylarının Suriyelilere ilişkin algılarının genel olarak bu haber içeriklerinden olumsuz etkilendiğini de tespit etmişlerdir.

Şimşek (2019) Türkiye’de Suriyeli Mülteci Entegrasyonu konulu çalışmasında entegrasyon sürecindeki zorlukları ve olanakları tespit etmiştir. Bununla birlikte literatüre katkı olarak Suriyeli mültecilerin entegrasyonunda politika önerileri ortaya koymayı hedeflemiştir. Çalışmasında, literatür taraması ve İstanbul’da bulunan 25’i kadın 25’i ise erkeklerden oluşan 50 Suriyeli mülteci ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirmiş, entegrasyonun onlar için ne ifade ettiğini, eğitim başta olmak üzere haklarına erişim sürecindeki deneyimlerini sormuştur. Türkiye’nin uyguladığı göç politikalarının Suriyeli mültecilerin entegrasyon süreçlerinde temel haklara erişimde önemli zorluklar yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır.

“Türkiye’de Göçmen Sorununa Örnek Suriyeli Mülteciler” başlıklı çalışmasında Boyraz (2015) Nisan 2011’ de başlayan 7,6 milyon Suriyelinin ülkemize ettiği göçten bahsetmiştir. Bu göçmenlerin 1.532 bin 74’ü Türkiye’ye sığındığını, göç edenlerden 235 bini ülkemizde değişik şehirlerde çadır kentlerde yaşarken geri kalan 1.332 bin 74 ‘ü Türkiye’ye geneline dağılmış durumda olduğuna değinmiştir. Bu çalışmasında Boyraz, savaşlar, iç savaşlar ve siyasi baskılar sonucu yaşadıkları topraklardan milyonlarca insanın, mültecilik ve göçmenlik ile yüz yüze bırakılmasına örnek Suriye’den Türkiye’ye gelen göç sorununa dikkat çekmek istemiştir. Çalışmasında ülkemizde kurulan çadır kentlerin dağılımlarını incelemiş, Suriyeli mülteci krizinin yakın gelecekte Türkiye’de yerleşen bir Suriyeli göçmen nüfusun var olacağı yönünde bir gerçeği ortaya koymuştur.

Aydın ve Çelik (2017) araştırmalarında, sosyal bilgiler eğitimi öğretmen adaylarının sosyal medya kullanım ve tatminlerinin değişkenler açısından nasıl bir ilişki gösterdiğini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma bulguları arasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal medyayı kullanırken bazı doyum ve tatminler yaşadığı ve bu doyumun azımsanmayacak oranda olduğu sonucuna ulaşılmış olup, internet tabanlı uygulamaların temel kullanılma güdüsü olarak eğlence, bilgi arama sosyal etkileşim, kişiler arası fayda, uygunluk, gözetim, rahatlama, kaçış, eğlenme, oyalanma şeklinde açıklanmıştır. Öğretmen adaylarının sosyal medyayı daha yüksek düzeyde kullanıp doyum sağlamaları, bu doyuma ulaşmak için de eğitimin aracı edilebileceği, derslerin teorik bölümlerinin yanı sıra pratik bölümlerde etkin şekilde kullanılabilceği yönünde çalışmaların yapılabilceği sonucuna varmıştır.

Delacruz (2009) yayınında, günümüzde öğretmenlerin geleneksel basılı yayın mecralarını atlayarak, web siteleri ve bloglar aracılığıyla çevrimiçi teknoloji ile pedagojik yenilikleri kendi başlarına yayınladıklarından ve bazı eğitim ortamlarında yeni (dijital) medya ile şaşırtıcı şeylerin mümkün olduğu sonucuna varılabildiğinden bahsetmektedir. şaşırtıcı olarak nitelendirildiği konulardan ise tekno-anlayışlı sanat öğretmenlerinin öncü yeniliklerinin ötesinde, sanat eğitimi verilen sınıflarda yaratıcı teknoloji kullanımı konusu olarak söz etmektedir. Teknoloji kullanımı ile ilgili merkezi endişeler etrafında ortaya çıkan fikir birliği olduğunu söylemekte ve bunlardan kısaca bahsetmektedir. Ayrıca yeni (dijital) medya, sanal topluluklar ve sanat eğitimi teknolojisi pedagojisinin, yeni küresel ortaklara bakma kültürü oluşturmak ve 3. milenyum için, yani küresel sivil toplum için önemli bir yeni paradigmayı desteklemek için bir araya gelmesinden söz etmektedir. 21. yüzyılda sanat eğitiminin yeni medyayı anlama ve internetin ağ oluşturma ve yaratıcı yeteneklerinden yararlanmayı içerdiğine değinmektedir. Yeni (dijital) medyayı, öğretmenlerin kendileri ve öğrencileri ile birlikte küresel sivil toplumu oluşturmak, katılmak ve şekillendirmek için geniş kapsamlı ve derinden tatmin edici fırsatlar bulabileceğinden bahsetmektedir.

Ata ve Yıldırım (2016) alışmalarında, öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı dersi kapsamında internet ve sosyal medya kullanımlarını incelemişler ve öğretmen adaylarının Medya Okuryazarlığı dersi kapsamında verilen okuma aktivitelerinde internet ve sosyal medya araçlarını kullanırken edindikleri okuma stratejilerin belirlenmesi amaçlamışlardır. Bulgular, katılımcıların teknik yeterlilik, dijital teknolojileri günlük ve profesyonel hayatta amacına uygun olarak kullanma, dijital teknolojileri eleştirel olarak

değerlendirebilme ve dijital kültüre katkı sağlama yeterliliklerinde bir farkındalıklarının olduğunu, ancak yetkinliklerinin sınırlı olduğunu göstermiştir.

Özkan (2019) tezinde, Görsel Sanatlar (Resim-İş Eğitimi) öğretmen adaylarının sosyal medyanın sanat eğitimi öğrenme süreçlerine etkilerine ilişkin görüşlerini belirlemeyi hedeflemiştir. Araştırmanın bulgularına göre görsel sanatlar dersi öğretmen adayları sosyal medyayı iletişim kurmak, fikir alışverişinde bulunmak, eğlenmek, öğrenmeyi kolaylaştırmak, birilerini takip etmek ya da herhangi bir şeyi paylaşmak için kullanmaktadır. Öğretmen adaylarına göre sosyal medya sayesinde farklı kültürden insanlara, kültürel yapılara, sanatçılara ve eserlere ya da bu kültürlerin sanatsal hareketlerine ulaşılabilir. Bu sayede sosyal medya özgün fikirler edinmede ve yeni bakış açıları kazanmada teşvik edici olmaktadır. Görsel sanatlar eğitiminde sosyal medyanın kullanımıyla ilgili olarak öğretmen adaylarının çoğunluğu, fikir üretimini artırıcı sayfalar açıp paylaşımlar yapılması gerektiğini ve sanatsal bilgi paylaşımı yapan sayfaların takip edilmesi gerektiğini belirtmiş, bununla beraber sosyal medyayı yeni bakış açıları geliştirmek için kullanılmasını gerektiğini ifade etmişlerdir.

Vanderhoven vd. (2016) tasarım tabanlı araştırma yaklaşımını benimsedikleri “Sosyal Ağ Sitelerindeki Risklerle İlgili Eğitim Materyalleri Geliştirme” adlı çalışmalarında gençlerin neredeyse tamamının sosyal medya uygulama ve araçlarında birer profile sahip olduklarını, bu bağlamda gençlerin sosyal ağ siteleriyle nasıl güvenli bir şekilde başa çıkacaklarını öğretmek için okulda verilecek olan eğitimin rolünü vurgulamışlardır. Ancak, müdahaleleri etkili hale getirebilecek belirli özellikler hakkında çok az bilginin bulunduğunu; bu nedenle çalışmalarında, eğitim materyallerinin sosyal ağ sitelerindeki risklerle ilgili gelecekte geliştirilmesi için onaylanmış teorik tasarım ilkelerinin bir listesini sunmayı amaçlamışlardır. Tasarım tabanlı bir araştırma olarak yapılandıkları çalışmalarında gözlemsel çalışma, mevcut malzemelerin teorik değerlendirmesi ve bir anket çalışması da dahil olmak üzere 3 farklı veri toplama tekniği aracılığıyla bir durum analizi yapmışlardır.

Peterson ve Herrington (2005), tasarım tabanlı araştırma yöntemini inceledikleri çalışmalarında, yöntemin günümüzde yavaş yavaş yaygın olarak kullanılmaya başladığını, yöntemin standartlarının hangi tür bilgileri ele alarak ayarlanması gerektiğine dair genel bir fikir birliği olduğunu, tasarım tabanlı araştırmanın yapılandırılırken hangi teorik gereklilikler uygulanması gerektiğini, hangi tür araştırmalarda bu yöntemin işe koşulabileceğini tartışmışlardır.

Zgheib ve Dabbagh (2020) “sosyal medya öğrenme aktiviteleri” isimli araştırmalarında tecrübeli öğretmen üyelerinin, öğrencilerin öğrenmesini desteklemek için sosyal medyayı nasıl kullandıklarını ortaya koymuştur. Sosyal medya öğrenme aktivitelerinin türlerini, tasarımını, destekledikleri bilişsel süreçleri ve öğrencilerin sosyal medya öğrenme aktivitelerini tamamlarken sahip oldukları bilgi türlerini analiz etmişlerdir. Derslerinde sosyal medyayı kullanan 6 fakülte den 5 farklı şekilde topladıkları veriler, sosyal medyanın öğrenci öğrenimini destekleme ve farklı zihinsel süreç ve bilgi türlerini destekleme potansiyeline sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır. Araştırmanın sonuçları, deneyimli öğretmen üyelerinin teknoloji özelliklerine veya çalışma alanındaki popülerliklerine göre sosyal medya araçlarını seçtiklerinin ve tek bir sosyal medya öğrenme aktivitesinin tasarımına birden fazla medya kaynağının entegre edilmesini önerdiklerinin de ortaya çıktığını göstermiştir. Ayrıca bu araştırma, sosyal medyayı kullanan deneyimli öğretmen üyelerinin, özellikle wiki'lerin ve blogların, bunları Öğrenme Yönetim Sistemleri olarak kullandığını belirlemiştir. Son olarak araştırmanın bulguları, sosyal medya öğrenme aktivitelerini tasarlarırken öğretmen üyeleri için önemli hususlar ortaya çıkarmıştır.

Campbell (2019), sosyal medyada başarılı akran eğitimi için tasarım tabanlı araştırma ilkelerini incelediği çalışmasında sosyal medya platformlarının, resmi eğitim ortamlarında giderek daha fazla kullanıldığını, ancak özellikle eğitimciler arasında sosyal medya platformlarında etkili akran eğitimi grupları kurma konusunda eğitmenlere yol gösterecek çok az araştırma olduğu üzerinde durmuştur. Bir ders projesi içerisinde, sosyal medya platformunda akran izleme gruplarının kurulması ve işletilmesi için tasarımı tabanlı ilkeler geliştirmiştir. Geliştirdiği ilkeler aracılığıyla eğitim hedeflerine ulaşmak için sosyal medya platformunda öğrenim gruplarını kullanmayı amaçlayan benzer ortamlarda diğer kullanıcılara rehberlik sağlamasını hedeflemiştir.

Herrington vd. (2011) ”tasarım tabanlı araştırma ve doktora öğrencileri” başlıklı çalışmalarında tasarım tabanlı araştırmaların, çoğu 4-5 yıl içinde doktora tezlerini tamamlamaları beklenen doktora öğrencilerinin, doktora tezleri için bu yaklaşımı benimsemeye çalışmalarının eğitim bilimlerinde çok uzun vadeli ve yoğun bir yaklaşım gibi görünebilmesine rağmen öneminin ortaya konması amaçlanmıştır. Çalışmada, doktora öğrencileri için tasarım tabanlı araştırmanın önemli olduğunu ve adayların bu araştırmayı kullanmalarını yönünde teşvik edilmeleri gerektiğini savunmaktadırlar. Daha

spesifik olarak, eğitim teknolojisi araştırması bağlamında tasarım tabanlı araştırma yöntemini kullanan bir tez önerisinin yapılmasını önermektedirler.

Marshalsey ve Sclater (2019), sanat temelli eğitim araştırmalarında iletişim tasarımı eğitiminde sosyal medya ve video tabanlı araştırma yöntemlerinin zorlukları üzerinde çalışmışlardır. Bu çalışmada, çağdaş iletişim tasarımı eğitimi incelemek için sosyal medya ve video tabanlı araştırma yöntemlerini kullanmanın pratik ve etik zorlukları ve faydaları ele alınmaktadır. Kullanılan iki görsel toplama aracı arasında bir sosyal medya mobil uygulaması olan Snapchat ve katılımcılar tarafından GoPro aracılığıyla oluşturulan video çekimleri yer almaktadır. Çalışma, İngiltere ve Avustralya'daki iki farklı yüksek öğretim düzeyindeki öğrencilerin örnek olay incelemesi çerçevesinde sahada ve stüdyo öğrenimi deneyimlerinin anlaşılmasına odaklanmıştır. Bir sorgulama süreci olarak Katılımcı Eylem Araştırması yönteminin kullanıldığı çalışmanın bulguları, katılımcıların her biri kendi öğrenimlerine ve uygulama topluluğuna farklı yanıtlar verdiklerinden, öğrenci öğrenimi ve katılımı üzerindeki etkisini ortaya çıkarmıştır. Çalışmada kullanılan sanat tabanlı eğitim araştırma yöntemlerinin seçimi yer, yaşayış, deneyim ve topluluk arasındaki ilişkilerin keşfedilmesine olanak sağlamıştır.

Çelebi Erol (2020) Türkiye çağdaş sanatında göç olgusunu irdelediği çalışmasında, öncelikle göç olgusunu tanımlanış, bireylerin veya toplumların yaşadıkları yerden isteyerek ya da zorla ayrılma durumunu ifade eden travmatik bir anlama sahip olduğunu vurgulamıştır. Göç sonucunda yaşanan değişimin çok boyutlu sonuçlarının birçok sanatçının sanat alanına taşıdığı konuların oluşmasına zemin hazırladığını, Türkiye'nin yakın tarihine bakıldığında göç olgusunun toplumsal değişim üzerinde oldukça önemli etkilerinin bulunduğu söylemektedir. Bu doğrultuda verdiği örnekler sonucunda Türkiye çağdaş sanatında göç olgusuyla bağlantılı olan aidiyet, karşıt kültür, arabesk kültür, yabancılaşma, kimlik, bellek, mekan, ötekileşme gibi kavramların sanatçılar tarafından sıklıkla ele alındığı ve sanat pratiklerine dahil edildiği sonuçlarına ulaşmıştır. Çalışmasında örneklem olarak aldığı sanatçıların göç olgusunun nasıl yorumlandığı, göç sürecinde yaşanan deneyimlerin eserlere nasıl taşındığı ve göç olgusunun sanat yapıtlarına hangi kavramlar üzerinden yansındığını irdelemiştir.

Canatan (2013) "Avrupa toplumlarının göç algıları ve tutumları: sosyolojik bir yaklaşım" isimli çalışmasında, Avrupa ülkelerinin, bir dizi göç hareketlerinin sonucunda göç toplulukları haline geldiklerinden, göç grafiğinde zaman içinde yükselme ve düşme eğilimleri olsa da göç ülkeler arasında süreklilik arz eden bir olgu olmayı her zaman

sürdüğünden bahsetmiştir. Göç olgusu karşısında Avrupa devletlerinin giderek daha seçici ve hatta bazen de yasaklayıcı politikalar geliştirdiğini belirten Canatan, küreselleşen dünyada göç hareketlerinin önüne geçmenin pek de mümkün olmadığını söylemiştir. Çalışmanın sonucunda sadece Avrupa ülkelerinin değil Avrupa toplumlarının da göç karşısında giderek daha kuşkucu ve çekingen davranmaya başladıklarını, bu durumun göçün olası olumsuz sonuçlarında yatmakta olduğunu belirtmiştir.

Uçak (2017), göç hareketlerini ve medyada yer alan göçmen haberlerini irdelediği çalışmasında, günümüzün çok önemli problemlerinden biri haline gelen göç sorununu ve buna bağlı olarak gelişen birtakım problemlere karşı önlem alınması gerektiğinden bahsetmiştir. Türkiye'nin göçmen politikası konusunda uyum ve harmanlama görüşlerini içeren araştırmaların medyada doğru şekilde duyurulmasının önemli olduğunu, ancak araştırmalarına göre, medyada yer alan haberlerin mülteci ve sığınmacıların ulusal birlik için tehdit oluşturduğu mesajlarının verildiğine ulaştığını söylemiştir. Medyada yer alan haberlerde düzensiz göçmenlerin terörist oldukları ve sınırları yasa dışı yollarla geçerek devlet güvenliğini hiçe saydıkları gibi durumların öne sürüldüğü bilgisini paylaşmıştır. Toplumsal göç probleminin önemini vurgulamayı ve Türkiye'nin medya üzerinden bakış açısını ortaya koymayı amaçladığı çalışmasında, göçmenlerin uyum çalışmalarına uluslararası çözümler bulabilmek için medyanın toplumsal sorumluluğunu hatırlatmayı hedeflediğini, bu sebeple yeni medya haber metinlerinde söylem analizi yöntemi kullanarak bir çalışma yaptığını belirtmiştir.

İnce (2019), Suriye göçü üzerinden göç kuramlarını değerlendirdiği çalışmasında, göçü hem nedenleri açısından hem de sosyolojik ve politik sonuçları açısından değerlendirmiştir. Göç eden kitlenin göç ettiği toplumla arasında olan ekonomik vb. bir takım farklılıklara, yoksulluk, iç savaş, siyasal dönüşümler, ekolojik dengenin bozulması ve daha birçok faktöre değinmiştir. Özellikle yakın dönemde iç savaş ve çatışmalar sonucu Suriye'den diğer ülkelere gerçekleşen kitlesel göçlerin nedenlerini, göç süreci ve meydana getirdiği sosyolojik sonuçlarını kapsamlı şekilde araştırmayı hedeflemiş, Suriye göçünün göç süreci ve göç kuramları açısından analiz etmeye çalışmıştır.

Şimşek (2018) mülteci entegrasyonunu ve bu bağlamda Türkiye'deki Suriyeli mültecileri incelediği çalışmasında, göç politikaları ve sosyal sınıf bağlamında İstanbul, İzmir, Gaziantep ve Hatay'da 2016 Ocak ve aralık ayları arasında 80 Suriyeli mülteci ile yarı yapılandırılmış ve derinlemesine gerçekleştirilmiş görüşmeler sonucunda elde edilen

veriler çerçevesinde açıklamaktadır. 3,5 milyondan fazla Suriyeli mülteci barındıran Türkiye'nin, dünyada en fazla Suriyeli mülteci kabul eden ülke olduğuna değinmiş, süreç içerisinde Suriyelilere sağlanan vatandaş olma hakkının entegrasyon süreçleri için olumlu bir gelişme olduğunu vurgulamıştır. Çalışmada, işgücüne, eğitim ve sağlık haklarına erişim ve vatandaşlık konusunda entegrasyon politikalarının kademeli olarak gelişmesine rağmen, tüm Suriyelilerin bu haklara eşit şekilde erişemediği ve bu eşitsizliğin sosyal sınıf odaklı olduğu araştırma verilerine ulaşmıştır.

Olağandışı durumlarda eğitim, Birleşmiş Milletler yüksek komisyonlarının 1950'de oluşturulmasına kadar uzanan mülteci eğitimi şeklinde uzun bir geçmişe sahiptir. Jomtien'deki Dünya Herkes İçin Eğitim Konferansı'nda (1990), acil ve olağandışı durumlar için eğitim konusunun yeterince konuşulmadığı ve yıllar içerisinde çeşitli konferans ve toplantılarda bu durumun iyileştirilmeye çalışıldığı ve ancak 1996 yılında kriz ve geçiş durumlarında temel eğitimin verilmesinin önemine değinilebildiği vurgulanmaktadır (Kawaga, 2005, s. 488-492).

2.6.1. Olağandışı durum örneği olarak 'Covid-19 Pandemisi'nin güzel sanatlar eğitimi sürecinde yer alması

Yeni medyada kullanılan olağandışı durumlarla (Covid-19 pandemi süreci) ilgili yapılmış öğrenci çalışmalarına ilişkin yapılan gözlemlerde şunlar dikkati çekmektedir:

Yeni medyada, sosyal medyada veya diğer yayın organlarında Covid-19 pandemisi ile bağlantısı olmayan içeriğe rastlamak neredeyse imkansız hale gelmiştir. Hızla yayılan ve ölümcül olduğu bilinen virüsün küresel bir salgının yanında küresel panik de yarattığı söylenebilmektedir. Bu durum da yetkili ve resmi kurumlardan gelen uyarılarla (evde kalın, maske kullanın, ellerinizi sık sık yıkayın, 65 yaş ve üzeri – 20 yaş ve altı risk grubunda vb.) birlikte bireylerin psikolojisini de olumsuz yönde etkilediği bilinmektedir.

Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Suzan Duygu Erişti'nin Grafik Anasanat online derslerinde ve Yıldız Teknik Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Kader Sürmeli'nin Bilgisayar Destekli Tasarım online derslerinde, öğrencilerinin Uzaktan Eğitim sürecinde tasarladıkları pandemi konulu afiş çalışmaları arasında yer alan tasarımları incelendiğinde öğrencilerin kendi algısal süreçlerini ortaya koyduğu çalışmalar, yaşanan olağandışı durumlarda öğrencilerin tasarım süreçlerini deneyimlemelerinin, bu bağlamda farkındalık yaratmak adına yeni tasarımlar ortaya koymaları gerekliliğinin önemini göstermektedir. İncelenen

çalışmaların genellikle yapılan uyarıları görselleştirerek hazırlandığı ama tasarım anlamında eleştirilemeyecek çalışmalardan ya da bahsi geçen psikolojik olarak olumsuz etkilenme durumuna karşılık olarak genellikle mizahi temalı tasarımlar olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra minimalist çalışmalarla mesajı direkt verme ve korku unsurlarının kullanımı odaklı temalara ulaşılmıştır.

Görsel sanatlar öğretmen adayları/tasarımcıları, iletişimin görsel yoluyla hazırladıkları tasarımlarda aktarılmak istenen anlamı yaratmak için, tasarımda yer alan öğelerin birbiri ile olan etkileşimini ve bu öğelerin tasarımda nasıl bir düzen içerisinde yerleştirildiklerini belirlemektedir. Bununla birlikte görsel bütünlüğü, tasarıma temel oluşturan düşüncenin fotoğraf, illüstrasyon ya da salt tipografi ile mi, daha etkili bir biçimde vurgulanacağını araştırmaktadır (Ekim, 2011, s.19).

İncelenen çalışmalarda mizah unsuru başta olmak üzere korku unsuru ve mesajı direkt verme unsuru dikkat çekmekte olup, çalışmaların göstergelerin bir bütün olarak düşünülmesiyle oluşan anlamlandırma, gerçekte göstergelerin öteki göstergelerle ilişkilerinden oluşmaktadır. Çalışmalarda yer alan her öğe tek başına anlam taşımaya rağmen, diğer öğelerle birlikte olduğunda yeni anlamlar kazanarak, algılama ve anlam boyutunu geliştirmekte, izleyicinin dikkatini çekmektedir. Tasarımların sergilendiği yeni medya ortamlarında (sosyal medya, online portfolyo siteleri vb.) bu içeriklerin neredeyse tamamının olumlu olmak üzere çok sayıda etkileşim aldığı da görülmektedir.

İncelenen çalışmalarda, görsel iletişimin kitlelere ulaşmaktaki ve ikna etmedeki gücü, görsel sanatlar öğretmen adaylarının/tasarımcıların yeteneklerini sosyal konulara da yönlendirmeleriyle bu alanda verilecek mesajların ne kadar etkili olabileceğine dair bize ipuçları sunmaktadır (Tepecik ve Çelik, 2015, s.78). Bu durum da görsel sanatlar öğretmen adaylarının sosyal medya kullanımında farkındalıklarının yüksek olduğu, bununla birlikte hazırladıkları tasarımlara aldıkları olumlu etkileşimlerle hedef kitlede farkındalık geliştirme eğiliminin gözlemlendiği söylenebilmektedir.

“Problem Durumu” başlığı altında bahsedildiği gibi algı yönetimi oluşturularak hazırlanan sosyal tasarımların önemli olduğu, özellikle de tasarım eğitimi verecek olan öğretmen adaylarının tasarım sürecine dahil olarak olağandışı durum iletileri bazında da hakim olmaları gerektiğinin altı tekrar çizilmekte ve bu konuda alınacak eğitimin, tasarımcıların daha nitelikli ve amacına uygun ürünler ortaya çıkarabilmesine, tasarımlarının hedef kitle ve toplumsal gelişmelere uygun olacağına, kendini geliştirebilmesine katkıda bulunduğu vurgulanmaktadır (Tepecik ve Çelik, 2015, s.86). Bu bağlamda alınacak tasarım eğitiminin büyük önem taşıdığı söylenebilir.

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama tekniği ve aracı ve veri analizine ilişkin bilgilere yer verilmektedir.

3.1. Tasarım Tabanlı Araştırma

Araştırmanın yöntemi *Tasarım Tabanlı Araştırma* olarak desenlenmiştir. Tasarım tabanlı araştırma hem nitel hem nicel yöntemler için kullanılabilir olsa da bu araştırmanın doğasında çok sayıda veri toplama ve analiz edilme süreci olduğundan ve buna bağlı olarak uzun süreli uygulanması gerektiğinden; ayrıca toplanan veriler çoğunlukla nitel veri olduğundan bu araştırmada nitel bakış açısıyla kullanılmıştır. Bu araştırma yönteminde, gözlem, görüşme, öğrenci ürünleri, araştırmacı ve öğrenci günlükleri, doküman analizi vb. nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi, bütüncül ve sistematik bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak ifade edilebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 41). Araştırmacının amacı, çalışma yapılan ortamın özelliklerine bütüncül, kapsayıcı ve sistematik bir bakış açısıyla bakmak, titiz ve empatik bir anlayışla katılımcılardan veri toplamaya çalışmak; çalışma konusu ne ise katılımcıların olayları nasıl algıladıkları, açıkladıkları, eyleme geçtiklerini irdelemektir (Miles ve Huberman, 2016, s. 6-7).

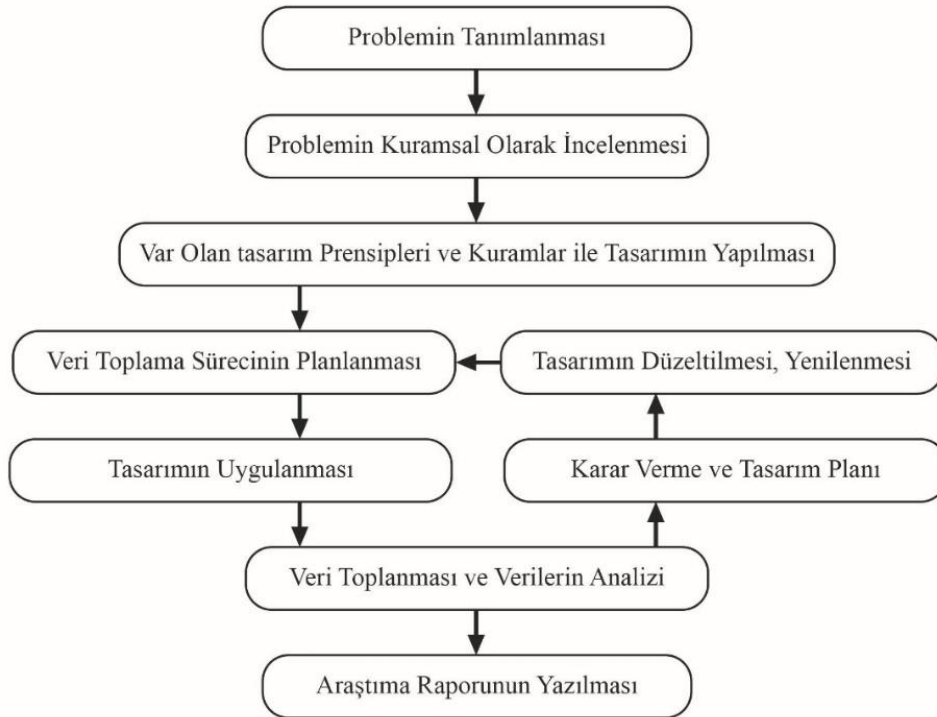
Tasarım tabanlı araştırma yaklaşımı kısmen özgün ortamlarda değerlendirme çalışmalarının eksikliğine tepki olarak ortaya çıkmıştır. Tasarım tabanlı araştırma yöntemi, nicel ve nitel veriler de dahil olmak üzere birden fazla kanıt ve veri kaynağını kapsayan ve eğitim bilimlerinde kullanılması önemli görülen bir araştırma yaklaşımıdır. Bununla birlikte tasarım tabanlı araştırmaların sonuçları yalnızca teorik bilgi artışını içermekle kalmayıp, aynı zamanda toplumsal ve eğitim katkısını da içeren bir yapısı vardır (Vanderhoven vd., 2016, s. 464).

Tasarım tabanlı araştırma, uygulama ve tasarım içerikli araştırma süreçlerini kendi doğasında anlamayı, anlamlandırmayı ve kurgulamayı olanaklı kılan bir araştırma yaklaşımıdır. Tasarım öğelerinin eleştirel bir değerlendirmesi üzerine kurulu olan tasarım tabanlı araştırma, temelde tasarımın uygulama süreci ile ilintili olan sosyal ve içeriksel değişkenlerinin kullanıcı odaklı bilişsel değişkenler ile etkileşimine odaklanmaktadır (Collins vd., 2004'ten akt. Erişti, 2017, s. 257).

Araştırmacı, tasarım tabanlı araştırma ile tasarım süreçleriyle doğrudan ilişkilendirilmiş bir yaklaşım işe koşmakta, tasarım aşamalarını araştırma süreci ile

ilişkilendirmekte, uygulama ve araştırmanın birleştiği noktaları araştırma bileşenleri çerçevesinde açıklamaktadır (Erişti, 2017, s. 257). Diğer bir deyişle tasarım tabanlı araştırma, deneysel ve teori temelli tasarımların entegrasyonu olarak düşünülebilir.

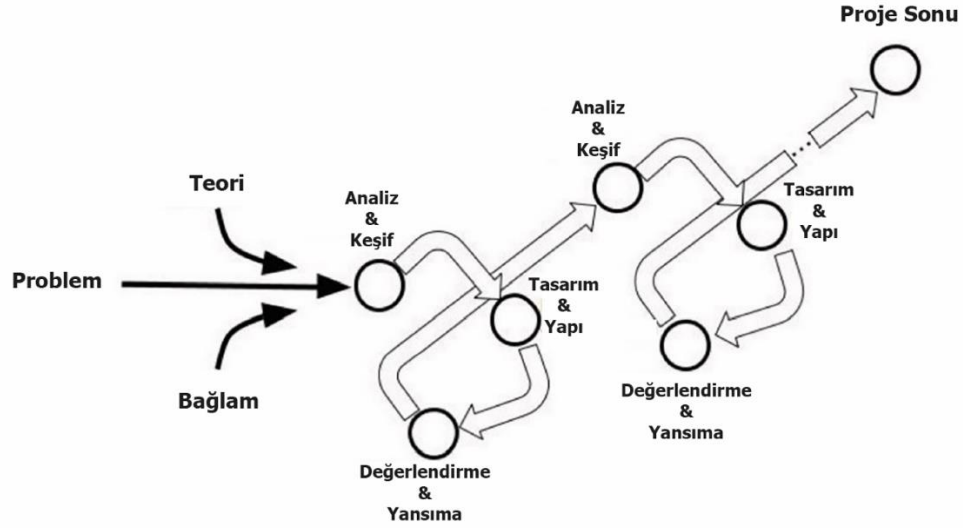
Wang ve Hannafin de (2005, s. 6-7) tasarım tabanlı araştırmayı yinelemeli (döngüsel) analiz, tasarım, geliştirme ve uygulama süreçlerinin araştırmacılar ve katılımcılar arasında işbirliğine dayalı olarak, tasarım ilkeleri ve kuramlarının geliştirilmesine ve eğitim uygulamalarını iyileştirmeye yönelik yapılan sistematik ve esnek bir araştırma yöntemi olarak tanımlamaktadırlar. Süreç boyunca araştırmacı sistematik olarak müdahaleler tasarlar ve uygulamaya geçirir. Elde ettiği verilere göre müdahalelerini geliştirerek uygulamaya devam eder. Sürecin yeterince geliştiği kanısına varana kadar bu işlemi döngüsel olarak devam ettirir (Kuzu vd., 2011, s.23). Yani tasarım tabanlı araştırmada süreç, bir sonuca varana dek kendi içerisinde sürekli ve döngüsel olarak değişip dönüşmektedir. Bu özelliği nedeniyle tasarım tabanlı araştırmanın tasarım süreçlerinde sürekli dönüte ve teyide bağlı sistematik yapısına bağlı olarak tutarlı ve oldukça faydalı bir yöntem olduğu söylenebilir (Campanella ve Penuel, 2021, s. 6).

Şekil 3.1. *Tasarım tabanlı araştırma uygulama basamakları (Kuzu, Çankaya ve Mısırlı, 2011)*

Literatürde araştırmacılar tasarım tabanlı araştırmaları “doğal ortamlarda öğrenme ve öğretimi hesaba katarak potansiyel olarak etkileyecek yeni teoriler, ürünler ve uygulamalar üretmek amaçlı bir dizi yaklaşım” olarak tanımlamaktadır. Ayrıca alanyazında bu yöntem “tasarım tabanlı araştırma”, “geliştirme araştırması”, “tasarım araştırmaları”, “gelişim araştırmaları”, “tasarım deneyleri” gibi farklı adlandırmalara da kullanılmaktadır. Yöntemin adı nasıl kullanılırsa kullanılsın, tasarım temelli araştırmalar eğitim bilimleri araştırmalarında hem teorik katkılar hem uygulamalı süreçlerde elde edilen katkılar hem de bütünsel olarak kamusal değeri artırma konusunda öne çıkmaktadır. Tasarım tabanlı araştırma aşamaları, araştırmacılar ve uygulayıcılar dahil olmak üzere yoğun ve uzun vadeli işbirliği gerektirir. Tasarım tabanlı araştırma, çözümlerin geliştirilmesini öğrenme ortamlarındaki pratik sorunlara entegre ederek yeniden kullanılabilir tasarım ilkelerinin tanımlanmasını sağlar (Herrington vd., 2007, s. 4090-4092).

Tasarım tabanlı araştırma ister eğitim ister farklı disiplinlerde olsun, tasarım çalışması veri kaynağı olarak araştırmayı temellendireceğinden araştırma ile ilişkilendirilmiş bir *uygulamalı tasarım çalışması*nı diğer bir ifadeyle ürün temelli bir sürecin yapılandırılmasını içermelidir. Ortaya konacak olan uygulamalı tasarım çalışmaları gelişimsel bir süreç içeren öğrenci merkezli tasarım ürünleri olmalıdır (Peterson ve Herrington, 2005, s. 3). Tasarım tabanlı araştırma sürecinin veri toplama aşamasında öncelikle tasarım planı çerçevesindeki ön araştırmalar ve ön çalışmalar, sürece ilişkin katılımlar, tasarımların taslak çalışmaları ve tasarımlar temel verileri oluşturur. Bu bağlamda araştırma sürecinde belirli aralıklarla gerçekleştirilen toplantılar, görüşmeler, etkileşimler planlanmalı ve bunların sürekliliği sağlanmalıdır. Süreçte mutlaka veri çeşitlemesine gidilmeli, katılımcıların eskiz çizimlerinden aldıkları notlara kadar ya da planlanmış tasarım etkinlikleri çerçevesinde oluşturulan ürünlere kadar birçok kaynağın veri olarak kullanılabilmesi göz önünde bulundurulmalıdır (Erişti, 2017, 259-260). Diğer bir ifadeyle tasarım tabanlı yürütölen süreçte tasarım sürecine ilişkin tüm aşamalar veri kaynağı olarak araştırma sürecinde işe koşulabilir.

Şekil 3.2. *Tasarım tabanlı araştırmanın yinelemeli süreci (Armstrong, Dopp ve Welsh, 2011)*

Tasarım tabanlı araştırma yaklaşımına, tasarım ürününün geliştirilme sürecinde çok büyük bir yapı taşı olarak karşılaşılmaktadır. Yöntemin doğası gereği öne çıkan özellikleri, teorik kavramların tanıtılması, yaklaşımın teorik genişliği, bilimsel temelleri ve sosyal sorumluluk sahibi araştırmaların öne çıkmasının da aralarında bulunduğu araştırmaların niteliği hakkında birçok önemli nokta ele alınmaktadır (Peterson ve Herrington, 2005, s. 3).

Tasarım temelli dersler alan özellikle güzel sanatlar eğitimi bölümü öğrencilerinin ortaya koyacakları ürün temelli tasarımlarını yapılandırırken tasarım tabanlı araştırmanın doğasında gerçekleşen işlem basamaklarını doğru anlayarak döngüsel ve bütüncül şekilde yapılandırmaları tasarımlarının niteliğini arttıracığından bu yöntemin kullanılması bir ihtiyaç olarak düşünülmektedir.

Problemin belirlenmesi aşamasında araştırmacının görsel sanatlar öğretmen adaylarına sosyal medya odaklı görsel ileti tasarlama sürecinde sorgulayıcı, eleştirel, dinamik bir bakış açısının görsel algı yönetimi çerçevesinde nasıl kazandırılacağı problemine çözüm yollarını sorgularken olağandışı durum örneği belirlenerek sürecin nasıl yönetileceği, bu bağlamda görsel sanatlar öğretmen adayı öğrencilerin süreç içerisinde nasıl roller üstlenebileceğine ilişkin yeterlikler kazanmaya ihtiyaçlarına yönelik olarak bir planlama yapılandırılmıştır. Bu doğrultuda tüm katılımcıların işbirliği içerisinde süreklilik ve döngüsellikle yürütülen bir sürecin öğrenci kazanımları göz önünde bulundurularak tasarım öğelerinin eleştirel bir değerlendirmesi üzerine kurulu

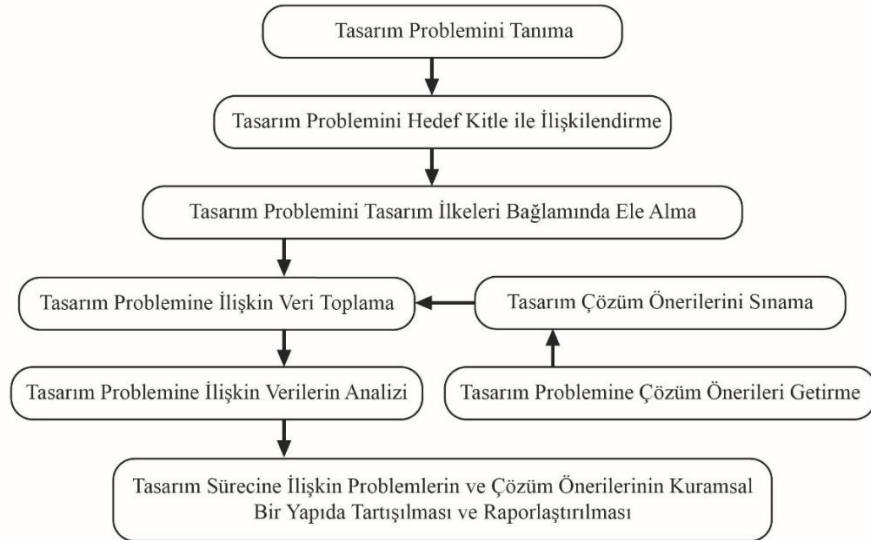
olan tasarım tabanlı araştırmanın güzel sanatlar eğitimi alanında daha çok yer bulması adına da seçilmiştir.

Bu bağlamda araştırmada tasarım tabanlı araştırma yöntemi işe koşularken araştırmanın uygulama dönemi boyunca ortaya konacak olağandışı durum örneği çerçevesinde sosyal medya odaklı görsel ileti ürünü için yapılandırılan süreç boyunca öğrencilerin ana tema ve alt temalarına ilişkin araştırma süreçlerinden tasarımlarının son hallerine kadar yapılandırılırken geçirdikleri aşamalar ve yaşadıkları deneyimler tek tek kayıt altına alınmıştır. Bu süreç ve deneyimler öğrencilerin teorik bilgi araştırmalarıyla, dersin yürütücüsü ve araştırmacı ile gerek araştırmaları bağlamında edindikleri yeni ve şaşırdıkları bilgiler gerekse kaynak eksiklikleri problemi yaşamaları doğrultusunda yönlendirilmelerine değin derin ve uzun soluklu bir süreç ile başlamıştır. Uygulama aşaması itibariyle öğrencilerin tasarım çalışmalarının gelişimleri, ilk eskiz çalışmalarından itibaren ders süreci boyunca paylaşılması ve ders esnasında uygulanan değişikliklerin video ve ses kayıtlarıyla kayıt altına alınması ve öğrenci günlüklerinde de tek tek ve kronolojik olarak yer verilmesiyle sağlanmıştır. Ortaya konan öğrenci ürünlerinin ilk eskiz aşamalarından tasarımların son hallerine verilen onaya değin gerek ders içerisinde öğrencilerin birbirlerine ve dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından verilen dönütler gerekse ders dışında Whatsapp sınıf grubu aracılığıyla tasarımların paylaşılması ve üzerinde fikir alışverişi yapılmasıyla uzun süren, derinlemesine sorgulanan ve verimli bir dönüt süreci yaşanmıştır. Bu dönüt süreci araştırmanın başladığı ilk günden son güne kadar süregelmiştir. Öğrencilerle yapılan odak grup görüşmeleri ve yarı yapılandırılmış görüşmeler neticesinde elde edilen verilere göre öğrencilerin bu dönüt süreçlerinden çok verim aldıkları, sürecin tasarım tabanlı araştırma yöntemine bağlı olarak sürekli döngüsel ve yinelemeli olarak sorgulanmasının tasarımlarını yapılandırmada farklı bakış açılarını kazanmalarında ne kadar önemli olduğunu anlamaları, eleştiri yapabilmelerinin ve alabilmelerinin tasarımlarını ne kadar çeşitlendirebileceklerini fark etmeleri gibi birçok olumlu görüşe ulaşılmıştır. Bu bağlamda incelendiğinde tasarım tabanlı araştırma yönteminin, tasarım temelli dersler alan güzel sanatlar eğitimi bölümü öğrencileri için önemi ortaya konmaktadır.

Ayrıca araştırmada tasarım sürecini yapılandırmaya ilişkin taslak çalışmalar, beyin fırtınası ve fikir alışverişi etkinlikleri, anahtar kelimeler ve buradan çıkışla oluşturulacak kavram haritaları, sosyal ağ etkileşimleri, bireysel ve odak grup görüşmeleri, gözlemler, uzman panelleri, video ve ses kayıtları, araştırmacı ve katılımcı günlükleri gibi tasarım

sürecinin her aşamasını kayıt altına alan veri toplama araçları işe koşulduğundan tüm bu veri toplama yöntemleriyle araştırmanın geçerlik ve güvenilirliği de arttırılmaktadır.

“Tasarım tabanlı araştırmada araştırmacı, araştırmayı katılımcılarla birlikte yürütür ve araştırma süreçlerinin önemli bir parçasıdır (Cobb vd., 2003 akt. Kuzu vd., 2011).” Bu araştırmada katılımcılar bir öğrenci grubundan oluşmaktadır. Öğrenciler tasarlama süreci boyunca araştırma, analiz, tasarlama ve uygulama aşamalarında tasarım ekibinin bir parçası olarak etkin rol oynamaktadırlar. Araştırmada araştırmacı dersin yürütücüsüyle birlikte ortak paydaşa alan uzmanı olarak etkin rol oynamış, öğrencilerin uygulama süreçleri boyunca dönüt ve karar verici olarak görev almış, öğrencilerin ihtiyaçlarına yönelik olarak gerek teknik bilgi gerekse tasarım aşamalarında yol göstererek yardımcı olmuştur.

Şekil 3.3. *Tasarım tabanlı araştırma uygulama basamakları (Erişti, 2017)*

Tasarım tabanlı araştırma yöntemi hakkında çok az bir literatür bulunsa da bu yöntemin kullanıldığı araştırmalar, pratik sorunların metodolojiye dayalı çözümü, mevcut bilgiye dayalı çözümlerin geliştirilmesi, uygulamalı çözümlerin değerlendirilmesi ve üretilen tasarım ilkeleri üzerine yansıtılması açısından önemli ve gelecek araştırmalara yönelik ilham verici sonuçlar ortaya çıkarmaktadır (Vanderhoven vd., 2016, s. 465).

Araştırmada, uygulama olarak yapılan sosyal medya odaklı olağandışı durum iletisi hazırlama tasarımı sürecinde ürün temelli bir yaklaşımda daha açıklayıcı olması nedeniyle Erişti'nin (2017, s. 258) Şekil 3.3.'te gösterilen tasarım tabanlı araştırma süreci uygulama basamakları tercih edilmiştir.

3.2.Araştırma Ortamı

Araştırma, 2020-2021 Öğretim Yılı Güz Dönemi ve Bahar Dönemi Prof. Dr. Suzan Duygu Bedir Erişti'nin vermiş olduğu iki dersten oluşan Güz Döneminde Grafik Anasanat Atölye RSÖ421 Grafik Tasarımı V (A) ve Bahar Döneminde Grafik Anasanat Atölye RSÖ422 Grafik Tasarımı VI (A) dersi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümünün bulunduğu binadaki Grafik Atölyesi'nde yapılması planlanan dersler, olağandışı bir durum olan Covid-19 pandemisi sebebiyle eğitim – öğretim sürecinin tamamen online ve uzaktan yapılması kararı nedeniyle fiziksel bir araştırma ortamının varlığı söz konusu olamamıştır. Dersler araştırmacı, öğrenciler ve dersin yürütücüsü ile her katılımcının kendi ortamından katılımıyla sağlanmıştır.

3.3. Evren ve Örneklem

Evren, araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanlar bütünüdür. Bahsedilen bütün, ortak özellikleri olan canlı/cansız her türlü eleman grubunu içermektedir ve tanımlanması kolay fakat ulaşılması güç/olanaksız olduğundan soyut bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Bu sebeple araştırmalarda ulaşılabilir, somut bir evren üzerinde durulması gerektiği söylenebilir. Çalışma evreni, ulaşılabilen ve dolayısıyla *çalışılabilen* evrendir ve bu yönü ile somuttur; araştırmacının, doğrudan gözleyerek hakkında görüş bildirebileceği evrendir. Araştırmacı, amacı doğrultusunda evrenini tanımlayıp sınırlandırmaya çalışır (Karasar, 2016, s. 147). Evrenin kesin hatlarıyla belirlenmesinin, araştırmacının problemlerinin tamamının çözülemeyeceğini söyleyen Yıldırım ve Şimşek (2018, s. 113) bunun nedenini evrenin genellikle bir araştırmacının ulaşamayacağı kadar büyük oluşuyla açıklamaktadır. Bu noktada devreye örneklem kavramı girmektedir.

“Örneklem, belli bir evrenden, belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük bir kümedir (Karasar, 2016, s. 148).” Örneklem ile ilgili Yıldırım ve Şimşek (2018, s. 113) de bütün evreni çalışmak yerine, evreni temsil edebilecek sınırlı sayıda birey, olgu ve olayı araştırmanın daha pratik bir çözüm olduğunu söylemektedirler. Kısaca evren kavramının daha genel, büyük ve çalışılması çoğu zaman mümkün olmayan olduğu, örneklem kavramının ise evreni temsil edebilecek nitelikte daha küçük, çalışılabilir ve indirgenmiş olduğu söylenebilmektedir.

Araştırmanın evrenini Türkiye’de eğitim veren Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın çalışma evrenini, yeni medyanın en önemli kollarından olan sosyal medyada üretilen her içeriğin oluşturulması aşamasında; görsel algı kuramları, görsel algı yönetimi, tasarım ilke ve elamanlarına hakim; sorgulayıcı, eleştirel, dinamik bir bakış açısına sahip olmaları gerekliliğine dayalı olarak Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise, eğitim gördükleri alanda önceki yıllarda aldıkları temel tasarım dersleri, Covid-19 pandemi süreci ve pandemi sürecinin etkileriyle ilgili sosyal medya üzerinden olağandışı durum iletileri hazırlama deneyimine sahip oluşları ve 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılı güz dönemi “Grafik Tasarım V” dersi uygulamasında sosyal medya içerikli kampanya yürütecek tasarım süreçlerini deneyimleniş olmaları nedeniyle konuya karşı hazır bulunuşluklarının yüksek olduğu varsayılarak; 2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılı Güz ve Bahar Dönemi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Grafik Anasanat dalı ‘Grafik Tasarım V’ ve ‘Grafik Tasarım VI’ derslerini seçen 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmada etik sebeplerden dolayı öğrencilerin kimliklerini ortaya çıkarmamak için kendi isimleri yerine araştırmacı tarafından planlanan kod isimler verilmiştir. Araştırmanın bulgularında yer alan çeşitli nitel verilerde öğrencilerin tasarımlarında ve tasarım analizleri gibi dokümanların her birinde öğrencilerin isimleri kodlanarak ilgili dokümanlarda yer almış, doğrudan verilmemiştir.

Araştırmanın uygulama grubunu oluşturan 9 Grafik Anasanat Atölye öğrencisinin kodları şu şekilde oluşturulmuştur: Ayşe, Begüm, Cem, Hasan, Hatice, Meltem, Şahin, Yaprak, Emir. Öğrencilerden araştırmaya katılımları için izin alınması adına Araştırma Gönüllü Katılım Formu doldurmaları istenmiştir (EK 2).

3.4. Araştırmacının Rolü

Nitel bir araştırmada, araştırmacının kendi gözlem ve yorumları araştırmanın sonucunu belirleyen en önemli etkenlerdendir. Araştırmacı, alanı yakından tanıyan, ilgili alanda zaman harcayan, alanda yaşanan olayları deneyimleyen, araştırmanın katılımcılarıyla direkt ve yakın iletişim kurabilen ve verileri analiz aşamasından sonra yorumlama aşamasında kendi görüşlerini ortaya koyabilen kişidir. Bu sebeple nitel

araştırmalarda araştırmacı rolünün açık ve net bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir (Yıldırım ve şimşek, 2016, s. 85).

Araştırmacının daha önceki öğrenim gördüğü alanın Grafik Tasarım olması, doktora tez dönemi öncesi ve yeterlik döneminde katıldığı Görsel Pedagoji Çalıştayları ve araştırmanın yapıldığı Anadolu Üniversitesi'nde Sosyal Medya Koordinatörlüğü'nde görev almasıyla oluşan farkındalığı sonucunda sosyal medya üzerinde bir uygulama yapma düşüncesi oluşmuştur. Ayrıca araştırmacının lisans bitirme projesi de dahil olmak üzere birçok sosyal sorumluluk projesinde özellikle “göç” kavramı üzerinde çalışmalarının olması tez konusunun belirlenmesinde etkili olmuştur.

Araştırmacının bu bağlamda yaptığı alanyazın taraması neticesinde Türkiye bağlamında güzel sanatlar eğitimi ve grafik tasarım eğitimi dahilinde tasarım tabanlı araştırma ve sosyal tasarım üzerine yapılmış sınırlı sayıda çalışmanın olduğu görülmüş, danışman onayı ve uzman görüşleri alınarak ürün temelli görsellerin kullanılacağı ve tasarlanacağı araştırmanın Grafik Tasarım dersi kapsamında gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.

Sürecin ilk basamağı olan 2020-2021 eğitim öğretim yılı güz dönemi yani uygulama öncesi süreç boyunca katılımcı gözlemci olan araştırmacı sürecin ikinci basamağı olan uygulama sürecinde tasarım tabanlı araştırma yöntemi gereği dersin yürütücüsü ile alan uzmanı olarak ortak paydaşta aktif görev almıştır.

3.5. Veri Toplama Teknikleri ve Araçları

Araştırma, Tasarım Tabanlı Araştırma deseninde olup, nitel yöntemle hazırlanan bir araştırmadır. Nitel araştırmalarda veri toplama aracı olarak kullanılan alanyazın taraması, görüşme, gözlem, doküman incelemesi, video ve ses kayıtları, ürün incelemesi, araştırmacı günlüğü ve katılımcı günlüğü kullanılmıştır.

Tasarım Tabanlı Araştırma, eğitim – sanat disiplinleri fark etmeksizin araştırma ile ilişkilendirilmiş bir uygulamalı tasarım çalışması içermelidir. Bu tasarım çalışması veri kaynağı olarak araştırmayı temellendireceğinden, tasarım çerçevesindeki ön çalışmalar, taslak çalışmalar, kavram haritası, sosyal ağ etkileşimleri, uzman panelleri, tasarım günlükleri vb. tüm süreç kayıt altına alınır (Erişti, 2017, s. 259).

Uygulama sürecinde belirlenen konuların dersin hedefleri ile tutarlılık göstermesinden dolayı araştırma Anasanat Atölye Grafik Tasarım dersleri kapsamında yürütülmüştür. Bu bağlamda süreç boyunca elde edilen öğrenci çalışmaları ürün temelli

dokümanlar olarak, yürütülen tüm derslerin video kayıtları, araştırmacının katılımcı gözlem notları, araştırma sosyal medya odaklı yürütüldüğünden katılımcılar tarafından kullanılmak üzere seçilen Instagram uygulamasının etkileşimleri, süreç boyunca alan uzmanları tarafından gerçekleştirilen etkinlikler, araştırmacı ve öğrenci günlükleri bu araştırmanın veri toplama yöntemleri ve araçları olarak kullanılmıştır.

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan katılımcı öğrencilerin uygulama dönemi öncesi araştırmacı tarafından yapılan katılımcı gözlem aşamasında bir takım eksiklikleri olduğu gözlemlenmiştir. Dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından eksiklikler tespit edilen katılımcı ihtiyaçlarına yönelik olarak araştırmanın uygulama dönemi içerisinde gerçekleştirilmek üzere bazı çalıştay ve seminerler planlanmış ve gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen bu çalıştay ve seminer etkinliklerine ait tarih bilgisi ve gerçekleştiren alan uzmanlarının adları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.1. Gerçekleştirilen çalıştay ve seminerler

Tarih	Çalıştay / Seminer	Alan Uzmanı
05.03.2021	Sosyal Medya Yönetimi	Serap Uğur
12.03.2021	Göç Çocuklarının Öğretmeni Olmak	Rukiye Baltacı
19.03.2021	After Effects I	Alican Yalçın
26.03.2021	After Effects II	Alican Yalçın
16.04.2021	Göç Serisi Üzerine	Raşit Altun
21.05.2021	Sanat ve Sosyo-Kültürel Yansımalar	Ezgi Bakçay

3.5.1. Alanyazın taraması

İlgili araştırmaya dair diğer araştırmacıların/uygulayıcıların ürettikleri bilgilerin bulunması, değerlendirilmesi ve sentezlenmesi ile mevcut durumun anlaşılması/ öğrenilmesi için yürütülen sistemli bir süreçtir (Booth vd., 2012'den aktaran Karasar, 2016, s. 94).

Araştırmanın alanyazın taraması, araştırmanın yapı taşlarını oluşturan yeni medya, sosyal medya, sosyal medyada algı yönetimi ve manipülatif süreç, olağandışı durum kavramı, olağandışı durumlarda iletişim, sosyal medyada kamusal alan pedagojisi, olağandışı durum iletişimi bağlamında göç olgusu ve tüm bu başlıklar kapsamında eğitim terimlerinin açıklanması, tanımlanması ve araştırma kapsamında yorumlanması için kullanılmıştır.

3.5.2. Görüşme tekniği

Nitel araştırmalarda en sık tercih edilen veri toplama araçlarından biri görüşmedir. Görüşme, insanların deneyimlerini, bakış açılarını, duygularını ve algılarını ortaya koymak için kullanılan güçlü bir araçtır (Bogdan ve Biklen, 1992'den akt. Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 42). Görüşme sözlü iletişim yoluyla ve en az iki kişi arasında olan; kişilerin çeşitli konulardaki bilgi, tutum ve davranışlarını ve bunların nedenlerinin öğrenilmesindeki en kestirme yollardan birisidir (Karasar, 2016, s. 210). Kısaca ifade etmek gerekirse görüşme, veri toplamak için verimli, hızlı ve etkileşimli iletişim olması sebebiyle en çok tercih edilen tekniklerden biridir.

Görüşmenin yapılandırılmış görüşme, yarı yapılandırılmış görüşme, bireysel görüşme, odak grup görüşmesi vb. olarak çeşitli şekilleri vardır; bu araştırmada görüşme tekniği olarak yarı yapılandırılmış görüşmeler ve odak grup görüşmeleri kullanılmıştır.

3.5.2.1. Yarı yapılandırılmış görüşme

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, araştırmacı önceden belirlenmiş bir amaç doğrultusunda soru sorma ve yanıtlamaya dayalı bir iletişim süreci yönetir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.130). Sorular genellikle her katılımcıya tutarlı ve sistematik bir sırada sorulur fakat araştırmacının katılımcılardan aldığı cevapları derinleştirmesi amacıyla bunların dışına çıkma özgürlüğü vardır (Berg ve Lune, 2015, s. 136). Karasar da (2016, s. 212) yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile ilgili olarak bu tekniğin görüşmeciye büyük bir hareket serbestliği veren, esnek ve kişisel görüşlerin, düşüncelerin ve yargıların kökenlerine inmeyi kolaylaştıran bir teknik olduğunu söylemektedir.

Araştırmada süreç kapsamında 2020-2021 eğitim öğretim yılı bahar döneminde öğrencilerle 2 ayrı yarı yapılandırılmış görüşme yapılmıştır. Bu görüşmelerin katılımcıların izni ile ses kaydı alınmıştır. Kayıt altına alınan 367 dakika süren görüşmeler deşifre edilmiş ve elde edilen veriler dördüncü bölümde “bulgular ve yorumlar” başlığı altında değerlendirilmiştir. Ayrıca öğrencilerle gerçekleştirilen görüşmelere ait ‘Öğrenci Görüşme Formu’ EK 4’te verilmiştir.

3.5.2.2. Odak grup görüşmesi

Veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından seçilmiş küçük gruplarla belirli bir konuya ilişkin gerçekleştirilen görüşme türüdür. Bu veri toplama türü sayesinde birçok kişiden aynı anda ve hızlı bir şekilde veri toplanabilmekte ve grup etkileşimi ön plana

çıkmaktadır. Araştırmacı ve katılımcı grubun ilgilendikleri ortak bir konuyu işaret eden yapılandırılmış ya da yapılandırılmamış grup tartışmasıdır. Ek olarak odak grup görüşmesi farklı ilgi alanlarını ortaya koyacak betimleyici araştırmaları, yeni fikirleri ve sorun alanlarını ortaya çıkarmayı belirlemede kullanılabilir. Ayrıca bireysel yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin geçerliğini de sağlayabilmektedir (Berg ve Lune, 2015, s. 189). Odak grup görüşmesi, araştırmanın konusu hakkında bilgi edinmenin yanı sıra katılımcı gözlem için en verimli araştırma alanının belirlenmesine yardımcı olan keşfedici nitelikte bir araştırma konusu olabilmektedir (Glesne, 2015, s. 182).

Araştırmada örneklem grubundaki öğrencilerle 2020-2021 eğitim öğretim yılı güz dönemi sonunda 1 adet ve 2020-2021 eğitim öğretim yılı bahar döneminde, dönem boyunca 3 ayrı odak grup görüşmesi yapılmıştır ve bu görüşmeler katılımcıların izni ile kayıt altına alınmıştır. Kayıt altına alınan 241 dakika süren görüşmeler deşifre edilmiş ve elde edilen veriler dördüncü bölümde “bulgular ve yorumlar” başlığı altında değerlendirilmiştir.

3.5.3. Gözlem tekniği

Herhangi bir ortamda oluşan davranışı detaylı olarak tanımlamak amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Bireylerin davranışlarının doğal ortamları içerisinde gözlenmesi, bu davranışların gerçekçi, ayrıntılı ve kapsamlı şekilde incelenmesi bu yöntemin önkoşuludur (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.173). Gözlem, araştırmacının belirli bir olay veya davranışı tespit etme, anlama ve açıklama amaçlı olarak bakışı ve dinleyişi ile etkin bir veri toplama tekniği olarak tanımlanabilir. Gözlemde veriler doğrudan araştırmacı tarafından tespit edilir ve yalnızca göz ile değil, bütün duyu organları ile yapılabilen bir süreç olmasıyla öne çıkmaktadır. Gözlem tekniği, gözlemci ve gözlenen arasındaki fiziki/ilişkisel yakınlığa dayalı olarak ikiye ayrılmaktadır: dışarıdan gözlem ve katılımcı gözlem. Dışarıdan gözlem, gözlenenin gözlemcinin varlığından etkilenmediği; katılımcı gözlem ise gözlemci ile gözlenenin birlikte oldukları, gözlemcinin gözlenenler tarafından *kendileri gibi kabul edildiği* ortamlarda yapılan gözlemdir (Karasar, 2016, s. 200-202). Bu bağlamda daha derinlikli ve geçerli veriler toplamak için araştırmada katılımcı gözlem tekniği ile veri toplanmıştır.

Katılımcı gözlem, sosyal bir ortamın parçası olarak, katılımcıların sözleri ile eylemlerinin ne ölçüde uyumunu öğrenmek ve buna ek olarak araştırmacının bir durumun birçok yönünü sistematik ve ayrıntılı bir şekilde gözlemlemesi, deneyimlemesi

ve bilinçli olarak kaydetmesi bakımından önemli bir veri toplama aracı olarak tanımlanmaktadır (Glesne, 2015, s. 85-91).

Katılımcı gözlem sürecinde öğrenci özelliklerinin, öğretim ortamının, teknolojik altyapı, teknik olanaklar, değerlendirme süreci vb. analizlerin yapılabilmesi amacıyla 14 haftaya ait ortalama birer saatlik gözlem verileri dördüncü bölümde “Bulgular ve Yorumlar” başlığı altında değerlendirilmiştir. Ayrıca süreç içerisinde yapılan gözleme ait ‘Gözlem Formu’ EK 3’te verilmiştir.

3.5.4. Doküman incelemesi

Araştırılması hedeflenen konu/olgu/kavram hakkında bilgi içeren yazılı ve/veya görsel materyallerin analizini kapsar. Hangi dokümanların önemli ve veri kaynağı olabileceği araştırmanın problemi ile ilgilidir. Doküman incelemesi çoğu durumda gözlem ve görüşme tekniklerine ek bir veri toplama tekniği olarak kullanılmakta; toplanan verinin çeşitlendirilmesiyle birlikte araştırmanın geçerliğini de önemli ölçüde arttırmaktadır. İncelenecek dokümanlar yalnızca literatürde yer alan belgelerden ibaret olmamakta; günlükler, video ve fotoğraf kayıtları vb. veriler de doküman analizine konu olabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s.189-190). Doküman çeşitleri, kamu kayıtları, şahsi dokümanlar, popüler kültür evrakları, görsel dokümanlar vb. olarak geniş bir çeşitliliğe sahiptir (Merriam, 2013, s. 132-141).

Araştırmada doküman incelemesi olarak video ve ses kayıtları, öğrenci ürünleri, araştırmacı ve öğrenci günlükleri kullanılmıştır.

3.5.4.1. Video ve ses kayıtları

Araştırmalarda kullanılan video ve ses kayıtlarının araştırmacılara sunduğu bir takım avantajlar vardır: süreklilik içerisinde sözel olmayan katılımcı davranışlarını sunabilmesi, birden fazla ve değişik zamanlarda aynı davranışı izleme olanağı vermesi ve tekrar edilmesi zor veya nadiren gerçekleşen olayların/olguların saptanmasına imkan verir (Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 190). İçerisinde bulunduğumuz yüzyılda kullandığımız teknolojiler sayesinde araştırmalarda video ve fotoğraf kullanımının büyük oranda arttığı bilinmektedir. Bu yaygın kullanım sayesinde araştırmacı ve katılımcıların, imgelerin yaratılması ve incelenmesinde işbirliği yapması daha pratik hale gelmiştir (Glesne, 2015, s. 108).

Video ve ses kayıtlarıyla birlikte araştırmanın gözlem ve uygulama sürecini kapsayan tüm dönem boyunca, katılımcılar ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler, odak grup görüşmeleri ve tüm derslerde toplanan verilerle araştırmanın geçerliği ve güvenilirliği derinlik kazanmıştır.

3.5.4.2. Öğrenci ürünleri

Ders kapsamında öğrencilerin hazırladıkları raporlar, ödevler vb. yazılan yazılar öğrencilerin tutumları, motivasyonları ve algıları konusunda önemli veri kaynakları olabilirler (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 312). Bu bağlamda yalnızca yazılan yazılar değil, öğrencilerin süreç içerisinde oluşturdukları tasarım çalışmaları da araştırmanın sorularına yanıt verecek nitelikte olduğu ve araştırmanın amacı ile doğrudan ilişkili olduğu için doküman analizi kapsamında değerlendirilmiştir.

Araştırmada öğrencilerin “Grafik Tasarım V” ve “Grafik Tasarım VI” dersleri kapsamında yapmış oldukları tasarımlar ve tasarım süreçlerini içeren raporlar toplanmış ve doküman incelemesi kapsamında kullanılmıştır.

3.5.4.3. Araştırmacı ve öğrenci günlükleri

Araştırma sürecinde, sürece dahil olan tüm katılımcıların bir uygulama ya da sorunla ilgili tutacağı günlükler, bireysel gözlemlere, duygulara ve yorumlara ulaşmada yararlı olabildikleri için sürece yönelik verilerin toplanmasında önemli bir rol üstlenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 312). Bu bağlamda sürecin her adımının araştırmacı tarafından tutulan günlüklerde gözlemler, kısa notlar, analizler, doğrudan alıntılar ve sürece yönelik izlenimler gibi çeşitliliği yoğun bir veri toplama aracı olduğu; yine sürecin her adımının öğrenci günlükleri ile deneyimlerine, bakış açılarına, dürüst ve samimi şekilde yorumlarına ulaşmanın sürece ilişkin verilerin çeşitliliği ve geçerliği için önemli bir veri toplama aracı olduğu söylenebilmektedir.

Bu araştırmada araştırmacı ve öğrencilerin hem “Grafik Tasarım V” hem de “Grafik Tasarım VI” dersleri için ilk dersten itibaren günlük tutmaları istenmiştir. Bu günlüklere eskizlerden itibaren tasarım ürünlerinin ortaya çıkması sürecinin tamamı dahil edilmiştir.

3.6. Araştırmanın Geçerlik ve Güvenirliği

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik araştırmanın ortamının ve araştırmanın etkilendiği unsurların sunulmasıyla anlam kazanmaktadır; dolayısıyla geçerlik ve

güvenirliğin, toplanan veri kaynaklarına, uzman görüşlerine ve araştırmancının kendi içinde tutarlı olmasına bağlı olduğu söylenebilir (Koç, 2016, s. 149).

Araştırma ortamında uzun süre katılımcı olarak kalmak, araştırma ortamını, yapılan işleri, sebep sonuç ilişkisini, katılımcıları gözlemek ve katılımcılarla yapılan görüşmeler de geçerliği ve güvenilirliği yansıtmak açısından büyük önem taşımaktadır (Özden ve Durdu, 2016, s. 152).

Araştırmanın geçerliği ve güvenilirliği için örneklem grubu uygulama öncesi süreçte 14 haftalık ders süreci boyunca katılımcı gözlem yoluyla gözlemlenmiş ve hem 14 haftalık uygulama öncesi süreçte hem de 16 haftalık uygulama süreci boyunca toplam 4 odak görüşmesi ve 2 yarı yapılandırılmış görüşme yapılmış; ayrıca alan uzmanlarıyla da uygulama süreci boyunca 2 kez geçerlik toplantısı yapılmıştır.

Araştırmanın geçerlik toplantıları, uygulamanın yapıldığı dönem olan 2020 – 2021 eğitim öğretim yılı bahar döneminde ve 2 kez olmak üzere yapılmıştır. Geçerlilik komitesi, alanlarında uzman olan Prof. Dr. Suzan Duygu Erişti, Prof. Necla Coşkun ve Dr. Öğr. Üyesi Asuman Kaya'dan oluşmuştur.

Prof. Dr. Suzan Duygu Erişti geçerlilik komitesi toplantılarında başta yöntem odaklı olarak tasarım tabanlı araştırma yöntemi alanında; ayrıca grafik tasarım alanında sahip olduğu bilgi ve deneyimleri ile hem sürece hem de sürecin yönetimi bağlamında katkıda bulunmuştur. Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Necla Coşkun alanındaki bilgi ve deneyimlerini geçerlilik komitesi toplantılarında paylaşmıştır. Basım Yayım Teknolojileri Bölümü Öğretim Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Asuman Kaya da alanındaki bilgi ve deneyimlerini tüm süreçte ve geçerlilik komitesi toplantılarında araştırmacı ile paylaşmıştır.

Araştırmanın süreci içerisinde araştırma yönteminin uygulanmasında, yeni medya içerisinde sosyal medya odaklı görsel ileti oluşturma ve geliştirme sürecinde; bu süreçte belirlenen sorunların çözümlenmesinde geçerlik komitesini oluşturan üyelerin bilgi ve deneyimlerine başvurulmuştur. Her bir toplantı online olarak yapılmış ve hem ekran kaydı olarak hem de ses kaydı ile tüm süreç kayıt altına alınmış ve veri olarak kullanılmıştır. Her toplantıdan sonra alınan kararlar, uygulanan basamaklar, onaylanan adımlar video ve ses kayıtları çözümlenerek bir tablo haline getirilmiş ve sonraki toplantıda bu tablo üzerinden sürecin o günkü güncel ilerleme durumu hakkında bilgi verilmiştir.

3.7. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmanın uygulama sürecinin tamamlanmasıyla birlikte tüm veriler elde edildikten sonra verilerin mikro düzeyde tematik ve betimsel analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler ve notlar anlamlı bütünler oluşturularak yorumlanmıştır.

İlk olarak tamamlanan derslerin video kayıtlarından yola çıkılarak tasarım tabanlı araştırma sürecinin işleyişinin ortaya koyulması amacıyla süreç boyunca yürütülen tüm dersler makro düzeyde betimlenmiştir. Bu betimlemenin amacı öğrenci ürünlerinin ortaya çıkış süreci ve süreç içerisinde kaydedilen ilerlemenin ortaya konmasıdır.

Ardından süreç içerisinde yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler ve odak grup görüşmelerinden elde edilen ve toplamda 608 dakika süren veriler öncelikle video ve ses kayıtları üzerinden deşifre edilerek metin haline getirilmiş, sonra Nvivo12 Pro nitel veri analiz programı aracılığıyla kod ve tema oluşturularak tematik analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Kod ve temalara ayrılan veriler bütüncül bir bakış açısıyla incelenerek tümevarımsal olarak yorumlanırken öğrencilerden doğrudan alıntılar yapılmıştır.

Son olarak öğrencilerin çalışmalarını doküman analizi kapsamında değerlendirilmiştir. Ürün temelli sürecin oluşturulmasında ortaya çıkan ürünler retorik bağlamıyla ve tasarımcı bakış açısıyla yorumlanmıştır. Ayrıca öğrencilerin tasarımları rubrik form aracılığıyla araştırmacı ve dersin yürütücüsü tarafından puanlanmıştır. Puanlamada kullanılan form aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 3.2. İçeriklerin değerlendirilmesi için hazırlanan değerlendirme ölçeği - Rubrik

	Puanlama Kriteri	ETKİLİ	İYİ	YETERLİ	YETERSİZ
Ders Aşamaları	Planlama Aşamalarında Yapılan Çalışmalar	Planlama aşamasında yapılan çalışmalar başarılı bir şekilde uygulanmaz. Planlanan süreyi aşmaz.	Planlama aşamasında yapılan çalışmalar kısmen başarılı bir şekilde uygulanmaz ancak eksikliği vardır. Planlanan zamanı biraz aşar.	Planlama aşamasında yapılan çalışmalar yetersizdir. Öğrenilen kavramları soruludur. Verilen dönütleri uygulamaz ve planlanan süreye uymaz.	Planlama aşamasında yapılan çalışmalar yapmaz.

Tablo 3.2. (Devam) İçeriklerin değerlendirilmesi için hazırlanan değerlendirme ölçeği - Rubrik

Tasarım Aşaması	Tasarım Hazırlık ve Planlama Süreci	Tasarım hazırlık ve planlama aşamasını zamanında oluşturur. Tasarımları orijinal olarak tasarlar. Tasarım sürecinde yaratıcı bir yaklaşım kullanır. Tasarımın birden fazla denemesini yapar.	Tasarım hazırlık ve planlama aşamasını kısmen zamanında oluşturur ancak eksikliği vardır. Tasarımları orijinal olarak tasarlar. Tasarım sürecinde yaratıcı bir yaklaşım kullanır.	Tasarım hazırlık aşamasını düzenli oluşturmaz. Tasarım üzerinde denemeler yapmaz.	Tasarım hazırlık ve planlama aşamasını yapmaz. Tasarımı bir yerden bakarak oluşturur.
Uygulama Aşaması	Uygulama sürecini sistematik yapılandırma	Uygulama aşamasını başarılı bir şekilde tamamlar. Tasarımlarda hata bulunmamaktadır. Teknik anlamda etkilidir.	Uygulama aşamasını tamamlar ancak tasarımlarda kısmen hatalar bulunmaktadır. Teknik anlamda iyidir.	Uygulama aşamasında teknik anlamda sorunlar mevcuttur.	Uygulama aşamasını yapmaz.
Estetik Nitelik	Tasarımlarda Bulunan Estetik Nitelik	Çalışmasını estetik ve işlevsel anlayış ile ortaya koyar. Dönütleri değerlendirir ve uygular. Görsel, estetik ve işlevsel değerler dikkate alınmıştır.	Çalışmasını estetik ve işlevsel nitelikleri kısmen gözeterek ortaya koyar. Dönütleri kısmen değerlendirir ve uygular.	Çalışmasında estetik ve işlevsel değerler bulunur ama sorunlar mevcuttur. Dönütleri değerlendirmez ve uygulamaz.	Çalışmasında estetik ve işlevsel değerler bulunmaz.

Veri toplama araçları ile elde edilen verilerden doğrudan alıntılar yapılmış ve bulguların yazımında bağlantılı şekilde sunulmuştur.

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın amacını oluşturan soruların yanıtlanması için toplanan verilerden elde edilen bulgulara ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

Bulgu, araştırma amacı doğrultusunda araştırma için toplanan ham verilerin çözümlenmesi ve değerlendirilerek araştırma problemini çözmesi planlanan, bulunan kanıt anlamına gelmektedir (Karasar, 2016, s. 305). Yorum ise bulgulara araştırmacı tarafından araştırma amacı doğrultusunda verilen anlamdır. Çok yönlü olması ile bulgulara bakılabilecek ne kadar değişik bakılabilir/değerlendirilebilirse araştırmacı tarafından verilen anlamın/yorumun geçerliği o derece güçlü olmaktadır (Karasar, 2016, s. 307).

Bu başlık altında yapılan araştırmanın uygulama öncesi süreçte elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırmanın uygulama öncesi sürecinde 14 hafta boyunca gözlem ve dönem sonunda 1 adet odak grup görüşmesi yapılmış olup uygulamada takip edilecek ders izlencesi ortaya konulmuştur.

Araştırmanın uygulama süreci ile ilgili olarak yaratıcı üretim süreci boyunca ders izlencesine uygun olarak gerçekleştirilen dersler betimlenmiş olup sonrasında yaratım sürecini beslemek amacıyla yapılan odak grup görüşmeleri ve yarı yapılandırılmış görüşme verileri tematik analiz yöntemiyle yorumlanmıştır. Araştırmanın 16 haftalık ders ve sınav haftalarını kapsayan uygulama süreci içerisinde oluşturulan video/ses/ders kayıtlarından, öğrenci ürünlerinden, öğrenciler ve araştırmacı tarafından tutulan günlüklerinden alıntılarla betimlendirilerek araştırmanın amacı ve alt amaçları doğrultusunda cevapları aranan sorular temel alınarak yorumlanmıştır. Öğrenci çalışmaları ve ortaya konan ürünler ise son olarak ürün temelli olarak değerlendirilmiştir.

4.1. Araştırmanın Uygulama Öncesi Süreci

Araştırmanın uygulama öncesi sürecinde yapılan gözlem, görüşme ve ders izlencesinin oluşturulması kısımları bu alt başlık altında incelenmiştir.

4.1.1. Gözlem bulguları

Gözlem yapılan ders hakkında veriler fiziki ortam ve sosyal ortam olarak ele alınmış ve aşağıdaki şekliyle değerlendirilmiştir.

Fiziki Ortam: İçerisinde bulunduğumuz olağandışı durum sebebiyle dersler, online olarak yürütüldüğünden derse katılan her katılımcının (dersin yürütücüsü ve araştırmacı da dahil) kendi ortamından internet aracılığıyla Anadolu Üniversitesi Öğrenme Yönetim Sistemine (MERGEN) bağlanmasıyla yürütülmüştür.

Sosyal Ortam: Dersler online işlendiğinden fiziki bir sosyal ortamdan bahsetmek mümkün olmamakta, sanal olarak oluşan bir sosyal ortam söz konusu olmaktadır. Katılımcılar birbirleriyle kamera paylaşımı, ses ve mesajlaşma aracılığıyla iletişim kurmuştur. Özellikle dijital çağda dünyaya gelen ve teknoloji ile i içe yaşayan, dijital teknolojiyi deneyimleyen bireyler olan katılımcı öğrencilerin gerek MERGEN sistemini gerekse diğer tüm dijital iletişim araçlarını kullanmakta zorlanmadıkları gözlemlenmiştir. Katılımcılar arası iletişim genellikle Whatsapp uygulaması üzerinden sağlanmış ve etkileşim hızı üst seviyede gerçekleşmiştir. Fakat fiziksel olarak işlenen derslerdeki sınıf ortamının yarattığı doğal, samimi, etkileşimin en üst noktada sağlanabildiği sosyal bir ortam olmadığından iletişim/etkileşim ‘sanal’ ve sınırlı kalmıştır.

Genel Gözlem Bulguları: 2020-2021 eğitim-öğretim yılı güz dönemi “Grafik Tasarım V” dersinin konusu, sosyal medya odaklı tasarım sürecini sosyal “sorumluluk/farkındalık bağlamında yapılandırmak” olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda 14 haftalık ders sürecinin aşamaları ve öğrenci projelerinin/çalışmalarının gelişim süreci gözlemleri şu şekilde not edilmiştir:

1.Hafta: Yürütölen ilk derste dersin yürütücüsü dönem açılışını yapmış ve dersle ilgili bilgiler vermiştir. Her iki dönemde de araştırmacının derslere katılacağı bilgisi verilmiş, araştırmacının teziyle ilgili uygulama aracı geliştirdiği, ek olarak öğrencilere onların çalışmalarında destek olarak süreç içerisindeki grafiksel bakış açılarına, anlayışlarına, grafik anlatım dilleri üzerine bir takım çalışmalar yapacağından bahsedilmiştir. Bununla birlikte bu dönem yapılacak yeni öğrenci projelerinin yapılandırılacağı ve ek olarak portfolyo tasarlayacakları belirtilmiştir.

2019-2020 eğitim-öğretim bahar döneminde pandemi nedeniyle aşına olunan olağandışı bir süreç içerisinde sosyal medya ortamının içerisinde hedef kitleye birtakım mesajlar iletmeye çalışılmış ve bu mesaj iletim süreciyle ilgili olarak da öğrencilere birtakım tasarımların ortaya koyulmuş olduğundan bahsedilmiştir. Ayrıca derslerin yürütüldüğü online sistemin (MERGEN) geçen döneme kıyasla iyileştirildiği, daha verimli olmasının beklendiği vurgulanmıştır.

Dersin devamında dersin ilerleyiş planıyla ilgili öğrencilerin soruları cevaplanmış ve sürecin nasıl işleyeceği detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Öğrencilerin geçen dönem yaptığı çalışmaların sonuçlanmasına ilişkin süreç sorgulanıp değerlendirilmiştir. Bir sonraki ders için öğrencilere sosyal medya odaklı bir gözlem yapmaları söylenmiş, bu doğrultuda rapor/günlük tutmaları istenmiştir. Öğrenci projelerinin teması, yapacakları gözlemler sonucunda ortaya çıkacaktır.

2.Hafta: Öğrencilerin genel olarak belirledikleri sosyal medya odaklı ve sürdürülebilir sosyal sorumluluk/farkındalık projeleri ile ilgili olarak temasını anlatan öğrencilerin fikirleri kısa bir anlatım sürecinin sonunda kabul edildi, hala karar verememiş olan ve fikirleri onaylanan öğrenciler için ortak olarak sosyal medya yönetimi ve görsel ileti tasarlama sürecini yönetme konusunun altı çizilmiştir. Manipülatif unsur kavramının, verilerini toplarken izlemeleri gereken adımlarının, sosyal medyada gözlem yapma ve konularıyla ilgili etkileşim kurmalarının, yürütecekleri sosyal medya kampanyaları için neyin öne çıkması, neyin vurgulanması gerektiği, nasıl dikkat çekilebilir gibi sorgulamaların yapılması gerekliliği üzerinde durulmuştur.

Bir sonraki ders için; fikrini belirleyen öğrencilerin kaydettiği ilerlemeleri görmek istendi ve fikri belli olmayan öğrencilerin araştırma süreçlerini tamamlayıp fikirlerine karar vermeleri istenmiştir. Ardından ders için önemli olan ve sosyal medya odaklı görsel ileti tasarlama sürecinin temel taşlarını oluşturmak adına önemli olan “Görsel Kültür ve İmaj Analizi” konusunda ders anlatımına geçilmiştir. Öğrencilere detaylı olarak ve sosyal medya ileti tasarlama süreciyle bağdaştırarak konu görsellerle desteklenerek anlatılmıştır.

3.Hafta: Gözlemlenen üçüncü derste dersin yürütücüsü derse giriş yaptıktan sonra kendisiyle geçen hafta boyunca iletişime geçen öğrencilerin süreçlerinden bahsetmiş, ardından bir önceki derste onay alan öğrenciler sırasıyla süreçlerinde ilerledikleri, üzerinde çalıştıkları konulardan bahsetmişlerdir. Öğrencilerle yapılan görüşmeler sırasında bazı öğrencilerin sosyal medya ortamında hazırlamaları gereken görsel iletiler konusunda kafalarının karışık olduğu, bu bağlamda kurumsal kimliğin herhangi bir basamağıyla ilgilenilmediğini, tamamen dijital ortamda, sosyal medyada bir tasarım süreci yaşayacakları yinelenmiştir.

Dersin yürütücüsü tarafından verilerin dönütlerden sonra “Sosyal Medyada İçerik Oluşturma, Bulma ve Kaydetme Araçları” başlıklı konu anlatımına geçilmiş ve konu görsellerle örneklendirilerek detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Bu başlık altında online ve ücretsiz şekilde kullanılabilecek programlardan bahsedilmiştir.

Son olarak öğrencilerin hepsinin konusunun artık belirlenmeye başlaması gerektiği vurgulanmış ve konunun belirlenmesinin yanında, araştırmasının yapıp, sosyal medya analizlerinin bitmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu şekilde daha sistemli bir çalışma ortaya koyacakları hakkında bilgi verilmiştir. Bol gözlem yapmanın önemi konusunun altı çizilmiştir. Dersin sonunda da 7 öğrencinin çalışma konularını belirlediği kaydedilmiştir.

4.Hafta: Bu haftaki derse, öğrencilerin yapması gereken hazırlıkları sonucunda sunumlarının/anlatımlarının gerçekleştirilmesi beklentisi dile getirilerek başlanmış, bu doğrultuda dönütler verilerek sürece devam edileceği söylenmiştir. Konusundan ve sürecinden bahsetmek üzere öğrenciler sırasıyla söz almışlardır (3 öğrenci).

Dersin sonunda sunumlarını tamamlayan öğrenciler bu doğrultuda dönüt aldıktan sonra; bütün öğrencilerin sosyal medya içerisinde varlık göstermeye başlamış olmaları gerektiği ve projelerini yapılandırmaları gerektiği söylenmiş, sonraki ders için tüm öğrencilerin sunumlarının hazırlanmış, analizlerinin tamamlanmış ve tasarım çalışmalarına başlanmış olarak gelinmesi istenmiştir. Bu bağlamda öğrencilere projelerinde ilerleme kaydetmeleri için ek süre verilmiştir.

5. Hafta: Dersin beşinci haftasına öğrencilerin sunumları ile giriş yapılmış, bu bağlamda öğrenciler sırayla projelerini sunmaya başlamışlardır.

Ders süresince 6 öğrenci sunumlarını tamamlamışlardır. Sosyal medya odaklı görsel ileti tasarlama sürecinde yaşadıkları sorunlar nedeniyle uygulama basamaklarında, tasarım elemanlarında vb. değişikliklere gitmiş olsalar da genel anlamda sürecin ilerlediği gözlemlenmiştir. Dersin devamında dersin yürütücüsü tarafından örnek olması adına kinetik tipografi ile yapılmış proje videoları gösterilmiştir. Görsel tasarım yaratma sürecinde farklılık/çeşitlilik yolları olduğu, sadece afiş, logo vb. kurumsal kimlik öğeleri değil, illüstrasyon, animasyon, hareketli tipografi, hareketli görüntü vb. yelpazeden yararlanılması istenmiştir. Tasarımların bu çerçevede yorumlanması gerektiği üzerinde durulmuştur.

Dönem sonuna kadar ilk haftadan itibaren konuşulan konular için; proje fikirleri ne, tasarım süreçlerini nasıl yapılandırıdılar, uygulamaya geçerken ne tür sorunlar yaşadılar, bu sorunları nasıl çözdüler/çözmeyi planlıyorlar vb. süreçlerinizi yazacakları günlüklerin tutulması, bu sayede süreçte atılan her adımın bir sonraki adım için belirleyici olacağı tekrarlanmıştır. Gerçekleştirilebilir projeler, algı yönetimi oluşturularak kişilerde bir farkındalık – değişim/dönüşüm yaratması istenmektedir.

6.Hafta: Gözlemlenen altıncı ders yine sunumlar, proje süreçlerinin ilerleme basamakları ve görsel tasarımların incelenmesi olarak yürütülmüştür. Bu bağlamda 5 öğrenci hem kaydettikleri gelişmeleri hem de tasarladıkları yeni görselleri sunmuştur. Bu görsellerle ilgili tasarımsal bağlamda farklılık yaratılması adına düzeltmeler istenmiş, bu düzeltmeler temel olarak dikkat çekicilik üzerinden vurgulanmıştır.

Ayrıca dördüncü hafta ders sonu itibariyle öğrencilerden birkaçı Whatsapp uygulaması üzerinden araştırmacıyla görsel tasarımlarını ve süreçlerini iyileştirebilmek adına iletişim kurmuşlar ve bu ders itibariyle karşılıklı dönütlerden verim alınmaya başlandığı görülmüştür.

Öğrencilerin proje süreçlerini ders sürecine entegre etmeleri gerektiğini, bu bağlamda biraz hızlanılabileceğini söyleyen yürütücü, projesini sunan tüm öğrencilere gerek süreç bağlamında gerekse tasarımsal bağlamda dönütler verdikten sonra ders sonlanmıştır.

7.Hafta: Vize haftası olduğundan ders yapılmamıştır.

8.Hafta: Vize sonrası ilk derste gerek vize öncesi süreç gerekse vize sınavı için Whatsapp uygulaması üzerinden sınıf grubuna/yürütücüye sorulan sorular yanıtlanmış ve sonraki süreçler detaylandırılmıştır. Sonrasında sınıfın Facebook uygulamasında yer alan “Grafik Anasanat” grubundan yapılan paylaşımlar değerlendirilmiştir (öğrencilerin görsel tasarım çalışmaları, ders günlükleri ve raporları).

Projelerin süreçlerinin bir sonraki adımına geçildiği: sosyal medya platformları üzerinden yapılandırılma sürecinde proje konuları bağlamında kaç kişinin etki altına alındığı, etkileşim seviyesinin (kaç takipçi kazanıldı, alınan dönütler neler vs.) sonucunda sosyal medya yönetim sürecinin nasıl etkilendiği vb. adımlarla devam edileceğine değinilmiştir.

Bu derste dönütler bağlamında farklı olarak bu kez öğrencilere kendi görsel tasarım çalışmalarındaki düzeltilebilir/geliştirilebilir noktaların farkındalıkları sorgulanmış ve bu sayede hem süreçlerini hem çalışmalarını sorgulamaya farklı bir açıyla bakabildikleri gözlemlenmiştir. Son olarak süreç içerisinde eksikleri olan öğrencilerin bir sonraki derste bu eksiklikleri gidermeleri istenmiştir

9.Hafta: Dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından sisteme giriş yapılamaması/sistemden sürekli kopulması nedeniyle bu hafta ders yapılamamıştır.

10.Hafta: Yürütülen dokuzuncu derse hemen öğrencilerin sunumları ve görsel tasarımlarındaki ilerlemelerle başlanmıştır:

Öğrencilerin kinetik tipografi çalışmalarında hız, ses uyumu ve font kaynaklı teknik sorunlar nedeniyle fikir vermesi ve bakış açılarını genişletebilmeleri için kinetik tipografi örnekleri gösterilmiştir. Bütüncül bakış açısıyla yaklaşılması gerektiği vurgulanmıştır.

Dersin geri kalan sürecinde yürütücü, kalan haftalar için her hafta yapılması gerekenleri yinelemiştir. Öğrencilerin geri kalan süre içerisinde projelerini sosyal medya üzerinden yapılandırılmış hale getirilmesi ve seçtikleri sosyal medya platformlarındaki üretilmiş içeriklerin sunulması istenmiştir. Öğrencilerin projeleri final süresine kadar sosyal medyada oluşturdukları etki alanı, etkileşimleri ve ulaşılabilirlikleri bağlamında sorgulanacaktır.

11.Hafta: Gözlemlenen onuncu derste, bir önceki haftada planlanan doğrultuda işlenmeye başlanmıştır. Bu anlamda öğrencilerin çalışmaları sunumları eşliğinde tek tek incelenmiş ve yorumlanmıştır. Düzeltmesi istenen küçük detaylarla ilgili dönütler verilmiştir.

Her ne kadar projeleri için seçtikleri sosyal medya platformlarını aktif bir şekilde kullansalar da etkileşimin ve takipçi sayılarının düşük olduğu görülmüş ve bunun iyileştirilmesi gerektiği düşünülmüştür.

Sunulan içerik üretimlerinin iyileştirilmesi/geliştirilmesi veya bir sonraki aşamaya geçilmesi ile ilgili konuşulmuş ve yönlendirmeler yapılmıştır. Son olarak sosyal medya üzerinden nasıl takipçi kazanılacağına araştırılması istenmiştir.

12.Hafta: Bu hafta itibariyle artık öğrencilerin görsel tasarımları tek tek sorgulanmamış, sosyal medya hesaplarının uygulamaya geçilmiş haliyle bütüncül olarak yorumlanmış ve bu bağlamda dönütler almışlardır. Öğrencilere sosyal medya yönetiminin, bu bağlamda içerik üretmenin, içerisinde yaşadığımız dünyada bu bilgileri bilmenin ve süreci yönetebilmenin önemi tekrar hatırlatılmıştır. Bunun öğrenciler üzerinde motivasyon artırdığı gözlemlenmiştir.

Öğrencilere bir sonraki hafta için araştırmacıyla birlikte yürütülecek odak grup görüşmesi yapılacağı bilgisi verilmiş. Şu ana kadar bir ana tema üzerinden süreç yapılandırma ve kişilerin algıları üzerinden bir süreç yapılandırmayı yaşadıkları ve hala yaşamakta oldukları algı yönetimi konusunda ne tür sorunlar yaşadıkları üzerine genel bir görüşme yapılacağı söylenmiştir.

Bir sonraki hafta için sürecin daha iyi ve yoğun yapılandırılması gerektiği, takipçi sayılarının artırılması gerektiği ve bu bağlamda içeriklerin geliştirilmesi gerektiği

üzerinde durulmuştur. Sunulan içerik üretimlerinin dönütlere bağlı olarak dönüşümüyle ilgili veya bir sonraki adımda neler yapılması gerektiğiyle ilgili bir süreç yürütülmüştür.

13.Hafta: Öğrenciler sırasıyla projelerinin son hallerini ve seçtikleri sosyal medya platformlarındaki gelişmelerini sunmuşlardır. Genel olarak tasarımsal bağlamda küçük düzeltmeler hakkında dönüş almışlardır.

Öğrencilerden bazıları süreç içerisinde iletişim kurduğu araştırmacının örnek olarak kullanabilecekleri doğrultuda paylaştığı örneklerden/görsellerden yola çıkarak çalışmalarında yeni bir tasarım süreci yapılandırıdıklarından bahsetmişlerdir. Genel anlamda fikirler başarılı bulunmakta ve desteklenmektedir. Sosyal medya odaklı stratejilerinden bahsettikten sonra tasarımların uygulanması beklenmektedir.

Bu süreçte amacın sosyal medya odağında görsel manipülatif bir süreç inşa etmek olduğu için proje süreçlerinin bu şekilde yapılandırılmasının (organik takipçi kazanmak için reklam verme vb.) önemi vurgulanmış ve hedef kitleyi etkileme amacı olan konuların etkilemeyi hedeflediği kitleye ulaşabilmesi gerekliliği belirtilmiştir.

Algı yönetimi ile manipülatif süreç yaratılması ve bu süreci nasıl yapılandırıdıkları ya da yapılandıramadıklarının sorgulamasının tamamlanması istenmiştir. Bu bağlamda bir odak grup görüşmesi yapılma kararı alınmıştır.

İçerisinde bulunduğumuz olağandışı durum sebebiyle derslerin online olarak yürütülmesi dönemin ilk haftalarında öğrencilerin genel performansı ve motivasyonu bağlamında değerlendirildiğinde olumsuz bir etki gözlemlenmiştir. Fakat buna rağmen süreç içerisinde derse katılımın yüksek olduğu, düzenli şekilde ödev ve sorumlulukların yerine getirildiği, her hafta beklenen ilerlemelerin kaydedildiği, gözlem verilerinden elde edilen genel sonuç. Olarak ifade edilebilmektedir. Bu bağlamda gözlemlenen derste öğrencilerin gelişmelerinin dersin amacına uygun olarak tamamlandığı düşünülmektedir.

Sosyal medya platformlarında takipçi ve etkileşim sayısı için yeni stratejiler konusunda ilerleme kaydedilmesi gerektiği ve bu bağlamda stratejiler geliştirilmesi gerektiği gözlemlenmiş ve bu, bir sonraki dönemin süreci için oluşturulacak altyapıya dair planlamada kullanılmıştır.

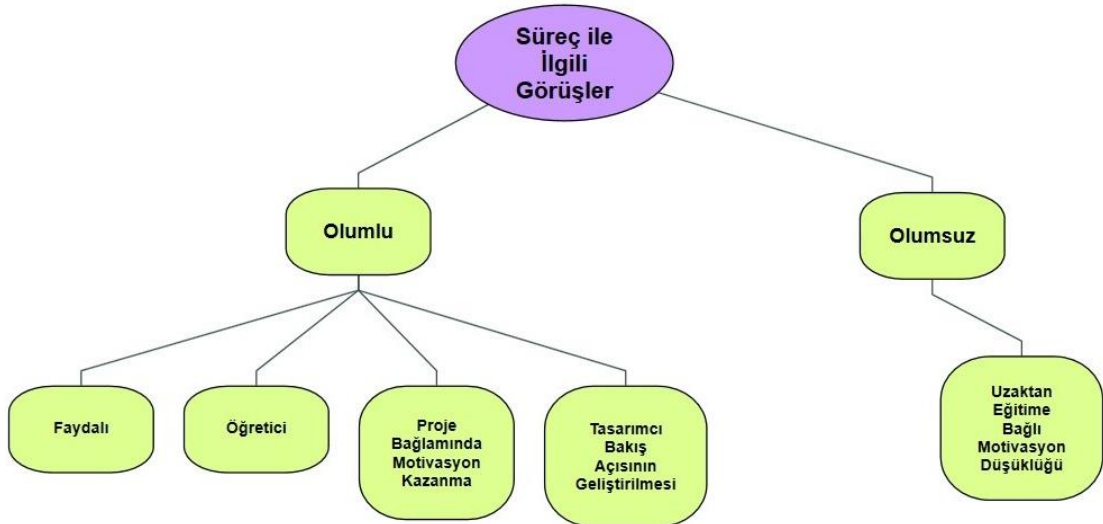
Araştırmanın bir sonraki aşaması olan uygulama süreci için ise istenilen alt yapının öğrencilerde oluşturulduğu ve sosyal medya odaklı ileti hazırlama ve sosyal medya yönetim süreci konusunda bir deneyime sahip oldukları söylenebilmektedir.

4.1.2. Uygulama öncesi odak grup görüşmesi bulguları

Bu araştırmanın örneklemini oluşturan öğrencilerin, uygulama öncesi süreçte bir olağandışı durum örneği olan Covid-19 pandemi süreci ve pandemi sürecinin etkileriyle ilgili sosyal medya üzerinden olağandışı durum iletisi hazırlama deneyimine sahip oldukları bilinmektedir. Gözlem yapılan 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılı güz dönemi “Grafik Tasarım V” dersi uygulamasında sosyal medya içerikli kampanya yürütecek tasarım süreçlerini deneyimlerinin sonucunda yapılan odak grup görüşmesinden toplanan veriler şu şekildedir:

Sosyal medya odaklı ileti hazırlama ve sosyal medya yönetim süreci konusundaki deneyimleri ve bu bağlamda herhangi bir sorun yaşayıp yaşamadıkları, eğer yaşadılarsa bu sorunları nasıl giderdikleri sorulmuştur.

Odak grup görüşmesine katılan öğrencilerin tamamı farklı bağlamlarda sorun yaşamalarına rağmen süreç ile ilgili olarak olumlu görüş bildirmişlerdir. Süreç ile ilgili olarak yaşadıkları sorunlar derinlemesine incelendiğinde en çok yakınılan olgu uzaktan eğitime bağlı olarak yaşanan motivasyon düşüklüğüdür. Öğrencilerden bir kısmı bu konuyla ilgili olarak “bu sürecin olumsuz yönleri var”, “kendimizi istediğimiz gibi ifade edemedik derslerde online olduğu için. Bu yüzden dönem benim için oldukça verimsiz oldu onu söyleyebilirim” gibi ifadeler kullanmışlardır.

Şekil 4.1. Uygulama öncesi yapılan odak grup görüşmesi bulguları – I

Süreç ile ilgili olumlu görüşler ise deneyimledikleri sürecin faydalı, öğretici olduğu, projeleri ilerledikçe kazandıkları motivasyon ve tasarımcı bakış açılarının geliştiği

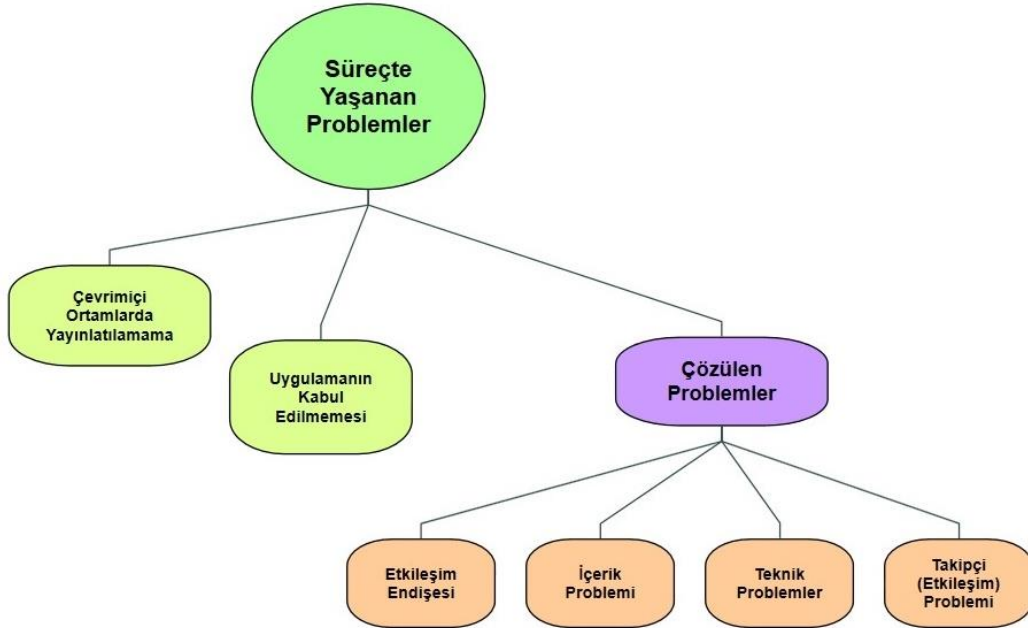
bağlamında olmuştur. Öğrenciler en çok projeleri ilerledikçe motivasyonlarının arttığını; “ben çok mutluyum projemin gidişatından, çok zevk alıyorum, insanların betonu savunup savunmadığını sorgulaması benim hoşuma gidiyor”, “zamanla daha çok merak uyandırdığını gördüm”, “elimden geldiğince doğru yollarla insanlara bunu duyurmayı amaçladım bunun için çabaladım” vb. söylemlerle dile getirmişlerdir. Ardından süreçten çok şey öğrendiklerini ise “fikirleniz yönlendirmeleriniz çok fazla şey kattı gerçekten bana, çok fazla bilmediğim, görmediğim benim bile haberimin olmadığı şeyleri öğrendim”, “bir işi bitirmenin, onu sunmaya hazır hale getirmenin deneyimi almış oldum” diyerek belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra süreci faydalı ve olumlu olarak birçok kez nitelendirmişlerdir.

Tasarımcı bakış açılarının da geliştiği gözlemlenen öğrenciler bu durumu “hem tasarımcı olarak kendimi, görsel ileti olarak tasarımlarımı geliştirdiğimi düşünüyorum hem de sosyal sorumluluk anlamında güzel duygulara sahip olduğumu düşünüyorum”, “ama daha iyi olma yönünde bir vizyon kazandım belli yeterlikler kazandım ve kazanma yolundayım” söylemleriyle desteklemişlerdir.

Genel anlamda öğrencilerin farklı bakış açıları olmakla birlikte hepsinin ortak paydada birleştiği ve farkında olmadıkları birçok şeyi fark ettikleri ortaya konan ve hem teknolojik bağlamda hem de içerik geliştirme bağlamında birçok şey öğrendiklerini söyleyen öğrencilere, manipülatif etki denilen, kişileri etkileme sürecini nasıl yapılandıkları soruldu.

Süreçte yaşadıkları problemler olarak başlıklanan temada şu verilere ulaşılmıştır: En çok yaşanan sorun takipçi (etkileşim) sorunu, ardından teknik problemler ve etkileşim için yaşanan endişe sorunu gelmekte ve son olarak içerik sorunu nedeniyle planladıkları projeleri yayınlama aşamasında yaşadıkları sorun gelmektedir. Bu bağlamda öğrenciler yaşadıkları takipçi (etkileşim) sorununu şu şekilde aktarmışlardır: “birçoğumuzun hazırladığı proje sosyal sorumluluk projesi ve içinde yaşadığımız toplumda çok öne çıkan bir konu değil bu”, “timeline’a düşme sıkıntısı yaşıyoruz”, “bizim ilk birikim için zamanımız olmadı aslında ondan dolayı da yapamadığımızı düşünüyorum. Geri dönüş alabileceğimiz çok bir kitle yok”, “beni üzüyor etkileşim alamamak”, “algoritmalarda şöyle bir şey varmış: en çok neyi takip ediyorsan önüne en çok onlar çıkıyor, bizim bunların arasına girebilmemiz lazım, bizim gibi projelerde de bu çok zor”. Bu bağlamda etkileşim endişesi de duyan öğrenciler “acaba etkileşime geçen olacak mı”, “ne kadar

sesimi duyurabileceğim”, “bu konu ne kadar farkındalık yaratacak” diyerek endişelerini dile getirmişlerdir.

Şekil 4.2. Uygulama öncesi yapılan odak grup görüşmesi bulguları - II

Odak grup görüşmesi yapıldıktan sonra ise öğrencilerin takipçi (etkileşim) problemini gerek sosyal medya platformları üzerinden yapılan gözlemlerle gerekse öğrencilerin araştırmacıyla bu konuda bilgi güncelleme amacıyla iletişime geçmeleriyle büyük ölçüde aştıkları söylenebilmektedir.

Son olarak uzaktan eğitime de bağlı bir problem olduğunu belirttikten sonra “karşılaştığım problemleri çoğu teknik problemlerdi”, “benim de imkansızlıktan dolayı bir sürü sıkıntım var” ve “zorluk olarak hepimizin yaşadığı zorluklardı” diyen öğrencilerin yaşadıkları ve zorlandıkları bir diğer durumun da teknik problem olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç olarak gözlem verilerinin sonucu ile paralel olarak öğrencilerin sosyal medya içerisinde görsel ileti hazırlama konusunda; bir tema üzerinden bir süreç yapılandırırken onları etkileyen en önemli olumsuzluğun uzaktan eğitime bağlı olarak yaşadıkları motivasyon düşüklüğü öne çıksa da genel olarak içeriksel ve teknik bağlamda yaşadıkları problemleri çözdüklerini belirtmişlerdir. Dolayısıyla öğrencilerden beklenen ilerlemelerin ve kaydettikleri gelişimlerin dersin amacına uygun olarak tamamlandığı söylenebilmektedir.

4.1.3. Ders izlencesinin oluşturulması

Bir dersin izlencesi, derste işlenecek konuları, işleme planını genel hatlarıyla ders ile ilgili diğer bilgileri içeren; öğrencilere o dersin içeriğini, amaçlarını, derste izlenecek planı ve dersi başarıyla tamamlamaları için neler yapmaları gerektiğini anlatmayı amaçlayan bir bilgilendirme denilebilir (Antman ve Cashin, 1992, s. 1).

Araştırmada görsel algı yönetimi ve sosyal medya odaklı tasarım sürecinde, eğitim fakültesinde öğrenim gören görsel sanatlar öğretmen adaylarına sorgulayıcı, eleştirel, dinamik bir bakış açısının olağandışı durum iletileri aracılığıyla kazandırılması amacıyla hazırlanan ders izlencesi planı aşağıda verilmiştir:

Tablo 4.1. Ders izlencesi

HAFTA	KONU	PLAN
1. Hafta	Ekle – Sil	-
2. Hafta	Dersle ilgili tanım ve planlama	Seçilen olağandışı durum örneği ile ilgili ve süreç hakkında bilgilendirme
3. Hafta	Seçilen sosyal medya platformu odağında süreç yapılandırması	Yapılan logo çalışmaları seçimi ve konu dağılımı
4. Hafta	Seçilen olağandışı durum örneği çerçevesinde sorgulama	Konu dağılımı sonucunda yapılan çalışmaların incelenmesi ve geliştirilmesi
5. Hafta	Olağandışı durum örneği bağlamında sosyal medya odaklı sürecin yapılandırılması	Konu dağılımı sonucunda yapılan çalışmaların incelenmesi ve geliştirilmesi
6. Hafta	Olağandışı durum örneği bağlamında sosyal medya odaklı sürecin geliştirilmesi	Konu dağılımı sonucunda yapılan çalışmaların incelenmesi ve geliştirilmesi
7. Hafta	Vize	Değerlendirme
8. Hafta	Olağandışı durum örneği bağlamında sosyal medya odaklı sürecin geliştirilmesi	Konu dağılımı sonucunda yapılan çalışmaların incelenmesi ve geliştirilmesi
9. Hafta	Sosyal medya odaklı ileti hazırlama ve sosyal medya odaklı süreci yürütme	Süreç değerlendirmesi ve geliştirme
10. Hafta	Sosyal medya odaklı ileti hazırlama ve sosyal medya odaklı süreci yürütme	Süreç değerlendirmesi ve geliştirme
11. Hafta	Sosyal medya odaklı ileti hazırlama ve sosyal medya odaklı süreci yürütme	Süreç değerlendirmesi ve geliştirme
12. Hafta	Sosyal medya odaklı ileti hazırlama ve sosyal medya odaklı süreci yürütme	Süreç değerlendirmesi ve geliştirme
13. Hafta	Sosyal medya odaklı ileti hazırlama ve sosyal medya odaklı süreci yürütme	Süreç değerlendirmesi ve geliştirme
14. Hafta	Sunum biçimlerinin geliştirilmesi	Süreç değerlendirmesi ve geliştirme
15. Hafta	Sunum biçimlerinin geliştirilmesi	Süreç değerlendirmesi ve geliştirme
16. Hafta	Final	Değerlendirme

4.2. Araştırmanın Uygulama Süreci Bulguları

Araştırmanın uygulama sürecinde yapılan gözlem, görüşme ve ders sürecinde toplanan veriler ve bu verilerin analizleri bu alt başlık altında incelenecektir.

4.2.1. Olağandışı durum örneği olarak ‘Göç’

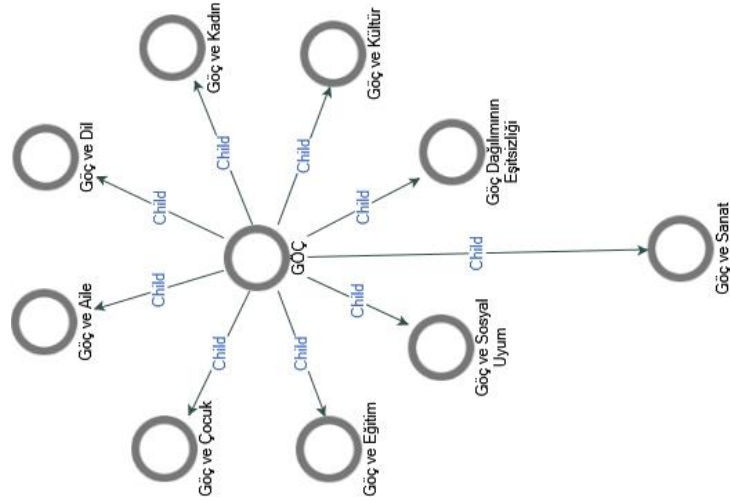
Araştırma için olağandışı durum örneği belirlenirken *Covid-19 Pandemisi* gibi henüz çok yeni olan ve tam olarak içselleştirilemediği düşünülen bir konu yerine veya özellikle Amerika ve Avrupa olmak üzere tüm dünyayı etkileyen *Büyük Buhran* gibi örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin gerek yaşları gereği gerekse yaşadıkları yüzyıl gibi güncelliğini yitirdiği vb. sebeplerle kendilerini uzak konumlandırabilecekleri bir örnek değil; ülkemizde uzun denilebilecek bir süredir bu sürecin yaşanması, kişisel olarak deneyimledikleri/etkilendikleri, zihinlerde yer etmiş bir kavram olarak gözlemlendiği ve örnekleme oluşturan öğrenci grubunun üzerinde çalışırken konuyu daha içselleştirilebileceği düşünüldüğünden ‘göç’ örneği seçilmiştir.

Tarihsel süreçte insanın yerleşik yaşama geçmeden önce adından da anlaşılacağı gibi “göç”ebe olduğu ve aslında insanın tüm varlığı sürecinde göçü sürekli olarak deneyimlediği bilinmektedir. Son yıllarda ülkemizde etkisi başta hızlı ve yoğun olan göç dalgasının zaman ilerledikçe temposunun azalması, geleneksel medyada daha az yer alması vb. sebeplerle alışılan bir durum olarak gözükse de hem ülkemiz bazında içeriye ve dışarıya hem de uluslararası bağlamda sürekli bir yer değiştirme, ‘göç’me, döngü yaşandığı ve bunun etkilerinin her daim hissedildiği görülmektedir.

Ek olarak göç konusunun sosyal medyada ya çok genel ya da çok parçalı olarak işlendiği, özellikle görsel ileti tasarımı bağlamında derinlemesine ve bütünsel bir bakış açısıyla yaklaşmadığı gözlemlendiğinden bu konuyla ilgili farkındalık yaratabilecek bir görsel ileti tasarımı çalışmasının yapılması gerektiği düşünülmüştür.

Göç kavramı, nedenleri, amaçları, yöntemleri vb. farklı kriterlere uygun olarak çeşitlendirilmektedir (Yılmaz, 2014, s. 1686). Göç ana başlığı altında bugüne değin göçün sebepleri, nasılları, sonuçları, etkisi ve etkilenenleri vb. kavramların birbirinden kopuk, anlamlı bir bütün oluşturulamayacak kadar farklı anlatım dillerinin aksine bu araştırmanın uygulama ayağında değinilen her bir alt başlık hem kendi içlerinde hem de bütünsel olarak birbiriyle ilintili ve kapsamlı bir çalışma olmuştur.

Süreç içerisinde katılımcılarla yürütülen derslerde “göç” olgusuna ve göçün hangi alt temalarıyla ilgili çalışılacağına dair yapılan tartışmalarda şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Şekil 4.3. Göç bağlamında belirlenen alt temalar

Göç ve Aile, Göç ve Çocuk, Göç ve Dil, Göç ve Eğitim, Göç ve Kadın, Göç ve Kültür, Göç ve Sosyal Uyum, Göç Dağılımının Eşitsizliği, Göç ve Sanat.

4.2.2. Uygulama sürecinin betimlenmiş ders bulguları

Uygulama yapılan ders hakkında veriler fiziki ortam ve sosyal ortam olarak ele alınmış ve aşağıdaki şekliyle değerlendirilmiştir.

Fiziki Ortam: 2020 – 2021 eğitim öğretim yılı bahar dönemi de tıpkı güz dönemi gibi içerisinde bulunduğumuz olağandışı durum sebebiyle dersler, online olarak yürütülmüştür. Derse katılan her katılımcının (dersin yürütücüsü ve araştırmacı da dahil) kendi ortamından internet aracılığıyla Anadolu Üniversitesi Öğrenme Yönetim Sistemine (MERGEN) ve Zoom adlı online toplantı uygulamasına bağlanmasıyla yürütülmüştür.

Sosyal Ortam: Araştırmanın uygulama sürecini kapsayan 2020-2021 eğitim öğretim yılı bahar döneminde de dersler online işlendiğinden fiziki bir sosyal ortamdaki bahsetmek mümkün olmamakta, sanal olarak oluşan bir sosyal ortam söz konusu olmaya devam etmektedir. Katılımcılar birbirleriyle kamera paylaşımı, ses ve mesajlaşma aracılığıyla iletişim kurmuştur. Dersler MERGEN sistemi ve Zoom uygulaması üzerinden yürütülmüş, tüm kayıtlar katılımcılarla sürekli ve güncel olarak paylaşılmıştır. Katılımcılar arası iletişim genellikle Whatsapp uygulaması üzerinden sağlanmış ve etkileşim hızı üst seviyede gerçekleşmiştir. Fakat 2020-2021 eğitim öğretim yılı güz dönemi içerisindeki deneyimlere kıyasla iletişimin geliştiği, katılımcıların kendi içlerinde

ve araştırmacı ile daha sık ve rahat iletişim kurabildiği ve buna bağlı olarak ‘sanal’ olsa da kısıtlılığı azalmış bir sosyal ortam kurulduğu söylenebilmektedir.

Araştırmacı ve katılımcılar süreç boyunca sık sık hem Whatsapp uygulaması üzerinden hem de Zoom uygulaması üzerinden özellikle teknik bağlamda oluşan sorunları zme ve tasarımsal bağlamda dönüt verme açısından görüşmüş ve dersin yürütücüsü her bir aşama için bilgilendirilmiştir.

16 haftalık ders ve sınav süreci, *ders izlencesi* başlığında hazırlanan programa paralel bir şekilde yürütülmüş olup; uygulama süreci boyunca yapılan her dersin analizleri detaylı olarak eklenmiştir.

2020-2021 eğitim-ğretim yılı bahar dönemi ‘‘Grafik Tasarım VI’’ dersinin konusu, sosyal medya odaklı görsel ileti tasarlama çerçevesinde sosyal sorumluluk/farkındalık bağlamında g unsurunu üzerinden yapılandırmak olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda 16 haftalık ders ve sınav sürecinin aşamaları ve ğrenci projelerinin/çalışmalarının gelişim süreci şu şekildedir:

Tablo 4.2. *Haftalık konu dağılımı*

Hafta	Konu
1.Hafta	Ekle-sil
2.Hafta	Derse giriş ve konu seçimi
3.Hafta	Görsel pedagoji ve görsel algı yönetimine giriş
4.Hafta	Görsel algı yönetimi yapılandırmaya giriş
5.Hafta	İçerik retiminde anlam yaratma ve retorik söylem
6.Hafta	İçerik retiminde anlam yaratma ve retorik söylem
7.Hafta	Vize haftası
8.Hafta	İkna edici algısal süreçler yapılandırma
9.Hafta	İkna edici algısal süreçler yapılandırma
10.Hafta	İkna edici algısal süreçler yapılandırma
11.Hafta	Manipülatif süreç yapılandırma
12.Hafta	Manipülatif süreç yapılandırma
13.Hafta	Manipülatif süreç yapılandırma ve yönetme
14.Hafta	Manipülatif süreç yapılandırma ve yönetme
15.Hafta	Manipülatif süreç yapılandırma ve yönetme
16.Hafta	Final haftası

4.2.2.1. Birinci haftada gerçekleşen ders işleniş sürecine ilişkin bulgular

Birinci hafta ekle-sil haftası olduğu için ders yapılmamıştır. Dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından planlama yapılmıştır. Bu planlama dahilinde bir önceki dönemin verileri incelenerek oluşturulmuş olan ders izlencesi tekrar gözden geçirilmiş ve son hale getirilmiştir. Ayrıca dönem boyunca ders içerikleriyle ilişkili konukların davet edileceği ve öğrencilerin gözlemlenen ihtiyaçları doğrultusunda gereklilik olarak görülen etkinlikler hakkında bir planlama yapılmıştır.

Tasarım tabanlı araştırmada ürün temelli sürecin yapılandırılması, araştırmacının katılımcıları gözlemlemesi, gelişimlerini analiz etmesi ve ürünün son evresine ulaşması için süreci planlamasını gerektirmektedir. Bu kapsamda araştırma sürecinde seminer ve çalıştaylar planlanmış olup araştırma yaklaşımının doğasına uygun bir şekilde süreç yürütülmüştür.

Yapılan planlama çerçevesinde dönem boyunca gerçekleştirilen seminer ve çalıştayların içeriği ve kapsamı şu şekilde belirlenmiştir:

Süreç içerisinde örneklem grubunu oluşturan katılımcı öğrencilerin uygulama dönemi öncesi gözlemlenen ve eksiklikleri tespit edilen ihtiyaçlarına yönelik olarak planlanan ve gerçekleştirilen oturumlar şu şekildedir:

- 3. hafta “Sosyal Medya Yönetimi” adlı seminer: bu seminer kapsamında öğrencilere sosyal medya dinamikleri, sosyal medya yönetiminde dikkat edilmesi gereken hususlar, sosyal medya ile ilgili doğru bilinen yanlışlar gibi konular hakkında bilgi verilmesi planlanmış ve gerçekleştirilmiştir.
- 4. hafta “Göç Çocuklarının Öğretmeni Olmak” adlı seminer: bu seminer kapsamında öğrencilere göç çocuklarıyla ilgili sahip olunan deneyimler, göç çocukları hakkında bilinmeyenler, önyargılar, göç çocuklarının eğitim sürecinin değerlendirilmesi gibi konular hakkında bilgi verilmesi planlanmış ve gerçekleştirilmiştir.
- 5. hafta “After Effects Eğitimi I” adlı çalıştay: bu çalıştay kapsamında After Effects programıyla ilgili temel eğitim verilmesi ve bunun üzerine uygulamalar yaptırılması planlanmış ve gerçekleştirilmiştir.
- 6. hafta “After Effects Eğitimi II” adlı çalıştay: bu çalıştay kapsamında After Effects programının mantığı ve bunun üzerine uygulamalar yaptırılması planlanmış ve gerçekleştirilmiştir.

- 9. hafta “Göç Serisi Üzerine” adlı seminer: bu seminer kapsamında göç odaklı çalışan sanatçının göç konusuna bakış açısı, bilgi ve deneyimleri, göç odaklı eserleri üzerine konuşmalar yapılması planlanmış ve gerçekleştirilmiştir.
- 14. hafta “Sanat ve Sosyo-Kültürel Yansımalar” adlı seminer: bu seminer kapsamında sanatın kültürel bağlamda değerlendirilmesi, görsel kültür konusunda değerlendirmeler, günümüz sanat dünyasının değerlendirilmesi planlanmış ve gerçekleştirilmiştir.

Yapılan görüşmelerin sonucunda elde edilen veriler ve analizlerine araştırmanın bulguları arasında yer alan görüşme bulguları başlığında yer verilmiştir.

Tablo 4.3. *Birinci haftaya yönelik ders işleniş süreci*

1. HAFTA: EKLE - SİL
Ekle – Sil haftası olduğu için ders yapılmamıştır. Süreç içerisinde gerçekleştirilmek üzere düzenlenecek etkinlikler ve içerikleri planlanmıştır.

4.2.2.2. İkinci haftada gerçekleşen ders işleniş sürecine ilişkin bulguları

Bahar döneminin ilk dersi ikinci haftada yapılmıştır. Uygulamanın yapıldığı öğrenci grubu Anasanat Atölye Grafik Tasarım derslerini 8 dönemdir dersin yürütücüsü ile sürdürdüğü; ayrıca araştırmacının bir önceki dönem gözlem grubu olduğundan sınıf içi herkes birbirini tanımaktadır. Bu sebeple ilk derste dönemin içeriğinden sorunsuzca bahsedilebilmiştir. Dersin yürütücüsü bir önceki dönem başında olduğu gibi bu dersin araştırmacının tezi kapsamında yürütüleceğinden, ders içeriğinden, dönem boyunca derste işlenecek konulardan, uygulanacak basamaklardan ve yapılacak etkinliklerden bahsetmiştir. Araştırmacı da buna paralel olarak araştırma kapsamında derste yapılacak uygulamalara yönelik olarak öğrencileri bilgilendirmiştir. Bu bağlamda araştırmacının tezi kapsamında görsel pedagoji, görsel algı yönetimi, ikna edici algısal süreçler, manipülatif unsur yaratma, görsel içerik üretiminde anlam yaratma, retorik söylem, rizomatik yapılandırma, imaj analizi, sosyal medya yönetimi odaklı sunumlar yapılacağı ve ortak görsel anlatım dili oluşturma odaklı çalışmalar yapılacağı anlatılmıştır.

Tablo 4.4. *İkinci haftaya yönelik ders işleniş süreci*

2. HAFTA: DERSE GİRİŞ VE KONU SEÇİMİ
Derse giriş yapıldı,

Tablo 4.4. (Devam) İkinci haftaya yönelik ders işleniş süreci

---

Dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından dönem boyunca derslerin nasıl ve ne şekilde işleneceği ile ilgili bilgi verildi, Olağandışı durum örneği olarak “GÖÇ” temasının belirlendiği paylaşıldı, Göç ana teması altında çeşitli alt temalar üzerinde çalışılma kararı alındı, Dönem boyu yapılmak üzere planlanan etkinlikler hakkında bilgi verildi. Yöntem: Anlatım, soru – cevap. Ödev: Öğrencilerden “göç” ana teması için logo çalışması yapmaları istendi.

Derste ele alınacak konunun “göç” konusu olduğu paylaşılmıştır. Göç konusunun ülkemizin son dönemde yaşadığı en önemli konulardan bir tanesi olduğu, sadece son zamanda savaştan dolayı Suriye’den edilen göçün değil, daha genel çerçevede işleneceği daha genel ve geniş çerçeveden konuya bakılacağı söylenmiştir. Bu çerçevede manipülatif unsurlarla göç kavramını, göç kavramına ilişkin önyargıları, göç kavramıyla ilişkili kabuller/retler gibi durumlarda karşı karşıya olunan kitlelerin nasıl etkilenebileceği, nasıl yönlendirilebileceği problemlerinin üzerinde durulacaktır. Yani göç konusu birçok boyutuyla ele alınacaktır.

Göç alan bir toplum olarak göç almaya ilişkin temel bir stratejimizin olmaması hakkında detaylı bir araştırma yapılması gerektiği, bu bağlamda alanyazına bakıldığında 2 temel göç unsurundan bahsedildiği (Kanada Modeli ve Fransa Modeli), Türkiye olarak bunun neresinde olduğumuzu kavramaları gerektiği gibi konular üzerinde durulmuştur. Göç eden kitlenin toplumsal yaşayışa bakıldığında nüfus anlamında çok önemli bir kitleyi oluşturdukları öğrenciler tarafından da dile getirilmiş ve bu anlamda bir farkındalığa sahip oldukları söylenebilmektedir. Sosyal medya içerisinde, sosyal medya odaklı bir süreç içerisinde toplumsal empati oluşturmak, insani, demokratik, insan hakları bağlamında ele almaya karşı fikirleri sorulduğunda göçün Türkiye’ye getirdiği yük, ekonomik boyutlar, farklı toplumsal sorunlar bağlamında da sorgulamalar yapıp yapmayacaklarını kendi aralarında sorgulamışlar ve toplumsal yapı olarak yaşanan bu gerçekliğin farkında oldukları, önyargıları bir kenara bırakıp çözüm odaklı nasıl bir süreç yapılandırabileceklerine odaklanmanın önemli olduğuna karar vermişlerdir. Gerçek yaşamda bir karşılığı olan bir süreci yapılandırma adına heyecanlı olduklarını paylaşmışlardır. Araştırmanın amacı kapsamında da hedeflenen nokta bu olduğundan ders boyunca konuyla ilgili kafa karışıklıklarına yer vermemek adına göç konusunun toplumsal empati bağlamında ele alınacağını altı çizilmiş ve çözüm odaklı bir süreç yapılandırmanın önemine vurgu yapılmıştır.

Öğrencilere göçün hangi boyutlarıyla ele alınacağına ilişkin çeşitli sorular yönetilmiş ve buna karşılık olarak spesifik hale getirilecek bir takım noktaların da ele alınabileceği, yabancı kimliğe sahip bireylerin toplumsal yaşayış içerisindeki göçü anlamında sorgulanacağı söylenmiştir. Öğrencilerden ana tema ile ilgili olarak “Bence güzel bir konu çünkü göç birçok şeyi ve toplum seviyesine değişikliğe de etki ettiği için açık bir konu” (Yaprak, 26.02.2021) şeklinde yorumlar yazılmıştır.

Süreç içerisinde sosyal medya odaklı süreç yapılandırırken veri kaynaklarının nasıl elde edileceğine ilişkin beyin fırtınası yapılmış, öğrencilerin alt temalarını seçtikten sonra daha spesifik olarak değinileceği konusunda hemfikir olunmuştur.

Dersin devamında dersin ilerleyiş planıyla ilgili öğrencilerin soruları cevaplanmış ve sürecin nasıl işleyeceği detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Öğrencilerin geçen dönem yaptığı çalışmaların sonuçlanmasına ilişkin süreç sorgulanıp değerlendirilmiştir. Sosyal medyadaki ilk deneyimlerinin Covid-19 dönemi ilgili farkındalık yaratma süreciyle başladığı bilinmektedir (2019-2020 eğitim öğretim yılı bahar dönemi). Bir önceki dönem (2020-2021 eğitim öğretim yılı güz dönemi) bu deneyimin daha somut bir şekilde ortaya çıktığı gözlem notlarında yer almaktadır. Bir takım analizlerle sosyal medya süreci yapılandırmanın sorgulamasını yapmalarına rağmen bu sürece çok da hakim olmadan, tamamen deneysel ve acemi bir süreç yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Uygulama dönemi (2020-2021 eğitim öğretim yılı bahar dönemi) daha profesyonel bir süreç yapılandırmalarının hedeflendiği öğrencilerle paylaşılan noktalar arasındadır. Bu süreci yapılandırırken onların araştırmacı tarafından gözlemlenen ve dersin yürütücüsü tarafından onaylanan ihtiyaçlarına yönelik olarak bir sonraki hafta “Sosyal Medya Yönetimi” adlı bir etkinlik planlanmıştır. Sürece konuk olarak davet edilen sosyal medya uzmanı tarafından sosyal medya içerik üretimi ve yönetimi sürecinde genel anlamda nelere dikkat edilmeli, neler ön plana çıkarılmalı, nelerin geri planda kalması gerektiğiyle ilgili bir anlatım gerçekleştireceği ve dönem boyunca her derste ilerlemelere ilişkin dönütler verileceği, ilerlemelerin sunulacağı, ardından etkinliklerle devam eden bir döngü olacağı anlatılmıştır.

Bir sonraki ders için öğrencilere sosyal medya odaklı yapılandıracakları ve göç ana teması altında işlemek istedikleri alt temaları seçmeleri belirtilmiş, bu doğrultuda ilk gün itibarıyla rapor/günlük tutmaları istenmiştir. Öğrencilerin projelerinin alt teması, yapacakları seçimler doğrultusunda ortaya çıkacak, tasarım tabanlı yürütülen süreç

kapsamında dersin yürütücüsü ve araştırmacı da dahil karşılıklı verilen dönütler sonrasında belirlenecektir.

Tasarım tabanlı süreç bağlamında öğrencilerin kafalarındaki soru işaretlerini gidermek adına süreç tanımlanırken: her hafta kaydedecekleri ilerlemelerin üzerinde konuşulacağı, tartışılacağı, her haftayı toplantı gibi planlayarak, yeni fikirler ortaya koyarak, birbirlerinin tasarımlarına da yorumlar yaparak birbirlerini geliştirerek belirli bir noktaya getirecekleri gibi örnekler öne çıkan unsurlardan olmuştur. Öğrenciler “Hocam bu şekilde çalışmamız çok iyi olacak hem yine bireysel tasarımlarımızı yapabileceğiz hem de toplamda tek bir mesajımız olacak, ben sevdim” (Emir, 26.02.2021) şeklinde olumlu görüş bildirmişlerdir.

Ayrıca öğrencilerin görüntü oluşturma ve işleme programları (Adobe Photoshop ve Adobe İllüstratör) bilgi ve yeterliklerinin bir önceki dönem yapılan gözlem nedeniyle yeterli ve iyi düzeyde olduğu bilinmektedir. Hareketli görüntü üretimi konusunda istekli oldukları bilinen öğrencilerin bu konudaki program (Adobe After Effects) bilgi ve yeterliğinin eksik olduğu gerek gözlem gerekse yapılan görüşmeler neticesinde bilinmektedir. Bu bağlamda dönem boyu yapılması planlanan etkinlikler içerisinde hareketli görüntü üretimi yapabilecekleri program öğretimi baz alınan etkinlikler de sürece dahil edilmiştir. Bu etkinlikler için de öğrencilerin tamamı olumlu görüş bildirmişlerdir.

4.2.2.3. Üçüncü haftada gerçekleşen ders işleniş sürecine ilişkin bulgular

Yürütülen ikinci dersin başında, dersin araştırmacısının tezi kapsamında olduğundan ve tüm sürecin kayıt altına alınacağı ve öğrenci ürünlerinin kullanılacağından dolayı öğrencilerden daha önce alınmış sözlü izine ek olarak yazılı izin formlarını doldurmaları istenmiştir. Dersler online olarak yürütüldüğünden yazılı onay formu Google Formlar üzerinden toplanmıştır. Katılımcı onay formları doldurulduktan sonra araştırmacı tarafından dersin ses ve video kaydı alınmaya başlanmıştır. Ardından ders sonrasında gerçekleştirilecek olan “Sosyal Medya Yönetimi” adlı ilk etkinlik için hatırlatma yapılmış, bu etkinliğin sadece sınıf içi değil isteyen tüm katılımcılara açık olduğu belirtilmiştir. Gerçekleştirilecek olan etkinliğin duyurusu, önceden araştırmacı tarafından hazırlanan ve öğrencilerle paylaşılan afişin tüm katılımcılar tarafından sosyal medya üzerinden paylaşılmasıyla yapılmıştır.

Tablo 4.5. Üçüncü haftaya yönelik ders işleniş süreci

1. HAFTA: GÖRSEL PEDAGOJİ VE GÖRSEL ALGI YÖNETİMİNE GİRİŞ
Derse giriş yapıldı, Göç ana temasına dayalı olarak hazırlanan logo çalışmaları sunuldu, Logo çalışmaları üzerine değerlendirme yapıldı, Göç ana temasına dayalı olarak hazırlanan logo seçildi, Göç ana temasına ilişkin alt temalar belirlenmeye başladı, “Sosyal Medya Yönetimi” adlı çalıştay gerçekleştirildi. Yöntem: Sunum, değerlendirme, dönüt verme, soru – cevap. Ödev: Öğrencilerden belirledikleri alt temalarıyla ilgili araştırma yapmaları ve ilk logo çalışmalarını tamamlanmaları istenmiştir.

Tasarım tabanlı sürecin her bir öğrencinin katılımıyla ortaya çıkacak tasarımların üzerinde fikir yürüterek ekip olarak çalışılacak bir süreç olacağı; aynı anda birden fazla iş çıkacağı, her birinin göçün farklı boyutlarını ele alacağı ama her bir boyutun içeriğini oluşturmada tasarımcı bakış açısıyla, bir ekip çalışmasıyla birbirleriyle ilişkili bir yapıda oluşturulacağı bu kapsamda süreç içerisinde sosyal medya üzerinden birbirlerine atıflar yapacakları, birbirlerini referans edecekleri, bu yüzden görsel anlatım dillerinin birbirinden kopuk olmaması gerektiği anlatılmıştır. Tasarım süreçlerine ve derse katılımın sistematik şekilde ve düzenli olması gerektiği vurgulanmıştır.

Dersin devamında öğrencilere göç ana temasına ilişkin olarak hazırlamaları istenen logo çalışmaları hakkında sorular yöneltilmiştir. Şahin henüz araştırma aşamasını tamamlamadığını, daha derinlikli bir araştırma süreci yapılandığını, o yüzden hala eskiz aşamasında olduğunu (05.03.2021) söylemiştir. Henüz eskiz aşamasında olduğunu belirten bir diğer öğrenci Hatice ekran paylaşımı yaparak dönüt almak istediğini (05.03.2021) belirtmiş ve retorik yapısını şöyle açıklamıştır:

Benim ilk aklıma gelen figür kuş figürü oldu ama sonra dedim ki göç çok kapsamlı bir şey Ayşe ile de ders dışında bunu konuşmuştuk. Hayvanlarla ilgili o mevsimsel göçe de atıfta bulunabiliriz diye bir yanlış anlaşılma olabilir diyerek konum bildirme işaretini düşündüm. Yer imi diye geçiyor sanırım. Onun üzerine halkaları yaptım, minik daireler oluşturup o daireleri daha insan üzerinden yani kadın, çocuk, aile vb. kavramları sembolize ederek bu tasarımın üzerinde sembolleştirmeyi düşünüyordum ama sanırım çok karmaşık olacak (Hatice, 05.03.2021).

Görsel 4.1. Hatice'nin "Göç" ana teması için hazırladığı logo çalışması

Dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından Hatice'ye kuş figürünün aslında iyi bir fikir olduğu fakat hedefimiz doğrultusunda çağrışımsal bir anlam yakalamaya çalışıldığı, birebir insan kavramıyla anlatma zorunluluğunun olmamasına rağmen öğrencinin de kaygılandığı gibi başka anlamlara kaymaması gerektiği hakkında dönüt verilmiştir.

Şahin de araştırmaları kapsamında yine yer imi işareti ve kuş figürü üzerinde durduğundan bahsetmiştir. Hatice'nin ardından Begüm de ekran paylaşımı yapmak ve dönüt almak istediğini söylemiştir:

Ben genel olarak temsil edilmesi için bir figür kullanmak istemedim o yüzden böyle anlatmak istedim ama pek de içime sinmedi hocam (Begüm, 05.03.2021).

Görsel 4.2. Begüm'ün "Göç" ana teması için hazırladığı logo çalışması

Begüm'ün eskizi için Hatice ile benzer bir bakış açısı olduğu, dünya üzerinde bir noktada göçün işaret edildiği kavramsal bir anlatıdan yola çıkıldığı fakat daha stilize, daha minimize bir tasarım diline gidilmesi gerektiği şeklinde dönüt verilmiştir.

Sınıf içerisinde birbirlerine dönüt verirken Emir yer imi sembolü için "Allah allah, tam olarak aynı şeyleri düşünmüşüz, çok ilginç" demiştir ve ekran paylaşımı yapmıştır:

Görsel 4.3. Emir'in "Göç" ana teması için hazırladığı logo çalışması

Sosyal medya için bir proje yürütüleceği, işin içinde teknoloji olduğu ve konum işareti, yer imi işareti iyi bir çıkış noktası gibi görüldüğünden, ayrıca öğrencilerin neredeyse hepsi tesadüfi olarak bununla bir çıkış noktası yakaladığından bu konu hakkında tartışılıp fikir birliğine varılması gerektiğine karar verilmiştir. Ana logodan alt temaların logoları da çıkacağı için entegre edilebilir bir görsel oluşturulması konusunda hem fikir olunmuştur.

Ders boyu yapılan fikir alışverişleri devam ederken Cem de ekran paylaşımı yaparak eskizlerini göstermek istemiştir:

Görsel 4.4. Cem'in "Göç" ana teması için hazırladığı logo çalışması

Birbirlerinden tamamen bağımsız olarak aynı semboller üzerinde çalışmış olmaları hem dersin yürütücüsü ve araştırmacıyı hem de kendilerini oldukça şaşırtmış ve bu konu üzerinde ders boyu sohbet edilmiştir. Cem'in kuş figürünü sınıfın geri kalanının çoğunun üzerinde durduğu yer imi ile birleştirme kararı alınmış ve uygulanması ders esnasında tamamlanmıştır. Bu sayede göç ana temasının logosu ders esnasında ve tüm katılımcıların işbirliği ile belirlenmiştir.

Görsel 4.5. Cem'in "Göç" ana teması için hazırladığı logo çalışması ve belirlenen logonun oluşum aşaması

Dersin devamında göç ana teması altında belirlenecek olan alt temalar için öğrencilere göçün hangi boyutunu kimlerin çalışmak istediğine karar veren olup olmadığı sorulmuş böylece ikinci derste alt temalara ilişkin de bir başlangıç yapılmıştır. Bu soruya ilk olarak Şahin:

Hocam ben çevre konusuna odaklanmak istiyorum. Bir önceki dönemde de çevre sorunlarına değindiğim bir süreç yürüttüğüm için hakim olduğumu ve farkında olduğumu düşündüğüm bir konu üzerinde çalışmanın beni ilerleteceğini düşünüyorum. Kendimi bu konuda daha duyarlı hissediyorum. Çevreyle alakalı göçler değil de göçün çevreye verdiği etkiler üzerine çalışabilirim. Bazen bazı durumlarda araştırmalarıma göre çevre kirliliğine ilişkin de göçlerin yaşanabildiğini gördüm. Göçler sonrasında yaşanan çevre kirliliği de olabilir o da çok büyük bir etken. Bunun üzerine çalışılabilir gibi geliyor bana (Şahin, 05.03.2021)

demiştir. Buna karşılık olarak dersin yürütücüsü göçün toplumsal anlamdaki sonuçlarına, olumsuz sonuçlarından çok göç odaklı toplumsal yaşayış içerisindeki göç olgusunun daha uyuma dönmesine yönelik bir sosyal medya süreci yürütmelerinin beklendiğini söylemiştir. Bu noktada çevrenin önemli bir boyut fakat çok sınırlı bir konu olduğu, bunun biraz daha genişletilerek geliştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Konu üzerinde sınıf içi konuşmalar yapılmış ve göçün kültürel uyumla ilgili unsurları üzerinde durulabileceği noktasına varılmıştır. Şahin de konuyu beğendiğini ve bu anlamda daha derin sorgulamalar yapacağını söylemiştir. Emir de "Göçün ülkeler arasındaki eşit dağılmaması ele almak istiyorum ben aslında" (Emir, 05.03.2021) şeklinde çalışmak istediği konunun içeriğine değinmiştir ve evrensel bağlamda büyük karşılığı olan bir alt tema olması nedeniyle zorlayıcı olabilecek fakat farkındalık bağlamında üst sıralarda yer alabilecek bir başlık olduğu konusunda yorumlar yapılmıştır.

Ardından sırayla söz alan öğrenciler yürütmek istedikleri alt temalara ilişkin önerilerde bulunmuş, bu alt tema başlıkları üzerinde beyin fırtınası yapılmış, kimileri direkt kabul edilmiş kimileri revizyona uğramış kimileri ise listeden çıkarılmıştır.

Dersin sonunda göçün alt temaları için belirlenen başlıklar şu şekildedir:

- Şahin: Göç ve Kültür,
- Begüm: Göç ve Çocuk,
- Hatice: Göç ve Kadın,
- Yaprak: Göç ve Aile,
- Cem: Göç ve Dil,
- Meltem ve Hasan: Göç ve Eğitim,
- Ayşe: Göç ve Sosyal Entegrasyon,
- Emir: Mültecilerin Dağılım Eşitsizliği.

Konu seçimleri tamamlandıktan sonra dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından göçün bu alt temalarla olan bağlarıyla ilgili, ülkemizdeki ve global çerçevedeki etkileriyle ilgili ve dünyadaki göç politikalarının başlıklarıyla ilgili detaylı bir anlatım gerçekleştirilmiş, öğrencilerin de bilgi ve fikirlerini sunmasıyla paylaşımcı bir ders süreci gerçekleştirilmiştir.

Son olarak ders sonrasında yapılacak olan etkinlik çerçevesinde bu süreçteki gereksinimlerinin belirlenmesi adına kendi öz değerlendirmelerini yapmaları beklendiği dolayısıyla daha önceki sosyal medya süreçleri ile kıyaslayarak neler öğrendikleri, beklentilerini karşılayıp karşılamadığı, bu etkinliğin onlar üzerindeki katkılarını sorgulamaları ve öğrenci günlüklerinde bunlara değinmeleri istenmiştir.

4.2.2.4. Dördüncü haftada gerçekleşen ders işleniş sürecine ilişkin bulgular

Yürütülen üçüncü derste bir önceki haftanın etkinliği üzerinde kısaca konuşulmuş ve daha sonra derse giriş yapılmıştır. Öğrencilerin belirledikleri alt temalara ilişkin olarak yaptıkları araştırmalar ve sorgulamalar üzerinde durulmuş, süreçlerini hangi yönde çizeceklerine ilişkin konuşulmuştur. Bu bağlamda kimi zaman öğrenciler tarafından kimi zaman ise dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından bilgilendirmeler yapılmıştır. Öğrenciler araştırmaları kapsamında daha önce farkındalıklarının olmadığı ve yeni karşılaştıkları kavram farklarıyla ilgili edindikleri bilgileri paylaşmışlardır.

Tablo 4.6. *Dördüncü haftaya yönelik ders işleniş süreci*

4. HAFTA: GÖRSEL ALGI YÖNETİMİ YAPILANDIRMAYA GİRİŞ
Derse giriş yapıldı,

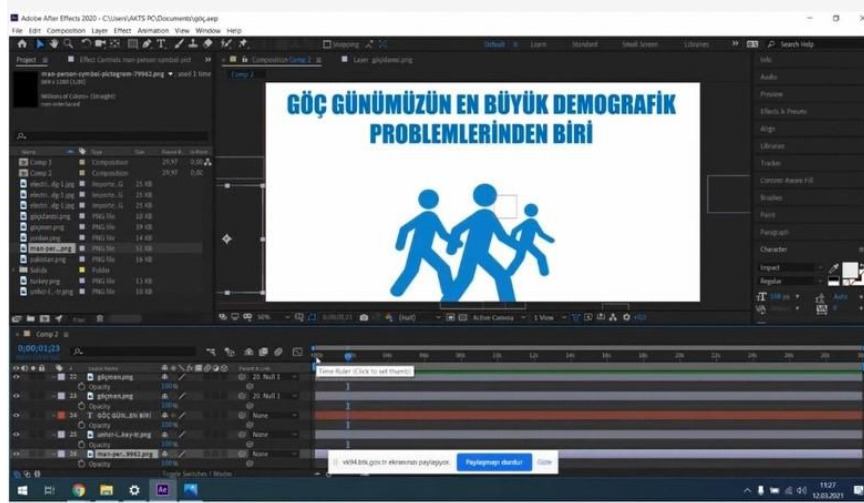
Tablo 4.6. (Devam) Dördüncü haftaya yönelik ders işleniş süreci

Göç ana temasına ilişkin alt temaların belirlenmesi tamamlandı,
Alt temalar için hazırlanan logolar incelendi ve dönütler verildi,
İçerik üretimlerinin paylaşılacağı sosyal medya platformu belirlendi,
İçerik üretimlerinin paylaşılacağı sosyal medya için ortak görsel dil oluşturma kararı alındı,
“Göç Çocuklarının Öğretmeni Olmak” adlı webinar gerçekleştirildi.

Yöntem: Sunum, değerlendirme, dönüt verme, soru – cevap.

Ödev: Öğrencilerden belirledikleri alt temalarıyla ilgili araştırma yapmaları ve logo çalışmalarını tamamlanmaları istenmiştir.

Emir, Mültecilerinin Dağılım Eşitsizliği alt temasıyla ilgili topladığı veriler için bir sunum yaparak derse başlamış ve United Nations’ın resmi internet sitesinde yer alan resmi veriler üzerinden gittiğini, bu anlamda kendisinin de üreteceği ilk içeriklerde hedef kitesine verileri grafikler üzerinden sunmak istediğini söylemiştir (12.03.2021). Bunu yaparken hareketli görüntü tasarımı ile gerçekleştirmeyi planladığı çalışmasıyla ilgili olarak ilk deneme çalışmalarını sunmuştur.

Görsel 4.6. Emir’in “Mültecilerin Dağılım Eşitsizliği” alt teması için hazırladığı hareketli görüntü tasarımından bir kare

Dünyada kaç milyon mülteci var, kaç milyonu yerleşik, kaç milyonunun çalışma izni var, bunların kaç milyonu Türkiye’de, etnik kökenleri ne, çalışma izinleri var mı vb. istatistiki verilere sahip olduğunu ve çalışmalarını bu yönde sürdüreceğini anlatmıştır.

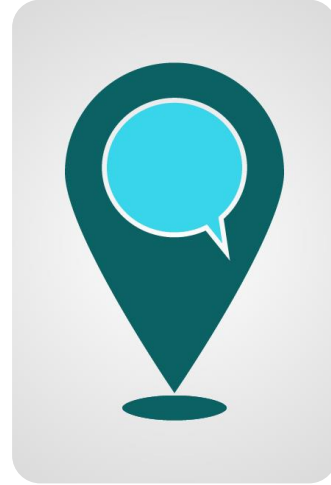
Spesifik olarak sadece Türkiye'deki göçmenlerle ilgili verilere ulaşamadığından, bu sayıların bir netliği olmamasından, veri kısıtlılığından şikayet etmiştir.

Sunumlar devam ederken öğrencilerden yöneltilen sorulara istinaden süreç içerisinde seçilen sosyal medyada ana tema hesabı ve alt tema hesaplarının nasıl görüneceği, bunların planlamasının nasıl yapılacağına ilişkin araştırmacının önceden hazırladığı örnek tasarımlar sunulmuş, öğrencilerin zihinlerinde süreçle ilgili bu anlamda kafa karışıklıkları giderilmiştir.

Tüm alt tema logoları için yer imi sembolünün üzerinden gidileceğine oy birliği ile karar verilmiş ve tasarımlar bu doğrultuda yapılmaya başlanmıştır. Dersin devamında göç ve dil alt temasını çalışmaya karar veren Cem'in sunumunda dersle eş zamanlı olarak logosu üzerinde çalışılmıştır. Bu anlamda göç ana logosunun renklerine de özgürlüğü çağrıştırmaya adına mavinin tonlarının kullanılmasına karar verilmiştir.

Görsel 4.7. Cem'in "Göç ve Dil" alt teması için hazırladığı logo çalışması aşamaları

Görsel 4.8. Cem'in "Göç ve Dil" alt teması için tamamlanan logo çalışması

Dil vurgusunu yansıtmak adına konuşma baloncuğu kullanmak istediğini belirten Cem'in fikrine diğer öğrenciler de olumlu görüş bildirmişlerdir.

Dersin devamında ise öğrencilerin seçtikleri alt temalar tekrar hatırlatılmış, bu anlamda dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından alt temalar için bilgilendirme yapılmaya devam edilmiş, konuların sınırlıkları çizilmiş, yönlendirmeler yapılmıştır.

4.2.2.5. Beşinci haftada gerçekleşen ders işleniş sürecine ilişkin bulgular

Dördüncü derste derse ve konulara hızlı bir giriş yapıldıktan sonra öğrencilere öğrenci günlükleri ve araştırmacı günlükleri hakkında sorular yöneltilmiş bu konunun henüz çok ciddiye alınmadığı, öğrencilerin çoğunun günlüklerini aksattıkları fark edilmiş ve bu konuda ikazda bulunulmuş, neden önemli olduğu yeniden anlatılmış ve ardından sunumlara başlanmıştır.

Tablo 4.7. Beşinci haftaya yönelik ders işleniş süreci

5. HAFTA: İÇERİK ÜRETİMİNDE ANLAM YARATMA VE RETORİK SÖYLEM
Derse giriş yapıldı, Göç ana temasına dayalı seçilen alt temalar için hazırlanan logolar incelendi, Tasarım tabanlı araştırma süreci bağlamında ekipçe dönütler verildi, Alt temalara ilişkin logolarla ilgili son dönütler verildi, Alt temalar için üretilecek olan içerikler hakkında beyin fırtınası yapıldı, Seçilen sosyal medya platformu için her bir alt temayı tanıttak olan içeriklerin oluşturulmasına karar verildi, “After Effects I” adlı çalıştay gerçekleştirildi. Yöntem: Sunum, değerlendirme, dönüt verme, soru – cevap. Ödev: Öğrencilerden alt temaları için tasarlama aşamasında oldukları logolarının tamamlanması istendi, Sosyal medyada yayınlanmak üzere üretecekleri ilk içeriklerinin tasarımlarına başlamaları istendi.

İlk olarak göç ve kültür alt temasını seçen Şahin projesi için hazırladığı logo eskizlerini göstermiştir. Eskizler için dönüt verilme ölçütü göç ana temasında kullanılan yer imi işaretine entegrenin uygunluğu olarak alınmıştır. Dönüt verilmeden önce tasarım tabanlı sürecin doğası gereği eskizler için öğrencilerin yorumları sorulmuştur.

Görsel 4.9. Şahin'in "Göç ve Kültür" alt teması için hazırladığı logo çalışması aşamaları

Hatice ve Ayşe renk kullanımının kültürle ilişkisellik bakımından çok uyumlu olduğunu, bu yüzden çok beğendiklerini söylemiş, Cem ve Emir de renk kullanımının hem sınırlarla ayrılmış hem de birlikte kullanılarak alt temayla uyumlu olduğunu hem de resimsel dilden uzak stilizasyonları başarılı bir anlatım dili olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Dersle eş zamanlı olarak eskizlerin içerisindeki farklı kombinasyonlar birleştirilmiş, ayrıştırılmış, yeni tasarımlar denenmiştir. Bu yeni denemeler için Hasan "hocam bu haliyle çok güzel oldu, eller ve renkler daha uyumlu hale geldi" ve Begüm "bence tamamdır hocam, renklerle uyum çok iyi yakalandı şu an, bu şekli kalsın" şeklinde yorum yapmışlardır.

Görsel 4.10. Şahin'in "Göç ve Kültür" alt teması için tamamlanan logo çalışması

Dersin yürütücüsü ve araştırmacının da olumlu yorumları sonrasında retorik anlatımla çok kültürlülük bağlamında bir anlam bütünlüğü yakalayan ve oldukça başarılı bulunan eskizler içerisinde öğrencilerin de oy birliğinde buldukları logo seçilmiştir.

Şahin'in ardından göç ve çocuk temasını seçen Begüm logo eskizleriyle ilgili sunum yapmıştır. Sunulan eskizler için öğrencilerin yaptığı yorumlarda en önce çıkan çalışmasının stilizasyon anlamında güçlü olduğu ve resimsel dilden en uzak olduğu gerekçesiyle 4. tasarım üzerinde durulmuştur.

Görsel 4.11. Begüm'ün "Göç ve Çocuk" alt teması için hazırladığı logo çalışması aşamaları

Dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından retorik bağlamda ilk iki tasarımdaki resimsel dilin kullanıldığı görsellerin batı dünyasının masalsi görüntüsüne sahip olduğu, göç alınan kitleye ait bir çocuk temsili olmadığı, 4. tasarımda sembolik olarak deniz yoluyla göç ya da yardım isteme, bekleme algısı yarattığı için proje kapsamında hedeflenen amaca daha uygun olacağı şeklinde dönüt verilmiştir. Tüm bu öne çıkan bağlamlara ek olarak öğrenciler tarafından yapılan yorumlarda stilizasyonda oluşan dairenin oyun halkası gibi görünmesi de çocuk figürlerinin anlaşılabilirliğine gönderme yaptığı eklenmiştir.

Görsel 4.12. Begüm'ün "Göç ve Çocuk" alt teması için tamamlanan logo çalışması

Begüm de tasarımları arasında retorik bağlamıyla bütüncül olarak geliştirdiği 4. tasarımının daha çok içine sindiğini söylemiştir. Dersle eş zamanlı olarak yine düzeltmelerle son haline getirilmiş, Begüm, öğrenciler, dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından oy birliğiyle onaylanmıştır.

Göç ve Aile alt temasını seçen Yaprak da sunumunda logo tasarımlarını paylaşmıştır. Tasarımlarıyla ilgili anlatımlarını yaparken öncelikle ortak görsel dil bütünlüğü içerisinde kalmak için bu renkleri tercih ettiğini belirtmiş, retorik bağlamına sadık kalmak adına da aile temasına gönderme yapacağını düşündüğü sembolleri öne çıkarttığını söylemiştir.

Hocam aileyi en kolay anlatabilecek sembolün ev olduğunu düşünüyorum, ders dışında arkadaşlarla da konuştuğumuzda bu konuda hemfikir olduk. Evi de komple çizmek yerine daha stilize halde çatıyı vurgulayarak çizdim. Bir de anne, baba, çocuk anlatır ya çekirdek aileyi, onları da seçenek olarak kullanmak istedim yani belki direkt ev sembolü çok anlamsal derinliği veremez mi diye tereddütte kaldım, bu anne, baba, çocuk çiziminde de çocuğu temsil eden daireyi ortaya koydum ki aileyi bir arada tutan şeye hep çocuk gözüyle bakılır ya oradan yola çıktım (Yaprak, 19.03.2021).

Görsel 4.13. Yaprak'ın "Göç ve Aile" alt teması için hazırladığı logo çalışması aşamaları

Diğer öğrenciler tasarımları yorumlama aşamasında aile kavramını çağrıştırmayan seçeneklerle ilgili eleştiri yaparken diğer tasarımların neden daha öne çıktığı ile ilgili de fikirlerini paylaşmışlardır. Şahin 3. tasarımla ilgili olarak "Yaprak, o tasarım daha çok internet, teknoloji sembolü gibi ya da ağaç sembolü gibi görünüyor ama geri kalanı daha amacını yansıtıyor bence." demiş, Hatice ise ilk iki tasarım için "hocam biraz daha konaklama kavramını çağrıştırıyor sanki aileden çok" demiştir. Dersin yürütücüsü ve

araştırmacısı da görece bu fikirlere katılmış, bu doğrultuda 5. çalışma üzerinden gidilmesine karar verilmiştir.

Görsel 4.14. Yaprak'ın "Göç ve Aile" alt teması için hazırladığı logo çalışması aşamaları

Görsel 4.15. Yaprak'ın "Göç ve Aile" alt teması için tamamlanan logo çalışması

Ders esnasında yapılan yorumlar ve geliştirme fikirleri ile logo tasarımı geliştirilmiş ve son hali sınıfın onayına sunulmuştur. Tüm katılımcıların oy birliğine varmasıyla Göç ve Aile alt temasına ait logo çalışması tamamlanmıştır.

Hatice teknik problemler sebebiyle logo eskizlerini sunamadığını ama alt teması olan Göç ve Kadın için doğurganlığı konu edineceği bir tasarım yapılandıracağını anlatmış, "anneliği vurgulamak ilk aklıma gelen şey oldu, o şekilde eskizler çıkarabildim" diye eklemiştir.

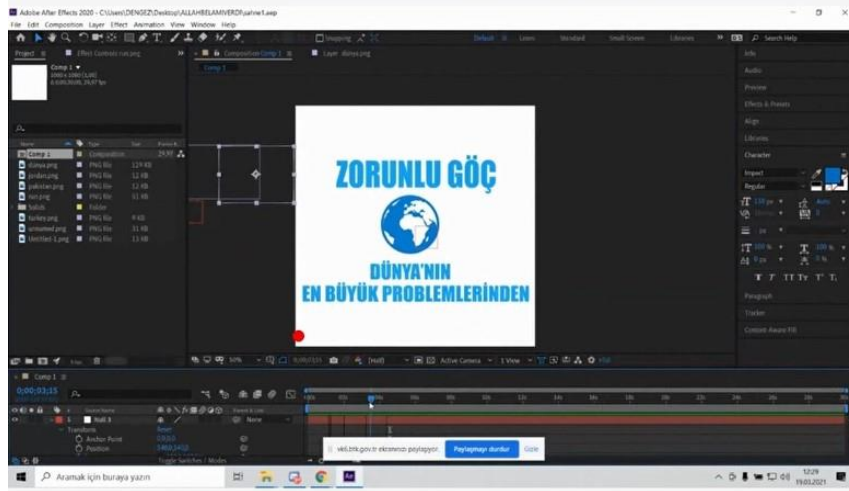
Göçün dünya üzerindeki dağılım eşitsizliğini retorik bağlamda değerlendirmeyi hedefleyen Emir sunumunda logo eskizleri için:

Ana logomuza entegre edilebilecek ve göçü, dağılmayı işaret edebilecek en temiz sembol olsa olsa pusula olurdu hocam. Renklerde bunları kullanmamam gerektiğini anladım dersin başından beri sunum yapan arkadaşarımdan fark ettim, ortak görsel dil bütünlüğümüz için o renklere çevireceğim, bunlar zaten taslak çalışmalar dönüt almak için, bunu hemen halledeceğim (Emir, 19.03.2021).

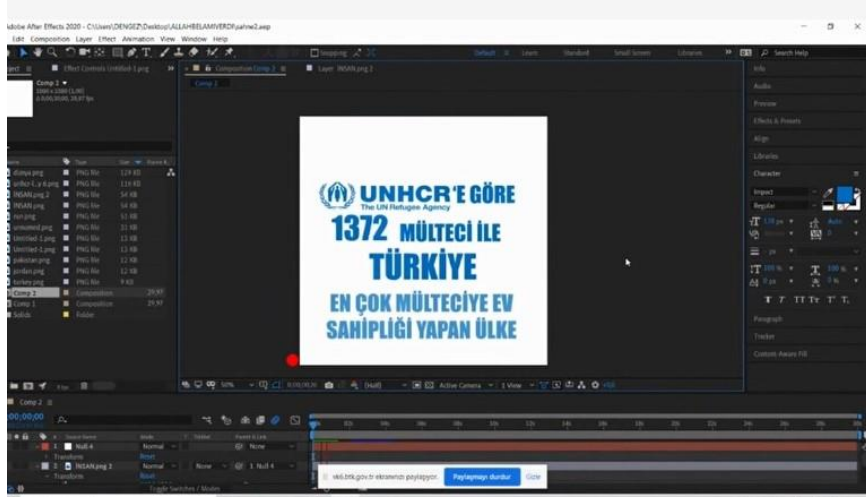

Görsel 4.16. Emir'in “Mültecilerin Dağılım Eşitsizliği” alt teması için hazırladığı logo çalışması aşamaları

Öğrencilerin tamamı, araştırmacı ve dersin yürütücüsü tarafından pusula fikri çok başarılı bulunmuş, alt temanın retorik bağlamında çok etkili olacağı söylenmiş, Emir'in de değindiği gibi renk değişimi sonrasında tasarımının tamamlanmış olacağı konusunda hemfikir olunmuştur. Devamında Emir'in hareketli görüntü şeklinde tasarladığı ilk içerik üretiminin gelişimi incelenmiştir.

Görsel 4.17. Emir'in “Mültecilerin Dağılım Eşitsizliği” alt teması için hazırladığı ilk hareketli görüntü tasarımından bir kare

Görsel 4.18. Emir'in “Mültecilerin Dağılım Eşitsizliği” alt teması için hazırladığı ikinci hareketli görüntü tasarımından bir kare

Öğrenciler tarafından Emir'in ürettiği ilk ve ikinci içeriğindeki harf ve kelime hataları gibi teknik sorunları dışında verdiği istatistiki bilgilerin oldukça faydalı ve hareketli tasarım olması nedeniyle sıkıcılıktan uzak bir tasarım olduğu konusunda yorumlar yapılmıştır. Bu bağlamda araştırmacı ve dersin yürütücüsü de aynı doğrultuda dönüt vermişlerdir.

Dersin yürütücüsü ve araştırmacı hala alt temasıyla ilgili logo çalışması konusunda ilerleme kaydedememiş öğrencilerle kendi alt temaları bağlamında daha soyut düşünceleri, daha modern çizgiler kullanmaları gerektiğiyle ilgili konuşma yapmış, diğer öğrenciler de çıkış noktası yakalayabileceklerini düşündükleri fikirlerini paylaşarak destek olmuşlardır. Ayrıca logo tasarımlarını tamamlayamayan öğrencilerin bir sonraki dersten önce araştırmacı ile iletişime geçip gerekli dönütleri alıp bu dönütlere uygun şekilde revizelerini tamamlamaları gerektiği söylenmiştir.

4.2.2.6. Altıncı haftada gerçekleşen ders işleniş sürecine ilişkin bulgular

Beşinci derste yoklama alındıktan sonra devamsızlıkla ilgili ikazlarda bulunulmuştur. Öğrencilerin derse geç gelmesi veya hiç gelmemeleri, hala projenin başlangıç aşamasında kalmaları gibi durumlar sürecin tasarım tabanlı doğasına aykırı olduğu için bu konuda özen gösterilmesine, ödev ve görevlerinin zamanında tamamlanmasına dikkat edilmesinin altı çizilmiştir.

Tablo 4.8. *Altıncı haftaya yönelik ders işleniş süreci*

6. HAFTA: İÇERİK ÜRETİMİNDE ANLAM YARATMA VE RETORİK SÖYLEM

Derse giriş yapıldı,

Alt temalara ilişkin logolarla ilgili son dönütler verildi ve onay aşaması tamamlandı,

Alt temalar için üretilen içerikler üzerinde duruldu,

Tasarım tabanlı araştırma süreci bağlamında ekipçe dönütler verildi,

İçerik üretmek ve paylaşmak için sosyal medya platformlarından Instagram uygulamasının kullanımına karar verildi,

Alt temalar için Instagram hesapları açıldı,

Vize haftası için tamamlanması gereken sorumluluklar hakkında kararlar verildi,

“After Effects II” adlı çalıştay gerçekleştirildi.

Yöntem: Sunum, değerlendirme, dönüt verme, soru – cevap.

Ödev: Öğrencilerden dönem boyunca göç ana teması bağlamında yapılandıkları alt temalarına ilişkin projelerini sunmaları ve öğrenci günlükleri, proje günlükleri, öğrenci ürünleri vb. dokümanları içeren proje dosyalarını teslim etmeleri istenir.

Dersin başlangıcında dersin yürütücüsü tarafından artık ilk içeriklerini üretmeye başlayan öğrencilere paylaşımlarını hangi sosyal medya platformundan yapmayı planladıkları sorusu yöneltilmiş ve öğrencilerin tamamından Instagram uygulamasını benimsemek istediklerine dair cevap alınmıştır. Böylece sosyal medya platformu konusunda bir karar varılmış, içerik üretimlerinin Instagram uygulamasının doğasına göre yapılması konusunda anlaşılmıştır.

Alt tema logosu onaylanan ve ilk içeriğini sosyal medyada yayınlamaya hazır hale getiren Şahin sunumu yapmıştır.

Ben istedim ki Instagram’da üçlü ızgaralar oluyor ya paylaşım yaparken işte onlar birbiriyle uyumlu olmalı diye konuşmuştuk. Amaçladığım şey “biz farklı renkler bütünü oluşturuyoruz, unutmama” şeklinde bir mesaj vermek istiyorum ve bunun için de farklı renkleri ama tabii ortak görsel dil bağlamında karar verdiğimiz renkler bunlar, işte onlarla yaptım. Bu dokuz kareyi paylaştığımda bu renkler bozulmayacak, üzerindeki cümle anlamsızlaşmayacak, o yüzden böyle iç içe geçen yandaki kareye taşan şekilde yerleştirdim tasarımı. Dokuzlu paket içeriğimi de dikkat çekici olarak girmek istedim konuya, merak uyandıracaktır böyle olunca. Hepimiz aktif sosyal medya kullanıcısıyız zaten, kendimden de düşünerek öyle yola çıktım bu fikirde (Şahin, 26.03.2021).

Görsel 4.19. Şahin'in "Göç ve Kültür" alt teması için hazırladığı ilk içerik üretimi

Ders içerisinde küçük teknik düzeltmeler, renkler, kelimelerin yerleşimi vb. yapıldıktan sonra öğrencilere yorumları sorulmuştur. Meltem "Kültür temasıyla ilgili olarak verilen mesaj aslında çok güzel olmuş hocam hem ne geleceği sürpriz hem de aslında ortada gibi olmuş", Hasan "Bir merak uyandırıyor bence tasarım, rengarenk olunca da ilgi çekici olmuş, üzerindeki mesaj da anlatıyor aslında ama tabii biz konuyu biliyoruz diye galiba biraz gizemli de olmuş" demişlerdir. Dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından verilen dönütlerde ise mesajını açıklayıcı nitelikte devam tasarımlarının yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Tanıtım bağlamında birlikteliğin, farklı renklerin, bütün olmanın ya da daha güzel olmanın altında ne olduğunu ya da bütünü oluşturmanın ne anlamda kullanıldığını açıklamaları gerekmektedir. Vize için ilk post olarak onay alan çalışma sosyal medyada paylaşılmaya hazır haldedir.

Begüm "hocam ben logomu tamamladım ve onay aldım ama içerikle ilgili hala düşünme ve planlama aşamasındayım" ve Yaprak "hocam ben de görsel anlamda çalışma çıkartamadım kafamda planlayamadım ne yapacağımı ama çok araştırma yaptım göç ve aile ile ilgili olarak, vizeye kadar mutlaka hazırlamış olacağım" diyerek ilk içerik üretimlerini tamamlamadıklarını söylemişlerdir.

İkinci sunumu yapan ve grup olarak çalışan Meltem ve Hasan'ın alt teması olan Göç ve Eğitim ile ilgili olarak Meltem'in ilk içerik üretimiyle ilgili olarak dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından tasarımların tamamlanmamış, yarım halde olması ve ilk akla gelen, çok klasik semboller kullanılmış olmasının geliştirilmesi gerektiğiyle

ilgili dönüt verilmiştir. Ayrıca daha işlevsel ve daha estetik tasarımlar hazırlamaları gerektiği eklenmiştir.

Görsel 4.20. Meltem'in "Göç ve Eğitim" alt teması için hazırladığı ilk içerik üretimi denemesi

Göç ve eğitim ile ilgili verecekleri mesajı yazıyla mı, hareketli görüntüyle mi yoksa sadece bir görüntüyle mi vereceklerine dair karar vermeleri istenmiştir. Dönütleri dikkate alacaklarını belirten öğrencilerden Meltem:

Aramızda iş bölümü yaptık hocam aslında, içeriklerimizde tekdüze paylaşımlar olmayacak yani hareketli tipografi de kullanacağız, sadece tipografik tasarımlarımız da olacak, sadece görüntü ile vereceğimiz mesajlarımız da olacak, hatta hareketli tipografi ile ilgili içeriklerimizi Hasan üretecek böyle bir iş bölümü yaptık. After Effects eğitimi aldık ama ben teknik problemlerim nedeniyle de biraz gerideyim bu konuda ama Hasan benden daha yetkin o yüzden öyle yapacağız. Ben daha görsel, afiş tarzı şeyler yapacağım. Geçen etkinliklerimizden olan "Göç Çocuklarının Öğretmeni Olmak" webinarında da çok şey öğrendik, vermek istediğimiz mesajlar aslında orada öğrendiklerimizden temellendirilmiş olacak. Tam bizlik bir etkinlik oldu bilmediğimiz sorunları da öğrendik ki şimdi buradan yola çıkarak farkındalık yaratmaya çalışacağız (Meltem, 26.03.2021).

Sunuma devam eden Hasan, göç ve eğitim alt temasıyla ilgili olarak hareketli görüntü tasarımı hazırlamıştır. Başlangıç olarak göçmen öğrenci sayılarıyla ilgili istatistiksel bilgi vermek istediğini söylemiş ve henüz tasarımını tamamlamadığını belirtmiştir.

Görsel 4.21. Hasan'ın "Göç ve Eğitim" alt teması için hazırladığı hareketli görüntü tasarımından bir kare

Henüz tamamlanmamış olan hareketli görüntü tasarımıyla ilgili olarak dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından Meltem'in hazırladığı çalışmanın arka planındaki rengi her ikisinin de yaptığı çalışmalarda temel alması, sonrasında istatistiki olarak verilecek olan bilgilerin sunuş şeklinde sadeliğe gidilmesi, her seferinde tek bir bilgi verilmesi yönünde dönüt verilmiştir. Ayrıca hem Meltem hem de Hasan'a ortak olarak karar verilen Instagram'ın içerik paylaşma ölçütlerine uygun olarak ölçülendirilmiş tasarımlar yapmaları gerektiği hatırlatılmıştır.

Üçüncü sunumu Göç ve Sosyal Entegrasyon alt temasını çalışan Ayşe yapmıştır. Logoya ilişkin olarak geliştirdiği tasarım üzerinden dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından teknik bağlamda dönütler verilmiş, dersle eş zamanlı olarak ortak görsel dil kullanımı için renklerde değişiklik yapılmıştır.

Görsel 4.22. Ayşe'nin "Göç ve Sosyal Entegrasyon" alt teması için hazırladığı logo çalışması aşamaları

Diğer öğrencilere de tasarım tabanlı süreç bağlamında fikirleri sorulduğunda gelen cevaplar ve yönlendirmelerle düzenlemeye devam edilmiş ve dersin yürütücüsünün onaylamasıyla logonun tasarım aşaması tamamlanmıştır.

Görsel 4.23. *Ayşe'nin "Göç ve Sosyal Entegrasyon" alt teması için tamamlanan logo çalışması*

Araştırmacı Instagram uygulaması üzerinde paylaşılacak olan çalışmalar için standart bir şablon ızgara tasarımı hazırlamış, bu tasarım öğrencilerden istenen ortak görsel dil bütünlüğünün oluşturulması ve devamlılığı için fikir oluşturması adına Google Drive üzerinden paylaşmıştır.

Dersin başında alınan sosyal medya platformları içerisinde Instagram uygulamasının kullanılması hakkındaki karar doğrultusunda dersin yürütücüsü tarafından bütün alt tema logolarının Cem'de toplanması ve Cem'in göç temasına ilişkin olarak bir ana içerik üretimi yapması, sonrasında alt temalara ilişkin tanıtım yazmaları istenen öğrencilerin tanıtımlarını sergilemek üzere içerikler üretilmesi konusunda görevlendirme yapılmıştır. Ardından göç ana hesabının yönetilmesiyle ilgili sürecin de başlaması gerektiğine karar verilen derste öğrencilerin hem içerik üretimi yapıp hem de alt temalarına ait sosyal medya hesaplarını yöneteceklerinden çok fazla sorumluluk altında kalmamaları için bu görevi araştırmacı üstlenmiştir. Daha sonra Instagram uygulaması üzerinden her öğrencinin kendi alt temasına ilişkin olarak hesap açmaları ve bu sürecin ders bitimine kadar tamamlanması istenmiştir. Ders boyunca ara ara bu konu üzerinde durulmuş ve eş zamanlı olarak tüm hesapların açılması işlemi tamamlanmıştır.

4.2.2.7. Yedinci haftada gerçekleşen ders işleniş sürecine ilişkin bulgular

Yedinci Hafta; Öğrenciler tarafından ilerleme sunumları ve proje dosyası tamamlanarak teslim edilmiştir. Vize sınavı olarak değerlendirileceği önceden belirtilen ilerleme raporları ve sunumları öğrenciler tarafından tek tek sunulmuş ve öğrencilere dönüt verilmiştir.

Tablo 4.9. *Yedinci haftaya yönelik ders işleniş süreci*

7.HAFTA: VİZE HAFTASI
Vize sürecine kadar olan ilerleme hakkında sunumlar yapıldı, Yapılan içerik üretimleri için dönütler verildi, Sonraki hafta için projeleriyle ilgili yapmayı planladıkları tasarımlar üzerinde konuşuldu, Seçilen sosyal medya platformunda her bir alt temayı tanıtmak için hazırlanan içeriklere dönütler verildi. Yöntem: Dönem projesi için sunum yapılır ve öğrenci günlükleri, proje günlükleri, öğrenci ürünleri vb. dokümanları içeren proje dosyası teslim alınır.

4.2.2.8. Sekizinci haftada gerçekleşen ders işleniş sürecine ilişkin bulgular

Vizeden sonraki ilk derste dersin yürütücüsü ve araştırmacı öğrencilere proje çalışmaları ve ilerlemeleri hakkında sorular sormuş ve projenin genel ilerleme değerlendirmesi yapılmıştır. Logolarını ve ilk içerik üretim aşamasını tamamlamış olan öğrenciler kendi değerlendirmeleri sonucunda artık süreci hızlandırmaları gerektiğine karar vermiş ve daha önce aldıkları Sosyal Medya Yönetimi adlı çalıştaydan da edindikleri bilgiler doğrultusunda hedef kitlelerine yönelik yüksek etkileşim sağlayabilmek için üretimlerini daha planlı bir şekilde gerçekleştirme konusunda hemfikir olmuşlardır.

Tablo 4.10. *Sekizinci haftaya yönelik ders işleniş süreci*

8.HAFTA: İKNA EDİCİ ALGISAL SÜREÇLER YAPILANDIRMA
Derse giriş yapıldı, Alt temalar için üretilecek olan içerikler hakkında dönütler verildi, Yeni içerik üretimleri için beyin fırtınası yapıldı, Seçilen sosyal medya platformunda her bir alt temayı tanıtmak için hazırlanan içeriklere karar verildi ve paylaşılmaya başlandı, “Göç Serisi Üzerine” adlı söyleşi gerçekleştirildi. Yöntem: Sunum, değerlendirme, dönüt verme, soru – cevap. Ödev: Öğrencilerden sosyal medyada yayınlanmak üzere üretecekleri içeriklerin tasarımları istendi.

Ders kapsamında yapılan genel değerlendirme sonrasında projesinde ilerlediği noktaları ilk sunan öğrenci Emir olmuştur. Emir içerik üretimlerini alt tema Instagram hesabından paylaşmaya başladığı için ders içerisinde de uygulama üzerinden incelenerek dönüt verilmiştir.

Hareketli görüntü tasarımı hazırladım hocam ama sesli yapmak istiyorum, müziğin üzerine oturtmayı denedim yazıları fakat After Effects'te render alırken sıkıntı yaşadım nedenini de anlamadım. Program için yaptığımız etkinlikteki alan uzmanına sormak istiyorum çünkü her şeyi öğrendiğimiz gibi uyguladım belki benim bilgisayarımda bir sıkıntı vardır. Çözmeye çalışıyorum. O yüzden Adobe Premiere programında denemeye çalıştım ama o hiç olmadı hocam ben de bu şekilde paylaştım bu sorunu aşana kadar geride kalmak istemedim (Emir, 15.04.2021).

Yaşadığı teknik sorunları aşabilmek adına derste gerek dersin yürütücüsü ve araştırmacı gerekse After Effects programına daha hakim olan öğrenciler tarafından bir takım öneriler denenmiş ve ilerleme kaydedilmiştir. Devamında tasarımsal düzeltmeler, hareketli tipografide vurgulanmak istenen kelimelerin font boyutları, metinlerin okunma hızının hesaplanması vb. istenmiştir. Emir ürettiği içeriği hemen dönütler çerçevesinde düzeltmelerini tamamlayacağını ve yeniden Instagram hesabından paylaşacağını söylemiştir.

Dersin devamında öğrencilerin de onayıyla direkt Instagram hesapları üzerinden izlenen ve yorumlanan çalışmalara anlık dönütler verilmiştir. Göç ve Eğitim alt teması ile ilgili olarak paylaşılan ilk iki içeriğin hazır video formatları sunan online internet sitelerinde yapılması ve o sitelerin logolarının videolarda yer alması, ayrıca Instagram'ın kare şeklindeki boyutlandırmasına uymaması sebebiyle kaldırılması kararı alınmıştır. Geri kalan içerikler proje yapısına uygunluğu ve kendi içerisindeki tutarlılığı sebebiyle onaylanmıştır.

Ayşe'nin alt teması olan Göç ve Sosyal Entegrasyon Instagram hesabında paylaşılan içeriğe ilişkin olarak grafiksel bir takım problemler olduğu, tipografik yapının birbirinden çok kopuk olduğu, GIF şeklinde hazırlanmasına rağmen o hissi veremediği ve en önemlisi alt temaya ilişkin vermek istediği mesajın verilemediği, bunun anlaşamadığı yönünde dönütler verilmiştir.

Sunumunu, içeriğini tasarlamayı henüz tamamlamamış olan Hasan ekran paylaşımı yaparak After Effects üzerinden içeriğinin yapım aşamasındaki halini dönüt almak için paylaşmıştır.

Görsel 4.24. *Hasan'ın "Göç ve Eğitim" alt teması için hazırladığı hareketli görüntü tasarımından bir kare*

Daha önce aldığı dönütlere istinaden revizelerini yaptığı görülen içeriğine ilişkin olarak alt tema logosunun yerleşimi ile ilgili öneri verilmiş, istatistiki olarak sunulan verilerin okunurluğuyla ilgili bir sorun olmadığı, logo ile ilgili olarak düzenlemenin tamamlanmasıyla paylaşım onayı verilmiştir.

Göç ve aile alt temasına ilişkin çalışan Yaprak, ders içerisinde diğer öğrencilere verilen dönütler doğrultusunda kendi içeriklerinde düzeltmesi gereken noktaları fark ettiğini söylemiş ve hazırladığı ikinci içeriğinin kendi teması olan göç ve aileden çok göç ve eğitim temasına göndermeler içerdiğini fark etmiştir.

Aile direkt eğitimle de ilişkili olduğu için hocam kendi sınırlarımın nerede başlayıp nerede biteceği konusunda zorluklar yaşıyabiliyorum, aslında hepimizin konusu biraz diğer konuların içeriğini içeriyor sanırım, bir bütün olarak işlememiz güzel olmuş bu yüzden ama bu sınırları hangi noktada nasıl belirleyeceğim acaba (Yaprak, 16.04.2021).

Görsel 4.25. *Yaprak'ın "Göç ve Aile" alt teması için hazırladığı içerik üretimi*

İçeriğe ilk olarak verilen dönüt, Instagram uygulamasının içerik boyutlandırmasına uygun olmaması olmuştur. Zira Instagram paylaşımları kare formatı şeklindedir ve öğrencilere daha önce buna dikkat edilerek çalışılması gerektiği bilgisi verilmiştir. Ardından eğitim anlamından koparmak için kitap çiziminin kaldırılması, aile kavramına çağrışım yapması için yavru bir leylek koyulabileceği, retorik bağlamda anne ve baba leyleğin uçtuğu, yavru leyleğin aşağıdan ailesine çaresizce baktığı gibi bir anlatımla göçün aile içi parçalanmaya da neden olduğuna ilişkin bir kompozisyon yaratılabileceği gibi tasarımsal öneriler verilmiştir.

Göç ve çocuk alt temasını işleyen Begüm sunumunda ilk içeriği olan tasarımını paylaşmıştır. Yine Instagram'ın kare formatına uymayan bir çalışma olduğuyula ilgili ikaz edildikten sonra verilen mesajın tasarımın içerisinde başarılı bir şekilde sunulduğu söylenmiştir.

Görsel 4.26. Begüm'ün "Göç ve Çocuk" alt teması için hazırladığı içerik üretimi

Ancak Begüm'ün bu üretimine bakıldığında diğer üretimleriyle farklı bir anlatım diline sahip olduğu ya bu tasarımın diğerleriyle ya da diğer tasarımların bu anlatım diline dönüşmesi gerektiği ve hepsinde aynı anlatım dilinin kullanılması gerektiği söylenmiştir. Retro havasına sahip bu çalışmanın göçün eskimişlik, yıpranmışlık bağlamına da gönderme yaptığı konusunda diğer öğrencilerden de yorum yapılmıştır. Tasarımın içerisinde yer alan mesajın da "çocuk" kelimesinin yanına "göç" kelimesinin eklenmesi yani göç çocukları vurgusu yapılmasının konuyla olan ilişkisini daha da pekiştireceği görüşüne varılmıştır.

Şahin içeriklerine animasyon tarzında devam edeceğini söylemiş fakat “hocam ben animasyon çalışıyorum ama çizimler yetişmedi derse, bir deneme yapmıştım ama şu an bilgisayarımın kaynaklanan bir sorun yüzünden ekran paylaşımı da yapamıyorum, çalışmamı tamamlayınca sınıfın Whatsapp grubu üzerinden paylaşacağım” diyerek mazeretini yazmıştır.

Hatice ise hazırladığı tasarımı kaydederken görüntüyü hareketli hale getirmede sorun yaşadığını “hocam ben çalıştım ama hareketli olarak kaydedemiyorum layerlar kayboluyor, *araştırmacı* hocamıza danışarak halledeceğim ve hemen sınıfın Whatsapp grubundan paylaşacağım ben de” demiştir.

Öğrencilerin sunumları esnasında ürettikleri içeriklerde kullanılan fontların birbirinden bağımsız olduğu, özellikle hareketli görüntü tasarımlarında alt temalarına ait olan logoların ya farklı zamanlarda görünmesi ya da hiç görünmemesi, tasarımlarda kullanılan renklerin kimi zaman uyumsuz olduğu fark edilmiş ve bu doğrultuda ortak kararlar alınması gerektiği söylenmiştir. Ortak görsel dil oluşturmanın bir basamağı olan bu adımda öğrencilerle yapılan fikir alışverişi neticesinde Şahin’in göç ve kültür alt teması logosunda kullandığı renklerin ve fontların okunurluğu yüksek ve dikkat çekiciliği olması sebebiyle kullanılmasına ve bunun dışına çıkılmamasına karar verilmiştir. Bu sayede tüm proje birbirini destekleyen ve aynı görsel dile sahip olmanın bütünlüğünü koruyan bir şekle girmeye başlamıştır.

4.2.2.9. Dokuzuncu haftada gerçekleşen ders işleniş sürecine ilişkin bulgular

Derse giriş yapıldıktan sonra bu haftaya kadar yapılan etkinliklerle ilgili öğrencilere sorular sorulmuştur. Etkinliklerin katkıları, sağlanan ilerlemenin ne yönde olduğu gibi dönütler alınmıştır. Bir önceki haftada gerçekleştirilen Göç Serisi Üzerine adlı söyleşiden sonra etkinliğe konuk edilen sanatçı Raşit Altun’un eserlerinden çıkış noktası yakalanarak göçün sanatsal bağlamda değerlendirileceği çalışmalar yapmaları ve bu ödevle ilişkin hazırladıkları içeriklerin sunulması istenmiştir.

Tablo 4.11. *Dokuzuncu haftaya yönelik ders işleniş süreci*

9.HAFTA: İKNA EDİCİ ALGISAL SÜREÇLER YAPILANDIRMA
Derse giriş yapıldı, Alt temalar için üretilecek olan içerikler hakkında dönütler verildi, Göç ana teması için Instagram hesabı oluşturuldu,

Tablo 4.11. (Devam) Dokuzuncu haftaya yönelik ders işleniş süreci

Derse giriş yapıldı,

Alt temalar için üretilecek olan içerikler hakkında dönütler verildi,

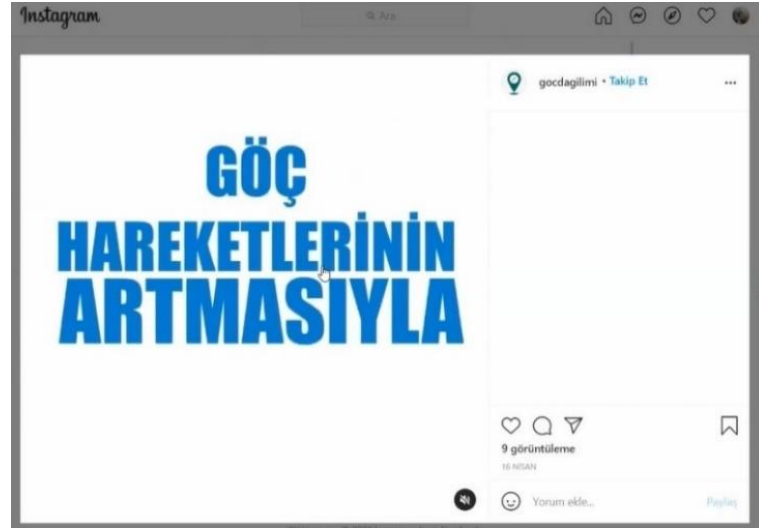
Göç ana teması için Instagram hesabı oluşturuldu,

Yeni içerik üretimleri için beyin fırtınası yapıldı.

Yöntem: Sunum, değerlendirme, dönüt verme, soru – cevap.

Ödev: Öğrencilerden sosyal medyada yayınlanmak üzere üretecekleri içeriklerin tasarımları istendi.

Emir'in alt teması olan mülteci dağılımının eşitsizliği konulu projesi için Instagram üzerinden sunum yapılmıştır. Birkaç kez tekrar edilen izleme süreci sonrasında istatistik verilerin sunulduğu tasarım içerik bağlamında onaylanmış fakat teknik düzeltmeler istenmiştir.

Görsel 4.27. Emir'in "Mülteci Dağılımının Eşitsizliği" alt teması için hazırladığı hareketli görüntü tasarımından bir kare

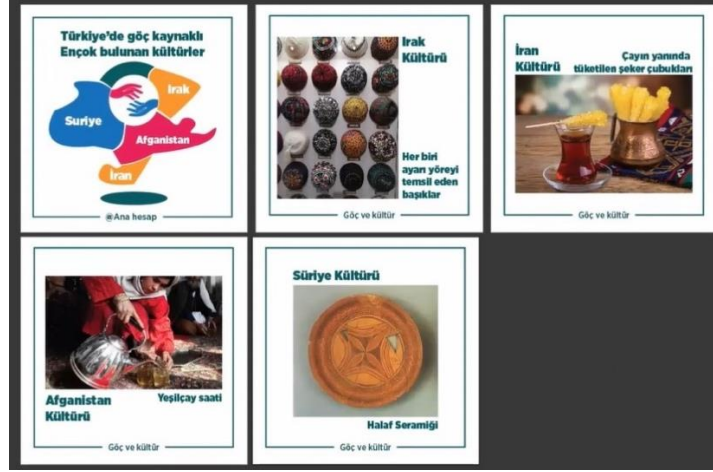
Mesajın verildiği yazılarda dikkat edilmeyen satır arası boşlukları her yeni gelen görüntüde farklı olması, kelimelerin büyüklükleri, yapılması istenen vurgularla uyumsuz olması vb. hatalar gösterilmiştir. Emir daha sonra göçün sanatsal bağlamda değerlendirilmesine ilişkin hazırladığı çalışmasını sunmuştur.

Görsel 4.28. *Emir'in göçün sanatsal bağlamda değerlendirildiği içerik üretimi*

Dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından özellikle Türkiye haritasının deforme edilerek kullanılmasının göçle bağdaştırıldığında iyi bir etki yarattığı, üç boyut etkisi verilirken biraz daha özenli işlenmesi gerektiği şeklinde dönütler verilmiştir. Bu çalışmadaki anlamın, retorik bağlamın, sanatçının orijinal işi ile Emir'in yola çıktığı noktanın kesişim alanının ne olduğu gibi sorgulamalar yapılması istenmiştir.

Bir sonraki sunumu göç ve kültür alt temasıyla Şahin yapmıştır. İçeriklerindeki teknik problemler dersle eş zamanlı olarak düzeltilmiştir. Şahin çalışmalarını anlatırken göç ve kültür konusunda bu şekilde bir yol benimseyeceğini, bunun daha etkili bir yol gibi göründüğünü söylemiştir. İstatistik veriler anlamında Türkiye'de en çok Ortadoğu ülkelerinden Suriye, Afganistan, Irak ve İran çerçevesinde topladığı görülen çalışmaları, süreç boyunca araştırmacı ve dersin yürütücüsü ile kaynaklarını sürekli paylaşan öğrencinin bu verileri araştırmaları sonucunda ulaştığı kaynaklardan aldığı bilgiler doğrultusunda hazırladığı bilinmektedir. Düzensiz göçe dayalı olarak toplam ve tek bir sayıya ulaşamayan öğrenci, haftalık yayınlanan raporları takip etmiş ve veri kaynaklarına ulaşmada yaşadığı bu sıkıntıdan şikayet etmiştir.

Görsel 4.29. Şahin'in "Göç ve Kültür" alt teması için hazırladığı içerik üretimi

Bu ülkelerin kültürleri üzerine bu tarz paylaşımlar yapmayı mantıklı buldum hocam çünkü göçün kültürel bağlamına baktığımızda henüz tam sayılara bile erişemiyorken başka nasıl bir çıkış noktası yakalayabilirdim bilmiyorum. Tahmin ettiğim kadarıyla yani bizim sınıftan yola çıkarak kimse bunların farkında değil, bu değerlerin. Böyle bir çalışmayla hem kültürleri tanıtmak istedim göç eden toplulukların hem de belirli noktalarda kültürlerimizin ortak noktaları, ayrışan noktalarıyla bir sempati yakalayabilirim gibi geldi.

Bu bağlamda dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından Şahin'in izleyeceği yol olumlu dönüt almış; seride daha şimdiden bilmedikleri ve ilgilerini çeken bilgiler olduğunu söyleyen öğrenciler Şahin'in bu tarzda içerikler üretmesinin güzel olacağını söylemişlerdir.

Bir sonraki sunumu Cem göç ve dil alt temasıyla ilgili olarak gerçekleştirmiştir. İlk ürettiği içerikteki teknik düzeltmeleri yaptığını söyleyen öğrenci bu içeriği alt temasına ait hesaptan paylaşmıştır.

Görsel 4.30. Cem'in "Göç ve Dil" alt teması için hazırladığı içerik üretimi

Fakat konusuyla ilgili olarak şöyle bir yorum yapmıştır:

Ya hocam ben çok araştırıyorum, kaç tane tez okudum inanın sayısını unuttum dille alakalı ama ne bir elle tutulur bilgi var ne de içerik üretebileceğim bir nokta var. İnanın istatistiki bilgiler bile bulamıyorum yok yani ulaşılabilir hiçbir nokta yok. Elde ettiğim tek şey dille alakalı uyum problemi. Ben de yani bunun üzerinden gideceğim ama istediğim kadar iş üretemiyorum çünkü çok sınırlı bu konu (Cem, 30.04.2021).

İkinci içeriği ile ilgili olarak öğrenci Ortadoğu ağırlıkla göçmenlere sahip olduğumuz ve dillerinin Arapça ve Farsça alfabesi ve dillerini kullandıkları için bu farklılıkları göstererek uyum sorununun kaynağına değindiğini anlatmıştır.

Görsel 4.31. Cem'in "Göç ve Dil" alt teması için hazırladığı içerik üretimi

Dersin yürütücüsü tarafından öğrenciye çıkış noktası yakalayabilmesi için göçmenlere dil öğretimiyle ilgili, günlük yaşam için gereksinimleri olan kelime öğretimiyle ilgili öğretici ama mizahi unsurlar kullanarak üretebileceği içeriklere yönelik örnekler vermiştir. Günlük yaşamda karşılığı olan söylemler kurulması veya öğretici nitelik taşıyan cümlelerle ilişki kurulması bağlamında da ilerleyebileceğine dair tavsiyeler sunulmuştur. Öğrenciler de günlük yaşamlarından göçmenlerle ilgili yaşadıkları dil problemlerini, bazen karşılıklı eğlendikleri durumları içeren anılarını paylaşmış ve Cem'e fikir vermişlerdir.

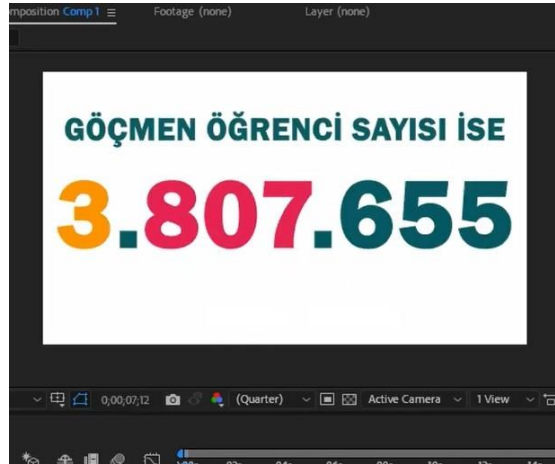
Dersin devamında Hatice göç ve kadın alt temasında ürettiği içerikleri sunmuştur. Birleşmiş Milletler'in verilerinden edindiği bilgilerden yola çıkan Hatice ilk içeriklerinde istatistiki veriler üzerinden çalışmalarını yapılandırmıştır.

Görsel 4.32. Hatice'nin "Göç ve Kadın" alt teması için hazırladığı hareketli görüntü tasarımından bir kare

Çalışmasıyla ilgili ilk olarak kullandığı font ile ilgili dönüt almış, logosunun da yerleşimiyle ilgili sayfada farklı konumlandırma ile çözmesi istenmiştir. İçeriğinde paylaştığı bilgilerle ilgili çıkış noktası tüm katılımcılar tarafından onaylanmıştır.

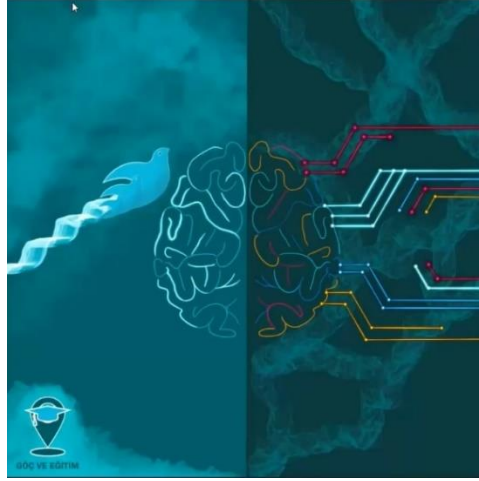
Göç ve eğitim alt temasını işleyen Meltem ve Hasan'ın içerikleri için sunum yapan Meltem'den yalnızca teknik anlamda düzeltme istenmiş, içeriklerindeki istatistiki veriler ve hareketli görüntü genel anlamda beğenilmiştir.

Görsel 4.33. Meltem'in "Göç ve Eğitim" alt teması için hazırladığı hareketli görüntü tasarımından bir kare

Meltem ve Hasan'ın alt temalarından yola çıkılıp hareketli görüntü tasarlayacak tüm öğrencilere içeriklerinde ses/müzik kullanmaları gerektiği söylenmiş, böylece içeriklerinin daha ilgi çekici hale geleceği hatırlatılmıştır.

Göç ve eğitim alt temasına ilişkin olarak sunuma devam eden Hasan ekran paylaşımı yapmıştır. İçeriklerindeki görselleri yerleştirirken görüntünün sol tarafının göçü temsil ettiğini sağ tarafın ise eğitimi temsil ettiğini söylemiştir. Öğrenci, göç eden insanların tek renkte iken eğitim aldıktan sonra renklenmesi, çeşitlenmesi, farklılaşması, gelişmesi, büyümesini anlatmak istediğini eklemiştir.

Görsel 4.34. Hasan'ın "Göç ve Eğitim" alt teması için hazırladığı içerik üretimi

Dersin yürütücüsü tarafından görsel dilin güzel olduğu, yakalamak istediği anlamı yakalayabileceği fakat güzel bir sloganla desteklenmesi gerektiği söylendi. Kuş figürünün bir adet kullanılmasının ve arka plandaki sisli görünümün sağ taraftan kaldırılması gerektiğine ilişkin dönütler verilmiştir. Öğrencilere de fikirleri sorulduktan sonra bu içerikten iki farklı içerik çıkarılabileceği birinde kuş kullanımı öbüründe çizgilerin kullanımıyla ve iki farklı sloganla zenginleşebileceğine yönelik fikir birliğine varılmıştır.

Araştırmacı ve dersin yürütücüsü, sanatçı Raşit Altun'un göç çalışmaları temel alınarak üretilmiş olan tasarımların aynı gün ve saatte Instagram üzerinden paylaşılması, bu paylaşımlara retorik bağlamda değerlendirilerek kısa açıklamalar yazılması, özet şeklinde manifestolar hazırlanmasına ilişkin fikirlerini paylaşmışlardır. Öğrencilere bu konuda hakkında düşünceleri sorulduğunda:

Hocam aslında göç ana hesabımızda ayrı bir şablon belirleyip oradan mı paylaşsak yani bu alt temalarımızın olduğu hesaplardan yaparsak işler çok karışabilir gibi geldi bana. Çünkü hem kendi alt temalarımızın arasında kaynayabilir bu sanatla ilgili olan çalışmalar hem de herkes aynı anda bitiremeyebilir vakitler uymayabilir, üçlü planladığımız ızgaralar içerisinde de uyumsuzluk yaratabilir sanki (Emir, 30.04.2021)

Bir de hocam bu tasarımlarımda ilk başta konumlandıracağım içeriğimde altta ana hesabın kullanıcı adını vermek istedim birbirimizin alt temalarına da atıfta bulunacaktık ya o yüzden o kısmı boş bıraktım. Sanatla ilgili olan üretimlerimizin de ana hesapta toplanması gerektiğine katılıyorum çünkü planladığım çizgiden çıkabilir sayfanın ana görüntüsü (Şahin, 30.04.2021).

demişlerdir. Diğer öğrenciler de bu görüşe benzer görüşler dile getirdikten sonra böyle bir karmaşa ortamının oluşmaması adına göç ana hesabından paylaşım yapılabileceği üzerine durulmuştur. Bu doğrultuda araştırmacı tarafından ders içerisinde göç ana hesabına ilişkin olarak hesap açılmıştır. Göç ile ilgili olarak kullanıcı adı alma konusunda problem yaşanmış, öğrencilerle yapılan fikir alışverişi sonucunda projenin de başlama yılı olan *gocve2021* adlı hesap oluşturulmuştur. Bu hesapta yalnızca göç ana teması altında değerlendirilecek alt temalara ilişkin olarak tanıtım içeriklerinin yayınlanması kararı alınmış, göçün sanatsal bağlamda değerlendirileceği içerikler için ise *gocvesanat* adlı hesap oluşturulmuştur.

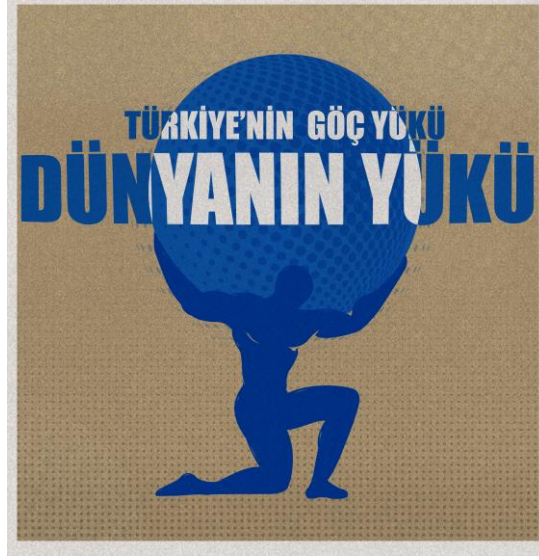
4.2.2.10. Onuncu haftada gerçekleşen ders işleniş sürecine ilişkin bulgular

Dersin girişinde öğrencilere Instagram'ın ölçeklendirmesine uygun olarak kare formatında tasarımlar yapmaları gerektiği hatırlatılmış, görsel dil bütünlüğü çerçevesinde ise ortak şablonların kullanılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Bu konuda eksiklikleri olan öğrencilerin ders süresince bunları düzeltip uygulama üzerinde yeniden paylaşılmaları istenmiştir. Bu esnada sosyal medya üzerinden öğrencilerin tasarımları da incelendiğinde ortak görsel dil bağlamında belirlenen sınırların biraz daha genişletilebileceği, öğrencilerin kendi tasarım dillerinden çok fazla uzaklaşmadan da bütüncül bir sonuca ulaşabileceğine karar verilmiştir.

Tablo 4.12. *Onuncu haftaya yönelik ders işleniş süreci*

10.HAFTA: İKNA EDİCİ ALGISAL SÜREÇLER YAPILANDIRMA
Derse giriş yapıldı,
Alt temalar için üretilecek olan içerikler hakkında dönütler verildi,
Yeni içerik üretimleri için beyin fırtınası yapıldı.
Yöntem: Sunum, değerlendirme, dönüt verme, soru – cevap.
Ödev: Öğrencilerden sosyal medyada yayınlanmak üzere üretecekleri içeriklerin tasarımları istendi.

Genel olarak öğrencilerin alt tema hesapları incelendiğinde Begüm’ün içeriklerinin renk olarak Retro tarz sahip olduğu, bunun bir sorun olmadığı söylenmiştir. Ardından Emir’in hesabı üzerinden içerikleri incelenmiş, onun da Retro tarzda detayları olduğu fark edilmiştir.

Görsel 4.35. Emir’in “Mültecilerin Dağılım Eşitsizliği” alt teması için hazırladığı içerik üretimi

Dersin yürütücüsü tarafından içerikle ilgili olarak verilen dönütlerde içerikte yer alan sloganın biraz daha orantılı olması, “Türkiye’nin göç yükü” yazısının büyütülmesi gerektiği üzerinde durulmuş, araştırmacının da alt temayla ilgili logonun tasarım üzerinde yer alması gerektiğiyle ilgili dönütüne istinaden öğrenci ders esnasında gerekli düzeltmeleri yapmıştır. Öğrencilerden gelen farklı fikirleri de not eden Emir ders sonunda onlarla ilgili de çalışmalar yapacağını, sınıfın Whatsapp grubundan paylaşacağını söylemiştir.

Göç ve eğitim alt temasına ait hesaptaki içeriklerle ilgili olarak teknik anlamda dönütler verilmiş ve düzeltmeler istenmiştir. Bir önceki derste alınan kararlarla ilgili olarak hazırlanmış iki içerik sadece teknik düzeltmelerin ders esnasında tamamlanmasıyla onaylanmış ve yeniden paylaşılmaya hazır hale gelmiştir.

Görsel 4.36. Meltem'in "Göç ve Eğitim" alt teması için hazırladığı içerik üretimleri

Sırayla her alt temaya ilişkin hesaplar incelenmeye devam ederken verilen kısa ve yalnızca teknik anlamdaki dönütlerin yanı sıra hareketli görüntü tasarımı yapan öğrencilerin içeriklerinde ilk sahne olarak alt temaların logolarının kullanılması gerektiği, aksi takdirde videoların boş şekilde görüldüğü bunun da hedef kitle tarafından yakalanamadığı üzerinde duruldu ve bu bağlamda düzeltmeler istendi.

Öğrencilerden bazılarının hesaplarının çok aktif olduğu, artık sayfalarının amaçlarını yansıtabildikleri gözlenirken bazılarının biraz daha geride kaldığına yönelik gözlemlerini dile getiren araştırmacıya dersin yürütücüsü de katılmış, bu anlamda öğrencilerin eş zamanlı olarak biraz daha hızlanmaları ve karar verilen ortak görsel dil bütünlüğüne uymalarının önemi hatırlatılmıştır. Son olarak öğrencilerin hazırladığı hareketli görüntü tasarımlarına ses/müzik eklenmesi önerisine karşılık tamamlanmış ve Instagram'da paylaşılmış içeriklerin incelemesi sonucunda kullanılan müziklerin hem daha yumuşak olması hem de görüntülerin akışına ritmik şekilde eşlik etmesi gerektiği kararına varılmış, bu bağlamda Cem'in hazırlamakta gönüllü olduğu bir müzik listesi oluşturulma kararı alınmıştır.

4.2.2.11. Onbirinci haftada gerçekleşen ders işleniş sürecine ilişkin bulgular

Dersin girişinde resmi tatillere denk gelen telafilerin yapılması gerektiği ve sosyal medya sürecinin de hızlandırılması gerektiği için bu ders itibarıyla haftada iki gün olmak üzere toplanılacağı, dersin yürütücüsü, araştırmacı ve öğrencilere uygun bir gün ve saat belirleneceği duyurulmuştur. Araştırma kapsamında yürütülen ders için bunun gerekliliği ve tasarım tabanlı süreç yapılandırıldığından sosyal medyadaki gelişimlerin ilerlemesinin

sağlanması için verilen bu karara öğrenciler de onay vermiş, bu şekilde daha disiplinli çalışabileceklerini ve üretimlerini arttırmak için motivasyon olabileceğini söylemişlerdir.

Tablo 4.13. Onbirinci haftaya yönelik ders işleniş süreci

11.HAFTA: MANİPÜLATİF SÜREÇ YAPILANDIRMA
Derse giriş yapıldı, Alt temalar için üretilecek olan içerikler hakkında dönütler verildi, Göçün sanatsal bağlamında değerlendirilen içerikler hakkında dönütler verildi, Yeni içerik üretimleri için beyin fırtınası yapıldı. Yöntem: Sunum, değerlendirme, dönüt verme, soru – cevap. Ödev: Öğrencilerden sosyal medyada yayımlanmak üzere üretecekleri içeriklerin tasarımları istendi.

Begüm'ün göç ve çocuk Instagram hesabına bakıldığında daha önceki derslerde aldığı dönütler doğrultusunda ve yoğun bir yeni üretim serisiyle arka arkaya yayınladığı içeriklerinin ilişkisel bir yapı çizdiği ve alt temasıyla ilgili oluşturduğu retorik bağlamı kurabildiği konusunda araştırmacı, dersin yürütücüsü ve öğrenciler hemfikir olmuşlardır.

Görsel 4.37. Begüm'ün “Göç ve Çocuk” alt teması için hazırladığı içerik üretimleri

Begüm’ün içeriklerinde vermek istediği mesajları direkt bir dil kullanarak vermesi, font kullanımı ve vurguların tipografik olarak öne çıkarılması öğrenciler, araştırmacı ve dersin yürütücü tarafından oldukça başarılı bulunmuştur. Retro görünümünden bir nebze sıyrılarak projenin diğer ayaklarıyla daha da uyum sağlayan içeriklerin devamlılığı, seriyi bu hızla ve görsel dille devam ettirmesi gerektiği söylenmiştir.

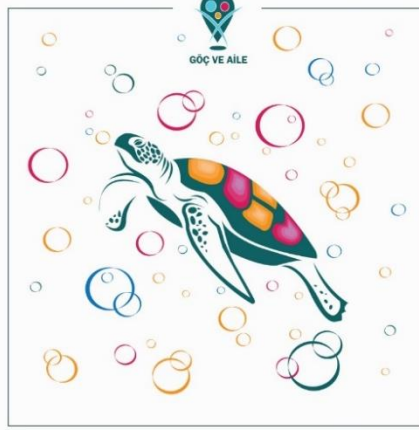
İncelenen bir sonraki hesap göç ve eğitim alt teması olmuştur. Bu bağlamda Meltem ve Hasan’ın bir önceki derste yaptıkları ikili içeriklerine üçüncü tasarımı da eklemelerinin Instagram ızgarasında uyumlu olacağını ve düzen için daha iyi olacağı söylenmiştir. Yeni hazırladıkları ikili içeriklere dönüt verilmeden önce bu tasarımlara da üçüncü bir içeriğin aynı sebeplerle hazırlanması istenmiştir.

Görsel 4.38. Meltem ve Hasan’ın “Göç ve Eğitim” alt teması için hazırladığı içerik üretimleri

Bu çalışmaların da diğer hesaplarla uyum içerisinde ve istenen görsel dil bütünlüğüne sahip olduğu belirtilmiş, vermek istedikleri mesajla retorik bağlamlarının uyumu anlamlı bulunmuştur. Göçmenlerin göç ettikleri ve yeni yaşama alanları olan ülkede alacakları eğitimle bir dönüşüm yaşayacaklarını, bunun ilerleyen bir süreç olduğunu anlayabildiklerini söyleyen öğrenciler de çalışmaları başarılı bulmuşlardır.

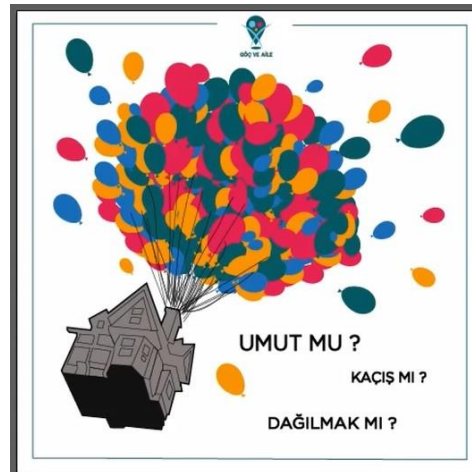
Ardından göç ve aile alt temasıyla Yaprak’ın çalışmaları incelenmiştir. İlk çalışmalarında göç eden hayvanlar ve hayvanlardaki aile bağlarıyla ilgili olarak leylek üzerinden giden öğrenci, hazırladığı ikinci çalışmasında kaplumbağa çizimini göçü temsil edebilecek hayvanlardan biri olduğu için tercih ettiğini, kabuğuyla birlikte evini sırtında taşıdığına gönderme yapan çıkış noktasıyla ortak görsel dil için kullanılan renklerle ailenin renklerini kabukta kullandığını ifade etmiştir.

Görsel 4.39. Yaprak'ın "Göç ve Aile" alt teması için hazırladığı içerik üretimi

Hayvanların aile kavramı ve göç ile ilişkilendirilme şekli beğenilen Yaprak, retorik bağlamını destekleyici tasarımlar için fikirlerini anlatmıştır. Öğrenciler tarafından da destek gören fikirlerine ek olarak hayvanlarla sembolize edilen iki çalışmasının ardından Instagram'ın üçlü ızgara formatına uygun ve düzen içinde olması için üçüncü bir çalışma yapması istenmiştir. Bir sonraki çalışmasını sunun Yaprak izlediği bir animasyon filminden etkilenerek çıkış noktası yakaladığını şu sözlerle anlatmıştır:

Hocam animasyonu hepimiz izlemiştir Up (Yukarı Bak) filmi, orada yaşlı adam dış etkenlerden dolayı yıkılmak istenen evini korumak için bir nevi göç etti aslında. Göç ederken de bir sürü zorlukla baş etmek zorunda kalıyor, fırtınalara yakalanıyor, böyle şeylerle savaşmak zorunda kalıyor. Bu en klasik sahnesi yani görüldüğü anda o filmi herkes hatırlıyor, bir göç etme olduğu çağrışımını yapıyor alttan. Ama tabii benim çalışmamda kendi alt temama ilişkin bir müdahale etmem gerekiyor diye düşündüm, balonları dağıttım, yavaş yavaş kopuyor görünümü verdim. Zorluğu ifade etmesini istedim ve sorgulamamı görselim üzerine de yazdım "umut mu, kaçış mı, dağılmak mı" diye (Yaprak, 07.05.2021).

Görsel 4.40. Yaprak'ın "Göç ve Aile" alt teması için hazırladığı içerik üretimi

Retorik bağlamı tüm katılımcılar tarafından beğenilen çalışma için kullanılan yazının font seçimi, renk seçimi, balonları dağılma yönü gibi teknik bağlamda dönütler verilmiştir.

Bir sonraki çalışması için yine balon fikrinin öne çıktığı görseli için:

Aslında az önceki görselimle yan yana paylaşmayı düşünüyorum bu çalışmayı da. Anne, baba, çocuk figürünü uçan balonlarla birbirlerinden ayrı düşmüş şekilde yapmak istiyorum. Erkek figürünü biraz daha göçmen bir şekle dönüştürmem gerekiyor sanırım böyle çok iş adamı gibi durmuş arkadaşlarım da öyle demişlerdi. Yani aile bireyleri olduğu belli ama birbirlerinden kopuk bir şekilde uçan, göçen, parçalanmış aile yansıtmak istedim. Uçan balonlarla gidiyorlar ama tekrar bir araya gelebilirler mi bu bir soru işareti. Balonları da öteki işimden biraz daha farklı kullandım ama yine tüm renklere yer verdim. Sayfamdaki yapı uyumlu duruyor böyle bence (Yaprak, 07.05.2021).

Görsel 4.41. Yaprak'ın "Göç ve Aile" alt teması için hazırladığı içerik üretimi

Metaforik göndermeleri ve retorik bağlamı dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından başarılı bulunan Yaprak'a yine aldığı teknik dönütler sonrasında bu balonlu içeriklerinin de bir üçleme şeklinde yapabileceği, üçüncü içeriğinin ilk iki içeriğinden düşünülerek uçup giden ev, aile öğelerinden sonra uçan giden başka bir öğeye daha yer verilebileceğinden yola çıkabileceği önerisinde bulunulmuştur. Bir sonraki üçlemesi ile ilgili tıkanığımı söyleyen öğrenciye neredeyse tüm alt temalarda işlenen demografik ve istatistik bilgileri onun da verebileceği, isterse bunu da diğer öğrenciler gibi hareketli görüntü tasarımı aracılığıyla yapabileceğine dair fikir verilmiştir.

Göç ve kültür alt temasıyla içerik üreten ve her hafta düzenli paylaşım yapan Şahin önce Instagram üzerinden paylaştığı içerikleriyle ilgili dönüt beklediğini, daha sonra

paylaşmayı planladığı işlerini sunarak onlardan dönüt almak istediğini söylemiştir. İlk üçlemesi olan kültür tanıtım paylaşımı, ikinci üçlemesi olan kültürlerden fotoğraf kullanımıyla paylaşımı, son olarak 5 ülke 5 halı konseptli paylaşımı yapılmıştır.

Görsel 4.42. Şahin'in "Göç ve Kültür" alt teması için hazırladığı içerik üretimleri

İyi bir odak noktası yaratan Şahin'e ilk olarak öğrenciler kültür konusyla ilgili farkındalıklarının arttığı, tasarım dilinin okunurluğu ve dikkat çeken renklerde hazırlandığı için sıkılmadan ve bazen birkaç kez okudukları, Şahin'in ulaştığı ve verdiği bilgilerin de çok değişik bir bakış açısına sahip olduğu yönünde dönüt vermişlerdir. Araştırmacı ve dersin yürütücüsü de hiç farkındalığa sahip olmadıkları bu kültürel bilgiler ışığında akılda kalıcılığın yüksek olduğu, tasarım dilinin hem ortak görsel dile uygun hem de sadelikten uzaklaşmadan ilgi çekiciliğini koruduğu, bu anlamda oldukça başarılı bir süreç yürütüldüğü şeklinde dönüt vermişlerdir. Şahin ayrıca:

Aynı coğrafyada yaşayan toplumların ortak bir kültür dili var aslında, bu ortaklıkların bizim tanımadığımız kısımların ortaya çıkmasına yönelik bir yol izlemeyi düşünüyorum projemde. Paylaşım stratejimi de haftada 3 post olarak yani 3 içerik paylaşarak saat 16:00 ile 18:00 arasında yapacağım. Instagram'da bu saatler daha yoğun kullanılıyormuş hocam bununla ilgili çokça araştırma yapılmış oradan edindiğim bilgilere dayanarak böyle bir strateji izlemeyi düşünüyorum (Şahin, 07.05.2021).

demiş ve bu konuda arkadaşlarıyla ortak paylaşım saatlerini de belirleyip daha uyumlu ve güçlü hareket edebilecekleri önerisinde bulunmuştur. Dersin sonuna doğru bu konu üzerinde konuşulmasına karar verilmiştir.

Bir sonraki sunumu Hatice göç ve kadın alt temasıyla ilgili yaptığı içerik üretimlerini paylaşarak gerçekleştirmiş ve bir önceki derste aldığı teknik dönütleri düzelttiğini ve düzeltilmiş haliyle Instagram sayfasından paylaşımlarını yaptığını belirtmiştir.

Görsel 4.43. Hatice'nin "Göç ve Kadın" alt teması için düzenlediği içerik üretimi

İlk üçlemesini istatistik verileri GIF şeklinde sunan Hatice'ye sadece teknik anlamda font ve renk seçimi konusunda dönüt verilmiş ve dönütlerin düzenlenmesi ders ile eş zamanlı olarak gerçekleştirilmiştir.

Görsel 4.44. Hatice'nin "Göç ve Kadın" alt teması için hazırladığı içerik üretimi

Çalışmalarında istatistiki veriler üzerinden gitmek istediğini söyleyen öğrenciye ortak görsel dili dikkate alarak çalışmaya devam etmesi konusunda uyarıda bulunulmuştur.

Instagram üzerinden sunumunu gerçekleştiren Cem, göç ve dil alt temasıyla ilgili yaptığı çalışmayı göstermiştir. Hareketli görüntü tasarımı olarak hazırladığı çalışmaya daha önce yapılması planlanan ses/müzik listesinden seçtiği çarpıcı bir müzik eklediği görülmüştür.

Görsel 4.45. Cem'in "Göç ve Dil" alt teması için hazırladığı içerik üretimi

İçerik üretiminde kullandığı istatistiki verileri oldukça çarpıcı görsellerle ve müzikle birleştirerek sunduğu çalışmasıyla ilgili olarak göçün dil ile ilgili olan boyutu için güzel bir çıkış noktası yakaladığı, göç edilen ülkeyle olan uyumun dil aracılığıyla daha rahat sağlanabilmesi vurgusunun hedeflendiği çalışmanın amacına uygun yol aldığı konusunda tüm katılımcılar hemfikir olmuşlardır. Diğer öğrenciler Cem'e bu çalışmasında göçmenlerin dillerinden Türkçeye giren kelime sayılarına değinilmesinin devamı için karşılıklı etkileşimi vurgulamak adına Türkçeden diğer kültürlere girmiş kelime sayısına değinilmesine yönelik dönütler vermiş, Cem de bu fikri çok benimseyerek bir sonraki içeriğinde uygulayacağını söylemiştir.

Göçün sanatsal bağlamda değerlendirildiği çalışmasıyla ilgili olarak ise kendi alt temasıyla da ilişkilendirerek bir üretim yapmak istediğini, bu bağlamda Raşit Altun'un eserlerinden temellendirdiği çalışmasına göç ve dil alt temasına gönderme yapmak için konuşma baloncuğu entegre ettiğini ve kompozisyonunu bu şekilde ortaya koyduğunu söylemiştir. Cem, konuşma baloncuğu ortada konumlandırılmış ve baloncuğu dikenli

tellerle çevirmiş bunun da göçmenlerin yaşadığı kendilerini ifade etme problemi ve uyum sağlayamama sorununa gönderme yaptığını söylemiştir.

Görsel 4.46. Cem'in göçün sanatsal bağlamda değerlendirildiği içerik üretimi

Cem'in çalışması öğrenciler tarafından oldukça etkileyici bulunmuş, araştırmacı ve dersin yürütücüsü de olumlu görüş bildirmişlerdir.

Sosyal medya stratejisi belirlenmesi adına bir takım kararlar alınması ve uygulanması konusunda katılımcılar arası fikir alışverişi yapılmıştır. Bu bağlamda Instagram üzerinden yapılacak paylaşımların etkileşimi arttırmak ve görünür olabilmek adına ortak gün ve saat çerçevesinde yapılmasına karar verilmiştir. Şahin tarafından paylaşılan araştırmalar kapsamında genç yetişkin ve yetişkin hedef kitlesi belirlenen proje için demografik bilgiler doğrultusunda iş çıkış saatlerine veya işten eve dönüş saatlerine denk geldiğinden insanların sosyal medyada ve özellikle Instagram'da en çok aktif oldukları zaman dilimi olduğu verilerine dayanarak haftanın en çok etkileşim alan gün ve saatleri: Pazartesi, çarşamba ve cuma günleri, saat: 16:00 – 18:00 şeklinde belirlenmiştir. Bu karar tüm katılımcıların oybirliği sonucunda alınmıştır.

Ders içerisinde alınan kararlar arasında içeriklerin paylaşılırken sadece açıklamalarla değil hashtaglerle birlikte paylaşılmasına ve bunun için herkesin bir sonraki haftaya önerilerle gelmesine karar verilmiştir. Etkileşimi arttırmak ve hızlandırmak için hashtag kullanımının önemini Sosyal Medya Yönetimi adlı çalıştayda kavrayan öğrencilerden bazıları içeriklerini bu şekilde paylaşmaya başlamış ama dersin yürütücüsü tarafından bunun da bir dil bütünlüğü ve birliktelik içerisinde yapılması gerektiği

belirtilmiştir. Ders içerisinde fikir alışverişinde bulunan öğrencilerin bu konuda motivasyonlarının yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Son olarak göçün sanatsal bağlamda değerlendirilmesi ve sorgulanması için devam eden çalışmalarda ilk olarak Raşit Altun ile bir söyleşi yapılmış ardından onun eserlerinin çıkış noktası olarak kullanılmasına karar verilmişti. Bu aşama geçildikten sonra dersin yürütücüsünün yönlendirmesiyle hem göçü konu edinen hem de göçten etkilenen Suriye bir sanatçı Tammam Azzam’la ilgili kısa bir bilgilendirme yapılmıştır. Göç ve Sanat Instagram hesabı için hazırlanacak olan sıradaki çalışmaların çıkış noktasının, sanatçının eserleri üzerinden olabileceği belirtilmiştir.

4.2.2.12. Onikinci haftada gerçekleşen ders işleniş sürecine ilişkin bulgular

Dersin girişi önceki haftalarda belirlendiği üzere göç ve sanat çatısı altında birden çok sanatçı ve eserinden yola çıkılarak çalışılabileceği kararından sonra öğrencilerin kafa karışıklığı ve tereddüt yaşadığı görülmüştür. Dersin yapılmadığı diğer günlerde araştırmacı ve dersin yürütücüsüyle sınıf Whatsapp grubundan iletişime geçen öğrenciler bu konuda bir yönlendirmeye ihtiyaç duyduklarını iletmışlerdir. Buna dayalı olarak dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından spesifik sorgulamalar yapılarak öne çıkan birkaç sanatçı ve eserleri için öğrencilere çıkış noktası yakalayabilmeleri adına dersin yürütücüsü tarafından sunum yapılmıştır. Göç ve sanat alt temasına ilişkin olarak daha hızlı ve seri üretimler yapmaları için böyle bir paylaşıma ihtiyaç duyulmuştur.

Tablo 4.14. Onikinci haftaya yönelik ders işleniş süreci

12.HAFTA: MANİPÜLATİF SÜREÇ YAPILANDIRMA
Derse giriş yapıldı,
Alt temalar için üretilecek olan içerikler hakkında dönütler verildi,
Göçün sanatsal bağlamında değerlendirilen içerikler hakkında dönütler verildi,
Yeni içerik üretimleri için beyin fırtınası yapıldı.
Yöntem: Sunum, değerlendirme, dönüt verme, soru – cevap.
Ödev: Öğrencilerden sosyal medyada yayımlanmak üzere üretecekleri içeriklerin tasarımları istendi.

Sunumda Ai Wei Wei, Tammam Azzam, Adel Dauood, Banksy gibi eserlerinde göç konusunu işleyen sanatçılarla ilgili bilgilendirme yapılmış, eserleri ve eserlerinin bağlamları tanıtılmıştır. Göçü, göçmenliği, göç yolunu, göç hayatını sorgulayan bu

eserlerin öğrencilerin her birini derinden etkilediği sunum sırasında yapılan görüntülü konuşmalar aracılığıyla gözlemlenmiştir. Öğrenciler bununla ilgili olarak:

Hocam Banksy gibi son dönemlerde adını çok duyuran sanatçıların işlerine aşınayız ama diğerlerinden hiç haberimiz yokmuş. Hatta bu zorunlu göçe direkt kendisi maruz kalan, bunu yaşamak zorunda kalan sanatçıların işleri çok kendini belli etmiş, hemen öne çıkıyor yani ben öyle hissettim beni hemen etkiledi onlar. İşin bu boyutundan bakınca bizim hedeflediğimiz şeyi sanat aracılığıyla yapmak kolay demeyeyim de daha vurucu olacak, daha ön plana çıkacak yani, sanat sonuçta bir yerde bunun için var. Şimdi biraz daha fikrimiz oldu hocam (Emir, 10.05.2021).

Hocam ben Banksy'nin balon tutan kız çocuğu çalışmasından yola çıkarak bir çalışma yapmıştım aslında, hafta içi sormuştum yapabilir miyim diye. Çok etkileyici olduğunu düşündüğüm için yani zaten ben çok etkilendiğim için oradan çıkış yapmak istemiştim. Postlarımı zenginleştirmek adına bu sunum çok iyi oldu hocam çünkü çok dağılma korkusu da yaşıyorum bazen ama aynı zamanda hiçbir kaynak da doğru gelmiyor gibi olabiliyor. Bir de siz eserleri anlatınca doğru bakış açısı yakalayabildik bence ve ben çok etkilendim tüylerim diken diken dinledim çoğunu (Yaprak, 10.05.2021).

Hocam bunlar dışında da sanatçı bulabileceğimizi söylediniz ya sanatçının adını hatırlamıyorum ama bu sunumu görünce hatırladım onun eserlerini, doğudaki zorunlu göçle batıdaki hayatı kıyaslıyordu ve ben ondan çok etkilenmişim. Şimdi sunumdaki eserlerden de çok etkilendiklerim oldu ve çalışmak için heveslendim hemen başlayacağım. Beslenebileceğimiz bir sürü kaynak oldu hocam teşekkür ederiz (Cem, 10.05.2021).

Ben çok şaşırdım hocam bu sunumdaki eserlere. Yani şaşırmak derken çok etkilendim. Aklıma da hemen bir sürü fikir geldi. Çok iyi oldu bu sunum çok teşekkür ederiz hocam. Kendimi nasıl ifade edebileceğimi bilemiyordum yani kafam karışıyordu ama şimdi oturdu bir şeyler. Hem kendi alt tamam olan sosyal entegrasyon için de fikirler oluştu hem de bu ikisini belirli bir noktada kesiştirebilirim ve bu benim için çok iyi olur yani anlatmak istediğim şeyi tek bir dille anlatabilirim (Ayşe, 10.05.2021).

şeklinde görüş bildirmişlerdir. Üzerine derinlemesine konuşulan sunum, dersin devamında öğrencilerle de paylaşılmıştır. Böylelikle ihtiyaç duydukları her an yeniden sorgulama yapabilecekleri bir kaynakları olmuştur.

Dersin devamında tüm katılımcıların Instagram uygulaması üzerinden eş zamanlı olarak alt tema hesaplarını sırayla incelemesiyle birlikte dönütler verilmiştir. İlk olarak göçmen dağılımının eşitsizliği alt temasıyla Emir'in çalışmaları incelenmiştir. Instagram uygulamasının ızgara formatı için paylaştığı üçleme içeriklerini yeniden anlatmış, bir sonraki üçlemesi için oluşturduğu hareketli görüntü tasarımı fikrini paylaşmıştır.

Verilen dönütleri uygulayarak paylaşımlarını yeniden yaptığı, etkileşimi hızlandırmak adına "hikaye (Story)" formatında hazırladığı çalışmaları paylaştığı ve

“öne çıkanlar”ına eklediği görülmüştür. Dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından bu konuda olumlu dönütler almış, disiplinli çalışmasıyla öğrenciler tarafından da kendilerine motivasyon kaynağı olduğuna yönelik yorumlar almıştır.

Bir sonraki incelenen hesap göç ve kadın alt temasıyla Hatice'nin çalışmaları olmuştur. Hala teknik bağlamda düzenlemelere ihtiyacı olduğu belirtilen çalışmalar için öğrenci ikaz edilmiş, kendi içerisinde kazanması gereken dil bütünlüğünün sağlanması için hareketli görüntü tasarımlarının üçleme olarak yan yana, illüstrasyon çalışmalarının da kendi içerisinde yan yana sıralanması gerektiği hatırlatılmıştır.

Görsel 4.47. Hatice'nin “Göç ve Kadın” alt teması için hazırladığı içerik üretimleri

Yeni hazırladığı tasarımları için ilk tasarımında çizdiği kadın sembolünün mavi çerçevesi dışına çıkmaması, ikinci tasarımında çizimlerin yapmayı hedeflediğini söylediği grafiksel anlatım diline daha yakın olabilmesi için Adobe İllüstratör çizim programında yeniden ve daha profesyonel çizilmesi gerektiği ve her iki tasarımda da yazıların boşluklarının ayarlanması ve vurguların doğru yapılmasını sağlamak amacıyla düzenleme yapılması istenmiştir.

Göç ve aile alt temasıyla Yaprak'ın tasarımları sunulmuştur. Bir önceki dersten aldığı dönütlerle düzeltmelerini yaptığını söylemiş, göç eden ailelerin bazen fiziksel olmasa da birbirlerinden ayrı düşüklerine ama göç edilen ülkede bu sorunları aşip tekrar bir araya geldiklerini göstermek istediğini belirttiği çalışmasını sunmuştur.

Görsel 4.48. Yaprak'ın "Göç ve Aile" alt teması için hazırladığı içerik üretimi

Baba figürünün sırtındaki çantası, anne figürünün en arkada kalması ve çocuk figürünün aradaki köprü olmasına rağmen en zayıf halka gibi yerleştirilen kompozisyon öğrenciler tarafından başarılı bulunmuş, retorik bağlamı ile uyumlu olan çalışma araştırmacı ve dersin yürütücüsü tarafından da onaylanmıştır.

Bir sonraki sunuma göç ve sosyal entegrasyon alt temasıyla Ayşe, Instagram üzerinden paylaştığı videolarıyla başlamıştır. Paylaşımında kullandığı yazıların okunurluğu az olması sebebiyle teknik dönütler almış, retorik bağlamıyla bütüncül bir bakış açısı yakalayabildiği konusunda hemfikir olunmuştur. İllüstrasyonlarından oluşturduğu çalışmaları da başarılı bulunan Ayşe'ye sayfasının kendi içindeki dil bütünlüğünü koruması için üç adet illüstrasyonu tamamlaması gerektiği hatırlatılmıştır.

Meltem ve Hasan, göç ve eğitim alt temasına ilişkin olarak hazırladıkları içeriklerine daha önce aldıkları dönütleri tamamlamaları ve bu dönütlere istinaden dikkat ederek hazırladıkları yeni içeriklerinde istenen etkiyi yakaladıkları, retorik bağlamlarıyla da uyumlu ve üçlü paylaşımları doğru şekilde paylaştıkları için tüm katılımcılar tarafından başarılı bulunmuştur. Yeni hazırladıkları fakat henüz paylaşmadıkları içeriklerle ilgili fikir alışverişi yapılmış, Meltem ve Hasan da bu doğrultuda notlarını almışlardır.

4.2.2.13. Onüçüncü haftada gerçekleşen ders işleniş sürecine ilişkin bulgular

Dersin yürütücüsü derse gecikmeli gireceğini araştırmacıya önceden haber vermiş, bu doğrultuda ders kendi saatinde araştırmacı tarafından başlatılmıştır. Öğrencilerle genel

olarak süreç ve alt temalarıyla ilgili ilerlemeler hakkında görüşülmüştür. Ardından sunumlara başlanmıştır.

Tablo 4.15. Onüçüncü haftaya yönelik ders işleniş süreci

13.HAFTA: MANİPÜLATİF SÜREÇ YAPILANDIRMA VE YÖNETME
Derse giriş yapıldı, Alt temalar için üretilecek olan içerikler hakkında dönütler verildi, Göçün sanatsal bağlamında değerlendirilen içerikler hakkında dönütler verildi, Yeni içerik üretimleri için beyin fırtınası yapıldı. Yöntem: Sunum, değerlendirme, dönüt verme, soru – cevap. Ödev: Öğrencilerden sosyal medyada yayımlanmak üzere üretecekleri içeriklerin tasarımları istendi.

İlk sunumu göç ve kadın alt temasını işleyen Hatice yapmıştır. Hatice daha önceki derslerde aldığı dönütlere istinaden yaptığı düzeltmeleri anlatmış, yeni çalışmaları hakkında planladığı adımlardan bahsetmiştir. Öğrencilerle de ders esnasında fikir alışverişinde bulunmuş, fikir olarak tıkanıdığı bazı noktalarda bu eylemden çok faydalandığını belirtmiştir.

Görsel 4.49. Hatice'nin "Göç ve Kadın" alt teması için hazırladığı içerik üretimleri

Aldığı dönütler çerçevesinde kaydettiği ilerlemeyi sunan Hatice'den yine küçük teknik düzeltmeler istenmiştir. Araştırmacı ve dersin yürütücüsüne göre çalışmaları artık belirli bir dil bütünlüğüne kavuşmuş, üçleme paylaşımları birbiriyle uyumlu halde ve retoriğine bağlı kaldığı için genel anlamda başarılı bulunmuştur.

İkinci sunumu Şahin göç ve kültür alt temasıyla yapmıştır. Sürecini planladığı gibi düzenli yürüten öğrenci daha önceden aldığı dönütlerini vaktinde ve doğru bakış

açılışlarıyla tamamlamıştır. Bu sebeple alt temasıyla ilgili yönettiği Instagram hesabında doğru hedef kitleyle etkileşimini hızla arttırmaya devam etmiştir. Göç ve sanat alt temasıyla ilgili olarak sanatçıların eserlerinden çıkış noktası yakalama bağlamında telif hakkı konusunda çekincelerini paylaşmış, bu konuda araştırmacı ve dersin yürütücüsü ile daha sonra detaylı olarak görüşmek istemiştir. Bu konuda dersin yürütücüsü derse katılım sağladıktan sonra bir toplantı yapılmıştır.

Sonraki sunumu göç ve dil alt temasıyla Cem yapmıştır. Bir önceki hareketli görüntü tasarımında konu olarak işlediği göçmenlerin Türkçeye kattığı kelimelere ait istatistiki verilere karşılık fikir aldığı üçlü içeriğin ikinci çalışması olarak Türkçeden göçmen dillerine geçen kelime sayısına ait verileri içeren çalışmasını tamamlamıştır. Görsel dili birbiriyle uyumlu olan ve retorisiyle de anlam bütünlüğünü koruyan hareketli görüntü tasarımı araştırmacı ve öğrenciler tarafından başarılı bulunmuştur.

Görsel 4.50. Cem'in "Göç ve Dil" alt teması için hazırladığı hareketli görüntü tasarımından kareler

Bir sonraki hareketli görüntü tasarımını hangi konuda yapacağına dair öğrencilerle fikir alışverişi yaparak bu tarz içeriklerini de üçleme yapma konusunda planlamasını tamamlamıştır. Ardından grafik anlatım dilini benimsediğini söylediği içeriklerini paylaşmıştır. Teknik olarak bilgilendirmesini yaptıktan sonra retorik bağlamıyla ilgili ilişkilendirdiği noktaları da anlatmıştır.

Görsel 4.51. Cem'in "Göç ve Dil" alt teması için hazırladığı üçlü içerik üretimleri

Birbirlerinden etkilendiklerini, birbirlerinden ilham aldıklarını, özellikle bu anlamda tasarım tabanlı çalışmayı çok sevdiğini her seferinde vurgulayan Cem, içeriklerini üretirken tasarım dili olarak Begüm'den etkilendiğini yinelemiş ve proje kapsamında oluşturdukları ortak görsel dille uyumluluğu olduğunu düşündüğünü belirtmiştir. Çalışmaları öğrenciler ve araştırmacı tarafından başarılı bulunmuş, Begüm de içeriklerinde kullandığı stilin Cem'in kendi yorumlamasıyla işlenmesinden mutlu olduğunu söylemiştir. Bu görsel anlatım diline dayalı olarak 4 tane daha çalışmasını tamamlamak üzere olduğunu söyleyen Cem'e içeriklerin sayısının 9'a tamamlanması gerektiği hatırlatılmış böylelikle üçlü ızgara ölçeğinin uyumluluğunu koruması gerektiği iletilmiştir.

Dersin yürütücüsü derse katıldıktan sonra bir sonraki ekran paylaşımını göç ve eğitim alt temasıyla Meltem ve Hasan yapmıştır. Üçlü olarak ürettikleri hareketli görüntü tasarımlarının Instagram uygulaması üzerinde görünürlüğü problemlili olduğu için görüntünün ilk sahnesine logolarını koymalarıyla ilgili aldıkları dönütü yerine getiren öğrenciler Instagram üzerinden bu içeriklerini yeniden paylaşmışlardır.

Görsel 4.52. Meltem ve Hasan'ın "Göç ve Eğitim" alt teması için hazırladığı hareketli görüntü tasarımlarının kapak görseli

Diğer içerik üretimleriyle ilgili de aldıkları dönütlerini tamamlayarak paylaşan Meltem ve Hasan'ın çalışmaları dersin yürütücüsü, araştırmacı ve öğrenciler tarafından başarılı bulunmuştur.

Dersin yürütücüsü derse katıldıktan sonra daha önce sunum yapan öğrencilerin işleri yeniden özet şeklinde sunulmuş, araştırmacı verdiği dönütleri anlatmıştır. Bu anlamda verilen dönütler onaylanmış ve göçün sanatsal bağlamda değerlendirildiği göç ve sanat alt temasına ilişkin içerik üretimlerinin tamamlanması gerektiği hatırlatılmıştır.

4.2.2.14. Ondördüncü haftada gerçekleşen ders işleniş sürecine ilişkin bulgular

Dönemin sonuna yaklaşmışken mezun durumunda olan öğrencilerle mezuniyet sergisi ile ilgili planlar yapılmış, portfolyolarıyla ilgili konuşulmak üzere toplantı planlanmıştır. Mezuniyet işlerinde dijital çalışmalarına yer vermek istediklerinden bahseden öğrenciler göç ve sanat alt temasına ilişkin olarak hazırladıkları çalışmalardan bazılarını kullanmak istediklerini, böylece etkileşimi de arttırebileceklerine dair bir strateji geliştirebileceklerini söylemişlerdir. Dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından olumlu bakılan bu fikir için çalışmalara başlanması kararı alınmıştır.

Tablo 4.16. *Ondördüncü haftaya yönelik ders işleniş süreci*

14. HAFTA: MANİPÜLATİF SÜREÇ YAPILANDIRMA VE YÖNETME
Derse giriş yapıldı, Alt temalar için üretilecek olan içerikler hakkında dönütler verildi, Göçün sanatsal bağlamında değerlendirilen içerikler hakkında dönütler verildi, Yeni içerik üretimleri için beyin fırtınası yapıldı, “Sanat ve Sosyo-Kültürel Yansımalar” adlı söyleşi gerçekleştirildi. Yöntem: Sunum, değerlendirme, dönüt verme, soru – cevap. Ödev: Öğrencilerden sosyal medyada yayınlanmak üzere üretecekleri içeriklerin tasarımları istendi.

İlk sunumu göç ve kültür alt teması üzerine çalışan Şahin yapmıştır. Daha önceki derslerdeki planına uyan öğrenci henüz tamamladığı çalışmalarının hepsini paylaşmadığından bu hafta göç ve sanat alt temasına ilişkin olarak hazırladığı çalışmasından bahsetmiştir.

Görsel 4.53. Şahin'in göçün sanatsal bağlamda değerlendirildiği içerik üretimi (üçlü kaydırmalı gönderi)

Bu Alysa Williams adlı sanatçının baskı eseri, ikinci gönderide orijinal işi de koydum. O sanatçı Big Wave çalışmasını yeniden yorumlamış, ben de onu renkleriyle oynayarak, arkasına dikenli tel ekleyerek tekrar yorumladım. Açıklamasını da hem Türkçe hem İngilizce olarak yazdım ve sanatçıyı da etiketledim. Hem haberi olsun istedim hem de belki reklamımızı yapar bu sayede etkileşimimiz artar diye de düşündüm açıkçası. Uluslararası takipçi de kazanabiliriz yani (Şahin, 21.05.2021).

İlk gönderide kendi yorumunu paylaşan Şahin, Instagram uygulamasının sola kaydırılarak bir albüm gibi görüntülenebilir özelliğini kullanarak ikinci gönderide eserin orijinal halini paylaşmış, hatta bu sanatçının da Hokusai'nin eserini yorumladığı bilgisini vermiş, son gönderide ise hem Türkçe hem İngilizce olarak eserin açıklamasını yapmıştır. Öğrenciler tarafından da uygulaması ve paylaşım stratejisi beğenilen Şahin, dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından da başarılı bulunmuş, bu tarzda yine üçlü içerik üretmesi istenmiştir.

İkinci sunumu Yaprak göç ve aile alt temasıyla yapmıştır. İçerikleri ile ilgili olarak üçleme yapması adına son içerikleriyle ilgili teknik dönütler almıştır. Ardından hazırladığı hareketli görüntü tasarımını göstermiştir.

Görsel 4.54. *Yaprak’ın “Göç ve Aile” alt teması için hazırladığı hareketli görüntü tasarımından bir kare*

Yaprak’ın GIF formatında hazırlanan çalışması için kelimelerin okunurluğu adına hızını yavaşlatma, kelime sayısını azaltma vb. teknik dönütler verilmiş, öğrenciler de bu dönütler için fikirlerini paylaşmışlardır. Dersle eş zamanlı olarak tamamlanan dönütler sonrasında çalışma paylaşılmaya hazır hale gelmiştir.

Öğrenciler çoğunlukla hafta içi dersin yürütücüsü ve araştırmacı ile sınıf Whatsapp grubu aracılığıyla çalışmalarını gösterip dönüt olarak düzeltmelerini tamamlamış, bu sebeple ders esnasında paylaşılmış olan içeriklerin etkileşim düzeyleri üzerinde durulmuştur. Geçmişte düzenlenen Sosyal Medya Yönetimi adlı çalıştayıdan temellenerek etkileşimin nasıl artırılacağına dair stratejiler geliştirilmek için beyin fırtınaları yapılmıştır. Ders esnasında hashtagler yeniden konuşulmuş, bunlarla ilgili ekleme/çıkarmalar yapılmıştır.

Dersin yürütücüsü tarafından daha önceden göç konusu ile ilgili olan resmi kurumlar araştırılmış, projenin sosyal medya üzerinden duyurulması adına iletişime geçilmiştir. Bu bağlamda öğrenciler görüşülen Göç İdaresi gibi resmi kurumların Instagram hesaplarının paylaşılan proje içeriklerine etiketlenmesi gibi eylemlerde bulunarak varlıklarını bu şekilde gösterme girişimlerinde bulunmuşlardır. Göç idaresiyle görüşen ve *entegrasyon* kelimesinin yerine *uyum* kelimesinin tercih edildiğini öğrenen dersin yürütücüsü Ayşe’nin alt teması olan “göç ve sosyal entegrasyon” isminin “göç ve sosyal uyum” olarak değiştirilmesi gerektiğini ve bu sebeple logosu da dahil olmak üzere tüm içeriklerinde bu ismin değiştirilerek yeniden paylaşılması istenmiştir. Aynı şekilde

Emir'in de “mültecilerin dağılım eşitsizliği” başlığı yerine “göç dağılımının eşitsizliği” olarak güncellemesi istenmiştir.

4.2.2.15. *Onbeşinci haftada gerçekleşen ders işleniş sürecine ilişkin bulgular*

Dersin başına bir önceki hafta yapılan etkinlikle ilgili öğrenci görüşleri alınmış, “Hocam seminer güzeldi, besleyiciydi. Ben bilmiyordum sanatın ekonomik kısmının böyle yürüdüğünü, ne kadar detaylı bir arka planı varmış şaşırtıcı oldu benim için (Emir, 25.05.2021)” ve “Bol bol sanat konusunda konuşabildik, sorularımızı sorabildik (Meltem, 25.05.2021)” şeklinde fikir belirtilmiştir.

Tablo 4.17. *Onbeşinci haftaya yönelik ders işleniş süreci*

15.HAFTA: MANİPÜLATİF SÜREÇ YAPILANDIRMA VE YÖNETME
Derse giriş yapıldı, Alt temalar için üretilecek olan içerikler hakkında dönütler verildi, Göçün sanatsal bağlamında değerlendirilen içerikler hakkında dönütler verildi, Yeni içerik üretimleri için beyin fırtınası yapıldı. Yöntem: Sunum, değerlendirme, dönüt verme, soru – cevap. Ödev: Öğrencilerden dönem boyunca göç ana teması bağlamında yapılandıkları alt temalarına ilişkin projelerini sunmaları ve öğrenci günlükleri, proje günlükleri, öğrenci ürünleri vb. dokümanları içeren proje dosyalarını teslim etmeleri istenir.

Etkinlikle ilgili olarak küratöryel bağlamda birçok konuya değinilerek, göç temalı sergi çerçevesinde odaklanılan, öne çıkarılan noktalardan bahsedilmesinin, popüler kültür bağlamında Ai Wei Wei'nin, Banksy'nin çalışmalarının seminer esnasında öğrenci katılımıyla sorgulanmasının öğrenciler için farklı açılımlar yarattığı gözlemlenmiştir.

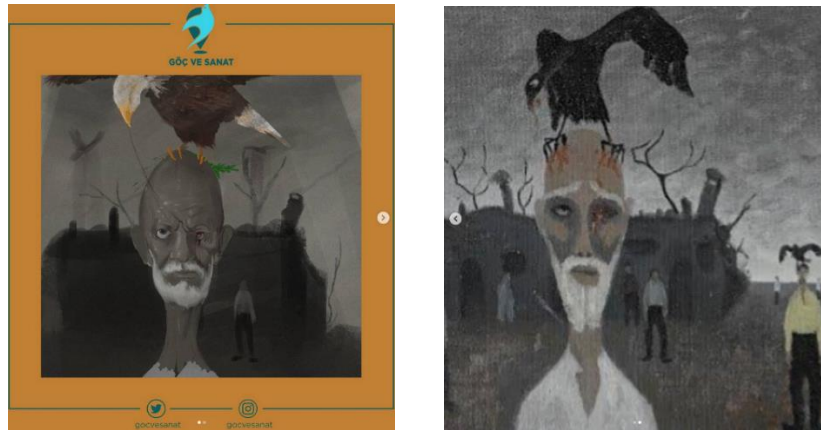
Dersin devamında göçün sanatsal bağlamda değerlendirilen alt teması göç ve sanat için üretimlerini paylaşan Şahin, üçlü yapması gereken tasarımını görüldüğü üzere iki farklı paylaşım ile iki adet kaydırılabilir içerikle yapmıştır. İlk ikili gönderide eserin orijinali ve açıklaması yer almakta, ikinci ikili gönderide ise kendi yorumunu kattığı çalışmasını ve açıklamasını yazmıştır.

Görsel 4.55. Şahin'in göçün sanatsal bağlamda değerlendirildiği içerik üretimi (ikili kaydırmalı gönderi)

Öğrenciler oldukça başarılı buldukları paylaşım stilini kendilerinin de benimseyebileceğini, bu şekilde dikkat çekiciliği artan çalışmalarını beğendiklerini söylemişlerdir. Araştırmacı ve dersin yürütücüsü de çalışmalar ve üçlü içerik paylaşımını başarılı bulmuştur.

Ardından yine göç ve sanatla ilgili olarak çalışmasını Emir sunmuş, çalışmasını Nedim Günsür'un eserinden çıkış noktası yakalayarak oluşturduğunu belirtmiştir. Öğrenciler ve dersin yürütücüsü tarafından da tanınan sanatçı ve eserinin yorumlanması sınıf içi etkileşimi olumlu anlamda arttırmıştır.

Görsel 4.56. Emir'in göçün sanatsal bağlamda değerlendirildiği içerik üretimi (ikili kaydırmalı gönderi)

Emir kartal çiziminin rengi ve dokusu için tereddütleri olduğunu söylemiş, dersin yürütücüsü tarafından figüratif anlamda yakalanmak istenen etkiyi verdiği yönünde dönüt almıştır. Paylaşımını ikili kaydırmalı gönderi olarak yapan Emir'den çalışması ile ilgili olarak tasarımcı bakış açısı, sanatçıdan hangi anlamda etkilendiğini ve ne boyutta yorumladığını açıklama olarak yazması istenmiştir.

Göç ve sosyal uyum alt teması için içerik üreten Ayşe aynı hafta içinde 6 adet tasarım yapmış, bunları üçleme olarak iki seri halinde paylaşmıştır. İlk üçlemesinde yan yana gelen tasarımların arka plandaki görsellerinin tek bir fotoğraftan oluştuğu, böylelikle görsel dil bütünlüğünün kendi içerisinde sağlandığı görülmüştür.

Görsel 4.57. Ayşe'nin "Göç ve Sosyal Uyum" alt teması için hazırladığı üçlü içerik üretimleri

İkinci üçlemesinde de arka plandaki görselin tek bir fotoğraftan oluştuğu görülmüştür. Bu kez grafik anlatım dilinde vurgulamalar da ekleyen öğrencinin tasarım ilkeleri çerçevesinde doğru kullandığı, yaratmak istediği vurguyu yapabildiği söylenmiştir. Ayşe'nin vermek istediği mesajları da tasarımlarında yazıyla verdiği, bunu da kullandığı arka plan görsellerine uygun olarak ayarladığı ve okunurlukta problem yaşanmadığı için olumlu dönütler almıştır.

Görsel 4.58. Ayşe'nin "Göç ve Sosyal Uyum" alt teması için hazırladığı üçlü içerik üretimleri

Tasarımlarında mesaj odaklı gidilmiş, bu anlamda öğrenciler, araştırmacı ve dersin yürütücüsü tarafından başarılı bulunmuştur. Son üçlemesini hareketli görüntü tasarımlarını tamamlayarak paylaşacağını ve böylece alt temasına ilişkin sürecini tamamlayacağını söylemiş ve onay almıştır.

Dersin devamında Mentimeter uygulaması aracılığıyla 2. odak grup görüşmesi yapılacağı hatırlatılmış, bu sebeple ders kapsamında online 2. oturum ayrıca açılarak devam edilmiştir.

4.2.2.16. Onaltıncı haftada gerçekleşen ders işleniş sürecine ilişkin Bulgular

16. Hafta; Öğrenciler tarafından öğrenci günlükleri, proje günlükleri, tasarım eskizleri, tasarımların onaylanmış hali ve raporları ile klasör olarak teslim edilmiştir. Final haftası olduğu için ders tüm dönem konu edinilen proje için sunum şeklinde gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin her biri kendi alt temasına ait konuyu ilk günden itibaren geliştirdikleri stratejiler ve değişen tasarımları dahilinde kapsamlı sunum yapmışlardır. Bu sunumlar 3. Odak Grup Görüşmesi bağlamında değerlendirilmiş olup araştırmanın “3. Odak Grup Görüşmesi Bulguları” başlığı altında detaylı olarak incelenmiş ve analiz edilmiştir. Dönemin sonunda öğrencilerin tamamladıkları projeler dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından Analitik Değerlendirme Anahtarıyla (Rubric) değerlendirilmiş ve dönem tamamlanmıştır.

Tablo 4.18. *Onaltıncı haftaya yönelik ders işleniş süreci*

16.HAFTA: FİNAL HAFTASI
Öğrenciler göç ana teması altında değerlendirilen alt temalarına ilişkin olarak tamamladıkları proje dosyalarını teslim eder.
Yöntem: Dönem projesi için sunum yapılır ve öğrenci günlükleri, proje günlükleri, öğrenci ürünleri vb. dokümanları içeren proje dosyası teslim alınır.

4.2.3. Görüşme Bulguları

Süreç içerisinde araştırmaya katılmış olan 9 öğrenci ile 3 ayrı odak grup görüşmesi ve 2 ayrı yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerin çeşitleri ve tarihleri aşağıdaki tabloda detaylı olarak sunulmuştur.

Tablo 4.19. *Görüşmelerin sırasıyla tarihleri ve çeşitleri*

07.05.2021	1.Odak Grup Görüşmesi
11.05.2021	1. Yarı Yapılandırılmış Görüşme
25.05.2021	2. Odak Grup Görüşmesi
28.05.2021	3. Odak Grup Görüşmesi
30.05.2021	2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme

Tamamı video ve ses kaydı olarak kayıt altına alınan görüşmeler analiz aşamasına geçmeden önce araştırmacı tarafından metin haline dönüştürülmüş, ardından Nvivo12 programı kullanılarak kod ve temalar belirlenmiş ve tematik analiz yöntemiyle bulgulara ulaşılmıştır.

4.2.3.1. Odak grup görüşmesi bulguları

Süreç içerisinde araştırmaya katılmış olan 9 öğrenci ile 3 ayrı odak grup görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara araştırmacı ve dersin yürütücüsü tarafından daha önce ana hatları hazırlanmış olan görüşme soruları yöneltilmiş ve görüşmelerin gidişatına göre değiştirilen ve/veya arttırılan sorularla katılımcıların görüşleri alınmıştır. Bunların ilki daha önceden araştırmacının hazırladığı ve Geçerlik Komitesi'nin onayladığı sorular çerçevesinde gerçekleştirilmiş; ikincisi yine daha önceden hazırlanan ve onaylanan belirli sorular çerçevesinde odak kelime veya kelime gruplarıyla cevaplanarak gerçekleştirilen Mentimeter uygulaması üzerinden gerçekleştirilmiş; üçüncü odak grup görüşmesi ise öğrencilerin final sunumlarıyla birlikte birbirlerine verdikleri dönütlerle gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından derslerin hemen sonrasında yapılan yeni online oturumlar üzerinden gerçekleştirilmiştir.

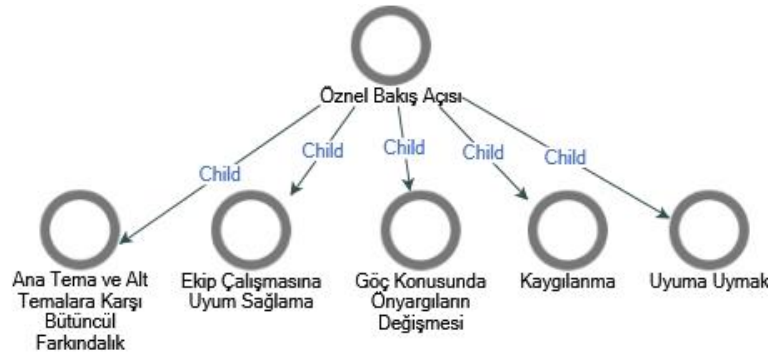
Öğrencilerin tasarımlarının retorik söylemleri, odak grup görüşmelerindeki video ve ses kayıtları dikkate alınarak kodlar ve temalar oluşturulmuştur. Öğrencilerin tasarımlarını ele alma biçimleri ve söylemleri çerçevesinde yönlendirilen sorular ve katılımcıların verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgular öğrencilerden yapılan doğrudan alıntılarla birlikte bu bölümde sunulmuştur.

4.2.3.1.1. Birinci odak grup görüşmesi bulguları

Birinci odak grup görüşmesi dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından 07.05.2021 tarihinde dersten hemen sonra ve 2 adet oturum olarak Zoom uygulaması

üzerinden yapılmıştır. Öğrencilere bu dönem özellikle sosyal medyada manipülatif bağlamda göç odaklı bir takım görsel iletiler oluşturmaya ilişkin deneyimlerinin neler olduğu ve tasarım tabanlı süreç kapsamında gerçekleştirilen etkinliklere ilişkin görüşleri sorulmuştur.

Verilen yanıtlardan yola çıkıldığında deneyimlerinin öznel ve tasarımcı bakış açısı olarak farklı başlıklarda geliştiği; ayrıca gerçekleştirilen etkinliklerin hem öznel ve tasarımcı bakış açılarına katkıları hem de ayrıca değerlendirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin yanıtlarında öne çıkan öznel gelişimlerine ilişkin görüşlerinden yola çıkılarak ilk olarak “Öznel Bakış Açısı” ana temasına ulaşılmıştır. Bu bağlamda ulaşılan alt temalar ise “Ana Tema ve Alt Temalara Karşı Bütüncül Farkındalık”, “Ekip Çalışmasına Uyum Sağlama”, Göç Konusunda Önyargıların Değişmesi”, “Kaygılanma”, “Uyuma Uymak” olmuştur.

Şekil 4.4. Öznel Bakış Açısına İlişkin Bulgular

Ulaşılan ilk alt tema olan “Ana Tema ve Alt Temalara Karşı Bütüncül Farkındalık” için öğrencilerden Meltem: “Proje konusuna gelirse göç çok toplumsal bir konu elbette ve güzel de bir konu oldu. Ama şunu öğrendim: göç deyince ne olduğunu biliyoruz ama göç deyip geçiyoruz. Göçün alt dallarının olduğunu öğrendik yani alt temalarımızdan bahsediyorum.” demiş, Yaprak da,

“Aslında göç hayatın her yerindeymiş onu fark ettik. Bir de hocam göçün bu kadar çeşitlendiğini üzerinde düşünmeden galiba çok algılayamayabiliyorduk. Aslında hem o kadar çok çeşidi var hem de hepsi bir bütün. Bunu kavradım ben, bence hepimiz kavradık. Etrafımıza, hayatımıza uyum sağlamamız için bile ihtiyacımız varmış bunu öğrenmeye. Benim öğrendiğim her şey çok kıymetli oldu bu süreçte.(Yaprak, 07.05.2021)”

şeklinde görüş bildirmiştir. Hatice de “Hocam hepimiz alt temalarımızı çalışırken birbirimizin konusuna da girmek zorunda kaldık retoriklerimizi açıklarken çünkü hiçbir

alt konumuz diğ erinden ayrı düşünüle miyormuş bunu gö rdük. Hepsi birbiriyle ilgili ve bu aslında kocaman bir bütünle anlamlanıyor.” olarak yanıt vermiştir. Bu yanıtlar doğrultusunda öğrencilerin göç ana teması altında değerlendirdikleri alt temalarına ilişkin bütüncül bir farkındalık geliştirebildikleri söylene bilmektedir.

Bir sonraki alt tema “Ekip Çalışmasına Uyum Sağlama” olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin daha önce grup çalışması alışkanlığına sahip olmadığı bilinmekte ve bu bağlamda tamamen olumlu görüş bildirdikleri yanıtlar araştırmanın tasarım tabanlı yürütülmesi nedeniyle önemli bir bulgu olmuştur. Alt temaya ilişkin olarak Begüm: “Hocam diğ er dönemlere göre benim açımdan çok daha verimli geçti. Ben dersten çok projeye odaklandım toplu yani grup olarak yürüttüğümüz için çok daha ciddiye alarak yaptım her şeyi. İlk kez yaptık o yüzden benim için çok güzeldi.” şeklinde fikrini belirtmiştir. Hasan ise “Bu yaptığımız çalışma hepimiz için çok zevkli oluyor bence. Herkesin yaptığı görev/tasarım konusunda göç kelimesinin anlamlandırılmasını sağladık hem tasarım hem sosyal medya bağlamında ve bunu bir ekip olarak yapabildik.” diyerek alt temaya ulaşılan yanıt vermiş, Meltem ise “Aslında hepimiz ortak noktada buluşuyoruz hocam çünkü hepimiz grup halinde ve iş birliği içerisinde çalışmayı öğrendik bu süreçte. Hepimiz birbirimizden bol bol etkilendik ve bu böyle olmalıymış.” şeklinde görüş bildirmiştir. Konuyla ilgili olarak Emir “Hocam öncelikle grup halinde, ekip halinde çalışmanın ne demek olduğunu gördüm(...) Başta önyargılıydım sınıfça bir şey yapabileceğimizi düşünmüyordum ama yanılmışım. İyi ki yanılmışım çünkü böyle çok daha kolay ve verimli oluyormuş süreç” diyerek ekip çalışmasına ilişkin düşüncelerini ifade etmiştir.

“Göç Konusunda Önyargıların Değişmesi” alt temasına ilişkin olarak öğrencilerin göç konusunda bazılarının farkında bile olmadığı bireysel önyargılarının olduğu, süreç içerisinde önce kendi önyargılarının kırıldığını belirtmişlerdir. Bu konuda özellikle Cem’in yanıtı öne çıkmıştır:

Hocam ne yalan söyleyeyim ben başta istememişim bunu çalışmayı, sonra hiç araştırmamıştım göçle ilgili bilgileri, ilgi alanım da değildi bir de merak etmek istememişim bile. Galiba biraz önyargım vardı bu konuda. Ama proje konumuz bu olunca başlarda mecbur kaldım nedir ne değildir diye bakmaya. Biraz bakış açım değişti, sonra bu konuyla ilgili etkinlikler düzenledik ve ben yavaş yavaş konuyu sahiplenmeye başladım. Önem vermeye başladım bu konuya, bir şeyler değişmeli çünkü benim de çok yanlış düşündüğüm zannettiğim şeyler varmış, empati yapmayı başardım galiba. İçinde yaşadığımız dünya için

çok iyi oldu bu hocam, benim bakış açım değiştiyse birilerine ulaşip belki farkındalık yaratırım diye düşünmek de çok motive etti (Cem, 07.05.2021).

Konuyla ilgili olarak Ayşe: “Hocam başta çok ilgimi çeken bir konu değildi çünkü ne bileyim ben biraz olumsuzdum bu konuda ama proje olarak çalışmaya başladıktan sonra göçmenleri biraz anlamaya başladım galiba. Artık öyle olumsuz düşünmüyorum onlarla ilgili” demiştir. Şahin de:

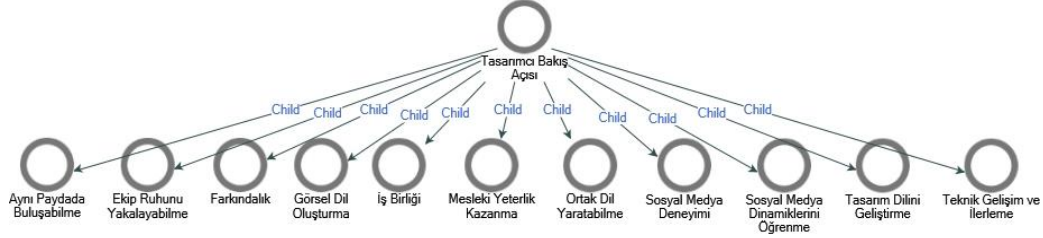
Hocam zaten bizim bu konuyu çalışmamızın nedeni toplumsal farkındalık yaratmak. Buna karar verdik en başta. Benim de kişisel önyargılarım çoktu ama proje olduğu için profesyonel gibi bakmak istedim olaya. Dolayısıyla göçün zaten olumsuz yönlerini yansıtmak yerine bunu nasıl toplumsal bağlamda olumlu bir yöne çevirebiliriz diye sorgulamamız gerekiyordu. Bu sorgulamayı da aslında sanırım hepimiz önce kendi içimizde yaptık. Bu sayede ben de dahil hepimizin varsa önyargıları kırıldı galiba (Şahin, 07.05.2021). diyerek fikrini paylaşmış ve süreç için kazandırılması hedeflenen kazanımın öncelikle öğrencilerin öznel bakış açılarında kazanıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bir sonraki alt tema için Şahin’in: “Kültür konusunda ben çok korkmuştum ilk aldığımda. Çünkü çok sıkıntılı bir mevzu. Yani görsel dil oluşturmak, bir tasarım oluşturmak çok zordu. Ben o konuda çok zorlandım.” ve Begüm’ün “Hocam benim konum çocuk ve olumlu bir algı yaratmak çok kolay gibi düşünülebiliyor ama çok dikkatli düşünmeden hareket edersem hata yapabileceğim bir konu, biraz korkuyordum bu yüzden” şeklinde verdikleri yanıtlar doğrultusunda “Kaygılanma” alt temasına ulaşılmıştır.

“Uyuma Uymak” alt teması için öğrencilerin dönemin başında birbirlerinden tamamen bağımsız çalışma isteği ve farklı tasarım dilleri uygulama ısrarının aşılmasıyla, birlikte bir uyum yakaladıkları, bu uyumun hem tasarımcı bakış açılarının gelişmesine hem de öznel olarak daha verimli ve üretken olmalarına katkı sağlamasına dair verilen yanıtlar sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda Hatice: “(...) bir süre sonra kendi içimizde uyumlu olup olmadığımızı sorguladım hocam ve bu şekilde çalışırken uyuma ayak uydurmanın çok daha kolaylaştırdığını gördüm işimizi” demiş, ardından Meltem: “Hocam Hatice’ye katılıyorum uyuma uymak bizi çok hızlandırdı. Bazen farklı pencerelere kendimizi açmamız lazımmış” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Görüşmenin devamında elde edilen verilerden öne çıkan ikinci ana tema olarak “Tasarımcı Bakış Açısı” ana temasına ulaşılmıştır. Bu bağlamda ulaşılan alt temalar ise “Aynı Paydada Buluşabilme”, “Ekip Ruhunu Yakalayabilme”, “Farkındalık”, “Görsel Dil Oluşturma”, “İş Birliği”, “Mesleki Yeterlik Kazanma”, “Ortak Dil Yaratabilme”,

“Sosyal Medya Deneyimi”, “Tasarım Dilini Geliştirme” “Teknik Gelişim ve İlerleme” olmuştur.

Şekil 4.5. Tasarımcı bakış Açısına İlişkin Bulgular

“Tasarımcı Bakış Açısı” ana teması altındaki alt temalara ulaşılırken kullanılan öğrenci yanıtlarında birbiri ardına tekrar edilen unsurlardan yola çıkılmıştır. Öğrenciler tasarım süreçleriyle ilgili kazanımlarından bahsederlerken benzer deneyimler yaşamışlar ve bu doğrultuda kendilerini ifade ederlerken benzer ifade yolları kullanmışlardır.

“Görsel Dil Oluşturma”, “Ortak Dil Yaratabilme” ve “Aynı Paydada Buluşabilme” alt temalarına ilişkin olarak verilen yanıtlardan bazıları şu şekildedir: Emir: “(...) görsel dil oluşturmanın, bu görsel dil üzerinde oy kullanmanın, mutabık olunmasının getirilerini gördüm, ayrıca bir mesaj dili belirlenip, sosyal medya belirlenip fontu olsun rengi olsun belirlemek önemliymiş (...)”, Hatice: “(...) Bir de mesela görsel bütünlüğü tek bir görsel ile tasarlayabiliyoruz ama ekibe de uymamız gerekiyor ortak dili yakalayabilmek için (...)”, Meltem: “(...) Bu süreçte dil bütünlüğünü yakalamak önemliymiş, ortak dil için kararlar vermek, o bütünlüğe ulaşmak çok önemliymiş. Görsel içerikte aynı paydada buluşmak gibi konularda bazen zorlandık çünkü hepimizin tasarım dili, zevklerimiz, beğenilerimiz çok farklı (...), Hasan: “Birlikte yaptığımız için renklerin bile anlamlı olması gerekiyordu yani görsel dilimiz aynı olmalıydı, aynı paydada buluşmamız önemli oldu.”

“Farkındalık” alt teması öne çıkan tasarımcı bakış açısı için Cem: “Hocam benim alt tema çok zorlayıcı ama arkadaşlarımla işlerine bakınca çok şey öğreniyorum, gerçekten bilmediğim çok şey varmış, farkındalığım artıyor konuyla ilgili olarak.” demiştir. Süreçte öne çıkan alt temayla ilgili olarak Şahin de “Benim de tasarımlarımı nasıl üreteceğimle ilgili fikir bulmaya çalışırken ulaştığım kaynaklarla farkındalığım artıyor hocam. Aslında hem ne kadar birbirimize benziyormuşuz göç eden kitleyle ama bazı noktalarda nasıl farklıyız ve aslında bu bizi özel kılıyor galiba.” olarak düşüncelerini ifade etmiş, ardından Yaprak: “Hocam işlediğimiz tüm alt temalarla ilgili olarak çok

büyük yol kat ettim ben, farkındalığım çok arttı. Yani hiç dikkat bile etmemişim ama şimdi anlayabiliyorum bazı noktaları.” şeklinde yanıt vermiştir. Begüm: “Benim de farkındalığım gelişti hocam, hiç düşünmediğim şeyler varmış.”

Tasarım tabanlı sürecin doğası gereği süreç içerisinde grup çalışması yapılmasıyla ilgili olarak “Ekip Ruhunu Yakalayabilme” alt temasına ulaşılmıştır. Bu bağlamda öğrencilerden Yaprak: “Hocam en başta şunu söylemek istiyorum ki ekip ruhunu çok iyi yakaladık. Ben çok motive oldum, üretmediğim zamanlarda modum düşüyordu ama o hafta başka bir arkadaşım çok iyi işler yapınca ben de gaza geliyordum.” demiş, Begüm de “Ekip ruhunu bence de yakaladık hocam, başta bir kısa bocaladık galiba ama bence şimdi olduk.” diyerek Yaprak’ı desteklemiş, Hasan ise “Hep birlikte hareket ettiğimiz için çok renkli ve zevkli bir proje oluyor bence iyi bir ekip olduk.” diyerek alt temaya ulaşılmasına katkı sağlamıştır.

Ulaşılan “İş Birliği” alt temasında Ayşe’nin “Hocam işbirliği yapabildik bir kere. Aynı dili konuşmamız yani tasarlamamız gerekiyordu ve bu bir uyum olmadan olamazdı, herkes fikrini söylediğinde en mantıklısı üzerinde işbirliği yaptık.” sözleri ve Hatice’nin “Eğer birbirimizin fikirlerine hiç uymasaydık ortaya böyle güzel bir iş çıkmazdı hocam, herkes söz sahibi oldu, fikrini söyledi ve işbirliği yaptı bence bu çok önemliydi.” şeklindeki ifadeleri öne çıkmıştır.

En önemli çıktılardan biri olduğu düşünülen “Mesleki Yeterlik Kazanma” alt temasıyla ilgili olarak Emir: “Zaten bir çok ajansta da grafik tasarım ekibinde süreç böyle galiba hocam, bu konuda bir kazanımımız oldu.” demiştir. Ayrıca Hasan’ın da “Bu dönem zaten mezun olacağız ve bazılarımız öğretmen olarak değil de tasarımcı olarak çalışmak istiyor bence bu iyi bir ön deneyim oldu meslek açısından.” şeklindeki ifadesi dikkat çekmektedir.

“Sosyal Medya Dinamiklerini Öğrenme” alt temasına ulaşılırken ise Yaprak’ın “Hocam Instagram’da nasıl öne çıkabileceğimizi, nasıl daha fazla etkileşim alabileceğimizi anladım ben, üçlü post paylaşımının ne kadar önemli olduğunu da gördüm.” şeklindeki yanıtı ve Emir’in “Instagram’ın ızgara sisteminde çalışmanın önemini gördüm. Sosyal medyada reklam vermeden iş yaymanın kolay olmadığını gördüm, bunun kendine özel ayrı bir alanı olduğunu gördüm.” cümleleri öne çıkmaktadır.

Süreç içerisinde oldukça öne çıkan “Tasarım Dilini Geliştirme” alt temasıyla ilgili olarak Emir: “Müzik kullanımının, ses kullanımının önemini gördüm. Çünkü müziksiz, sessiz hazırladığımız video postların vurgusu azdı, sesli ve müzikli hazırlanan postların

daha başarılı olduğunu gördüm.” demiş, Hatice de “Hocam bazen içerik üretmede zorluklar yaşayabiliyorum fikir olarak ama sizlerden aldığım dönütlerle bazen aklıma çok iyi fikirler geliyor, eski dönemlere bakınca çok ilerlediğimi görüyorum tasarımlarımda gelişme var yani.” diyerek düşüncelerini dile getirmiştir.

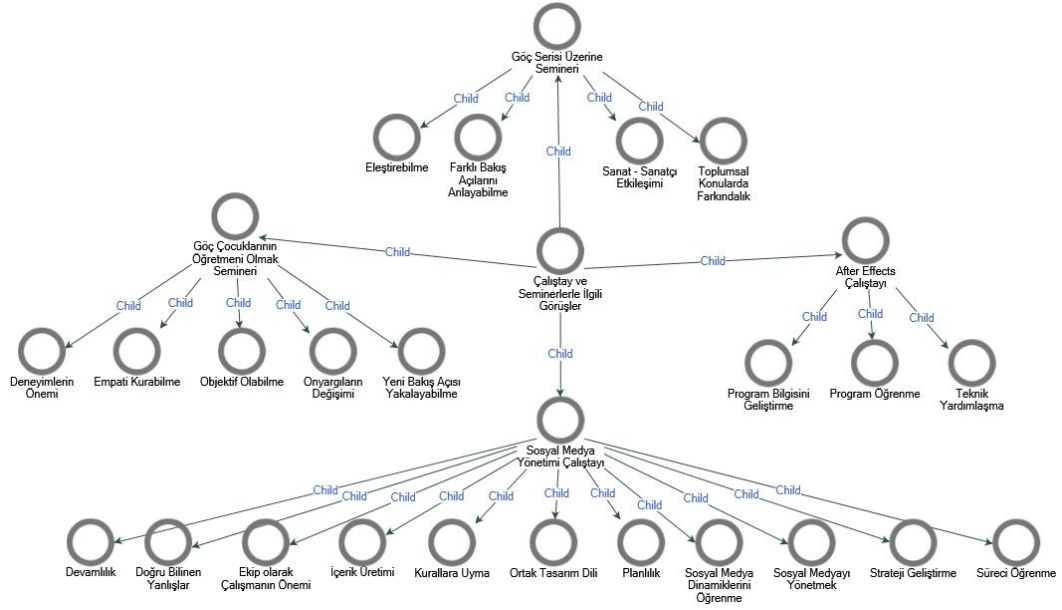
“Tasarımcı Bakış Açısı” ana temasına ait son alt tema olan “Teknik Gelişim ve İlerleme” alt temasına Meltem’in “Hocam bilmediğimiz programları da öğrenme fırsatımız oldu etkinliklerle, bu konuda çok mutluyum teknik olarak gelişmek de bizim işimizin önemli bir parçası çünkü.” şeklindeki görüşü ve Yaprak’ın “Hocam ben programlar konusunda çok eksiktim yani Photoshop ve İllüstratör konusunda zaten çok gerideydim bunlarda ilerledim kesinlikle, önceden 10 günde yapabileceğim bir işi bu süreçte 2 günde bitirebiliyorum bence çok iyi ilerledim.” şeklindeki ifadeleriyle ulaşılmıştır.

Görüşme kapsamında elde edilen verilerden ulaşılan son ana tema ise “Çalıştaylar ve Seminerlerle İlgili Görüşler” olmuştur. Bu bağlamda ulaşılan alt temalar ise öğrencilerin yanıtları doğrultusunda yapılan etkinliklerin başlıkları ile aynı isimde kullanılmıştır: “Sosyal Medya Yönetimi Çalıştayı”, “Göç Çocuklarının Öğretmeni Olmak Semineri”, “Göç Serisi Üzerine Semineri” ve “After Effects Çalıştayı”. Bu alt temalar da kendi başlıkları altında yeniden kollara ayrılmış ve bu bağlamda da ikincil alt temalara ulaşılmıştır.

Gerçekleştirilen etkinliklerle ilgili genel ve toparlayıcı yorumu Meltem,

Etkinliklerle ilgili olarak da bu süreçte gerçekten çok tazeledi bizi, bu projeye olan bakış açımızı değiştirdi, bazen tıkanıp kalyorduk. Ne yapalım nereden ilerlemeliyiz? gibi. Bu etkinlikler sayesinde düşüncelerimiz yönlendi. Hangi konu üzerinde durmamız gerektiğini, nereye dikkat çekmemiz gerektiğini öğrendik. Ayrıca bu konuda yani göç konusunda bir çok olumsuz yön varken bu olumsuz yönleri olumlu bir şekilde yani olumlu bir dille anlatmamız gerektiğini fark ettik aslında (Meltem, 07.05.2021).

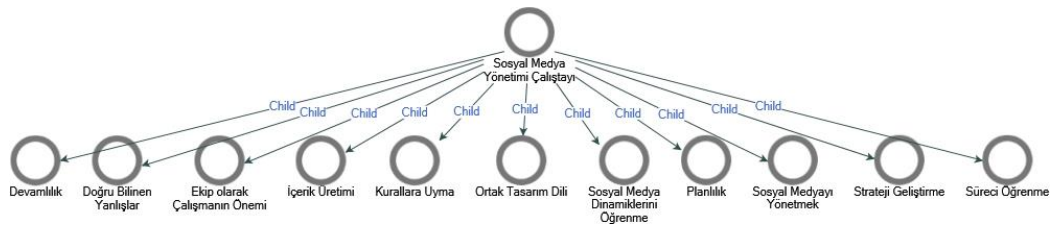
diyerek ifade etmiştir.

Şekil 4.6. Çalıştaylar ve Seminerlere İlişkin Bulgular

Bu kapsamda “Çalıştay ve Seminerlerle İlgili Görüşler” ana temasına ait 4 alt tema kendi alt başlıkları çerçevesinde sunulmuştur.

Sosyal Medya Yönetimi Çalıştayı: Gerçekleştirilen Sosyal Medya Yönetimi adlı çalıştayla ilgili olarak “Devamlılık”, “Doğru Bilinen Yanlışlar”, “Ekip Olarak Çalışmanın Önemi”, “İçerik Üretimi”, “Kurallara Uyma”, “Ortak Tasarım Dili”, “Sosyal Medya Dinamiklerini Öğrenme”, “Planlılık”, “Sosyal Medyayı Yönetmek”, “Strateji Geliştirme” ve “Süreci Öğrenme” alt temalarına ulaşılmıştır.

Şekil 4.7. Sosyal Medya Yönetimi Çalıştayına İlişkin Bulgular

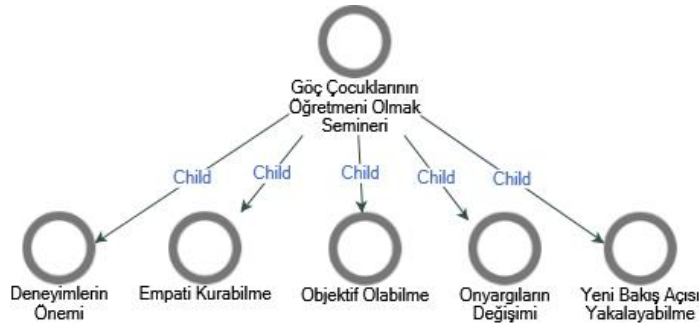
Ulaşılan alt temalarla ilgili olarak öğrencilerin yanıtları arasından öne çıkan vurgular değerlendirilmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin “Sosyal Medya Yönetimi Çalıştayı” alt temasına ilişkin olarak paylaştıkları görüşler bir bütün olarak sunulmuştur.

Sosyal medya ile ilgili seminerde ise daha önceki yaptığımız çalışmalarda sosyal medyada çok geliş güzel hareket ediyorduk. Sosyal medya daha fazla strateji gerektiren, uzun planlamalar gerektiren bir süreçmiş. Çalıştaylar sayesinde doğru analiz edebilme yeteneğine

ve farkındalığına kavuştuğumu düşünüyorum artık. Şu an çalıştığım projede üçerli post yapmayı, paylaşım saatlerini belirlemeyi, stratejimi belirlemeyi, hedef kitlemi belirlemeyi falan öğretti yani. Bir de mesela ben kendime bunları denediğim bir de Instagram sayfası ve blog sayfası oluşturdum. Oralardan denemeler yaparak buraya kadar geldim ve çok da güzel gidiyor mesela (Şahin, 07.05.2021).

diyen Şahin, ulaşılan alt temalara ilişkin birçok noktayı vurgulamıştır. Ayrıca Hatice de “birisi sayfamıza girdiğinde 3lü postları bir araya göreceği için kendi içimizde uyumlu olup olmadığımızı görecekler o anlamda etkili olmamız gerektiğini öğrendim.” şeklindeki ifadesiyle yine ulaşılan birden fazla alt temaya ilişkin veri sunmuştur.

Göç Çocuklarının Öğretmeni Olmak Semineri: Öğrencilerin “Göç Çocuklarının Öğretmeni Olmak Semineri” ile ilgili olarak ulaşılan alt temaya ilişkin görüşler yine bir bütün olarak sunulmuştur.

Şekil 4.8. Göç Çocuklarının Öğretmeni Olmak Seminerine İlişkin Bulgular

Bu bağlamda öne çıkan yanıtlardan Emir’in düşünceleri,

Göçmenlerle ilgili olarak kendi mahalleleri ve grupları olan insanlar olarak sanıyordum ama öyle olmadığını, ülkemize nispeten homojen şekilde yayıldıklarını öğrendim. Sorun lojistik veya parayla çözülmüyormuş eğitime verdikleri önem farklı/eksik, maddi tüm imkanları sağlasak da eğitimle ilgili entegrasyonları çok farklı ve eksikmiş (Emir, 07.05.2021).

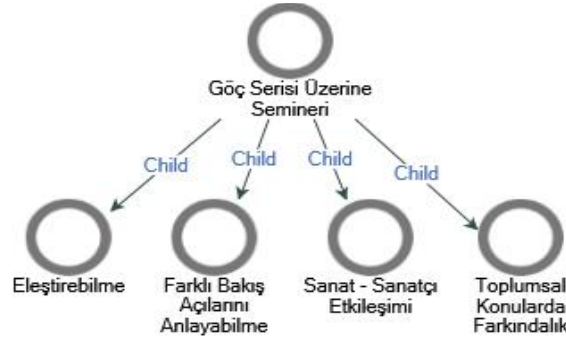
şeklindedir. Şahin’in bu alt temaya ilişkin olarak görüşleri ise,

Hocamızın anlattıklarına geldiğimizde ise şimdi hepimiz etrafımızda göçmenleri görüyoruz, kimi zaman kızdığımız da oluyor yani ben kendimden örnek vereyim: çalıştığım yere fotokopi çektirmeye geliyor bir göçmen fakat dilinden dolayı yani anlaşılmadığımız için sorun yaşayabiliyoruz. Bu yüzden kızabiliyoruz bazen. Fakat hocamızın anlattıklarından sonra şunu fark ettim: aslında bizim bu toplumda yaşadığımız farklılaşmalar yani insanlar arasındaki farklılık onların da dil olarak farklılık gösteriyor. Mesela benim yaşadığım ailenin kültürü farklı başkasının yaşadığı ailenin kültürü farklı ve biz bazen bu tavırlardan dolayı bile mikro düzeyde farklılıklar çıkabiliyor. Onlarınkisi ise makro düzeyde oluyor. Aslında

yaşadığımız her şey aynı, az önce verdiğim şişe benzetmesi yani. Dedğim gibi bunu hocamızla yaptığımız görüşme sonrasında fark ettim (Şahin, 07.05.2021).

ifadeleriyle öne çıkmıştır.

Göç Serisi Üzerine Semineri: Bir sonraki alt tema olan “Göç Serisi Üzerine Semineri”ne ait alt temalara ulaşılmakta kullanılan öğrenci görüşleri yine bölünmeden, bütün bir yanıt şeklinde sunulmuştur.

Şekil 4.9. Göç Serisi Üzerine Seminerine İlişkin Bulgular

Seminerle ilgili düşüncelerini paylaşan Hasan: “Sanatçı hocamızın yaptığı çalışmalar da çok ilgimi çekti ve bizim çalışmalarımızı da benim kafamda daha da anlamlandırdı açıkçası. Çünkü normalde bağdaştıramayabilirdim.” demiştir. Öne çıkan yanıtlardan olan Şahin,

Hocam ben sanatçı hocamızdan başlayayım onun çalışmalarında ben herkesten farklı anlamışım olayı onu fark ettim. Biraz da kendi projemle alakalı olarak herhalde. Kendi projemde renkleri kullanıyorum ya hani farklı renklerin oluşturduğu bir bütünden bahsetmeye çalışıyorum. Ben şunu gördüm oradaki renk yumakları bence insanların değil de renklerin göç ettiğini hatırlattı. Yani aslında diyor ki bence: biz renklerin göçünü kabul edemiyoruz. Ben bunu anladım çalışmalarda. Ben toplu olarak ilk defa sanat yorumladım benim gördüğüm kadarıyla ve bu yüzden sanat eleştirisi konusunda bir fikrim oluştu diyebilirim bu konuda. Bir de sanatçı hocamızın çalışmaları o kadar spesifik konularda odaklanmış ve o kadar farklı konularda çıkabiliyor ki ortaya, o yüzden onu konuk etmemiz çok iyi oldu, başkalarının çalışmaları olsa bu açıdan anlayamayabilirdik o açıdan güzel oldu (Şahin, 07.05.2021).

etkinlikle ilgili görüşlerini bu şekilde ifade etmiştir. Yine öne çıkan vurguların yapıldığı yanıtlar arasında olan Cem ve Emir’in düşünceleri ise,

Son olarak sanatçı hocamızla ilgili bir şeyler söylemek istiyorum. Hocanın işlerini ben daha önceden de takip ediyordum. Hepsi çok güzel konseptte sahip, anlatım biçimini öznel olarak çok beğeniyordum zaten. Özellikle göç konusunu ele alışı da çok hoşuma gitmişti ve dedim ki ben bunu nasıl göç ve dil konusuna bağlayabilirim? Onun eserlerinden bazı parçaları ve

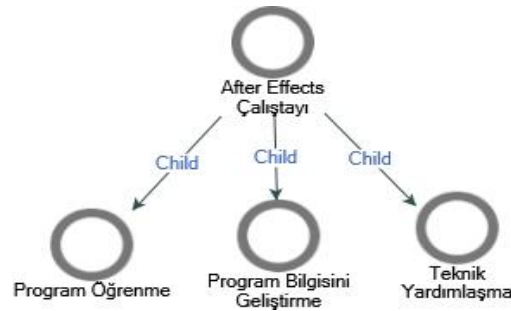
renkleri birer ifade olarak kullanmaya çalıştım kendi işlerimde. Bu şekilde seri yapacağım göçmenlerin dil öğrenmesini teşvik edecek şekilde (Cem, 07.05.2021).

Sanatçı hocamızın eserlerini çok beğendim ve göç ile ilgili çalıştığından haberim yoktu, farklı bir bakış açısı edindim, bir sanatçının nasıl çalıştığını ve farklılığını görmek çok etkiledi beni.

Benim konum göç dağılımı olduğu için diğer toplumların bu konu hakkındaki tutumlarını, yapısal biçimlerini, formlarını öğrenmek bana fayda sağladı (Emir, 07.05.2021).

şeklinde olmuştur.

After Effects Çalıştayı: Son olarak “After Effects Çalıştayı” alt temasına ilişkin olarak ulaşılan ikincil alt temalara ait veriler şu şekildedir:

Şekil 4.10. After Effects Çalıştayına İlişkin Bulgular

İki oturumda düzenlenen çalıştayla ilgili olarak Emir: “Alan uzmanı hocamızın After Effects Çalıştayı çok faydalı buldum, bilmediğim, bilmediğimi bilmediğim şeyleri bile öğrendim, farkındalığım arttı bu konuda kesinlikle.” diyerek program bilgisini geliştirdiğini söylemiştir. Hatice, “Programsal açıdan Photoshop’tan veya başka bir yerden hareketli tasarımsal hiç yapmamıştım, bunları yapmayı ve sosyal medyada paylaşabilmeye dair deneyimlerim oldu. After Effects öğrendim.” şeklindeki yanıtıyla bir tasarım programını öğrendiğini belirtmiştir. Cem ve Şahin ise etkinlikle ilgili olarak:

Etkinliklerle ilgili olarak After Effects için şunu söyleyebilirim ben bu konuya kadar “Türkçe” konusuna kadar yani hep İllüstratör üzerinden yapıyordum ama geçen dönem ve bu dönemki konularla birlikte hem Photoshop hem de After Effects kullanmaya başladım. After Effects’te alan uzmanı hocanın gösterdiklerini az çok biliyordum ama tabii ki bilmediğim çok fazla şey öğrendim kamera kullanımını falan. Ben de bu konuda şunun üzerine gittim (Cem, 07.05.2021).

Alan uzmanı hocanın çalıştayında ise ben şunu fark ettim evet ben bu programı uzun zamandır kullanıyorum, After Effects’te bir çok şeyi biliyordum ama animasyon mantığını bilmiyordum. Animasyonlarda kullanılan ezilme veya hızdan dolayı olan deformasyonları ondan öğrendim ve daha sonrasında araştırdım. Bunu kattı bana (Şahin, 07.05.2021).

diyerek gerçekleştirilen çalıştaya ilişkin görüşlerini bildirmişlerdir.

4.2.3.1.2. İkinci odak grup görüşmesi bulguları

İkinci odak grup görüşmesi 25.05.2021 tarihinde, dersten hemen sonra ve tek oturum olmak üzere Zoom uygulaması üzerinden canlı görüşme esnasında aynı anda Mentimeter uygulaması kullanılarak gerçekleştirilmiştir. 11.05.2021 tarihinde yapılan 1. yarı yapılandırılmış görüşme sonrasında aynı soruların da yer aldığı 2. odak grup görüşmesi, hem araştırmacının öğrenci yanıtlarından ulaştığı tematik analiz bulgularıyla karşılaştırma hem de yanıtlarını kendi kelime seçimleriyle ifade ettiklerinde ulaşılabilecek sonuçların paralelliğini ölçme amacıyla yapılmıştır.

Mentimeter sisteminde katılımcılar eş zamanlı olarak uygulamaya giriş yapar, ardından sorulan sorunun cevabı olarak tek kelimelik ve/veya kelime grubuyla soruya karşılık gelen kelimelerle cevap vermeleri istenir. Öğrencilerin verdiği yanıtlar anonim olarak ve otomatik şekilde kelime bulutu olarak gösterilmektedir. Bu uygulama öğrencilere dersin yürütücüsü tarafından:

Arkadaşlar şimdi size bir link göndereceğim. Bu linke girdikten sonra size bir takım sorular soracağız araştırmacı hocanızla birlikte, bu sorulara yönelik olarak sizlerden bir ya da iki kelimelik cevaplar vermenizi isteyeceğiz. Yani sorulara cevap olarak sizde hangi karşılığı kelime varsa onu yazacaksınız.

şeklinde anlatılmıştır. Tüm öğrenciler yapmaları gereken adımları anladıklarını sözlü olarak belirttikten sonra uygulamanın gerçekleştirilme aşamasına geçilmiştir.

25.05.2021 tarihli 2. odak grup görüşmesinde ilk olarak “göç odaklı içerik oluşturmaya yönelik deneyimleri” sorulmuştur.

Word Cloud

Şekil 4.11. Göç temasını ele almaya ilişkin olarak

Word Cloud

Şekil 4.13. Süreçte yaşanan olumsuzluklar sorulduğunda

Öğrencilerin süreç içerisinde yaşadıkları problemlerde “yetiştirilememe kaygısı”, “zamanla mücadele”, “süreklilik kaygısı” “oto sansür”, “mesajı iletememe”, “üretim zorluğu”, “tekrar tekrar düzeltme”, “veri eksikliği”, “teknik arızalar” kelimeleri öne çıkmıştır. Bu doğrultuda verilen cevapların 1. yarı yapılandırılmış görüşme verilerinden elde edilen bulgularla paralel olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir.

4.2.3.1.3. Üçüncü odak grup görüşmesi bulguları

Üçüncü odak grup görüşmesi katılımcı öğrencilerin final sınavı tarihi olan 28.05.2021 tarihinde final sunumları olarak ve 5 oturum şeklinde Zoom uygulaması üzerinden yapılmıştır. Görüşmenin içeriği olarak katılımcılar tüm dönem boyunca yaptıkları çalışmalarını, retorik raporlarını, tasarım ürünlerinin aşamalarını vb. tüm süreçlerini ortaya koymuşlar ve birbirlerinin tasarımlarına ilişkin fikirlerini de paylaşmışlardır.

Elde edilen bulgular Ürün Temelli Analiz başlığı altında bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir.

4.2.3.2. Yarı yapılandırılmış görüşme bulguları

Süreç içerisinde araştırmaya katılmış olan 9 öğrenci ile 2 ayrı yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Bunların birincisi katılımcı öğrencilerin tuttıkları tasarımcı günlüklerinde fark edilen eksikliğin giderilmesi için tasarımsal ve süreçsel bağlamda

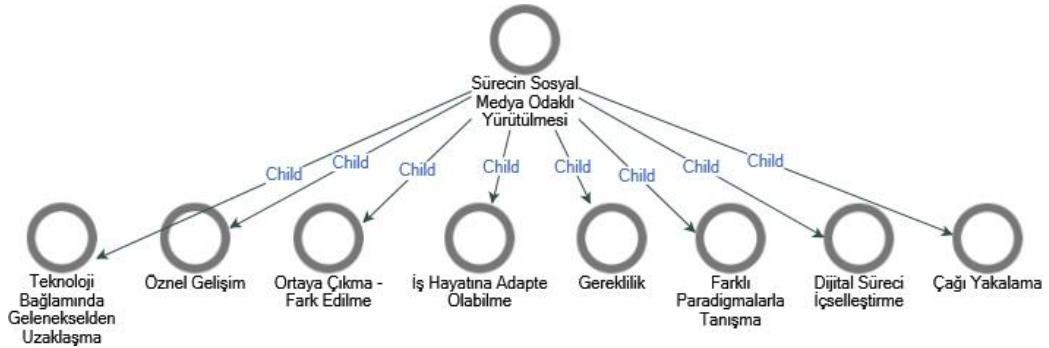
sorular hazırlanarak gerçekleştirilmiş; ikinci yarı yapılandırılmış görüşme ise katılımcı öğrencilerle hem araştırmanın geçerliği ve güvenilirliği bağlamında olarak hem de dönem sonu değerlendirmesi için yapılmıştır. Görüşmeler araştırmacı tarafından ders günlerinden farklı günlerde olmak üzere online oturum şeklinde gerçekleştirilmiştir. Sorular ve katılımcıların verdikleri yanıtlarından elde edilen bulgular bu bölümde sunulmuştur.

Öğrencilerin tasarımlarının retorik söylemleri, odak grup görüşmelerindeki video ve ses kayıtları dikkate alınarak kodlar ve temalar oluşturulmuştur. Öğrencilerin tasarımlarını ele alma biçimleri ve söylemleri çerçevesinde yönlendirilen sorular ve katılımcıların verdikleri yanıtlardan elde edilen bulgular öğrencilerden yapılan doğrudan alıntılarla birlikte bu bölümde sunulmuştur.

4.2.3.2.1. Birinci yarı yapılandırılmış görüşme bulguları

Araştırmacı tarafından 11.05.2021 ve 12.05.2021 tarihlerinde 1. yarı yapılandırılmış görüşme iki ayrı günde yapılmıştır. Öğrencilerin müsaitlik durumlarına göre randevulaşılan görüşmede öğrencilere “Süreç kapsamında bu dönem geleneksel medyaya yönelik (basılı materyaller vb.) değil, yeni medya kapsamında sosyal medya odaklı tasarımlar ürettikleri ve bu konuda ne düşündükleri” sorulmuştur.

Verilen yanıtlardan yola çıkıldığında “Sürecin Sosyal Medya Odaklı Yürütülmesi” ana temasına ulaşılmış, bu ana tema altında “Teknoloji Bağlamında Gelenekselden Uzaklaşma”, “Öznel Gelişim”, “Ortaya Çıkma – Fark Edilme”, “İş Hayatına Adapte Olabilme”, “Gereklilik”, “Farklı Paradigmalarla Tanışma”, “Dijital Süreci İçselleştirme” ve “Çağı Yakalama” alt temalara varılmıştır.

Şekil 4.14. Sürecin Sosyal Medya Odaklı Yürütülmesine İlişkin Bulgular

Sosyal medya odaklı sürece ilişkin ulaşılan alt temalardan “İş Hayatına Adapte Olabilme” için Ayşe: “Grafik tasarımdan mezun olduktan sonra iş hayatına daha çabuk adapte olabileceğimiz gibi düşünüyorum çünkü bu sene ve özellikle bu dönem çok iyi deneyimledik (...) Prova gibi oldu, çok iyi oldu proje yapmamız.” diyerek düşüncelerini belirtmiş, Begüm de “Gerçekten böyle işin içindeymiş gibiyim o yüzden çok mutluyum, çok hoşuma gidiyor. Çok iyi oldu sosyal medya odaklı çalışmak yani.” diyerek iş hayatına adapte olabilmekle ilgili olumlu görüş bildirmişlerdir.

Sosyal medya odaklı bir süreç yaşamayı “Çağı Yakalama” ve “Gereklilik” olarak tanımlayan öğrencilerden Hatice: “Bence zaten insanlar artık bir meslek icra edeceklerse bunun illaki bir şekilde sosyal medya üzerinde sürdürmek zorunda olduklarını düşünüyorum. Bunu yapmak zorundaydık yani bu çağda. Bence büyük bir ihtiyaçtı ve gereklilikti bu yüzden çok iyi oldu.” diyerek fikrini paylaşmış, Hasan da konuyla ilgili olarak “Bu çağda Artık teknoloji kullanıyoruz zaten hocam, akıllı telefonlar, bilgisayarlar, tabletler. Bu yüzden sosyal medya çalışmamız çok iyi oldu bence çağı yakalamamız açısından grafik tasarım açısından da zaten bu çağda bu artık bir gereklilik.” cümlelerini kullanmıştır. Emir de sosyal medya odaklı çalışmayı bir gereklilik olarak gördüğünü “Gerekli bir adım olduğunu düşünüyorum sosyal medya odaklı çalışmanın, özellikle çağı yakalamak adına grafik tasarım öğrencileri için, grafik tasarım öğretmeyi amaçlayan öğrenciler için, bu alanda eğitim alan öğrenciler için. Geliştirilebilir bir pratik biçimi, teori de iyi oldu diyebilirim.” şeklindeki ifadesiyle açıklamıştır.

“Teknoloji Bağlamında Gelenekselden Uzaklaşma” alt temasına istinaden öğrencilerin verdikleri şu yanıtlar dikkat çekmiştir; Emir: “Hocam artık dijital çağda yaşıyoruz bunu inkar edemeyiz o yüzden gelenekselden uzaklaşmamız lazımdı bir noktada.”, Ayşe: “Bu zamana kadar geleneksel ağırlıklı çalıştık hocam sosyal medyada çalışsak bile çok gelişi güzeldi ve bu yüzyılda bundan uzaklaşmamız gerekiyordu sanırım.”, Hasan: “Hocam ben geleneksel medya için tasarım yapmayı seviyorum ama artık sosyal medyaya, dijitale yaklaşmamız lazım daha çok bence.”

Ulaşılan “Ortaya Çıkma – Fark Edilme” alt temasına ilişkin olarak Meltem’in “(...) şunu da fark ettim aslında geleneksel medyadan ziyade sosyal medyaya geçince etkileşim çok hızlı oluyor. Yani aldığımız anlık etkileşimlerle görüldüğümüzü anlıyoruz, fark edilebiliyoruz bu çok motive edici.” yanıtı ve Begüm’ün “Hocam sosyal medyanın etkileşimi sayesinde artık ortada olduğumuzu bilebiliyoruz yani insanlar bizi fark ediyorlar ve bunu anında görebiliyoruz” yanıtı öne çıkmaktadır.

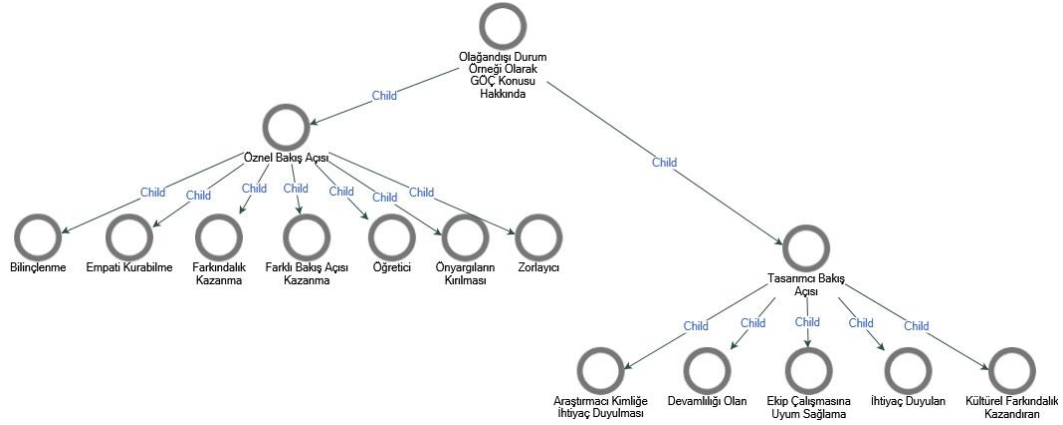
“Dijital Süreci İçselleştirme” ve “Farklı Paradigmalarla Tanışma” alt temasına ilişkin olarak Şahin’in şu sözleri öne çıkmaktadır:

Açıkçası dijitalde paradigma çok farklı geldi. İşin yapısı çok değişiyor, yaptığım iş çok değişiyor. Geleneksel medya için üretim yaparken insanların psikolojilerini çok farklı değerlendirmemiz gerekiyor ama dijitalde bu durum tamamen değişiyor. Mesela geleneksel medyada bir işi insanlara uzun uzun anlatmanız gerekiyor, uzun metinler daha yararlı oluyor mesela. Daha mantıklı fakat aynıısını sosyal medyada yapamayız insanlar sıkılıyor uzun metin gibi şeylerden. Çünkü her şey bir parmağın ucunda, geleneksel medyadaki alışkanlıklarla hedef kitleyi kaybederiz, akışı kaydırır ve geçer. Bunu düşünmek zorundayız bu yüzden kısa ama öz bir şekilde anlatmak zorundayız derdimizi. Kişisel olarak bir de ben dijitalle yani sosyal medyayla çok uğraşan bir insan değilim ondan zorlandım en çok (Şahin, 11.05.2021).

“Öznel Gelişim”, “Dijital Süreci İçselleştirme”, “Ortaya Çıkma – Fark Edilme” alt temalarına ulaşılmışta öne çıkan yanıtlardan biri bütüncül olarak şu şekildedir:

Sosyal medyaya çok uzaktım hocam ben, hatta bu bölüme başlayınca baya bocaladığım dönem de oldu. Hiçbir bilgim yoktu, başlarda çok zorlandım, program bilgim yetersizmiş, sosyal medyayı yönetme konusunda da hiçbir fikrim yokmuş ama işimiz tamamen sosyal medyada olunca öğrenmek zorundaydım ve öğrendiğimi de düşünüyorum aslında etkinlikler yaptık çünkü bir sürü bununla ilgili ve bunun sonucunda beklediğimden daha fazla etkileşim yakaladığımızı, artık oraya çıktığımızı, insanların bizi gördüğünü düşünüyorum bütün proje olarak. Olumlu yani düşüncelerim, sosyal medya odaklı çalışmamız, hiçbir şey bilmiyorken bu kadar bilgilenmem bir kere kişisel olarak gelişimimi sağladı, öğrenmemi sağladı böyle çalışmak (Yaprak, 12.05.2021).

Öğrencilere yöneltilen ikinci soru “Sorguladığımız göç olgusuyla ilgili düşüncelerinin neler olduğu” olmuştur. Diğer bir ifadeyle öğrencilere içerik ürettikleri sosyal tasarım konusunun göç odaklı seçilmesiyle ilgili düşüncelerinin neler olduğu sorulmuştur. “Olağandışı Durum Örneği Olarak Göç Konusu Hakkında” ana teması altında iki alt temaya ulaşılmış, öğrencilerin verdiği yanıtlar değerlendirilirken bunlar “Öznel Bakış Açısı” ve “Tasarımcı Bakış Açısı” olarak adlandırılmıştır. Bu alt temaların altında yer alan ikincil alt temalar ise elde edilen veriler doğrultusunda sınıflandırılmıştır.

Şekil 4.15. Olağandışı Durum Örneği Olarak Göç Konusuna İlişkin Bulgular

İlk olarak “Öznel Bakış Açısı” alt teması başlığında yer alan öğrenci görüşlerine değinilmiştir. Bu anlamda ilk olarak “Bilinçlenme” alt temasıyla ilgili olarak Begüm: “Bana da bir sürü şey kattı, bilmediğim bir sürü şey öğrendim.” demiş, Hatice de “(...) insanları harekete geçirebilecek yani bilinçlendirebilecek konuların işlenmesi çok iyi oluyor, bu sayede biz de bilinçleniyoruz hocam” diyerek alt temaya ulaşılan fikrini sunmuştur.

Araştırmacı tarafından projenin çıktıları arasında yer alması beklendiğinden dikkat çekici bulunan bir diğer alt tema ise “Empati Kurabilme” olmuştur. Bu alt temaya öğrencilerden Meltem’in: “Göç deyip geçemiyorum artık, bir çok farklı türünün olduğunu öğrendim. Sadece insanların bir yerden bir yere taşınması, coğrafyasını değiştirmesi değil, aslında insanlık olarak büyük bir etken, öğrendiğimiz yeni bilgilerle, deneyimlerle empati kurmaya başladık.” şeklindeki cümleleri, Begüm’ün “(...) Çok yararlı bir konu. Diğer senelere göre bu konu üzerinde çalıştığım için çok mutluyum. Çok verimli geçiyor hem benim için hem arkadaşlarım için. Çünkü anlamaya başladık, empati kurabilmeye başladık.” olarak sunduğu düşünceleri ve Hasan’ın “Konu çok güzel hocam. Çünkü şu dünyaya baktığımızda şu ana kadar hep savaşlar oldu, bir çok nedenle göçler oldu, oluyor. Empati kurabiliyoruz, empati kurdurmayı amaçlıyoruz. Güzel ve güncel bir konuya değindik ben bunu çok sevdim.” ifadeleri doğrultusunda ulaşılmıştır.

“Farkındalık Kazanma” ve “Farklı Bakış Açısı Kazanma” alt temalarına ilişkin olarak ise “Hem farklı bir konu farkındalık kazandıran hem de farklı açılardan bakmamızı gerektirdiği için ihtiyaçtı (Ayşe).” yorumuna ilaveten “(...) aynı zamanda farkındalık yaratabiliyor olmak benim için çok iyi, önce bizim farkındalığımız oluyor zaten bunu yapabilmek için başka pencerelerden bakabilmemiz gerekiyor bir de. (Hasan).” yanıtı ve

“Bütün hayat şekillerinin değiştiğinin, eğitim olanakları, yaşamları, kültürleri ve alışkanlıklarının aslında tamamen değiştiğini ve göç ettikleri yere entegre olmaya çalışırken yaşadıkları zorluklar çerçevesinde çok fazla farkında oldum diyebilirim. Farklı bir açıdan bakılması gerekiyormuş (Meltem).” şeklindeki ifadeler öne çıkmıştır.

“Öğretici” alt temasına ilişkin olarak Ayşe: “Bu konuyu işlememiz çok iyi oldu bence, bu sadece ödevimiz gibi değil, yalnızca bu sene için değil yıllardır yaşanan bir soruna değindiğimiz için çok iyi olduğunu ve çok öğretici olduğunu düşünüyorum.” cümleleri ve Yaprak’ın “Bizim de projemizde göç konusuyla seçmemiz iyi olmuş öğreticilik anlamında çünkü biz de farkında değilmişiz bir çok şeyin, öğreniyoruz hala.” şeklindeki ifadeleri değerlendirilmiştir.

“Zorlayıcı” alt temasına ise Cem’in “Kendi adıma konuşacak olursam alt tamam olarak yani zor bir konu seçtim göçü dil ile bağdaştırmakla alakalı.” ve Emir’in “Hassas bir konu olduğu için tasarımın sınırlarını düşünüyorum, zorlanıyorum zaman zaman çünkü insan bir oto sansür ile yola çıkmak zorunda kalıyor.” şeklindeki görüşleri sonucunda ulaşılmıştır.

Öznel bakış açısı başlığı altında ulaşılan son alt tema “Önyargıların Kırılması” için öğrencilerden Meltem’in “Sosyal bir soruna değinmemiz bizim için bir avantaj aslında hocam bence hele de böyle bir konuya. Çünkü önce kendi önyargılarımızı kırdık ve bunu hedef kitlemizde de yapmayı planlayarak yolumuza devam ediyoruz. Bir amacımız var.” ifadesi ve Yaprak’ın “Hocam ben aslında önyargılı değilim zannediyordum ama aslında bazı küçük noktalarda varmış, onları aştım kesinlikle ve projemizin ulaştığı insanlarda da aynı etkiyi yakalamak istiyorum.” şeklindeki yanıtları referans alınmıştır.

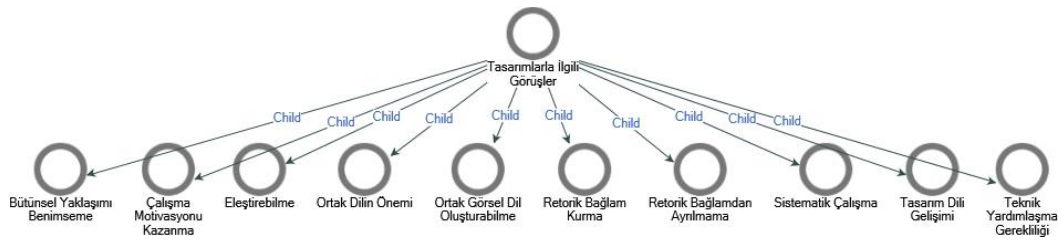
İkinci olarak “Tasarımcı Bakış Açısı” alt teması başlığında yer alan öğrenci görüşlerine değinilmiştir. Bu anlamda ilk olarak “Araştırmacı Kimliğe İhtiyaç Duyulması” alt temasıyla ilgili Meltem’in “Daha önce göç denildiğinde ne olduğunu biliyoruz, çeşitli basın organlarından yani gazetelerden, televizyondan vs. karşımıza da çıkıyor bu konu ama bu kadar detayını bilmiyorduk. Yani araştırmak zorunda kalınca ben bir çok yönünü öğrendim.” şeklindeki düşünceleri ve Yaprak’ın “(...) genel anlamda göç çok araştırılması ve incelenmesi gereken kapsamlı bir konu diyebilirim hocam. Bu projede kendi konumla ilgili araştırma yapmaya çok ihtiyaç duydum yoksa çok eksik bilgilerle yola çıkardım” şeklindeki görüşleriyle öne çıkmıştır.

Bir sonraki alt başlıklardan olan “İhtiyaç Duyulan” ve “Devamlılığı Olan” temalara bütüncül olarak Ayşe’nin “(...) bu önümüzdeki süreçlerde de bitmeyecek, devamlılığı

olan bir konu. Zaten ihtiyacı hocam böyle bir proje bunu söyleyebilirim.” söylemleri, Begüm’ün “Hocam günümüzde göç bütün dünyada çok sıkıntılı bir konu zaten. Devamlılığı olan bir durum. Özellikle pandemi döneminde de bu konuyu işlemek çok yerinde oldu bence herkesin ihtiyacı var bunu öğrenmeye.” cümleleri ve Hatice’nin “Evet hocam dünyada göç biter mi bence mümkün değil hep devam edecek, aslında bu yüzden bu konuyu hep işlemeye de ihtiyaç duyulacak” ifadeleri aracılığıyla ulaşılmıştır.

Son olarak “Kültürel Farkındalık Kazandıran” ve “Ekip Çalışmasına Uyum Sağlama” alt temaları ise Cem’in “Ekipçe çalışmaya hepimiz alıştık hocam bu iyi de oldu, daha düzenliyiz ve uyumluyuz (...) konuyla ilgili herkes birbirinin alt temasını da öğrenmeye başladıkça farkındalığımız da artıyor aslında bir yerde hedef kitleye dönüşüyoruz.” ifadeleri ve Şahin’in “Bu dönemki projede zaten ekip olarak çalıştık böyle konularda çalışmak daha zevkli ve birbirimizi de geliştirdik, farkındalık kazandırdık az çok.” şeklindeki görüşleriyle temellendirilmiştir.

Yapılan görüşmenin ikinci sorusu ise “Ürettikleri tasarımları hakkında ne düşündükleri, tasarımları nasıl değerlendirdikleri” olmuştur. Gerek kendi tasarımları gerekse proje kapsamındaki diğer alt temalara ilişkin üretilen tasarımlarla ilgili olarak fikirlerini paylaşan öğrencilerden elde edilen veriler doğrultusunda “Tasarımlarla İlgili Görüşler” ana temasına ulaşılmıştır.

Şekil 4.16. Tasarımlarla İlgili Görüşlere İlişkin Bulgular

Tasarımlarla ilgili görüşler için ilk olarak “Ortak Görsel Dil Oluşturabilme”, “Ortak Dilin Önemi” ve “Tasarım Dili Gelişimi” alt temaları göze çarpmaktadır. Bu bağlamda alt temaya ulaşılırken dikkat çeken ifadelerden bazıları Ayşe’nin “Çerçeveseler, fontlarla bütünlük yakalamaya başladık, ortak hesaplar da kurduk, tamamen güzel bir dil bütünlüğü yakaladık, ben çok memnunum.” yorumu, Yaprak’ın “Sosyal medyaya girdiğimde incelediğimde projemizi aslında renk görebiliyorum renk ve uyum yakalayabilmişiz bence, bunu daha yeni yeni fark ediyoruz bir de.” şeklindeki ifadesi ve Şahin’in “Hocam birlikte bir dil oluşturduk, bu aslında hepimizi geliştirdi tasarımsal

olarak, uymak zorundaydık ortaya iyi bir iş çıkarabilmek için, bunun önemini kavradık.” şeklindeki yanıtı öne çıkmıştır.

Süreçle ilgili önemli bir kazanım olduğu düşünülen “Eleştirebilme” alt temasına ilişkin olarak daha önce yapmaya eğilimli olmadıkları bilinen öğrencilerin özeleştiri, birbirlerinin tasarımlarıyla ilgili eleştiri ve projenin tamamı kapsamında eleştiriler yapabildikleri görülmüştür. Bununla ilgili olarak Ayşe’nin “Sadece benim temamda değil, arkadaşlarımla temalarıyla ilgili de bilgileniyorum birbirimizin ufkunu açabiliyoruz. Sınıf içi etkileşimimiz de arttı. Arkadaşlarımla da kendi temalarıyla ilgili gerçekten farkındalık yarattıklarını da düşünüyorum.” yanıtı, Begüm’ün “Arkadaşlarımla çalışmalarımıza baktığımda hepimiz aynı seviyedeyiz diyebilirim. Çoğu arkadaşımın yaptığı çalışmaları beğeniyorum. Tabii bazen küçük tasarımsal sıkıntılar olabiliyor ama birbirimize eleştiri yapabildiğimiz için bunları kolay aşıyoruz.” ifadeleri, Cem’in “Ders kapsamında olayı kavradığını ve kurumsallık kafasını yakalayabilmiş birkaç arkadaşım olduğunu düşünüyorum sadece. Birçok hesabın izledikleri yollar çok başarılı bence.” şeklindeki düşünceleri ve Hatice’nin “Arkadaşlarımla işlerine bakınca onların da aynı sorumlulukla çalıştıklarını görüyorum gerçekten, bazılarımızın başlarda sosyal medya anlamında stratejisi yani zamanlama olarak çok doğru değilmiş etkinliklerden onu öğrendim şimdi daha birbirimize uyumlu gidiyoruz her anlamda” söylemi dikkat çekmiştir.

“Bütünsel Yaklaşımı Benimseme”, “Retorik Bağlam Kurma” ve “Retorik Bağlamdan Ayrılmama” alt temaları yine sürece ilişkin olarak edindirilmesi planlanan kazanımlar arasında olup, öğrencilerin süreç içerisinde bu kazanımlara ilişkin farkındalıklarının olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu alt temaya ulaşılırken öğrencilerin yanıtları bütüncül olarak değerlendirilmiştir:

Hocam özellikle çocuklar çok hassas bir konu. Bir şeyden en çok etkilenen kesim çocuklar olur genelde. Bu yüzden onların gözünden bakmayı, onların neler yaşadığını anlamayı öğreniyorum. Göç sürecinde nelerden etkilendiklerini, nasıl psikolojik sorunlar yaşadıklarını, eğitimle ilgili yaşadıkları sorunları vb. çokça araştırdım ve bilmediğim çok şey olduğunu öğrendim bu proje sayesinde ve bunu retorik bağlamım olarak temel yaptım (Begüm, 12.05.2021).

Göçle ilgili düşünmüştüm ben sadece, eğitim aklımda bile yoktu hocam başlarda. Çünkü göç denilince akla hep savaş falan gelir yani, ama eğitimle ilgili kısmı olunca bir şeyler öğrenmiş oldum, araştırmak zorunda kaldım, kendimi geliştirmem gerekiyordu yani. Haliyle retorik bir alt yapı da oluşturmadan ilgi çekici tasarımlar da yapamazdım. Retoriğime bağlı kalarak

yapmak zorunda kalıyorum farkındalık yaratabilmek için ve araştırma yaptıkça aklıma yeni ve farklı fikirler geliyor (Hasan, 11.05.2021).

(...) bu açılardan baktıkça kendimi iyice konuya kaptırdım ve bunlar için çabalıyorum, bunlara farklı açılardan bakılabilmemesini bir nebze bile olsa sağlamak yani amacım. Kendi sosyal sorumluluk projem oldu galiba bir yerde. Retorik bağlamımı güzel oluşturdum ve şimdi onu koruyarak ilerlemeyi hedefliyorum hocam (Hatice,12.05.2021).

Bir çok farklı dalının olması yani bu dalları işlememiz aslında çok iyi yani sadece “göç ve eğitim” ya da “göç ve aile” değil yani çocuk, dil, entegrasyon vs. bir çok farklı yönünün değerlendirilmesi de aslında çok iyi bir süreç oldu bizim için bence. Çünkü tek bir noktaya odaklanmıyoruz. Bütüncül bir yaklaşımla görmemiz gerekiyor. Göçün için de şu da varmış bu da varmış diyerek de farkındalık yaratıyoruz yani (Meltem, 11.05.2021).

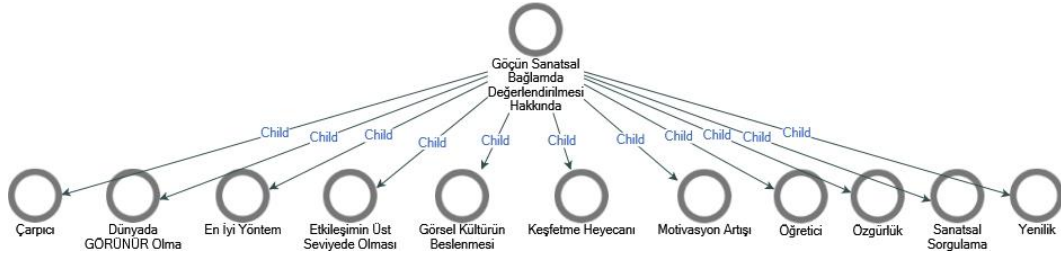
Kültürler olarak çok eksikmişim. Mesela ben şöyle düşünüyordum: Irak, İran, Suriye kültürü bizden ne kadar farklı olabilir ki diye düşünüyordum. Çünkü aynı coğrafyadayız ve yüzyıllardır burada yaşıyoruz ve ister istemez aynı topraklardayız. Ama şunu fark ettim biz aslında çok farklı renklerin bir bütün olması gereken yerde olamıyoruz gibi geliyor. Retorik bağlamımı da bunun üzerine kurdum aslında, o farklı renkler aslında kaynaşmıyor gibi geldi bana bu süreçte. Bunun için çalışmak benim için çok büyük bir şans oldu. Bu retorik bağlamımdan hareketle devam edeceğim (Şahin, 11.05.2021).

“Sistematik Çalışma” alt temasına ilişkin olarak Şahin’in “Benim projemde mesela planlama ve üretim sürecim uzun sürdü ama istediğim alt yapıyı önce kendimde oluşturmak önemliydi benim konumda, onu sağladığımı düşünüyorum. Bu şekilde sistematik çalışıyorum.” cümlesi ve Hasan’ın “Hocam sistemli şekilde çalışırsak aslında ortaya ürün koyabiliyoruz, biz de buna dikkat ediyoruz” yorumu değerlendirilmiştir.

“Çalışma Motivasyonu Kazanma” ve “Teknik Yardımlaşma Gerekliliği” alt temaları için değerlendirilen yorumlar ise Yaprak’ın “Ekipçe çalışmak da insanı gaza getiriyormuş hocam. Daha verimli oldu, verimli gidiyoruz aslında. 9 kişinin birbirini izlemesi, yorumlaması, eleştirmesi çok güzel bir şeymiş ve yardımlaşıyoruz da programlar için, motive ediyoruz birbirimizi” ve Hatice’nin “Hocam böyle bir projeye ilgili çalışmak ve ekipçe çalışmak motivasyonumu çok arttırdı. Bence hepimizinkini arttırdı. Bir de arkadaşlarıma çok teşekkür ediyorum teknik anlamda çok yardımlaşıyoruz bu çok önemli.” cümleleri olmuştur.

Gerçekleştirilen 1. yarı yapılandırılmış görüşmenin son sorusu ise göç ana temasının sanatsal bağlamda değerlendirilmesine ilişkin alınan karar ve uygulama sürecine yönelik olarak “Göç ve sanat adındaki Instagram hesabı için üretimler yaparken, bu sanatsal sorgulamayı nasıl değerlendirdikleri” sorulmuştur. Elde edilen verilerin

sunulmasında alt temalarla ilgili kurulan cümlelerin bazılarının birbirleriyle ilişkisel olarak ayrılamaz şekilde olduğundan bütüncül bir yol izlenmiştir.

Şekil 4.17. Göçün Sanatsal Bağlamda Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

“Çarpıcı”, “Öğretici” ve “Yenilik” alt temalarıyla ilgili olarak öğrencilerden Şahin’in “İnsanları daha çok çekebileceğimizi düşünüyorum ya. Bir de çok öğretici oluyor. Çarpıcı işler yapabiliyoruz ve yeni bir şey ortaya koyuyoruz çok doyurucu ve kaliteli geçiyor benim için. Çok memnunum hocam bu yüzden.” şeklindeki söylemi, Ayşe’nin “Hocam yenilik oldu bizim için, alt temalarımızda çok sınırlanabiliyoruz, burada çarpıcı ve farklı işler yapabiliyoruz. Ayrıca bu konuda çalışan sanatçılarla ilgili de çok şey öğreniyoruz.” ve Hatice’nin “(...) öğrendiklerim benim için sarsıcıydı hocam sanatçıların eserleriyle ilgili, çok güçlüydü anlatımlar ve yepyeni bir açı yakaladım.” şeklindeki ifadeleri kullanılmıştır.

“En İyi Yöntem” ve “Özgürlük” alt temasına ulaşılırken Begüm’ün “Bence bu zaten kullanılacak en iyi yöntemlerden biri. Aslında göç için esas farkındalığı sanatla birleştirerek yapabiliriz gibi düşünüyorum. Bir de daha özgür çalışabiliyoruz tasarım dili açısından.” ve Cem’in “Bu konuda çalışmak biraz daha özgürlük alanı sağlıyor hocam bize, daha özgür hissediyorum kendimi.” cümlelerinden yola çıkılmıştır.

Öğrencilerin süreç içerisinde uzaktan eğitime bağlı olduğu bilinen motivasyon düşüklüğü problemini göçün sanatsal bağlamda değerlendirilmesiyle aştıklarını ve “Keşfetme Heyecanı” ve “Motivasyon Artışı” yaşadıklarını Hasan’ın “Hocam bu konu içine çekti beni aslında hem öğrendiklerimle heyecanlandım hem de motivasyonum gerçekten arttı, mutlu oldum gerçekten.” şeklindeki düşüncesi, Emir’in “Hocam güzel bir bağlam oldu bu iş, motivasyonumuz arttı kesinlikle görülüyor bu ve yeni sanatçılarla yeni eserlerle tanışıyoruz keşfediyoruz bu da iyi geliyor.” ifadesi ve Hatice’nin “(...)yeni şeyler öğrenmeye başladık, keşfetmeye başladık. Böyle yenilikler çok iyi geliyor hocam motive oluyoruz” şeklinde dile getirmişlerdir.

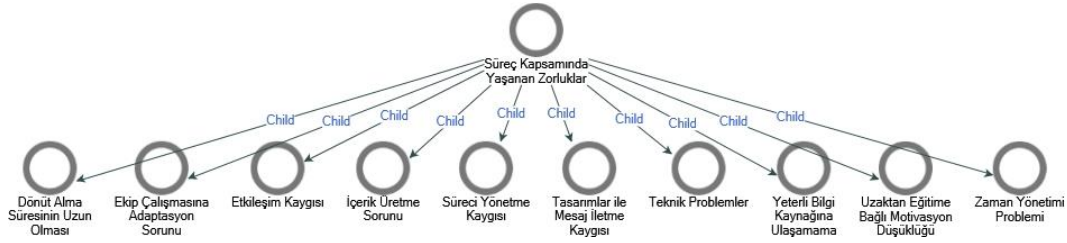
“Etkileşimin Üst Seviyede Olması” ve “Dünyada Görünür Olma” alt temalarına ilişkin olarak Cem’in “Hocam burası daha bütüncül olarak kullandığımız bir sayfa oldu ya yani hani tek tek değil, daha çok tasarım paylaşabildik bu yüzden etkileşimi en çok burada yakaladık galiba. Ama burada daha görünür olduk, uluslararası sanatçılarla bile etkileşimimiz oldu.” şeklindeki yaklaşımını Şahin “Ben de katılıyorum hocam Cem’e, dünyada görünür olabiliyoruz bu sayfayla, etkileşimimiz en üst seviyede oluyor bu çok iyi bence” diyerek desteklemiştir.

Son olarak “Sanatsal Sorgulama” ve “Görsel Kültürün Beslenmesi” alt temasına ulaşılan verilerde araştırma kapsamında araştırmacı ve dersin yürütücüsü tarafından sağlanmak istenen sorgulamanın gerçekleştiği görülmüştür. İncelenen ve bu alt temalara ulaşılan yanıt arasından Emir’in “(...) hocam ister istemez sanatsal bir sorgulama süreci yapmamız gerekiyor. Derste keşfettiklerimizin üzerine koymamız gerekiyor ve araştırmalarla daha çok sorgulama yapıyoruz. haliyle görsel kültürümüz de geliyor bu yüzden ayrıca faydalı bir yaklaşım oldu.” şeklindeki cümleleri, Meltem’in “Zaten her şeyi sorguladığımız bir süreç içerisinde bu kez de sanatsal sorgulama üzerinde durduk hocam ve aslında çok iyi oldu. Sonuçta hepimizin geleceği bununla bağlantılı yani meslek olarak. Görsel kültürümüzün de beslenmesi doğal akışın içinde oldu gibi.” şeklindeki ifadeleri ve Yaprak’ın “(...) hocam bu dönem gerçekten çok ilerledim ben, arkadaşlarımdan dediği gibi görsel kültür açısından çok ilerledim, sorgulama açısından çok içselleştirdim. Çok besleyici oldu benim için.” yorumları dikkat çekmektedir.

4.2.3.2.2. İkinci yarı yapılandırılmış görüşme bulguları

Araştırmacı tarafından dönem sonunda olmak üzere 29.05.2021 ve 30.05.2021 tarihlerinde 2. yarı yapılandırılmış görüşme yine iki ayrı günde yapılmıştır. Öğrencilerin müsaitlik durumlarına göre randevulaşılan görüşme belirlenen günler ve saatlerde gerçekleştirilmiştir.

Süreçlerini tamamlayan öğrencilere ilk olarak “tüm süreç boyunca yaşadıkları zorluklar ve problemler” sorulmuştur. Elde edilen veriler ışığında “Süreç Kapsamında Yaşanan Zorluklar” ana temasına ulaşılmış, bu ana tema altında “Etkileşim Kaygısı”, “Süreci Yönetme Kaygısı”, “Yeterli Bilgi Kaynağına Ulaşamama”, “Teknik Problemler”, “Dönüt Alma Sürelerinin Uzun Olması (anında dönüt beklentisi)”, “Ekip Çalışmasına Adaptasyon Sorunu”, “Tasarımlar ile Mesaj İletememe Kaygısı”, “Uzaktan Eğitime Bağlı Motivasyon Düşüklüğü” ve “Zaman Yönetimi Problemi” alt temalara varılmıştır.

Şekil 4.18. Süreç Kapsamında Yaşanan Zorluklara İlişkin Bulgular

Yaşadıkları ve/veya karşılaştıkları problemleri ve zorlukları süreç içerisinde hem derslerde hem araştırmacı ile Whatsapp uygulaması üzerinden hem de daha önce gerçekleştirilen görüşmelerde de belirten öğrencilerden bütüncül bir yaklaşımla anlatmaları istenmiştir. Bu doğrultuda alınan cevaplardan ilk olarak “Etkileşim Kaygısı” ve “Tasarımlar ile Mesaj İletememe Kaygısı” alt temalarına ulaşmada Ayşe’nin “Hocam bir bütün oluşturamıyordum yani mesajımı veremiyordum ama onlardan kurtuldum yani sildim ve yeniden başladım. Üçlü konseptli bir tasarım yapmaya karar verince daha kolaylaştı aslında işim. Etkileşim alamamaktan korkmuştum en başta.” cümleleri, Hatice’nin “(...) tasarımsal süreçte sorun yaşadım. İfade gücünde, mesaj gücünde yaşadım sanırım başlarda, mesajı iletememekten korktum” cümleleri ve Yaprak’ın “(...) bazen derdimi nasıl anlatacağımı bilemedim tasarımlarımda, yani vermek istediğim mesajları verebildim mi diye çok sorguladığım oldu.” cümleleri öne çıkmıştır.

“Süreci Yönetme Kaygısı” ve “Zaman Yönetimi Problemi” alt temalarında ise Cem: “Hocam ben galiba en çok süreci yönetmekte sorun yaşadım. Bununla ilgili çok kaygılandım. Zamanı da yönetemedim başlarda.” şeklinde, Şahin de “Hocam daha önce de söylediğim gibi projeyi tam anlamıyla organize edebilmeyi yani zamanı yönetme konusunda çok kaygılandım.” olarak ve Yaprak ise “İlk olarak zaman zorluğu yaşadım, diğer derslerimiz de yoğundu, yetiştirme zorluğu yaşadım bir programa oturtana kadar kendimi.” diyerek süreçte yaşadıkları kaygıları dile getirmişlerdir.

En çok bahsedilen ve tüm süreçte en öne çıkan problem olarak “Yeterli Bilgi Kaynağına Ulaşamama” alt temasına Cem özellikle “kaynak bulmakta çok zorlandığımı” vurgulaması, Ayşe ise “(...) sonrasında araştırmalar yaptım ama bunlar daha çok beyin göçüyle alakalı sebeplerdendi, bizim ülkemize gelen Suriyeli vb. göçmenlerle ilgili sorunlar çıkmıyordu, onlarla alakalı çok makale ya da dergilerden kesitler bulamadım.” değinmesi ve Hasan’ın

Aslında biz göçmen öğrenci sayısına yani istatistiki bilgilere yoğunlaştık ama mesela mezun sayısını bulamadık, çok araştırdık gerçekten ama ulaşamadık yani kaynak sıkıntısı çok yaşadık hocam, bu kadar göç alan bir ülkede bunların sayılarının tutulmaması veya bize sunulmaması çok garip geldi. Mailler attık, ulaşmaya çalıştık ama bir geri dönüş de alamadık (Hasan, 30.05.2021).

ifadeleriyle ulaşılmıştır.

Sürecin başında öne çıkan sorunlardan biri olduğu bilinen “Ekip Çalışmasına Adaptasyon Sorunu” alt temasıyla ilgili olarak Begüm’ün “Bende de herkeste de bir adaptasyon sorunu oldu çünkü daha önce hiç grup olarak çalışmamıştık.” şeklindeki yorumu ve Meltem’in

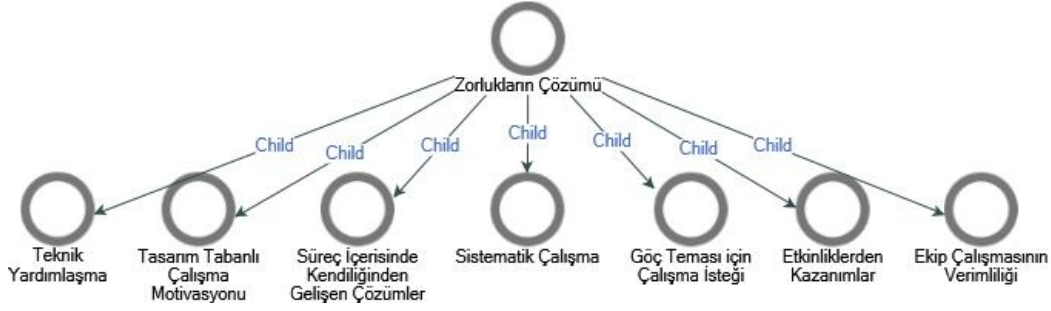
Grup olarak çalışmanın ve dil bütünlüğü yakalamanın kaygısını yaşamaktı çünkü bu zamana kadar hep bireysel çalıştık, evet biz Hasan ile grup olarak çalışıyoruz uzun zamandır ama bahsetmek istediğim şey tek bir proje altında birbirimizle bir ekip olarak böyle sınıfça çalışmak. Kendi tasarım dilimden çıkmam gerekti, bunda biraz bocaladım (Meltem, 29.05.2021).

şeklindeki cevabıyla değerlendirilmiştir.

Yine sürecin başında karşılaşıldığı bilinen problemlerden olan “Teknik Problemler” ile ilgili olarak Ayşe: “Kendi bilgisayarım yoktu hocam bir de eski bilgisayarda çalışmaya çalışıyordum anneannemde kalıyordu çalışmalarım” şeklinde cevap vermiş, Yaprak da “Teknik problemler yaşadım bilgisayarım bazen kaldırmadı, sürekli yeni kayıt da iyice yavaşlattı.” olarak verdiği cevabıyla durumunu bildirmiştir.

Son olarak “Dönüt Alma Sürelerinin Uzun Olması” ve “Uzaktan Eğitime Bağlı Motivasyon Düşüklüğü” alt temaları için Begüm’ün “Zaten evdeyiz hiçbir şey yapasımız gelmiyor, o yüzden zorlandım motivasyon bulamadım uzun süre.” ve Emir’in “(...) hocam sürekli dönüte bağlı çalışmak çok zorladı beni ama zaman kaybetme açısından diyorum uzaktan eğitim yüzünden yani.” yanıtları dikkate alınmıştır.

Görüşmenin ikinci sorusu olarak öğrencilere “Yaşadıkları zorlukları ve problemleri nasıl aştıkları” sorusu yöneltilmiştir. Bu bağlamda elde edilen veriler doğrultusunda “Zorlukların Çözümü” ana temasına ulaşılmıştır. Öğrencilerin yanıtları ise “Tasarım Tabanlı Çalışma Motivasyonu”, “Ekip Çalışmasının Verimliliği”, “Süreç İçerisinde Kendiliğinden Gelişen Çözümler”, “Teknik Yardımlaşma”, “Sistemik Çalışma”, “Göç Teması İçin Çalışma İsteği” ve “Etkinliklerden Kazanımlar” alt temaları altında sınıflandırılmıştır.

Şekil 4.19. Yaşanan Zorlukların Çözümüne İlişkin Bulgular

“Tasarım Tabanlı Çalışma Motivasyonu” ve “Ekip Çalışmasının Verimliliği” alt teması için ders içerisinde tasarım tabanlı araştırma yöntemi anlatıldıktan sonra sınıfın hiç ekip olarak çalışmamasına dayalı olarak tereddütler yaşandığı gözlemlenmiş ve bir önceki soruda bu durumun bir problem olarak tanımlandığı görülmektedir. Süreç içerisinde aslında birbirlerinin fikirlerinden ne kadar yararlanabildiklerini fark ettikleri noktada bundan çok keyif aldıkları, çok yardımcı olduğu hem bireysel hem ekip olarak daha hızlı geliştikleri ve ilerledikleri gözlemlenmiştir. Nitekim Cem’in “Konuya farklı açılardan bakmaya başlayarak çözdüm içerik konusunda, arkadaşlarımdan da aldığım yorumlar ve yönlendirmeler doğrultusunda oturttum hikayemi ve bu sayede hızlandım ve çözdüm bu sorunları.” ve Meltem’in “Sonradan topladık, içselleştirdik. Sizin sayenizde ve dönütlerinizde oldu bu biraz da. Tasarım tabanlı diyorduk değil mi birbirimize de yorum yaparak geliştik ve etkinliklerimiz sayesinde olayı çok daha iyi kavradım sonra çok zevk aldım.” şeklindeki söylemleri doğrultusunda bu alt temalara ulaşılmıştır.

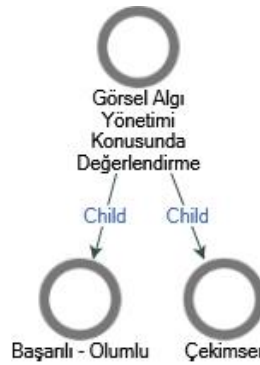
“Teknik Yardımlaşma” alt temasına ilişkin olarak görüşlerini bildiren Yaprak: “(...) hocam bir de ben daha önce de söylemişim programlar olarak çok eksiktim, arkadaşlarımdan gerideydim ama bu süreçte hep destek oldular, öğrettiler bana, çok yardımcı oldular.” demiş, Hatice’nin “hocam programlara hakimim ama kaydetme formatlarına değilmişim bu konuda arkadaşlarımdan da sizden de yardım aldım çok teşekkür ederim” şeklindeki söylemleriyle alt temaya ulaşılmıştır.

Bir sonraki alt tema olan “Sistematik Çalışma” ile ilgili olarak Şahin: “Sistematik çalışmaya başlayınca da her şeyin üstesinden geldim hocam.” demiş ve Hatice de “(...) hocam aslında zaman yönetimi sorunumuz düzenli çalışmamaktanmış, süreç ilerledikçe daha sistematik çalışmaya başladık ve bence bu sorunu böyle çözdük” diyerek görüşü desteklemiştir.

Süreçle ilgili öne çıkan kazanımlardan olması beklenen olağandışı durum örneği ile ilgili farkındalık yaratmanın motivasyon kazandırmasıyla ilgili olan “Göç Teması için Çalışma İsteği” ve “Etkinliklerden Kazanımlar”ın oluşturulduğu da Hasan’ın “(...) bir de hocam farkındalık yaratmayı hedeflediğimiz bir çalışma olunca daha çok çalışmak istedim. Yani göç konusu çok güzeldi farkındalık yaratmak için, beni motive etti” yanıtı, Şahin’in “(...) etkinlikler de dahil oldukça yapabildiklerimiz arttı ve farkındalık yaratmamız etkileşimlerimizle arttı bu da bize bu konuyla ilgili daha çok çalışma isteği verdi hocam” yanıtı ve Emir’in “After Effects problemimizi çözdük etkinlikler sayesinde, oturdu kafamızda programın çalışma prensibi. Sonra da yapabilmenin şevkiyle motivasyon kazandık” şeklindeki ifadeleriyle ortaya çıkmıştır.

Geride kalan diğer tüm problemlere ilişkin sorunların zaman içerisinde kendiliğinden geliştiğine yönelik olarak elde edilen veriler doğrultusunda ise “Süreç İçerisinde Kendiliğinden Gelişen Çözümler” alt temasına ulaşılmıştır.

Görüşmenin üçüncü sorusu olarak öğrencilere “Görsel algı yönetimi konusundaki değerlendirmeleri” sorusu yöneltilmiştir. Görsel algı yönetimi gerçekleştirmek adına ürettikleri içerikleri göz önüne alınarak cevaplandırılan bu sorunun karşılığında “Görsel Algı Yönetimi Konusunda Değerlendirme” ana temasına ulaşılmıştır. Elde edilen veriler sonucunda ise “Başarılı – Olumlu” ve “Çekimser” alt temaları ile karşılaşılmıştır.

Şekil 4.20. Görsel Algı Yönetimi Konusunda Değerlendirmeye İlişkin Bulgular

Kendi süreçlerini ve proje süreci kapsamında değerlendirmeleri istenen görsel algı yönetimi konusunda öğrencilerin çoğunluğu kendilerini ve projeyi başarılı bir şekilde tamamladıklarını, görsel algı yönetimi yapabildiklerini düşünmektedirler. Bununla ilgili olarak Hatice’nin “Kendi sayfamın bütünlüğü, dili anlamında hedefime ulaştım, bunu sağladım, o tatmin ediciliğe ulaştım yani ben.” şeklindeki cevabı, Şahin’in “Hocam algı

yönetimini başardığımı düşünüyorum ben. Genel çerçevede kesinlikle ilgi çekici ve işe yarar şeyler yaptığımı ve yaptığımızı düşünüyorum bunu da gelen etkileşimlere dayanarak söylüyorum. Hem sosyal medyada hem de kendi aramızda gelen yorumlardan da çıkarabiliyorum bunu.” şeklindeki yanıtı ve Yaprak’ın da “Genel anlamda görsel dilim kendini öne çıkarıyor ve sorgulama konusunda başarılı oldum aldığım yorumlara dayanarak söylüyorum bunu.” şeklindeki söylemleri neticesinde “Başarılı – Olumlu” alt temasına ulaşılmıştır.

Yalnızca iki öğrenci kendi süreçleriyle ilgili çekimser kalmış ve yanıtlarıyla “Çekimser” alt temasına ulaşılmış fakat onlar da projeyi genel olarak başarılı bulmuşlar ve görsel algı yönetiminin yapılabildiğine dair Ayşe: “aslında yapabiliş yapamadığıma hocalarım olarak sizlerin karar vermesi daha doğru olur ama göç konusunda genel olarak değerlendirdiğimde kesinlikle başarılıyız hocam. Bence görsel algı yönetimi yapabildik.” ve Meltem: “Hocam ben kendimi bu konuda biraz eleştiriyorum, çok daha iyisini yapabilişirdim o yüzden kendimle ilgili çekimserim ama projemiz kesinlikle görsel algı yönetimini yaptı ben öyle düşünüyorum.” şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Görüşmenin son sorusu olarak öğrencilere “Deneyimledikleri süreç için iyileştirmeye yönelik fikirleri” sorulmuştur. Alınan yanıtlardan yola çıkılarak “Süreci İyileştirmeye İlişkin Olarak” ana teması altında “Daha Sistematiş Çalışma”, “Kaygı Yönetimi” ve “Zaman Yönetimi” alt temalarına ulaşılmıştır.

Şekil 4.21. Süreci İyileştirmeye İlişkin Bulgular

Elde edilen veriler doğrultusunda ulaşılan “Daha Sistematiş Çalışma” alt teması için Begüm’ün “Bireysel olarak daha hızlı ve daha etkili işler yapabilişirdim, sosyal medyadaki etkinliğim biraz geç başladı, tasarımlarımı yaptım ama belirli bir sistematişte paylaşamadım mesela daha sistematiş çalışabilişirdim bu benim kendime eleştirim.”

şeklindeki söylemi, Emir'in de "Süreci daha iyi kontrol edebilirdim sanırım yani daha sistematik çalışabilirdim galiba" ifadelerinden yola çıkılmıştır.

Son olarak "Kaygı Yönetimi" ve "Zaman Yönetimi" alt temalarına ilişkin ise Ayşe: "(...) bir de aslında bir sürü kaygı taşımışım başlarda, buna gerek yokmuş. O kaygıları yönetebilseydim zamanımı daha verimli kullanabilirdim." ve Yaprak: "(...) ya şey de var yetiştirememekten korktum, sosyal medyayı yönetememekten korktum, etkileşim alamamaktan korktum ve korktukça zamanı kaçırdım bazen geç kaldım. Aslında sakın olsaydım daha iyi tasarımlarla tamamlayabilirdim projemi." şeklindeki yanıtlar öne çıkmıştır.

4.2.4. Ürün temelli sürecin yapılandırılmasında tasarım tabanlı araştırma yaklaşımının oluşturulmasına ilişkin çerçeve

Tasarım tabanlı araştırmanın doğası, ürün temelli bir sürecin planlanmasını barındırmaktadır. Bu bağlamda araştırmada göç ana teması çerçevesinde belirlenen alt temalarda ürünler ortaya konulmuştur.

Bu doğrultuda dersin yürütücüsü ve araştırmacısı olarak katılımcı tasarım tabanlı araştırma yöntemi yapılandırılmış, süreç içerisinde hem öğrencilerin birbirlerinin tasarımlarıyla etkileşimleri, dönüt vermeleri, yürütücü ve araştırmacının müdahaleleri hem de ders içi ve ders dışı etkinliklerle tasarım sürecinin sürekliliği sağlanmıştır. Aynı zamanda süreç içerisinde çalıştay ve seminerler düzenlenerek katılımcıların geliştirdikleri ürünlerin retorik bağlamlarında kavramsal derinliklere erişmesi ve yaratıcı çıkış noktası yakalama ve teknik bağlamda tasarımcı kimliklerinin gelişmesi sağlanmıştır. Diğer bir ifadeyle tasarım tabanlı araştırma çerçevesine bağlı olarak ürün temelli sürecin yapılandırılması sağlanmıştır.

Ders sürecinin başında, sürecin göç ana teması üzerinden temellendirileceği, bu bağlamda göçün ve alt bağlamlarının sorgulanarak alt temalar belirleneceği öğrencilere bildirilmiştir. İlk ders gününden itibaren sorgulama sürecine başlayan öğrenciler iki hafta içerisinde retorik bağlamlarıyla birlikte projelerini yapılandırmak istedikleri alt temaları belirlemişlerdir. Alt temaların belirlenmesinde göçün derslerde tüm katılımcılar tarafından etkileşimli olarak sorgulanmasının yanı sıra katılımcıların uygulama öncesi dönemde çalıştıkları projelerin de etkisi olmuştur.

Tasarım tabanlı araştırma sürecinde, sürecin daha derinlikli sorgulanabilmesi ve öğrencileri uygulama sürecine hazırlamak adına gerçekleştirilen katılımcı gözlem

sürecinde, öğrenciler sosyal sorumluluk ve farkındalık konulu projeler üzerinde çalışmışlardır. Örneğin uygulama sürecinde “Göç ve Eğitim” alt temasını sorgulayan öğrenciler, bir önceki dönemde “Eğitimde Fırsat Eşitsizliği” konusunu ele almışlar; “Göç ve Dil” alt temasını sorgulayan öğrenci ise “Türkçe Yaşa” başlığı altında Türkçeyi doğru kullanmanın önemi üzerinde çalışmıştır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu göç ana teması altında yapılandıkları alt temalarını belirlerken bir önceki döneme dayalı deneyimlerinden yola çıkmışlardır.

Ayrıca katılımcı gözlem döneminde tamamlanan projeler de sosyal medya odaklı gerçekleştirilmiş, süreç daha acemi ve bilinçsiz yürütülse de öğrencilerin sosyal medya odaklı bir deneyim kazanmaları sağlanmıştır. Bu doğrultuda dersin yürütücüsü ve araştırmacının araştırmanın uygulama dönemi içerisinde ders içi ve ders dışı etkinlikler planlamasının sebebi, katılımcı gözlem sürecinde öğrencilerin gözlemlenen eksiklikleri doğrultusunda olmuştur.

Öğrencilerin araştırmanın uygulama sürecine değin daha önce hiç birlikte grup olarak çalışmadıkları bilinmektedir. Bireysel çalışmanın ötesinde ekip olarak, grup olarak çalışmanın deneyimlerine sahip olmamaları gerek öznel gerekse tasarımcı kimlikleri açısından büyük bir eksiklik olarak değerlendirilmiştir. Öğrencilerin uygulama süreci boyunca ortaya koydukları ürünler bireysel çalışmalarının sonucu olsa da yine tasarım tabanlı sürecin doğası gereği projenin yapılandırılması boyutunda bir grup olarak çalışmaları sağlanmış, ortak görsel dil yaratımını deneyimlemeleri mümkün kılınmıştır. Göç odaklı sorgulanan sürecin tüm aşamalarında tüm öğrenciler tek tek ve grup olarak fikir birliğine varmışlar ve işbirliğine dayalı bir süreci başarıyla oluşturabilmişlerdir.

Araştırmanın uygulama süreci boyunca ortaya çıkan ürünlerin üretim aşamasında yine tasarım tabanlı araştırmanın doğası gereği işe koşulan etkileşim, tüm katılımcıların fikirleri ve yorumları birbirlerinin ürünleriyle ilgili dönüt vermesiyle sağlanmıştır. Bu süreçte eğitim hayatlarındaki deneyimlere dayalı olarak tasarımları sorgulama ve doğru eleştiri yapabilme yetilerinin de geliştiği gözlemlenmiştir.

Öğrencilerin ortaya koydukları alt temalarına ilişkin ürünlerinin yanı sıra birbirlerinin ürünleri üzerinde verdikleri dönütler incelendiğinde bazı öğrencilerin daha öne çıktığı, bazılarının ise yönlendirilmeye tasarımcı kimliklerinin geliştiği gözlemlenmiştir. Diğer bir ifadeyle süreç içerisinde lider kimlikli öğrencilerin ve gerekli yönlendirmeler doğrultusunda gelişim gösteren öğrencilerin varlığı söz konusu olmuştur.

Bu durumun süreç içerisindeki örneklerle açıklandığı takdirde daha iyi ortaya konacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda lider kimlikli olarak nitelendirilen öğrencilerden olan Şahin, dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından süreçte ürün sayısı ve ürünlerinin niteliği en yüksek olarak değerlendirilen öğrencilerdendir. Bir diğer lider kimlikli öğrenci olarak Begüm öne çıkmaktadır. Süreç boyunca ortaya koyduğu ürünlerin niteliği bakımından diğer öğrencilerin tasarım dillerini Begüm'ün ürünlerinden aldıkları ilhamla geliştirdikleri sık sık dile getirilmiştir. Cem ise göç ana temasının logo üretim aşamasının yapılandırılmasından, yine ana temaya ait Instagram uygulaması üzerinde paylaşılacak olan içerikleri üretmesine değin diğer öğrencileri organize ederek ve motivasyon kazandırarak öne çıkmıştır.

Öte yandan yönlendirildiklerinde performansları artan öğrencilerin genelde teknik bakımdan geride kaldıkları bilinmekte, bu bağlamda süreç içerisinde araştırmacı ve diğer öğrenciler tarafından desteklenmişlerdir. Bu öğrenciler içerisinde tasarım dili sınıf ortalamasına göre daha geride kalan öğrenciler, dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından verilen dönütlerin yanı sıra özellikle lider kimlikli öğrencilerin verdikleri dönütlerden etkilenecek sürecin sonunda performanslarının beklediklerinden çok daha ileriye taşıdıklarını belirtmişlerdir.

Anlaşılabileceği üzere tasarım tabanlı araştırma sürecinin kendi içerisinde sürekli değişip dönüşmesi ve katılımcı etkileşiminin üst seviyede olması göç konulu yapılandırılan sosyal medya odaklı görsel ileti içerik üretiminde başarıya ulaşmada en büyük unsur olduğu söylenebilir.

4.2.5. Ürün temelli bulgular

Bu bölümde alanyazında olağandışı durum iletisi bağlamında ve araştırmanın uygulama sürecinde olağandışı durum örneği olarak göç konusu seçiminin, süreç içerisindeki sorgulamalarına dayalı olarak üretilen içerikleri değerlendirilmiştir.

Alanyazında değinildiği üzere son yıllarda savaş ortamından kaçarak zorunlu göç eden kitleler ile karşılaşılacak toplumda göçe ve göçmenlere dair farkındalık yaratarak toplumsal bir değişim yaratabilmek adına sosyal medya odaklı görsel içerik üretimine dayalı bir süreç yapılandırılmıştır. Tasarım tabanlı olarak temellendirilen süreçte manipülatif unsurlarla ortaya konan öğrenci ürünleri göç kavramı, göç kavramına ilişkin önyargıları, göç kavramıyla ilişkili kabuller/retler gibi durumlarla karşı karşıya olan kitlelerin nasıl etkilenebileceği, nasıl yönlendirilebileceği vb. problemlerinin üzerinde

durulmuştur. Yani göç konusu çok boyutlu ve bütüncül olarak ele alınmıştır. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin sosyal medya odaklı bir süreç içerisinde göç konusuyla ilgili olarak toplumsal empati oluşturmak, insani, demokratik, insan hakları bağlamında; göçün ve göçmenlerin “günlük” yönlerini kabullenmenin, aidiyet duygusu yaratıp iletişim kanallarını açarak, kalıcı ve olumlu yansıtıldığı ve üretildiği tasarımları yaratmalarına dayalı bir süreç yürütülmüştür.

Bu çerçevede öğrencilerin “Göç ve Aile”, “Göç ve Çocuk”, “Göç ve Dil”, “Göç ve Eğitim”, “Göç ve Kadın”, “Göç ve Kültür”, “Göç ve Sosyal Uyum” ve “Göç Dağılımının Eşitsizliği” şeklinde belirledikleri alt temaları, ürünlerin değerlendirildiği başlıkta sırasıyla verilmiş olup “Göç ve Sanat” olarak sürecin ilerleyen aşamalarında belirlenen ve diğer alt temalardan farklı olan alt temaya ayrıca değinilmiştir.

Göç ve Sanat alt temasına ait içerikler, yeni kamusal alanlara yönelik sanatsal çalışmalar olarak değerlendirilmiş ve öğrencilerin gerçekleştirdiği beyin fırtınaları ile işbirliği içinde çalışmasıyla oluşturulmuştur. Göç ve Sanat alt temasına ait üretimlerin uzun süreli etkileşim yakaladığı, pedagojik ve toplumsal katılımlı kamusal karşılaşmalar yoluyla alışılabilir ya da geleneksel denebilecek kamusal sanat-tasarım projelerinden ayırt edilebildiği söylenebilmektedir.

Süreç boyunca üretilen içeriklerin yayınlanacağı sosyal medya platformu olarak Instagram uygulaması seçilmiştir. Instagram uygulamasının tasarım yapısı gereği paylaşılan içerikler üçlü olarak sergilenabilmektedir. Örneğin bir içerik (görsel) 3 eşit parçaya bölünüp, arka arkaya paylaşıldığı zaman da anlamlı bir bütün olabilmektedir. Öğrencilerin hazırladıkları tasarımlarda böyle içerikler de yer almakla birlikte çıkış noktası yakaladıkları retorik bağlamları gereği farklı tasarım dillerini de kullanmışlardır. Böyle durumlarda sayfanın genel düzenine bağlı kalmak adına her tasarım dilinden en az üç adet içerik üretilmesi ve bunların da arka arkaya paylaşılmasıyla ilgili karar alınmıştır. Böylece hedef kitleden bir izleyici herhangi bir alt temanın sayfasını incelediğinde kendi içerisinde anlamlı olan bütüncül görsel bir yapıyla karşılaşacaktır.

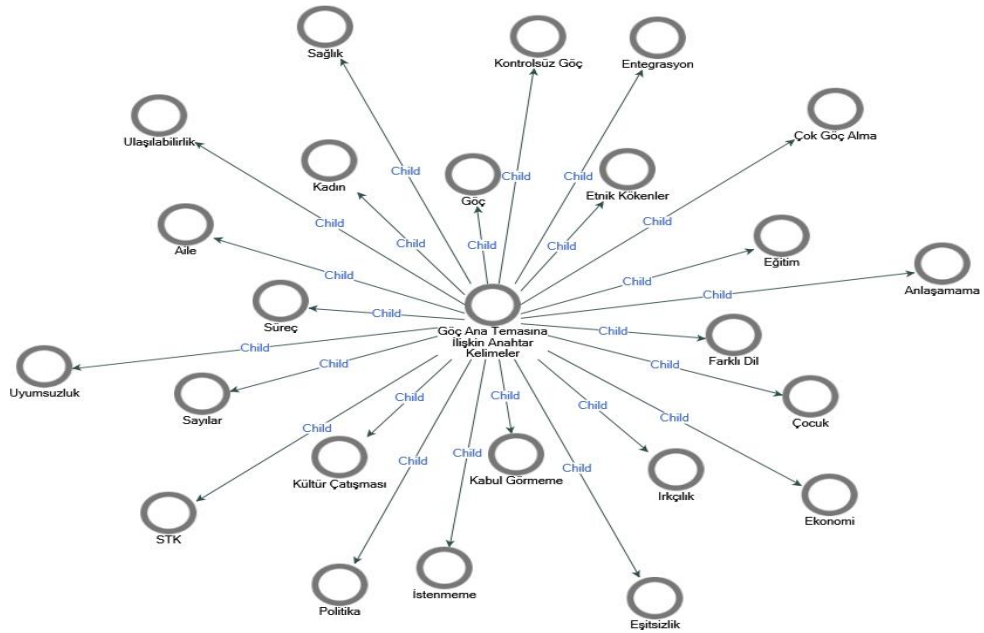
Öğrencilerin dönem boyunca ele aldıkları göç ana teması altındaki alt temalara ilişkin yaptıkları sorgulamalar sonucunda ürettikleri içerikler ve bu içerikleri 3. odak grup görüşmesi kapsamında değerlendirilen final sunumları bu başlık altında ürün temelli bir bakış açısıyla incelenmiş ve yorumlanmıştır. Son olarak öğrencilerin süreç kapsamında üretilen içeriklerin değerlendirilmesi için hazırlanan derecelendirme ölçeği rubrik ile değerlendirilmiştir.

Ayrıca öğrenciler ders süreci içerisinde 3. hafta dersinin sonunda Whatsapp üzerinden araştırmacıyla iletişime geçmiş ve süreci nasıl yapılandıracaklarıyla ilgili duydukları kaygıyı anlatmışlardır. Bu bağlamda araştırmacı sürecin başlangıcında logo ve tasarımlarıyla ilgili kaygılarını gidermek amacıyla kendilerine anahtar kelimeler çıkarabileceklerini, bu kelimeler üzerinden çıkış noktası yakalayabileceklerini, bu anahtar kelimeleri kendi aralarında da paylaşarak beyin fırtınası yapabileceklerini söylemiştir. Anahtar kelimelerini günlüklerine yansıtan öğrencilerin anahtar kelimeleri araştırmacı tarafından Nvivo12 programı aracılığıyla görselleştirilmiş ve Ürün Temelli Analiz başlığı altında her alt temanın kendi başlığı altında olmak üzere paylaşılmıştır.

4.2.5.1. “Göç” ana teması için ürün temelli bulgular

Araştırmanın uygulama aşamasının başlangıcı olan ilk derste, dönem boyunca yürütülecek olan sosyal medya odaklı içerik üretme sürecinin manipülatif unsurlarla göç kavramına ilişkin problemleri toplumsal empati bağlamında sosyal tasarım ürünü olarak sorgulanacağı öğrencilerle paylaşılmıştır.

Sürecin başında öğrencilerin dersin yürütücüsü ve araştırmacı ile alt temalarını seçebilmek adına yaptıkları konuşmalar, beyin fırtınası, alınan kararları araştırmacı günlüğünde bir liste olarak tutulmuştur ve araştırmacı, sürecin devamında hazırladığı listeyi şu şekilde görselleştirilmiştir.

Şekil 4.22. “Göç” ana teması için hazırlanan anahtar kelimeler

Sürecin başında göçün hangi boyutlarıyla ele alınacağına dair kararlar verilmiş ve sorgulanmak istenen alt konular (temalar) seçilmiştir. Sürecin yürütüleceği sosyal medya üzerinde her alt tema için ayrı hesap ve bu hesapların tanıtılacağı bir ana hesap oluşturulmuştur. Bu bağlamda öğrenciler bireysel olarak yapılandırdıkları alt temalarına ilişkin kısa metinlerle tanıtım içerikleri üretmişlerdir. Göç ana teması altında değerlendirilen tüm alt temalara ait tanıtıcı ve açıklayıcı bilgiler birer içerik olarak öğrenciler tarafından paylaşılmaya hazır hale getirilmiş, oybirliğiyle bu hesabı yönetmesi için karar verilen araştırmacı tarafından paylaşılmıştır. Sayfanın güncelliğini koruması adına karar verilen günler ve saatlerde alt hesaplarla ilgili *Hikaye (Story)* paylaşımları da yapılmıştır.

Tablo 4.20. Göç ana temasına ilişkin ürün temelli bulgular

Göç ana temasına ait logo çalışması, öğrenci çalışmalarının değerlendirilip bütüncül bir bakış açısıyla yorumlanarak yeniden yapılandırılan ve oybirliği ile seçilen tasarım olmuştur.

Göç ana teması ile ilgili paylaşım yapılan sosyal medya hesabındaki ilk içerik, sayfanın amacını ve ana logoyu içermektedir. Görsel dil bütünlüğü kapsamında karar verilen şekilde çerçeve ve bu çerçevenin alt kısmında kullanıcı adı ile yönlendirme yapan bir tasarım kullanılmış; "Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Grafik Anasanat 4. sınıf öğrencilerinin "Göç" olgusuna ilişkin farkındalık projesidir." açıklaması ile yayınlanmıştır.

Göç ana teması ile ilgili paylaşım yapılan sosyal medya hesabındaki Göç ve Aile içeriği, bu alt temanın logosu ve "Dünyada çeşitli zorunluluklar sonucunda edilen göçten aile yapısının ve aile kavramının üzerindeki etkilerini incelemeyi amaçlayan bir proje" açıklamasıyla yayınlanmıştır.

Tablo 4.20. (Devam)Göç ana temasına ilişkin ürün temelli bulgular

Göç ana teması ile ilgili paylaşım yapılan sosyal medya hesabındaki Göç ve Çocuk içeriği, bu alt temanın logosu ve "İnsanın ani bir çevre değişimine neden olan göç kavramı, bireyleri sosyal, kültürel ve fiziksel olarak etkilemekte ve ön önemli risk grubunu oluşturan göçmen çocuklar ise göç sırasında ve ülkelerinden ayrıldıktan sonra pek çok risk ile karşı karşıya gelmektedirler. Dünya nüfusunun üçte birini çocuklar oluşturduğu halde tüm göçmenlerin yarısı çocuklardan oluşmaktadır" açıklamasıyla yayınlanmıştır.

Göç ana teması ile ilgili paylaşım yapılan sosyal medya hesabındaki Göç ve Dil içeriği, bu alt temanın logosu ve "Göç az ya da çok toplumun her ögesini etkileyen bir olgudur. Dil de göç tarafından etkilenen bu unsurların başında gelir. Ülkemizdeki göçmenler içerisinde dil öğrenenlerin en kolay uyum sağlayanlar olduğunu biliyor muydunuz?" açıklamasıyla yayınlanmıştır.

Göç ana teması ile ilgili paylaşım yapılan sosyal medya hesabındaki Göç ve Eğitim içeriği, bu alt temanın logosu ve "Türkiye'de 26.182.014 öğrenci var. Bu öğrencilerin 3.807.655'inin göçmen öğrenci olduğunu biliyor muydunuz? Eğitimde göçmen öğrencilerin yeri çok büyük, birlik ve uyum içerisinde eğitim almaya devam ediyorlar" açıklamasıyla yayınlanmıştır.

Göç ana teması ile ilgili paylaşım yapılan sosyal medya hesabındaki Göç ve Kadın içeriği, bu alt temanın logosu ve "Göçün tüm göçmen gruplarını hayati risklerle karşı karşıya getirmesiyle birlikte, çocuklar ve kadınlar bu olumsuz süreçten erkeklere oranla çok fazla etkilenmektedirler. Sığınmacı ve mültecilerin %49'unu kadınlar oluşturmaktadırlar" açıklamasıyla yayınlanmıştır.

Tablo 4.20. (Devam)Göç ana temasına ilişkin ürün temelli bulgular

Göç ana teması ile ilgili paylaşım yapılan sosyal medya hesabındaki Göç ve Kültür içeriği, bu alt temanın logosu ve “Farklı renkleri tek tuvalde birleştiren, ülkemizin tualini rengarenk boyayan göçmenlerin kültürlerini ne kadar yaşanmasına izin veriyoruz” açıklamasıyla yayınlanmıştır.

Göç ana teması ile ilgili paylaşım yapılan sosyal medya hesabındaki Göç ve Dağılım Eşitsizliği içeriği, bu alt temanın logosu ve “Mültecilerin dünya genelindeki eşit olmayan dağılımı ve şartlarının adil olmamasına dikkat çekmek isteyen; bu adaletsiz ortamın yaratacağı demografik, sosyal, ekonomik, akademik sorunlara değinmeyi ve saptamayı amaçlayan bir proje” açıklamasıyla yayınlanmıştır.

Göç ana teması ile ilgili paylaşım yapılan sosyal medya hesabındaki Göç ve Sosyal Uyum içeriği, bu alt temanın logosu ve “Göç ve sosyal entegrasyon, adaptasyon, uyum. Türkiye’deki göçmenler sosyal hayata, yeni konumlarına, iş ve özel hayatlarına nasıl adapte oluyorlar, olabiliyorlar mı” açıklamasıyla yayınlanmıştır.

Göç ana temasına ait “gocve2021” adlı Instagram hesabına ait güncel görünüm solda yer alan görseldeki gibidir.

Alt temaları tanıtıcı bilgilerle tasarlanmış olan içeriklerin şablonu ders esnasında tüm katılımcılar tarafından oybirliği ile yapılandırılmıştır. İlk paylaşım olan ve ana hesabın amacını açıklayan içerikte, alt temalardan farklı olarak logo sayfanın altında ve ortalanmış olarak, yazı ise logonun üzerinde yer alacak şekilde hazırlanmıştır. Alt temalara ait logonun, üretilen içeriğin başında ve ortasında konumlandırılmasıyla hatırlanması kolay halde sunulmuş, yazılar da tasarıma uygun olacak şekilde konumlandırılmıştır.

Görsel dil bütünlüğü oluşturulmuş ve amacına uygun olarak sosyal medyadaki varlığını ortaya koymuş olan hesap, alan uzmanları olan dersin yürütücüsü, geçerlik komitesi üyeleri ve araştırmacı tarafından başarılı bulunmuştur.

4.2.5.2. “Göç ve Aile” alt teması için ürün temelli bulgular

Öğrencinin "Göç ve Aile" alt teması çerçevesinde üretimini gerçekleştirdiği çalışmalar ilk olarak hazırlamış olduğu logo çalışması ikinci olarak da Instagram paylaşımları olarak ele alınmıştır. Hazırlanan çalışmaların, yayınlanan içeriklerin üretim süreçleri ve retorik bağlamlarına ilişkin bulgular aşağıda açıklanmıştır.

"Göç ve Aile" alt temasında çalışan öğrenci Yaprak, hazırlamış olduğu logonun geliştirilmesi ve retorliğini şu şekilde ifade etmektedir:

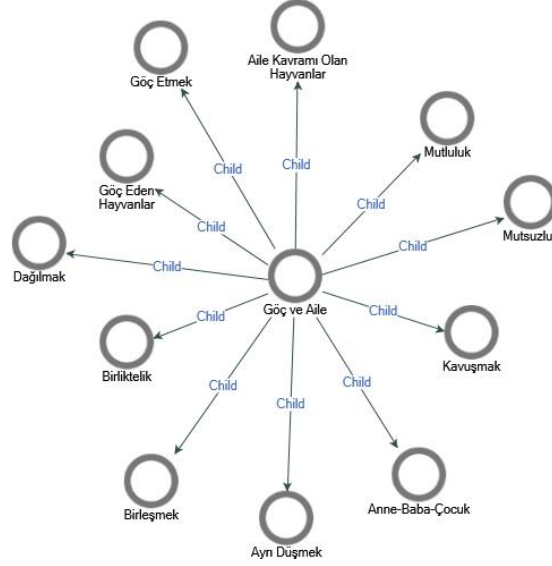
Aslında daha farklı logo çalışmaları yapmışım ama sadeliğe gitmem gerektiğini fark ettim. Bu logomu hazırlarken aileyi temsil etmeyi hedefledim ve bunu stilize ederek yaptım. Yine tabii ana logomuzla uyumlu hale getirerek tasarladım bunu. (1.YYG. 12.05.2021).

Logonun sol üst tarafındaki mavi daire babayı, sağ üst tarafındaki koyu pembe daire anneyi ve ikisinin arasındaki turuncu daire ise çocuğu temsil etmektedir. Alttaki sağa ve sola uzanan iki uzantı ise çocuğun vücududur. Buradaki anlam göç sebebiyle dağılmaya yüz tutan aileyi çocuğun bir araya getirmesi ve tutmasıdır. Retorik olarak buna vardım (Ö.G., 19.03.2021).

Görsel 4.59. “Göç ve Aile” alt teması için tasarlanan logo

Aynı zamanda öğrenci tasarım çalışmalarında seçmiş olduğu “Göç ve Aile” alt temasına ilişkin olarak tasarımlarını şekillendirebilmek adına bir takım anahtar kelimeler belirlemiştir. Öğrenci günlüğünde yer alan anahtar kelimeler araştırmacı tarafından görselleştirilmiş ve aşağıda sunulmuştur.

Şekil 4.23. “Göç ve Aile” alt teması için hazırlanan anahtar kelimeler

Süreç içerisinde farklı çıkış noktaları yakalayan Yaprak, içeriklerini dil bütünlüğünü korumasına adına üçlü seri halinde tasarlamıştır. İncelenen tasarımlar Instagram sayfa yapısında olduğu gibi üçlü ızgara şeklinde aşağıda gösterilmiştir.

1. içerik

2. içerik

3. içerik

Görsel 4.60. “Göç ve Aile” alt teması için üretilen içerikler

Üretilen içeriklerin retorik bağlamı öğrenci tarafından hayvanlar, ev, aile olarak belirtilmiştir. Bu bağlamların ilk çalışmasına nasıl yansıdığını Yaprak şu şekilde açıklamıştır:

Göç ve aile konulu projemin ilk çalışmasından bahsedeyim. Burada göç olgusuna ilişkin temsili olarak bir kaplumbağa figürü seçtim. Çünkü deniz kaplumbağaları da göç hayatı aktif ve her yıl düzenli, belli bir göç rotası olan hayvanlardır. Bu hayvanın evini sırtında taşıdığını bildiğimiz üzere vereceğim mesajı en iyi onun üstleneceğini düşündüm ve onu direkt aile kavramı yerine koydum. Kaplumbağanın sırtındaki benekleri ailenin kendi değerlerini temsil ediyor. Çevresindeki baloncuklar ise toplumun değerlerini temsil ediyor. Belirlenen bu renkler ise birbirleriyle iletişim halinde olduğundan aslında aile yapısıyla göç edilen toplum arasında ciddi anlamda bir alışveriş gerçekleşiyor. Bu baloncuklar nasıl ki kaplumbağanın gerçek hayatında göç rotasını bulmasında yardımcı oluyor, aslında aile için de söz konusu durum aynı. Yaşanan göçle birlikte karşılaşılan toplum yapısı onların hayatına , geleceğine önemli derecede yön veriyor (Ö.G., 12.03.2021).

İkinci çalışmasında ise leylekleri seçtiğini belirten Yaprak, aile, ayrılık, hüznün, çaresizlik duygusundan hareket ettiğini ve tasarımlar için belirlenen renklere bağlı kaldığını ifade etmiştir:

Alt tarafta siyah renkte yavru leylekler görüyorsunuz. Yavruların üzerinden uçan leylekler ise onların anne ve babaları . Onların rengini de yine belirlenen renklere sadık kalarak boyadım. Büyük leyleklerin hepsi aynı yöne doğru uçup gidiyor, aşağıda kalan yavrular ise onlara hüznle bakıyorlar. Bu yavrular bir ailenin çocuklarını temsil ediyor, büyükler ise anne babaları. Burada göçün getirdiği zorluklarla ailelerin nasıl dağıldığını ve o acı ayrılığı anlatmak istedim. Göç sebebiyle yerleşilen yerin getirdiği şartlar ve yaşam tarzının değişmesi sebebiyle aile içi çatışmalar artıyor ve beraberinde boşanmalar da çoğalıyor. Sonuç olarak yine çocuklara oluyor, yuvadan uçup giden anne babalarına aynı burada çizdiğim yavrular gibi çaresizce bakıyorlar. Ayrılan anne babalar buldukları çevreye kişisel olarak bir şekilde uyum sağladıkları için onların renklerini etkileşim halinde ve belirlediğimiz tonlarda aktardım. Fakat bu durumdan etkilenenler en çok çocuklar olduğu için de onları karamsar hissettirmek istediğimden siyaha bürüdüm (3. OGG., 28.05.2021).

Aynı tasarım dili ile ortaya koyduğu üçüncü çalışmasında ise daha çok çizime ağırlık verdiğini ifade eden Yaprak burada da balina ile aileyi, dalgaların ise çevresel faktörler ve kültürleri ifade ettiğini belirtmektedir:

Yine göç hayatı ile dikkat çeken bir hayvan belirledim: Mavi balina. Burada anlatımdan ziyade görselliğe ve çizimime daha çok önem verdim. Ortaya güzel bir mavi balina çizdim ve onun altından arkasına, arkasından da üzerine doğru uzanan dalgalar çizdim. Bu dalgalar mavi balinaya gideceği rota için yön veriyor, dalgalar yine belirlenen renklerdedir. Balina bir aileyi, dalgalar ise çevresel etkenleri ve karşılaşılan çeşitli kültürleri temsil ediyor. Kısaca bu aileye yön veren de gittikleri yerdeki kültür ve çevredir. Öyle ya da böyle bu koca balina dalgalardan etkileniyor. Çalışmamda anlatmak istediklerim bunlardı fakat dediğim gibi görselliğe daha çok önem verdim bu sefer (Ö.G., 07.04.2021).

Yapılan görüşmeler ve final sunumunda öğrenci, süreç boyunca dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından aldığı dönütlerden yola çıkarak bağlamlarını güçlendirdiğinden bahsetmiş; bir sonraki üçlü içeriği için yine bu şekilde bir yol çizdiğini anlatmıştır.

Görsel 4.61. “Göç ve Aile” alt teması için üretilen içerikler

Hayvanlarla ilgili bağlamını tamamladığını ve farklı bir yapıda devam etmek istediğini belirttikten sonra yapılandırdığı ikinci üçlü çalışmasını balonlar ile kurgulamıştır. Her çalışmasında kullanmış olduğu balon figürü farklı anlamlar içerdiğini Yaprak şu şekilde açıklamıştır:

[Balon konseptli birinci çalışmada] Kağıdın tam ortasına büyük bir balon çizdim ve içine anne, baba ve babanın kucağına küçük bir çocuk çizdim. Rengi tabi ki yine siyah. Büyük balonda yamalar var. Yamalar aile yapısının aldığı yaraları temsil ediyor. Balonların rengi de yine belirlediğimiz renkler yani çevresel etkenleri anlatıyor. Bu yamalar birazda açılan yaraların aile tarafından kapatılmaya çalışılmasını anlatıyor ve belki de birçok aile bunu derinden yaşıyor. Bu sebeple ortadaki balonun etrafında da aynı şekilde balonlar ve aileler var. (3.OGG., 28.05.2021).

[[Balon konseptli ikinci çalışmada] Bu çalışmada anne, baba ve çocuğu ayrı ayrı resmettim, her birinin elinde onları uçuran bir tutam balon var. Böylelikle aile içindeki her bireyi ayrı ayrı değerlendirmek, kendi mücadelelerini verdiklerini göstermek istedim. Her bireyi kendi yaşamına göre etkileyen, onları sürükleyen bir yapı (bir tutam balon, kültür ve çevre değişiklikleri) vardır. Bu yüzden her zamanki gibi figürlerimi siyah yaptım (ÖG., 15.04.2021).

Balonlarla retoriğini oluşturduğu son çalışmasıyla (6. içeriği) ilgili olarak ise Yaprak:

[Balon konseptli üçüncü çalışmada] En sevdiğim animasyon filmlerinden birinden biri olan ‘UP!-YUKARI BAK!’ filminden etkilendim. Tasarıma balonlara bağlı bir ev çizerek onu uçuyormuş gibi gösterdim ve uçan evi taşıyan balonları etrafa sıçrattım, tasarımda balonlar

yavaş yavaş koparak dağılıyor, uzaklaşıyordu. İpleri de aynı şekilde her an kopacakmış gibi güçsüz ifade etmek istedim. Ve sağ tarafa üç tane soru ekledim . Umut mu ? Kaçış mı ? Dağılmak mı ? Bu tasarımda amaç biraz soru sordurmaktı, renkli ve göze hoş gelen balonlarla uçan bir ev kimin hoşuna gitmez ki? Fakat olay o balonların dağılışını o evin gri tonunu ve iplerin o evi taşımakta zorlandığını görebilmekte. Bir aile, göç ederken umuda yelken açmakla birlikte karşılaşacakları fırtınalardan habersiz. Aradaki bağların (iplerin) zayıflamasından endişeli. Belki de bir kaçış mücadelesi vermekte. Bu tasarımda düşündürmek istediğim noktalar bunlardı (3. OGG., 28.05.2021).

Balonlarla ilgili temellendirdiği üçlemesini de tamamladıktan sonra çalışmalarına hareketli görüntü tasarımıyla devam etme kararı almış, gerçekleştirilen etkinliklerden olan After Effects çalıştayından kazanımlarını işe koşmuş ve bir sonraki üçleme tasarımını bu şekilde tamamlamış ve çalışmalarını şu şekilde açıklamıştır:

Görsel 4.62. “Göç ve Aile” alt teması için üretilen içerikler

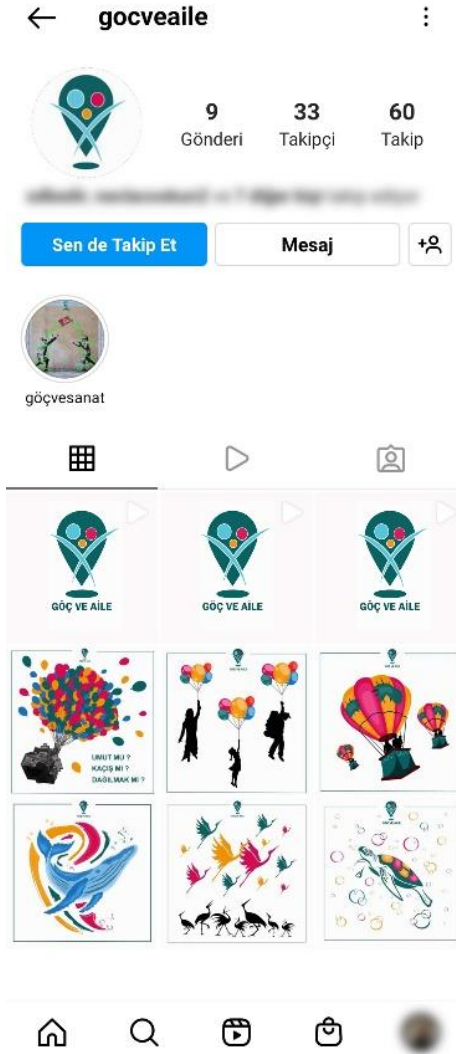
[Hareketli görüntü tasarımındaki ilk çalışma] İlk başta beyaz ekranda kendi logom çıkıyor sonrasında da cümleler başlıyor: Göçler sonucunda kalabalık şehirler, dağınık yerleşim, işsizlik, yoksulluk, hizmet yetersizliği, uyumsuzluk, suça yönelme, eğitimsizlik gibi bir çok sorun ortaya çıkmakla birlikte aile yapısını da etkilemektedir. Bu yazı logodaki yeşil renginden. Bu videomda kısaca göçlerle ilgili yaşanan sorunlara ve aile üzerindeki etkisine değindim.

[Hareketli görüntü tasarımındaki ikinci çalışma] Türkiye’de iç göç hareketiyle birlikte ailede çocuk sayısı ve akraba evliliği azalmıştır. Kadın çalışma hayatına girerek söz sahibi olurken akrabaya bağlı sistem dağılmış, zaman zaman sokaktaki hayat evdeki geleneksel yaşam ile çatışmıştır. (Turuncu renk yazı) Bu videomda göçle birlikte aile içinde değişen yaşam şekline, gelenek görenek durumuna değindim.

[Hareketli görüntü tasarımındaki üçüncü çalışma] Göç, yüksek oranlı işsizlik, artan yoksullaşma, gelir dağılımı adaletsizliği ve eğitimin maddi durumu olumsuz etkilemesi sonucunda ,büyük ve gelişmekte olan kentlerde çocuk işçiliğinin de artmasına sebebiyet

vermiştir. (Logodaki pembe tonunda yazı.) Bu videomda ise göçle birlikte gelen sıkıntılara ve yaşanan kente göre özellikle çocukların durumundan bahsettim (3.OGG., 28.05.2021).

Hareketli görüntü tasarımlarında da genel olarak göçmen bir aileyi ele aldığından bahsetmiştir. Bu konsepti üç ayrı parçada hem ayrı ayrı hem de bütüncül olarak değerlendirdiğini söyleyen Yaprak'ın “Göç ve Aile” alt temasına ilişkin oluşturduğu “gocveaile” adlı Instagram hesabının güncel hali aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.63. “Göç ve Aile” adlı sayfanın genel görünümü

İlk üçlemesinde kültürümüzde gücü ve aile olmayı temsil etmesi nedeniyle kaplumbağa figüründen yola çıkmış ve çalışmalarında aynı fikirle leylek ve balina figürlerini kullanmıştır. Göç, değişim ve umudu temsil etmesi nedeniyle ikinci üçlemesinde bir ailenin göç sürecini konu edindiği balon konseptini bir animasyon

filmiyle çıkış noktası olarak belirlemiştir. Son üçlemesinde ise After Effects kullanarak yapmış olduğu tasarımlarında aile kavramı üzerinde göçün etkisi olarak yapılandırmıştır.

Öğrencinin yapılan çalışmaları incelendiğinde görsel dil bütünlüğüne sadık kaldığı, konsept olarak belirlediği kavramların yaratıcılığının gelişimi ve sosyal medyaya uygun içerik üretimine imkan veren programların kullanımı göz önünde bulundurulduğunda retorik uyumlu, görsel tasarım dilinin hedeflenen ilerlemeyi sağladığı ve süreç içerisinde gerçekleştirilen çalıştay ve seminerlerin öğrenci yaratıcılığına olumlu katkı sağladığı görülmüştür. Dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından gerçekleştirilen değerlendirmede araştırma tekniğine bağlı olarak rubrik değerlendirme ölçeği ile değerlendirilerek başarılı bulunmuştur.

Tablo 4.21. Öğrenci içeriklerinin değerlendirme ölçeği ve değerlendirme- Rubrik

	VİZE	VİZE	VİZE	VİZE	VİZE	FİNAL
<i>İSİM</i>	<i>Ders Aşaması</i>	<i>Tasarım Aşaması</i>	<i>Uygulama Aşaması</i>	<i>Estetik Nitelik</i>	<i>TOPLAM</i>	<i>Sunum</i>
Yaprak	20	20	20	25	85	100

4.2.5.3. "Göç ve Çocuk" alt teması için ürün temelli bulgular

Öğrencinin "Göç ve Çocuk" alt teması çerçevesinde üretimini gerçekleştirdiği çalışmalar ilk olarak hazırlanmış olduğu logo çalışması ikinci olarak da Instagram paylaşımları olarak ele alınmıştır. Hazırlanan çalışmaların, yayınlanan içeriklerin üretim süreçleri ve retorik bağlamlarına ilişkin bulgular aşağıda açıklanmıştır.

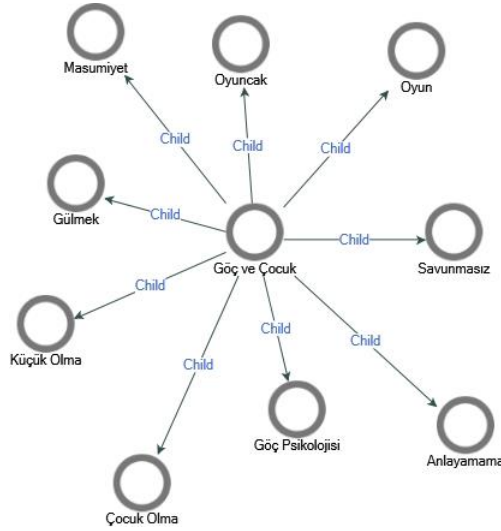
"Göç ve Çocuk" alt temasında çalışan öğrenci Begüm, hazırlanmış olduğu logonun geliştirilmesi ve retorik bağlamını şu şekilde ifade etmektedir:

Renk dağılımını grupça kararlaştırdığımız ortak renkler üzerinden seçtim. Her bir renk çocukların renkli kişiliklerini, her bir çocuk figürünün kolu ise göçmen çocukların yardım çağrılarını temsil ediyor. Çocukların oluşturduğu daire birlik ve beraberliği temsil ediyor. Logodaki çocukların bütünlüğüne dikkat çekmek istedim, genelde hep yalnızlar ama bir arada olduklarında da onlar çocuklar, oyuna ihtiyaçları var, hep birlikte olmaya ihtiyaçları var, bunlara dikkat ettim (1.YYG., 11.05.2021).

Görsel 4.64. “Göç ve Çocuk” alt teması için tasarlanan logo

Aynı zamanda öğrenci tasarım çalışmalarında seçmiş olduğu “Göç ve Çocuk” alt temasına ilişkin olarak tasarımlarını şekillendirebilmek adına bir takım anahtar kelimeler belirlemiştir. Öğrenci günlüğünde yer alan anahtar kelimeler araştırmacı tarafından görselleştirilmiş ve aşağıda sunulmuştur.

Şekil 4.24. “Göç ve Çocuk” alt teması için hazırlanan anahtar kelimeler

Begüm, alt temasıyla ilgili sürecini nasıl yapılandığına “Büyükler olarak göçe ve göçmen çocuklara karşı çok önyargılı insanlar çok fazla. Onları dışlıyorlar. Sonuçta bu çocuklar sadece çocuk ve bir şekilde yardım edecek olanlar bizleriz. (...) Kimse kendilerini onların yerine koymuyor ben de bunu düşündürmek istedim. (1. YYG., 11.05.2021)” şeklinde açıklamıştır. Öğrenci toplamda 12 adet içerik üretmiş, tasarım dilini tüm içeriklerinde aynı konseptte uygulamıştır. İncelenen tasarımlar Instagram sayfa yapısında olduğu gibi üçlü ızgara şeklinde aşağıda gösterilmiştir.

1. içerik

2. içerik

3. içerik

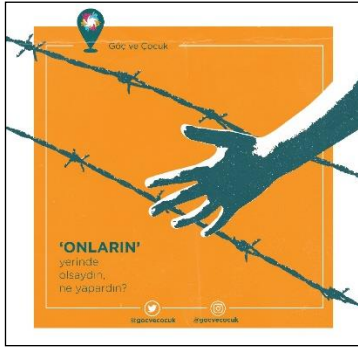
Görsel 4.65. “Göç ve Çocuk” alt teması için üretilen içerikler

Üretilen içeriklerin retorik bağlamı öğrenci tarafından göçmen çocuklar ve göç sürecinde karşılaştıkları olumsuzluklar olarak belirtilmiştir. Bu bağlamların ilk üçleme içeriklerine nasıl yansıdığını Begüm şu şekilde açıklamıştır.:

[Birinci çalışmada] Göçmen çocukların özgürlük kısıtlamalarını ve mutsuzluklarını pozitif bir yaklaşımla ön plana çıkarmak istedim. Çalışmaya iki yana bölersek; sol tarafta babasıyla göç eden çocuğu dikenli tele takılmış kuşlara, sağ taraftaki koşan çocuğu ise özgürce uçan kuşlara benzeterek göç ve özgürlük arasında bir bağlantı kurmaya çalıştım. (1.YYG., 11.05.2021)

[İkinci çalışmada] Tasarım sürecimde araştırdığım görseller içerisinde hep üzücü fotoğraflar ile karşılaştım. Buna karşılık olarak göçmen çocukların içtenlikle gülümsediği fotoğraflar bulmak ve bu fotoğrafları bir tasarımda kullanmak istedim. Fotoğrafları bulmak çok zordu, birkaç tane bulabildim ve her çocuğun yüzünde görmek istediğimiz gülümsemeyi bu tasarımdaki göçmen çocuklar üzerinden ifade ettim (3. OGG., 28.05.2021).

[Üçüncü çalışmada] Bu tasarımda korunma ihtiyacı duyan göçmen çocukları ön plana çıkarmak istedim. Göç zorunlu bir eylemdir ve bu hiç kimsenin, özellikle çocukların suçu değildir. Her çocuk eşittir ve çocuk olduklarını bilmeli, çocuk gibi yaşamalıdır. Tasarımda yine dikenli teli ve dünyayı göç ile; dünya üzerinde yürüyen çocukları göçmen çocuklar ile bağdaştırdım. Koruma içgüdüsünü ise eller ile temsil etmek istedim (3. OGG., 28.05.2021).

4. içerik

5. içerik

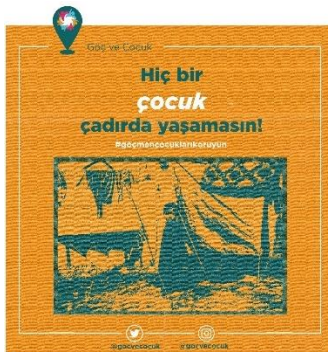

6. içerik

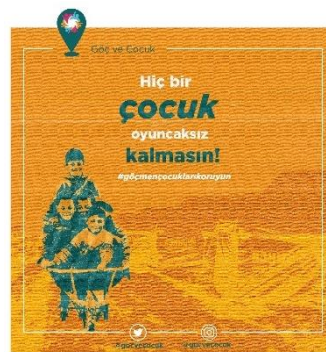
Görsel 4.66. "Göç ve Çocuk" alt teması için üretilen içerikler

Öğrencinin sıradaki üçlemesiyle ilgili olarak anlatımı "[Dördüncü çalışmada] çalışmamdaki amacım insanların empati yapmasını sağlamaktı. Bir çocuk elini dikenli teller arasından göstererek yardıma ihtiyaçları olduklarını basit bir dille anlattım "Onların yerinde olsaydın, ne yapardın" sloganını kullanarak insanları düşündürmek istedim." ve [Beşinci çalışmada] "Bu tasarımımda ise açık bir dil kullanarak daha çarpıcı bir etki yaratmak istedim. 'Biz sadece çocuğuz!' sloganını bir çocuğun göstermesini sağlayarak #göçmençocuklarıkoruyun hashtag'i ile yine insanları düşündürmeyi amaçladım" şeklinde gerçekleşmiştir.

Öğrenci altıncı içeriğinde hareketli görüntü tasarımı yapmış ve bununla ilgili olarak "Her çocuk umutla doludur" sloganını kullandığım çalışmamı GIF olarak hazırladım ve oradaki kuş uçuyor yavaş yavaş. Aslında sloganımda ne demek istediğimi anlattım, direkt umut ve kuşu birleştirdim, göstergebilimsel olarak düşündüm" demiştir.

7. içerik

8. içerik

9. içerik

Görsel 4.67. "Göç ve Çocuk" alt teması için üretilen içerikler

Bir sonraki üçlemesiyle ilgili olarak Begüm, ürettiği içeriklerin retorik bağlamını göçmen çocuklarının göç ettikleri bölgelerdeki yaşam standartları olarak belirtmiştir. Bu anlamda tasarladığı ilk çalışmasını şu şekilde açıklamıştır:

Bu aşamadan sonra daha gerçekçi fotoğraflar kullanmak istedim. Amacım göçmen çocukların yaşadığı kötü şartları insanlara göstermekti. Genel olarak çocukların özgürlüklerini, yaşam alanlarını ve yaşadıkları zorlukları ele alarak dikkat çekmek istedim. Bir de araştırmalarım göre göçmen çocukların mülteci kamplarında veya göç esnasında kendilerince ürettikleri oyunlar varmış ve bu oyunlar onların yaşadıklarını ve psikolojilerini yansıtıyormuş. Bu nedenle bende göçmen çocukların oyun özlemini ve kendilerini mutlu ediş biçimlerini tasarımımda bu şekilde yansıtmak istedim (ÖG., 03.05.2021).

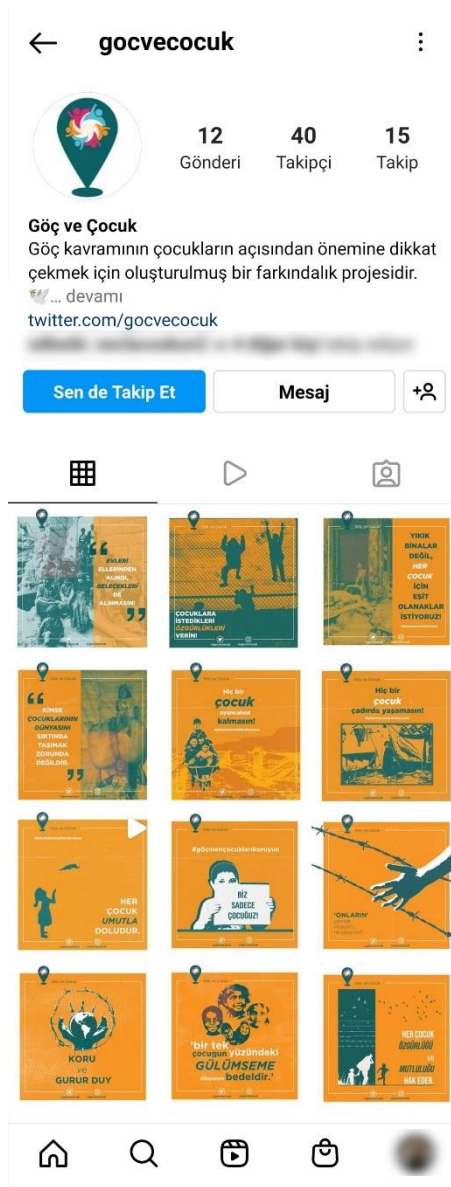
10. içerik

11. içerik

12. içerik

Görsel 4.68. “Göç ve Çocuk” alt teması için üretilen içerikler

Öğrencinin son üçlü serisi ile ilgili olarak retorliğini yine bir önceki üçlemesinde olduğu gibi göçmen çocukların yaşam standartları ve yeni normlerinin çocuklar için uygun olmadığı bağlamlarıyla ifade etmiştir. Sürecini bu şekilde tamamlayan Begüm’ün “Göç ve Çocuk” alt temasına ilişkin oluşturduğu “gocvecocuk” adlı Instagram hesabının güncel hali aşağıdaki gibidir.

Görsel 4.69. “Göç ve Çocuk” adlı sayfanın genel görünümü

“Göç ve Çocuk” alt temasına ilişkin olarak hazırlanan üretilen tüm içerikler göçmen çocukları, özgürlük hakları, yetişkin bireylerin göçmen çocuklara karşı olan sorumlulukları, göçmen çocukların yaşam standartları ve yeni normleriyle ilgili yapılandırılmıştır.

Öğrencinin içerikleri incelendiğinde görsel anlatım dilinin kendi içerisinde uyumlu olduğu, konsept olarak belirlediği kavramların tasarım dilinin gelişiminde etken olduğu, tasarım dili bağlamında lider rol üstlendiği göz önünde bulundurulduğunda retoriği ile uyumlu, görsel tasarım dilinin hedeflenen ilerlemeyi sağladığı ve süreç içerisinde gerçekleştirilen çalıştay ve seminerlerin öğrenci yaratıcılığına olumlu katkı sağladığı

görülmüştür. Dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından gerçekleştirilen değerlendirmede araştırma tekniğine bağlı olarak rubrik değerlendirme ölçeği ile değerlendirilerek başarılı bulunmuştur.

Tablo 4.22. Öğrenci içeriklerinin değerlendirme ölçeği ve değerlendirme- Rubrik

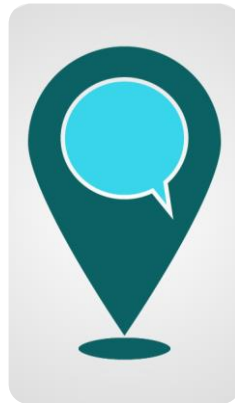
	VİZE	VİZE	VİZE	VİZE	VİZE	FİNAL
<i>İSİM</i>	<i>Ders Aşaması</i>	<i>Tasarım Aşaması</i>	<i>Uygulama Aşaması</i>	<i>Estetik Nitelik</i>	<i>TOPLAM</i>	<i>Sunum</i>
Begüm	20	20	25	25	90	100

4.2.5.4. “Göç ve Dil” alt teması için ürün temelli bulgular

Öğrencinin "Göç ve Dil" alt teması çerçevesinde üretimini gerçekleştirdiği çalışmalar ilk olarak hazırlamış olduğu logo çalışması ikinci olarak da Instagram paylaşımları olarak ele alınmıştır. Hazırlanan çalışmaların, yayınlanan içeriklerin üretim süreçleri ve retorik bağlamlarına ilişkin bulgular aşağıda açıklanmıştır.

"Göç ve Dil" alt temasında çalışan öğrenci Cem, hazırlamış olduğu logonun geliştirilmesi ve retorliğini şu şekilde ifade etmektedir:

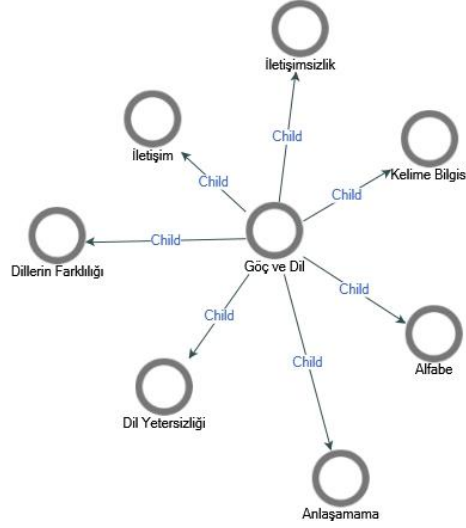
Logo tasarım sürecine ilk olarak Göç konusunun ana logosunu yaparak başladım. Zaten bir çok arkadaşım da tasarlamış olduğum ana logonun üzerinden kendi konularına göre bir logo oluşturdu. Benim oluşturduğum logoda kuş yerine konuşmanın bir ifadesi olan baloncuk simgesi var. Renk olarak ortak tasarım dilimize uydum (ÖG., (27.03.2021).

Görsel 4.70. “Göç ve Dil” alt teması için tasarlanan logo

Aynı zamanda öğrenci tasarım çalışmalarında seçmiş olduğu “Göç ve Dil” alt temasına ilişkin olarak tasarımlarını şekillendirebilmek adına bir takım anahtar kelimeler

belirlemiştir. Öğrenci günlüğünde yer alan anahtar kelimeler araştırmacı tarafından görselleştirilmiş ve aşağıda sunulmuştur.

Şekil 4.25. “Göç ve Dil” alt teması için hazırlanan anahtar kelimeler

Cem süreci boyunca hareketli görüntü tasarımıyla başlayıp sınıf içi etkileşimlerle çıkış noktası yakaladığı görsel içeriklerini, dil bütünlüğünü koruması adına yine üçlü serilere dikkat ederek tasarlamıştır. İncelenen tasarımlar Instagram sayfa yapısında olduğu gibi üçlü ızgara şeklinde aşağıda gösterilmiştir.

1. içerik

2. içerik

3. içerik

Görsel 4.71. “Göç ve Dil” alt teması için üretilen içerikler

Üretilen içeriklerin retorik bağlamı öğrenci tarafından dil problemi, dil öğrenmenin önemi ve istatistikler olarak belirtilmiştir. Bu bağlamların ilk üçlü serisine nasıl yansıdığını Cem şu şekilde açıklamıştır :

[Birinci çalışmada] Göçmenlerin en büyük sorunu olan dil olgusuna vurgu yaptım. Çünkü

ülkemizdeki göçmenlerin büyük kısmı doğudan ve Arap kökenli, haliyle aramızdaki en büyük dil farklılığı alfabe ile başlıyor. Ben de bu farkı vurgulamak için tasarımımdaki önceki figürün konuşma balonunun Arap harfleri, arkada kalan ve yerli halkı simgeleyen figürlerin konuşma baloncuklarına bizim kullandığımız alfabe ekledim (ÖG., 06.04.2021).

[İkinci ve üçüncü çalışmada] İşin istatistik kısmına geldim kelime sayıları ile alakalı (1.YYG., 11.05.2021).

Bu videolarda göçmenlerle aramızdaki dil etkileşimini anlatmak istedim. Dil etkileşimindeki en büyük pay elbette kelime alışverişi. Ülkemizde bulunan göçmenlerin sayıları ve dilimize kazandırdıkları kelimeler ile Türkçenin göçmen dillerine kazandırdığı kelime sayılarını iki farklı videoda istatistik olarak After Effects ile hazırladım (ÖG., 12.04.2021)

4. içerik

5. içerik

6. içerik

Görsel 4.72. "Göç ve Dil" alt teması için üretilen içerikler

Öğrenci, After Effects programı aracılığıyla oluşturduğu içeriklerini tamamladıktan sonra çalışmalarına farklı görsel tasarım diliyle devam etme kararı almıştır. Sınıf içi etkileşimlerle temellendirdiği yeni serisi için Cem, geri kalan 9 içeriğini benzer anlatım diliyle hazırlamıştır:

[Dördüncü çalışmada] Bu tasarımla birlikte aslında yeni bir konseptte geçiş yaptım. Çünkü bir türlü görseller arasında bir bütünlük oluşturamıyordum maalesef. Arkadaşlarımın yaptığı işleri inceledim ve bazı arkadaşlarımın yaptığı işleri beğendim, oluşturdukları bütünlük hoşuma gitti. Ben de onlar gibi yapmak istedim. Bu çalışmamda konseptinlik tasarımı oldu. Bu tasarımda göçmenlere Türkçe öğrenmeyi sevdirmeyi amaçladım görselde iki sempatik çocuk fotoğrafı kullandım. Fotoğrafı daha etkili olması için Photoshop üzerinden çeşitli etkilerle destekledim. Haliyle bu görselde oluşturduğum etkiyi diğer yapacağım tasarımlarda da kullandım (ÖG., 17.04.2021).

[Beşinci çalışmada] Diğer göç konuları ile bağlantı kurarak yeni bir içerik oluşturdum. Bu ve sonraki tasarımlarım artık diğer alt temalarla bağlantılı olacak. Mesela bu tasarımımda ders çalışan çocuklar var ve onlara ders anlatan göçmen bir kadın. Dil bilmenin etkisini vurguladım (ÖG., 19.04.2021).

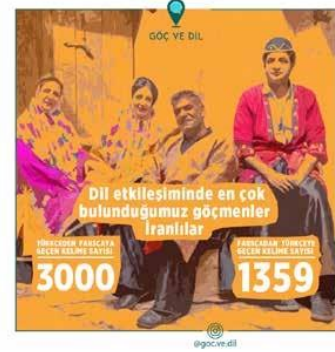
[Altıncı çalışmada] Göç, kadın ve dil üzerinde durdum. Görselde göç eden bir kadını ön planda tuttum ve vermek istediğim bilgiyi de edindiğim konularla bağdaştırdım (ÖG., 21.04.2021).

7. içerik

8. içerik

9. içerik

Görsel 4.73. “Göç ve Dil” alt teması için üretilen içerikler

Bir sonraki üçlemesiyle ilgili göçmenlerin dil öğrenimiyle sosyal hayata daha kolay adapte olabileceği fikirleri üzerinde çalışan Cem bu içerikleriyle ilgili olarak “[Yedinci çalışmada] Göçmen ailelerin dil öğreniminin önemini ifade eden bir görsel tasarladım ve burada mutlu bir aile tablosu yansıtmak istedim. Bu tasarımla hem dil hem de ailenin bağdaştırmasını yapmış oldum.” demiş, “[Sekizinci çalışmada] Çalışan göçmen görselini onların iş bulmalarında dil bilmelerinin önemini vurgulamak istedim. Bu tasarımla da hem dil hem sosyal uyu konusunun vurgusunu birlikte yapmış oldum.” şeklinde açıklamış ve üçlemenin son içeriği olan son tasarımda ise “[Dokuzuncu çalışmada] Kültür konusuyla bütünlük oluşturmak istedim. Arka planda kültürel giysileri olan İranlı bir aile var, tasarımın merkezinde dikkat çekmesi için anekdotu yerleştirdim ve etrafına istatistik verilerimi konumlandırımdı. Bu konseptimi böyle tamamladım (3.OGG., 28.05.2021).” cümleleriyle ifade etmiştir.

10. içerik

11. içerik

12. içerik

Görsel 4.74. “Göç ve Dil” alt teması için üretilen içerikler

Son üçlemesi ile ilgili olarak bu çalışmalarda göçmen silüetleri ve tel örgüler kullandığını anlatmış ve dil öğrenmenin ne olduğunu ne olmadığını sorgulamak istediğini söylemiştir. Yan yana geldiğinde görsel bir bütünlük yakalayan çalışmalarda göçmenleri silüet olarak kullanmasını “tellerin önünde mi arkasında mı durduklarını belirsiz bırakacak şekilde göstermek istediğini” anlatmıştır. Bu bağlamda dikenli telin sembolize ettiği şeyin dil öğrenimi olduğundan bahsetmiştir. Sürecini bu şekilde tamamlayan Cem’in “Göç ve Dil” alt temasına ilişkin oluşturduğu “goc.ve.dil” adlı Instagram hesabının güncel hali aşağıda yer almaktadır

Görsel 4.75. “Göç ve Dil” adlı sayfanın genel görünümü

İlk üçlü serisinde göçmenlerin dil farklılığı sebebiyle sorun yaşadığını ve dil etkileşimini istatistiki verilerle hareketli görüntü tasarımı yaparak tasarlamıştır. Daha sonraki dokuz adet içeriğinin tamamında hareketli görüntü tasarımından farklı fakat kendi içerisinde uyumlu bir tasarım diline yönelmiş, bu çalışmaların hepsinde göçmenlerin dil öğrendiği takdirde sosyal hayata daha rahat adapte olabileceği konseptini benimsemiştir.

Öğrencinin yapılan çalışmaları incelendiğinde süreç boyunca yakaladığı çıkış noktalarıyla birlikte retorik uyumlu ve görsel tasarım dili beklenildiği şekilde ilerlemeyi sürdürdüğü ve süreç içerisinde gerçekleştirilen çalıştay ve seminerlerin öğrenci yaratıcılığına olumlu katkı sağladığı görülmüştür. Dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından gerçekleştirilen değerlendirme araştırma tekniğine bağlı olarak rubrik değerlendirme ölçeği ile değerlendirilerek başarılı bulunmuştur.

Tablo 4.25. Öğrenci içeriklerinin değerlendirme ölçeği ve değerlendirme- Rubrik

	VİZE	VİZE	VİZE	VİZE	VİZE	FİNAL
<i>İSİM</i>	<i>Ders Aşaması</i>	<i>Tasarım Aşaması</i>	<i>Uygulama Aşaması</i>	<i>Estetik Nitelik</i>	<i>TOPLAM</i>	<i>Sunum</i>
Cem	20	25	25	25	95	100

4.2.5.5. "Göç ve Eğitim" alt teması için ürün temelli bulgular

Öğrencilerin "Göç ve Eğitim" alt teması çerçevesinde üretimini gerçekleştirdikleri çalışmalar ilk olarak hazırlamış oldukları logo çalışması ikinci olarak da Instagram paylaşımları olarak ele alınmıştır. Hazırlanan çalışmaların, yayınlanan içeriklerin üretim süreçleri ve retorik bağlamlarına ilişkin bulgular aşağıda açıklanmıştır.

"Göç ve Eğitim" alt temasında çalışan öğrenciler Meltem ve Hasan, hazırlamış oldukları logonun geliştirilmesi ve retoriklerini şu şekilde ifade etmektedirler:

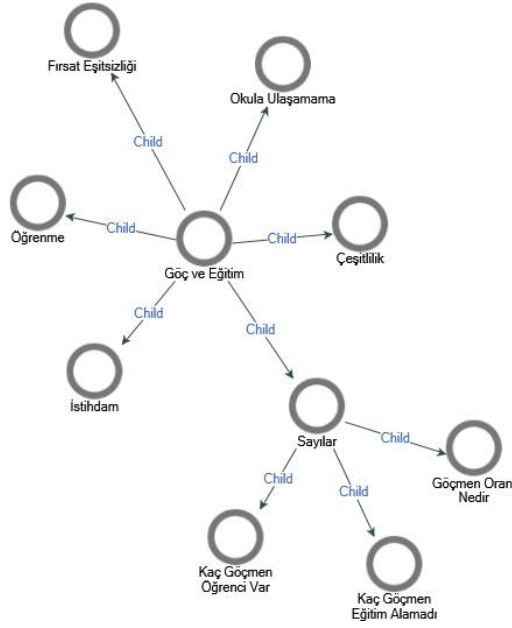
Göç ve Eğitim tamamını ana tema altında iyi yansıttığımızı düşünüyorum logo olarak. Çünkü Hasan'la bu konuda çok fikir alışverişi yaptık ve eğitimi en iyi yansıtabilecek semboller üzerine toplantılar yaptık. Kalem, baykuş, kitap gibi nesnelere dursak da sonunda kep sembolünün eğitimi daha iyi ortaya koyacağını düşündük (Meltem, 1.YYG., 12.05.2021).

Hocam zaten ana tamamının logosuna bağlı kalarak tasarımlar ürettik hepimiz ve Meltem'le birlikte bu logoya eğitimi temsil etmesi için ekledik. Meltem'le ortak çalışıyoruz zaten biliyorsunuz. Eğitimi temsil edebilecek ve her dilde anlaşılabilir bir sembol olmalı diye düşündük ve bu amaçla kep kullandık. (Hasan, 1.YYG., 11.05.2021).

Görsel 4.76. “Göç ve Eğitim” alt teması için tasarlanan logo

Aynı zamanda öğrencilerin tasarım çalışmalarında seçmiş oldukları “Göç ve Eğitim” alt temasına ilişkin olarak tasarımlarını şekillendirebilmek adına bir takım anahtar kelimeler belirlemişlerdir. Öğrenci günlüklerinde yer alan anahtar kelimeler araştırmacı tarafından görselleştirilmiş ve aşağıda sunulmuştur.

Şekil 4.26. “Göç ve Çocuk” alt teması için hazırlanan anahtar kelimeler

Süreç içerisinde farklı çıkış noktalarını esas alan Meltem ve Hasan da içeriklerini dil bütünlüğünü korumasına adına üçlü seriler halinde tasarlamışlardır. Kimi zaman üçlü içerikleri ayrı ayrı tasarlayan grup kimi zaman aynı dil bütünlüğü içerisinde iş bölümü yapmışlardır. İncelenen tasarımlar Instagram sayfa yapısında olduğu gibi üçlü ızgara şeklinde aşağıda gösterilmiştir.

TÜRKİYE'DE GÖÇMEN GÖÇMEN ÖĞRENCİ ÖĞRENCİLER SAYISI

YENİ TOPLUMA
UYUM SAĞLAMA
SÜREÇLERİ İLE İLGİLİ
EN ÖNEMLİ
BASAMAK İSE

1. içerik

2. içerik

3. içerik

Görsel 4.77. "Göç ve Eğitim" alt teması için üretilen içerikler

Üretilen ilk üçlü içeriklerinin retorik bağlamı öğrenciler tarafından göçmen öğrenci sayıları ve istatistiki bilgiler olarak belirtilmiştir. Bu bağlamların ilk üçlü seri çalışmasını hareketli görüntü tasarımı olarak hazırlayan Meltem ve Hasan temellendirdikleri retorığı nasıl yansıttıklarını şu şekilde açıklamışlardır:

İlk tasarımıımız sayfadaki ilk paylaşımımız olan video hocam. Burada istatistiklere dayanarak göçün ve göç ve eğitimin ne anlatmak istediği yan, bu sayfanın ne amaçla kurulduğunu anlatmaktı amacımız. Türkiye’de bu kadar kişi eğitim alıyor bunların kaçını göçmen vs. şeklinde verilerle kinetik tipografi olarak yazı paylaşınca sosyal medyada ilgi ve dikkat çekebileceğini düşündük. Hedef kitle için ilk etapta etkili olduğunu düşünüyoruz. (Meltem ve Hasan, 1.YYG., 12.05.2021).

4. içerik

5. içerik

6. içerik

Görsel 4.78. "Göç ve Eğitim" alt teması için üretilen içerikler

İstatistiki verilerle ilgili çalışmalarını tamamladıklarını ve farklı ve yeni bir görsel anlatım diline geçmek istediklerini belirten öğrenciler bu ikinci üçlemede iş bölümü yapmış ve tasarımları bölüşmüşlerdir. Bu bağlamda göçün eğitimle ilişkilendirildiği tasarımları öğrenciler sırasıyla şu cümlelerle ifade etmişlerdir:

[Dördüncü çalışma] Biz grup çalışması yaptığımız için de ara ara kendi aramızda konuyu yani tasarımı tartışıp değişikliklere de gittik hocam, kendi aramızda da bir dil bütünlüğü yakaladık çabucak. Hareketsiz tasarımlarımda da iki post var, bu üçlemede bir tasarımı Hasan arkadaşım yaptı. Ben size benimkilerden bahsedeceğim şimdi. “Göçün eğitime yansımaları” postumda görsel içerik anlamında daha sade ve mesajı daha iyi ifade eder şekilde gösterebildiğimi düşünüyorum. Postun açıklama kısmında da paylaştım aslında burada ne anlatmak istediğimi: Her şey beyinde başlar, beyinde biter; vücudumuzun, hayatımızın kontrol mekanizması yine beynimizdir. Burada beyaz kuşun soldan gelip beyinle buluşmasından sonra renkli ve çoklu olarak ayrılması aslında burada eğitim tek bir parçayken göç ettikten sonra değişerek, zenginleşerek çeşitlenmesini, farklı kollara, farklı dallara ayrılmasını anlatıyor. Çünkü baktığımızda biz de başka kültüre, topluma ait eğitim anlayışıyla yeni bir hayata adapte olmaya çalışırken bildiklerimizin üzerine farklı bilgiler, farklı kültürler, alışmaya çalışacağımız daha farklı toplumsal konular ekleneceği için bizim de düşüncelerimiz zenginleşecek, çeşitlenecek ve bir bütün iken farklı farklı dallara ayrılacak. Bunu anlatmaya çalıştım (Meltem, 3.OGG., 28.05.2021).

[Beşinci çalışma] Göçün eğitimle iyileşmesi postumuzda da kinetik tipografi çalışmalarımızda yaptığımız gibi aslında görsel içerik üretmek ifade ettik yine çalışmalarımızı. İnsanların göç ederken geçtiği yollar ve ilerledikleri aşamaları anlatan ve yaşam boyu süren değişimi ve basamakları temsil ettik. Bu üçlemede de toplumsal bir konu olarak bu süreç bizde de ciddi bir farkındalık yarattı. Grafik tasarım ve sosyal medya anlamında dikkat çekici görsel içerik üretmeyi sorguladık. Her yaptığımız çalışmanın üzerine ekleyerek anlatım dilimizi de geliştirdik ve kendimizi daha iyi ifade etmeyi amaçladık ve hedef kitleye doğru hitap etmeyi sorguladık tüm süreç boyunca (Hasan, 3.OGG., 28.05.2021).

[Altıncı çalışma] Son olarak “Göçün eğitimle dönüşümü” postunda da yakın bir mesaj var aslında hocam. Bir öncekinde belli bir şey gelip zenginleşip, çeşitlenip dağılıyordu. Bu postta ise aynı sayıda çizgiler gelip bunların belirli konuların yine farklılaşarak, bu kez renkleri değişerek daha farklı yönlere giderek, zaten kırılma noktaları var bakın, buradaki kırılmalar anlam farklılıkları, değişiklikleri ifade ediyor. Bu şekilde gelen değişiklik, akıp giden göç olgusu, dönüşüm, beyaz, sade, tek düze aslında buradaki anlam her şeyin sıradan olması gerekirken bir anda yine dağılıp, kırılıp zenginleşmesi (Meltem, 3. OGG., 28.05.2021).

Bu tasarım dilinden üretimlerini de tamamladıklarını söyleyen öğrenciler yine farklı bir anlatım diline geçmişlerdir. Bu son üçlü içeriklerinde de iş bölümü yaptıkları bilinen öğrenciler bu kez göçmenlerin eğitim aldıklarında kaydedecekleri ilerlemeyi temel alan çalışmalarlarıyla ilgili olarak sırayla anlatım yapmışlardır.

Son üçlememizde de bir sonraki aşamaya geçtik sayabiliriz aslında. Bu üçlemelerde tasarımların ortasında duran ve bir göçmeni temsil eden stilize edilmiş figür bulunmakta ve ilk bakışta iki ayrı figür varış gibi görünüyor. Ama aslında burada tek bir figür tek bir göçmeni temsil ediyor, göç etmek zorunda kalan insanlar yanlarına çok az eşya alabiliyorlar

ve bunu sol tarafta eğitimden önceki haliyle temsil ettik sağ tarafta ise üçlememiz göçmenim öğrenciyim, göçmenim mezunum, göçmenim yaşam boyu öğrenelim olarak temellendirdik yani öğrenci olarak eğitim alarak hayatları değiştirmeye başlıyor, mezun oluyorlar ve hayata atılıyorlar adapte olmuş şekilde. Bunu vermek istedik (Hasan ve Meltem, 3.OGG., 28.05.2021).

7. içerik

8. içerik

9. içerik

Görsel 4.79. "Göç ve Eğitim" alt teması için üretilen içerikler

Süreçlerini tamamlayan Hasan ve Meltem'in "Göç ve Eğitim" alt temasına ilişkin oluşturduğu "goc_egitim" adlı Instagram hesabının güncel hali aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.80. "Göç ve Eğitim" adlı sayfanın genel görünümü

Öğrenciler ilk üçlü içeriklerinde göçmen öğrenci sayıları ve bunlarla ilgili istatistiki verileri hareketli görüntü tasarımı ile sunmuşlar, ikinci üçleme içeriklerinde ise stilize ve sembolik anlatım diliyle göçün eğitimle ilişkilendirildiği üretimler yapmışlardır. Son üçlü içeriklerinde ise eğitim alan göçmenlerin ilerlemelerinin aşamalarını yine stilize ve sembolik anlatım diliyle tamamlamışlardır.

Öğrencilerin yapılan çalışmaları incelendiğinde sürecin başlangıcında ortak tasarım dilini benimseme bağlamındaki problemlerin aşıldığı, kendi aralarında tutarlı olmaları ve alt temalarıyla ilişkili olarak odaklandıkları problemleri yansıtmaya şekillerinin başarılı olduğu, konsept olarak belirlediği kavramların yaratıcılığının gelişimi ve sosyal medyaya uygun içerik üretimine imkan veren programların kullanımı göz önünde bulundurulduğunda retorik uyumlu, görsel tasarım dilinin hedeflenen ilerlemeyi sağladığı ve süreç içerisinde gerçekleştirilen çalıştay ve seminerlerin öğrencilerin yaratıcılığına olumlu katkı sağladığı görülmüştür. Dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından gerçekleştirilen değerlendirme araştırma tekniğine bağlı olarak rubrik değerlendirme ölçeği ile değerlendirilerek başarılı bulunmuştur.

Tablo 4.24. Öğrenci içeriklerinin değerlendirme ölçeği ve değerlendirme- Rubrik

	VİZE	VİZE	VİZE	VİZE	VİZE	FİNAL
<i>İSİM</i>	<i>Ders Aşaması</i>	<i>Tasarım Aşaması</i>	<i>Uygulama Aşaması</i>	<i>Estetik Nitelik</i>	<i>TOPLAM</i>	<i>Sunum</i>
Meltem	20	20	20	25	85	100
Hasan	20	20	20	25	85	100

4.2.5.6. "Göç ve Kadın" alt teması için ürün temelli bulgular

Öğrencinin "Göç ve Kadın" alt teması çerçevesinde üretimini gerçekleştirdiği çalışmalar ilk olarak hazırlamış olduğu logo çalışması ikinci olarak da Instagram paylaşımları olarak ele alınmıştır. Hazırlanan çalışmaların, yayınlanan içeriklerin üretim süreçleri ve retorik bağlamlarına ilişkin bulgular aşağıda açıklanmıştır.

"Göç ve Kadın" alt temasında çalışan öğrenci Hatice, hazırlamış olduğu logonun geliştirilmesi ve retorikini şu şekilde ifade etmektedir:

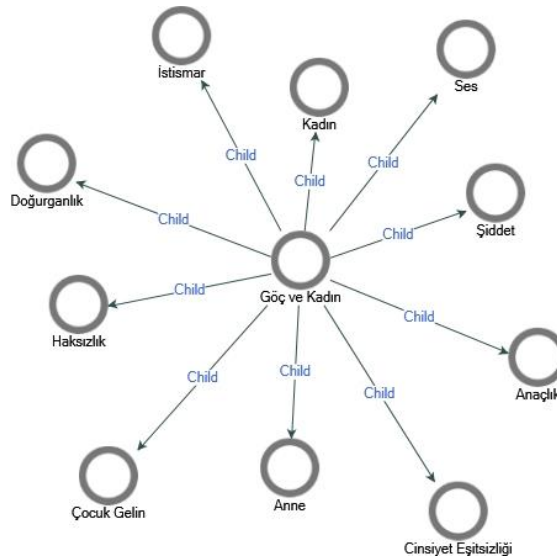
Hocam zaten ortak bir yer pini işaretimiz vardı birlikte tasarladığımız, ona entegre ederek yeni ve bağlantılı logolar tasarlama kararı almıştık bu bağlamda çalışırken Kadın kelimesine ve kelime kalıplarına dikkat ettim ve ilk aklıma gelen şey ve araştırmalarımda karşıma çıkan

şey: doğurganlık. Annelik, sevme duygu. Bu üç duygudan yola çıkarak oluşturduğum aslında logomu, en stilize, en sade haliyle bütünleştirmeye çalıştım onları.(1.YYG., 12.05.2021).

Görsel 4.81. “Göç ve Kadın” alt teması için tasarlanan logo

Aynı zamanda öğrenci tasarım çalışmalarında seçmiş olduğu “Göç ve Kadın” alt temasına ilişkin olarak tasarımlarını şekillendirebilmek adına bir takım anahtar kelimeler belirlemiştir. Öğrenci günlüğünde yer alan anahtar kelimeler araştırmacı tarafından görselleştirilmiş ve aşağıda sunulmuştur.

Şekil 4.27. “Göç ve Kadın” alt teması için hazırlanan anahtar kelimeler

Süreç içerisinde hem hareketli görüntü tasarımı hem de görsel tasarımlar üreten Hatice, içeriklerini dil bütünlüğünü korumasına adına üçlü seri halinde tasarlamıştır. İncelenen tasarımlar İncelenen tasarımlar Instagram sayfa yapısında olduğu gibi üçlü ızgara şeklinde aşağıda gösterilmiştir.

1. içerik

2. içerik

3. içerik

Görsel 4.82. “Göç ve Kadın” alt teması için üretilen içerikler

Üretilen içeriklerin retorik bağlamı öğrenci tarafından göçmen kadınların maruz kaldıkları olumsuz durumlar ve bunların istatistiki verileri şeklinde belirtilmiştir. Bu bağlamların ilk üçleme çalışmasının ikisini hareketli görüntü tasarımı olarak hazırlayan Hatice, retoriğini çalışmalarında nasıl yansıttığını şu şekilde açıklamıştır:

[Birinci çalışmada] Göç kavramıyla ilgili kadın sayısının göç eden bireyler arasında ne kadar çok olduğunu istatistiksel bilgilerle paylaşmak istedim. Kadınların aslında o göçme eyleminin ne kadar erkek baskısıyla meydana geldiğini de vurgulamak istedim. Kadın göç ediyor ama aslında oranları o kadar ciddi ki ama bunun sebebi bağlı olduğu ataerkil toplum işte. Bir erkek göç etmeye karar verdiğinde kadına seçme hakkı sunulmuyor, kadınları da peşlerinde sürüklüyorlar. Bu posttaki oranlar bununla ilgili.

[İkinci çalışmada] Vermek istediğim bilgiyi tasarımımda yazılı olarak verdim aslında. Göç eden kadınlara karşı yapılan sömürü türleri var: iş gücü olabilir bunun gibi farklı farklı türleri var. En fazla sömürü cinsellik üzerineymiş %72 gibi bir oranla hem de. Buna dikkat çekmek istedim burada.

[Üçüncü çalışmada] İstatistiksel bilgiler paylaştım hareketli tipografi olarak. Temelde yine kadın ve kadınlarla ilgili sayılar ve oranlar var ama burada bir nebze anlatmaya çalıştığım şey göç edip geliyorlar ve burada da sömürüye uğruyorlar, aslında negatif bir şeylerde kullanılıyorlar. Burada kullanılmaktan kastım cinsel yönde incelendiğinde kız çocuklarının payının ne kadar yüksek olduğu yani maruz kalmak anlamında. Evet bütün bir aile göç eyleminden etkileniyor ama kız çocuklarının fazladan ne kadar etkilendiğine dikkat çekmek istedim. (1. YYG., 12.05.2021).

4. içerik

5. içerik

6. içerik

Görsel 4.83. "Göç ve Kadın" alt teması için üretilen içerikler

Hareketli görüntü tasarımlarını tamamladıktan sonra bu kez grafik anlatım dilini benimsediği üçlü içeriklerini öğrenci şu şekilde anlatmıştır:

(...) yine göç eden kadınların oranlarıyla ilgili ama tasarım dilimde farklı bir yola giderek çalıştım. Göç eden kadınların evlilik yaşlarıyla ilgili bir farkındalık yaratmak istedim. Eğitim ve sağlık gibi erişemedikleri bir sürü hak olan hizmetten yararlanamıyorlar zaten göç edince. Eğitim yaşı küçüldüğünde evlilik yaşı da düşüyor tabii. Bu sayılar 17 18'e düşüyor haliyle gebelik yaşı da iniyor. Burada göç kadınlarının ne kadar küçük yaşta nelere maruz kaldığını göstermek istedim (3. OGG., 28.05.2021).

İkinci üçlü içeriğini de bu şekilde anlatan öğrenci toplamda dokuz adet çalışma hazırlamış, son üçlü içeriğini ise vermek istediği mesajlarını tasarımlarında direkt yazıyla kullanarak hazırlamıştır. Bu üçlü içerik serisi ile ilgili olarak retorik bağlamını şu şekilde dile getirmiştir:

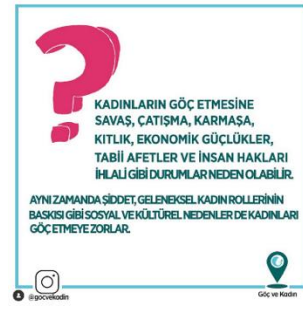
En son üçlememde de sağlık, eğitim ve kadın göçlerinin kısa ana başlıkları. Buralarda vermek istediğim mesajlarda evet olumsuzluklar yaşıyorlar ama bunun neden kaynaklandığını ana başlıklarla anlatmaya çalıştım, kısa ve açıklanmış verilerle yer vermeye çalıştım. Genel olarak mesajlarımı da bu çerçevede oluşturdum. Bunlara açıklamalar yaparak görselleri destekleme yolunda gittim daha anlaşılabilir olmak adına (3.OGG., 28.05.2021).

7. içerik

8. içerik

9. içerik

Görsel 4.84. "Göç ve Kadın" alt teması için üretilen içerikler

Hatice'nin "Göç ve Kadın" alt temasına ilişkin oluşturduğu "gocvekadın" adlı Instagram hesabının güncel hali aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.85. "Göç ve Kadın" adlı sayfanın genel görünümü

Sürecini bu şekilde tamamlayan öğrencinin ilk üçlü serisinde göçmen kadınlarla ilgili istatistiki bilgileri hareketli görüntü tasarımıyla verdiği, ikinci üçlü serisinde göçmen kadınların yaşadığı olumsuzlukları yine istatistiki bilgiler olarak grafik anlatım diliyle hazırladığı ve son üçlü serisini göçmen kadınların yaşadıkları olumsuzlukların kaynaklarını vererek hazırladığı görülmektedir.

Öğrencinin yapılan çalışmaları incelendiğinde anlatım diliyle ilgili yaşanan sıkıntıların büyük ölçüde aşıldığı, görsel dil bütünlüğüne sadık kaldığı göz önünde bulundurulduğunda retorik uyumlu, görsel tasarım dilinin hedeflenen ilerlemeyi sağladığı ve süreç içerisinde gerçekleştirilen çalıştay ve seminerlerin öğrenci yaratıcılığına olumlu katkı sağladığı görülmüştür. Dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından gerçekleştirilen değerlendirme araştırma tekniğine bağlı olarak rubrik değerlendirme ölçeği ile değerlendirilerek başarılı bulunmuştur.

Tablo 4.25. Öğrenci içeriklerinin değerlendirme ölçeği ve değerlendirme- Rubrik

	VİZE	VİZE	VİZE	VİZE	VİZE	FİNAL
İSİM	Ders Aşaması	Tasarım Aşaması	Uygulama Aşaması	Estetik Nitelik	TOPLAM	Sunum
Hatice	20	20	20	20	80	95

4.2.5.7. “Göç ve Kültür” alt teması için ürün temelli bulgular

Öğrencinin "Göç ve Kültür" alt teması çerçevesinde üretimini gerçekleştirdiği çalışmalar ilk olarak hazırlamış olduğu logo çalışması ikinci olarak da Instagram paylaşımları olarak ele alınmıştır. Hazırlanan çalışmaların, yayınlanan içeriklerin üretim süreçleri ve retorik bağlamlarına ilişkin bulgular aşağıda açıklanmıştır.

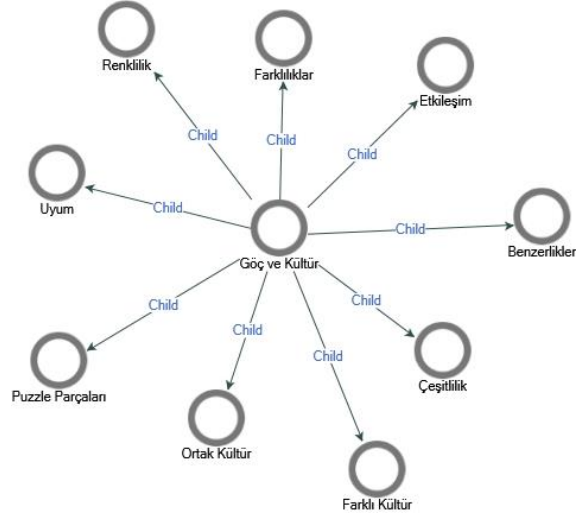
"Göç ve Kültür" alt temasında çalışan öğrenci Şahin, hazırlamış olduğu logonun geliştirilmesi ve retorliğini şu şekilde ifade etmektedir:

Ana logoya uygun yapmayı hedefledim öncelik olarak yani onun temellerini ve hatlarını bozmadan logomu geliştirmeye çalıştım. Ana logomuzun bir retorği var, bunu hep beraber oluşturduk onun dışına çıkmamaya ve hatta ona çok bağlı kalmaya çalışarak yaptım tasarımı. Farklı renklerin bir bütünü oluşturması fikrinin temellendirildiği bu logo, yardımlaşma, iletişime geçme fikri uyandıran stilize edilmiş el formlarıyla güçlendirildi (ÖG., 25.03.2021).

Görsel 4.86. “Göç ve Kültür” alt teması için tasarlanan logo

Aynı zamanda öğrenci tasarım çalışmalarında seçmiş olduğu “Göç ve Kültür” alt temasına ilişkin olarak tasarımlarını şekillendirebilmek adına bir takım anahtar kelimeler belirlemiştir. Öğrenci günlüğünde yer alan anahtar kelimeler araştırmacı tarafından görselleştirilmiş ve aşağıda sunulmuştur.

Şekil 4.28. “Göç ve Kültür” alt teması için hazırlanan anahtar kelimeler

Süreç içerisinde farklı çıkış noktaları yakalayan Şahin, içeriklerini dil bütünlüğünü korumasına adına ilk içerik üretimini dokuzlu seri olarak hazırlamıştır. Instagram uygulamasının ızgara sisteminde bakıldığında hem tek bir paylaşım gibi görünmekte hem de dokuz ayrı paylaşım olarak sergilenmekte olan içerik tek bir görsel olarak değerlendirilmiştir. İncelenen tasarımlar Instagram sayfa yapısında olduğu gibi üçlü ızgara şeklinde aşağıda gösterilmiştir.

Görsel 4.87. “Göç ve Kültür” alt teması için üretilen içerikler (1-9)

Üretilen içeriklerin retorik bağlamı öğrenci tarafından farklılıkların bütünü oluşturması ve kültür çeşitliliği olarak belirtilmiştir. Bu bağlamların ilk çalışması olan dokuzlu içeriğine nasıl yansıdığını Şahin şu şekilde açıklamıştır:

Benim ilk tasarım paketim 9 parçalık işten oluşuyor ama aslında tek bir parça o yüzden onu öyle yorumlayayım. Yola çıktığım mesele şuydu: farklı renklerin tek bir mozaik oluşturmasıydı. Mozaik çalışmalarında parçalar aslında bütünü oluşturur ya ben de bu 9 parçayı tek bir bütünü oluşturacak şekilde oluşturmak istedim. Burada bazı noktalar vardı: mesela hepsini ayrı renkte yapmış olsaydım bütünü oluşturduğumda kötü bir görünüm oluşabilirdi bunu da düşünmek zorundaydım yani 10. postu paylaştığımda bu 9 çalışma kayacaktı ve dışarıdan bakıldığında anlamsız durabilirdi. Bu yüzden bu renkleri iç içe girdirmek istedim yani yumuşatarak, ama tam da puzzle gibi durmasın yani bir sonrakinin uyumuyla bir öncekinin uyumu ve oranı yani kapladıkları alanlar değişmesin ve bu tarz bir yol olsun istedim. (3.OGG., 28.05.2021).

Daha sonra üçlü içerik serisi tasarlamaya başlayan öğrenci, göç kültür bağlamında sorguladığı içeriklerini üretmeye başlamış, bu içeriklerini de Instagram uygulamasının kaydırma özelliğiyle (görseli uygulama üzerinden sola kaydırarak arka arkaya koyulan diğer görsellere ulaşma işlemi) ilgi çekici halde sunmuştur. Bu şekilde paylaştığı içerikleriyle ilgili olarak tasarımlarını sırasıyla açıklamıştır:

[Onuncu çalışmada] "Türkiye'de göç kaynaklı en çok bulunan kültürleri ne kadar tanıyoruz" postum üçlü bir post yani sola kaydırarak üç farklı tasarım görüyoruz: Burada ilk olarak Afganistan kültüründen başlamak istedim ve kahvaltı konusuna değinerek yaptım bunu. Bizim popüler kültürde duyduğumuz hep Türk Kahvaltısı vardır, Türkiye Kahvaltısı olarak da geçiyor, Afganların da aslında kahvaltısı meşhurmuş fakat bu çok da gündeme gelmeyen, çok duyulmayan bir mevzuymuş o yüzden bana çok değişik geldi. Burada yapmak istediğim şey şuydu: Afgan Kahvaltısını tanıtmak. Ondan sonra diğer kültürleri incelemeye başladım (1.YYG., 11.05.2021).

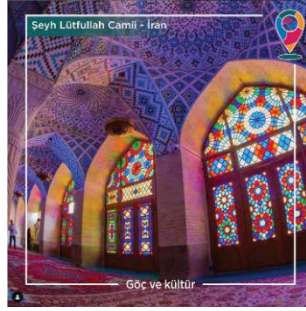
[Onbirinci çalışmada] Üçlü ızgarada ortada duracak olan bu postumda İran'ı araştırırken gördüm çok güzel mimari yapıları var, Afganistan'da ve Türkmenistan'da da varmış ama İran'ınkiler daha çok ilgimi çekti ve bunların da paylaşılması gerektiğini düşündüm aslında, bu projeye de uyduğunu fark edince böyle bir tasarım diline gitmek istedim çünkü mimari anlayış da yaşayışımızın bir parçası, kültür yani sonuç olarak. Bunun üzerine giderek, küçük kareleri paylaşarak hem içeriğimi dolgunlaştırmayı hedefliyorum hem de kültürü biraz daha yayabileceğimi düşündüm. Üçlü ızgara için de bilgi paylaştım, yine bilgi paylaşacağım ama araya bir renk koymam gerekiyordu ki daha şık dursun. (1.YYG., 11.05.2021).

[Onikinci çalışmada] "5 ülke 5 halı" postum için de ben sadece Türk ve İran halılarının meşhur olduğunu zannediyordum, sonra başka bir dersimizde görsel kültür bağlamında bir şekilde bu konu üzerine hocamızla sohbet edebilme fırsatı yakaladım. Bize o sırada koleksiyonundaki bir halıyı göstermişti Afgan halısıymış. halının üzerinde Afgan Savaşı'nı

betimleyici işlemler vardı, mesela adam savaşındaki bildiğimiz F16'yı halının üzerine işlemiş ve bu durum çok şaşırtıcı olarak kültürlerine işlemiş. Sonra buradan yola çıktım ve farklı kültürlerdeki halıların toplumsal değerlerine yönelik bir araştırma yaptım. Irak, İran, Afgan ve Suriye halılarına ulaştım, aslında biz bilmiyormuşuz, bizim haberimiz yokmuş. Bu 5 ülkenin halılarına ulaştım ve bu yolla hap bilgi olarak vermek istedim. İlk başta Suriye halısını vermişim, çok araştırdım hepsini, nasıl motifler var, nelerden etkilenmişler. Mesela halılarda bir ekol varmış, dokuma ekolü. (...) Bunu anlatabilmek için bu bilgileri verebilmek için bu şekilde bir post hazırladım (1. YYG., 11.05.2021).

10. içerik

11. içerik

12. içerik

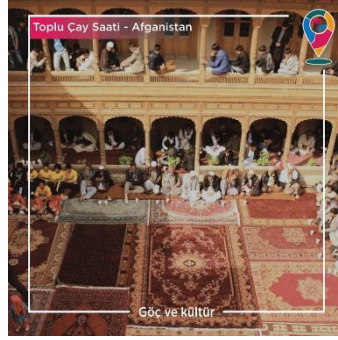
Görsel 4.88. “Göç ve Kültür” alt teması için üretilen içerikler

Şahin, “Göç ve Kültür” alt temasıyla ilgili olarak yürüttüğü sürecini bu şekilde üçlü içerik serileri şeklinde paylaşacağını; Instagram uygulamasının ızgara duruşuna sosyal medya odaklı çalıştığı için önem vermek zorunda olduğunu, bunların yanı sıra retorığı bağlamında “bütünlüğün anlamı” konusunu işlediği için Instagram hesabı incelendiğinde güzel görünmesinin önemli olduğunu söylemiştir. Sürecinde geride kalan tüm serilerinin birbiriyle iç içe ve aynı retorikle üretildiği gerekçesiyle projesini genel anlamda şu cümlelerle özetlemiştir:

Ne kadar kültüre adapteyiz ne kadar kültürlerin farkındayız bilemiyoruz bunlar hep soyut kavramlar. Türk halkı, yerli halka göçmenlerin kültürlerinin bizden çok da farklı olmadığını göstermek oldu amacım. Ön yargıları kırmayı hedefledik çünkü. Bu yüzden ne kadar tanıyoruz projesini yaptım. Göçmenlerin kültürlerine ait olan objeleri tanıtmaya çalıştım, ilginç gelecek olan, bizim bilmediğimiz, görmediğimiz şeyleri tanıtmak istedim. Bir diğer postum ise göçmenlerin memleketlerindeki manzaraları göstermek istedim. Çünkü amacım ne kadar güzel camileri varken yani kendi ülkelerinde ve kültürlerinde ne kadar güzel şeylere sahipken buraya gelmelerinin bir sebebi var bunu anlatmak istedim. (...) Bu süreçte de Yezidi düğünü, bir çay partisini vs. koydum. Özellikle bizim kültürümüzde olmayan, hiç bilmediğimiz kültürel öğelerine yoğunlaştım (3. OGG., 28.05.2021).

13. içerik

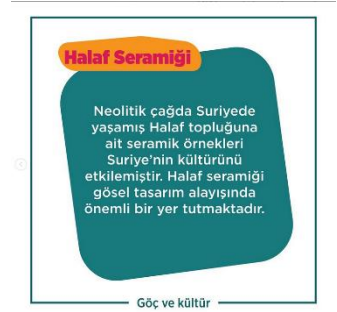
14. içerik

15. içerik

Görsel 4.89. “Göç ve Kültür” alt teması için üretilen içerikler

Şahin sunumunu tamamlarken tasarımlarını ne kadar karmaşık yaparsa, göçmenlerin neden burada olduğunu anlayamayan, ön yargılara sahip olan hedef kitesinin onu anlamasının zorlaştığını, bu kitleye çok basit ve doğrudan mesajlarını vermesi gerektiği için beyaz zemin üzerine çerçeve kullanarak ve bu çerçevenin içini doldurarak yapmayı tercih ettiğini anlatmıştır.

16. içerik

17. içerik

18. içerik

Görsel 4.90. “Göç ve Kültür” alt teması için üretilen içerikler

Projesini bütüncül bir bakış açısıyla yapılandırıldığını söyleyen Şahin'in “Göç ve Kültür” alt temasına ilişkin oluşturduğu “goc_ve_kultur” adlı Instagram hesabının güncel hali aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.91. “Göç ve Kültür” adlı sayfanın genel görünümü

Projenin ilk içeriği olarak dokuzlu seri halinde yapılan paylaşımda farklılığın bütünü oluşturduğu anlatılmıştır. Sonraki üçlemelerinde en çok göç alınan kültürlerle ilişkin tanıtımlar yapılan ve farklılıkları olduğu kadar benzerlikleri de ortaya koyan bir anlatım dili benimsenmiştir. Bu bağlamda çalışmalar yan yana ve alt alta sıralandığında kendi içlerinde uyumlu olan ve anlamlı bir bütünü oluşturan görünüme sahip olmuştur.

Öğrencinin yapılan çalışmaları incelendiğinde sürecin başından beri tutarlı bir yapı izlediği, birbiriyle ilişkisel tasarımlar ortaya koyduğu, çözüm odaklı çıkış noktaları yakaladığı, görsel dil bütünlüğüne sadık kaldığı, konsept olarak belirlediği kavramların yaratıcılığının gelişimi göz önünde bulundurulduğunda retoriğin uyumlu, görsel tasarım dilinin hedeflenen ilerlemeyi sağladığı ve süreç içerisinde gerçekleştirilen çalıştay ve seminerlerin öğrenci yaratıcılığına olumlu katkı sağladığı görülmüştür. Dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından gerçekleştirilen değerlendirme araştırma tekniğine bağlı olarak rubrik değerlendirme ölçeği ile değerlendirilerek başarılı bulunmuştur.

Tablo 4.26. Öğrenci içeriklerinin değerlendirme ölçeği ve değerlendirme- Rubrik

	VİZE	VİZE	VİZE	VİZE	VİZE	FİNAL
İSİM	Ders	Tasarım	Uygulama	Estetik	TOPLAM	Sunum
	Aşaması	Aşaması	Aşaması	Nitelik		
Şahin	25	25	25	25	100	100

4.2.5.8. “Göç ve Sosyal Uyum” alt teması için ürün temelli bulgular

Öğrencinin "Göç ve Sosyal Uyum" alt teması çerçevesinde üretimini gerçekleştirdiği çalışmalar ilk olarak hazırlamış olduğu logo çalışması ikinci olarak da Instagram paylaşımları olarak ele alınmıştır. Hazırlanan çalışmaların, yayınlanan içeriklerin üretim süreçleri ve retorik bağlamlarına ilişkin bulgular aşağıda açıklanmıştır.

"Göç ve Sosyal Uyum" alt temasında çalışan öğrenci Ayşe, hazırlamış olduğu logonun geliştirilmesi ve retorliğini şu şekilde ifade etmektedir:

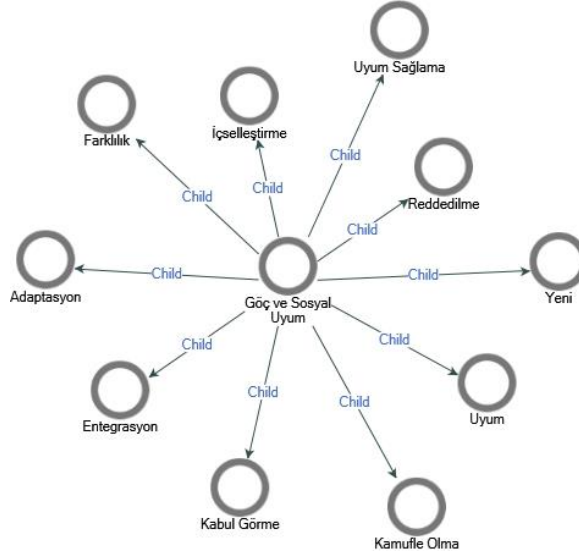
Ying-Yang'tan yola çıkarak oluşturduğum hocam ben logomu. Sonrasında sizlerden aldığım dönütlerle puzzle fikrini de eklemek istedim çünkü sosyal entegrasyon/uyum konusunda çok ilgili olabileceğimi düşündüm. Adaptasyon gibi yani (1. YYG., 12.05.2021)

Göç ve Sosyal Uyum

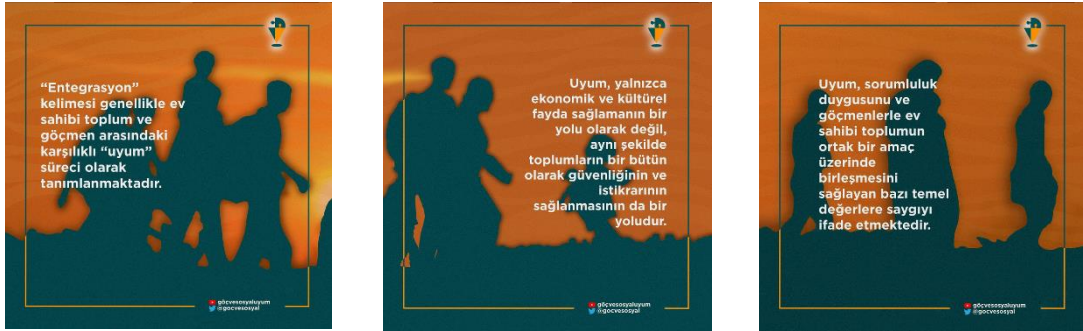
Görsel 4.92. “Göç ve Sosyal Uyum” alt teması için tasarlanan logo

Aynı zamanda öğrenci tasarım çalışmalarında seçmiş olduğu “Göç ve Sosyal Uyum” alt temasına ilişkin olarak tasarımlarını şekillendirebilmek adına bir takım anahtar kelimeler belirlemiştir. Öğrenci günlüğünde yer alan anahtar kelimeler araştırmacı tarafından görselleştirilmiş ve aşağıda sunulmuştur.

Şekil 4.29. “Göç ve Çocuk” alt teması için hazırlanan anahtar kelimeler

Süreç içerisinde farklı çıkış noktaları yakalayan Ayşe, içeriklerini dil bütünlüğünü korumasına adına ilk iki üçlü seri içeriğinde bir bütünü üç parçaya bölerek iki adet üçlü seri halinde tasarlamıştır. İncelenen tasarımlar Instagram sayfa yapısında olduğu gibi üçlü ızgara şeklinde aşağıda gösterilmiştir.

1. içerik

2. içerik

3. içerik

Görsel 4.93. “Göç ve Sosyal Uyum” alt teması için üretilen içerikler

Üretilen içeriklerin retorik bağlamı öğrenci tarafından göçmenlerin sosyal hayata uyum sağlaması olarak belirtilmiştir. Bu bağlamların ilk üçlü içerik serisi çalışmasına nasıl yansıdığını Ayşe şu şekilde açıklamıştır:

[İlk üçlü seride] (...) üçlü postlar tasarlama fikri çekti beni yani birbiriyle ilintili üçlemeler, entegrasyonu/uyumu böylelikle sayfamın tamamına yansıtabilirdim. Bu tasarımlarımda vermek istediğim mesajları yazarak kısa ve öz olarak yayınladım. Buradaki renkler ve çerçeveler tamamen ekipçe belirlediğimiz ortak görsel dilimize göre tamamlandı. Fonda göçmenler var siluet olarak, önde ise mesajlarım yer alıyor (1. YYG., 12.05.2021).

Instagram ızgarası için farklı bir üçlü içerik serisini yine tek bir retorikte temellendiren öğrenci bu kez mülteci kamplarıyla ilgili bir tasarım ortaya koymuştur:

4. içerik

5. içerik

6. içerik

Görsel 4.94. “Göç ve Sosyal Uyum” alt teması için üretilen içerikler

[İkinci üçlü seride] (...) aslında orada üçlü post yaptım yani üç paylaşımım, tasarımım yan yana gelince görsel bir bütünlük ifade ediyor ama tek tek tasarımlarda da yazıyla derdimi anlattım. Mülteci kamplarıyla ilgili şeyler izledim ve çok etkilendim ve bunu tek başına görselle anlatamazdım yani bilgi de vermem gerekiyor diye düşündüm. “Bunları biliyor muydunuz?” tarzında çalışmak istedim yani. (1.YYG., 12.05.2021).

Ayşe içerik üretimlerindeki bu tasarım dilinde hazırladığı üçlü serilerden sonra farklı bir görsel anlatım diline giderek son üçlü içeriğini hareketli görüntü tasarımı olarak hazırlamıştır. Bununla ilgili çıkış noktasını “(...) ama sadece bunlarla kalsın istemedim, o kadar etkinliklerde yeni şeyler öğrendik bu bağlamda animasyon yapmaya karar verdim. After Effects’te çalışmaya başladım ve bunlar da güzel ve amacıma uygun bir üçleme olmaya başladı (1.YYG., 12.05.2021)” diyerek belirtmiştir. Son üçlü içerik serisi olarak hareketli görüntü tasarımlarıyla ilgili olarak kendisini şöyle ifade etmiştir:

7. içerik

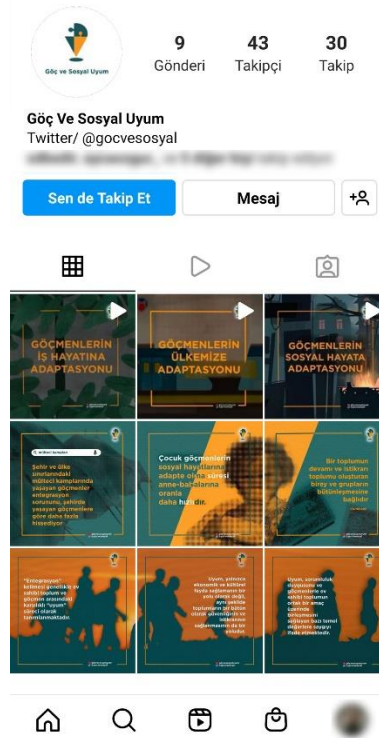
8. içerik

9. içerik

Görsel 4.95. “Göç ve Sosyal Uyum” alt teması için üretilen içerikler

[Hareketli görüntü tasarımı ile ilgili çalışmalarda] İlk animasyonumda “Göçmenlerin iş hayatına adaptasyonu”na değindim, toplu taşımada vs. sosyal hayattaki yerlerini ele aldım. Daha sonra “Göçmenlerin ülkemize adaptasyonu”nu konu aldım. Bu şekilde içeriklerimi oluşturdum. Sosyal hayatı ele aldığım için daha eğlenceli bir dil kullanmak istedim videolarımda, mekan olarak günlük hayatı ele aldım adı üstünde konum bu zaten. Sokaktaki ilk tanışılma anını canlandırdım, kafede işe başlanmış olarak tasvir ettim. Göçmenleri kabullenememe, siyasi nedenler, kültür farkları, halk arasında yayılan yanlış bilgiler vb. nedenlerden kaynaklanan yanlış haberler ve ayrımcı dilin toplumsal boyutta fiziksel şiddete kadar gidiyormuş bu işin sonu o yüzden buna değinmek istedim. Bu da sayfamın genel görünümü, gördüğünüz gibi bir bütünlük yakaladığımı düşünüyorum tüm çalışmalarım birbiriyle kendi içlerine ve tek başlarına anlamlılar (3.OGG., 28.05.2021).

Sürecini bu şekilde tamamlayan öğrencinin Göç ve Sosyal Uyum alt temasına ilişkin oluşturduğu “gocvesosyaluyum” adlı Instagram hesabının güncel hali aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.96. “Göç ve Sosyal Uyum” adlı sayfanın genel görünümü

Ayşe, projesinin ilk üçlemesinde tek bir görseli üç eşi parçaya bölerek vermek istediği mesajı tasarımına yazı olarak eklemiştir. İkinci üçlemesinde de aynı anlatım dilini benimsemiş, göçmenlerin yeni normallerine adapte olmasıyla ilgili bilgiler vermiştir. Son üçlü serisinde ise hareketli görüntü tasarımını benimseyen öğrenci göçmenlerin sosyal hayata adaptasyonu sürecini üç basamakta anlatmıştır.

Öğrencinin yapılan çalışmaları incelendiğinde başarılı bir görsel anlatım dili oluşturmasının yanı sıra ortak görsel dil bütünlüğüne sadık kaldığı, konsept olarak belirlediği kavramların yaratıcılığının gelişimi ve sosyal medyaya uygun içerik üretimine imkan veren programların kullanımı göz önünde bulundurulduğunda retorik uyumlu, görsel tasarım dilinin hedeflenen ilerlemeyi sağladığı ve süreç içerisinde gerçekleştirilen çalıştay ve seminerlerin öğrenci yaratıcılığına olumlu katkı sağladığı görülmüştür. Dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından gerçekleştirilen değerlendirme araştırma tekniğine bağlı olarak rubrik değerlendirme ölçeği ile değerlendirilerek başarılı bulunmuştur.

Tablo 4.27. Öğrenci içeriklerinin değerlendirme ölçeği ve değerlendirme- Rubrik

	VİZE	VİZE	VİZE	VİZE	VİZE	FİNAL
<i>İSİM</i>	<i>Ders Aşaması</i>	<i>Tasarım Aşaması</i>	<i>Uygulama Aşaması</i>	<i>Estetik Nitelik</i>	<i>TOPLAM</i>	<i>Sunum</i>
Ayşe	20	20	20	25	85	100

4.2.5.9. “Göç Dağılımının Eşitsizliği” alt teması için ürün temelli bulgular

Öğrencinin "Göç Dağılımının Eşitsizliği" alt teması çerçevesinde üretimini gerçekleştirdiği çalışmalar ilk olarak hazırlamış olduğu logo çalışması ikinci olarak da Instagram paylaşımları olarak ele alınmıştır. Hazırlanan çalışmaların, yayınlanan içeriklerin üretim süreçleri ve retorik bağlamlarına ilişkin bulgular aşağıda açıklanmıştır.

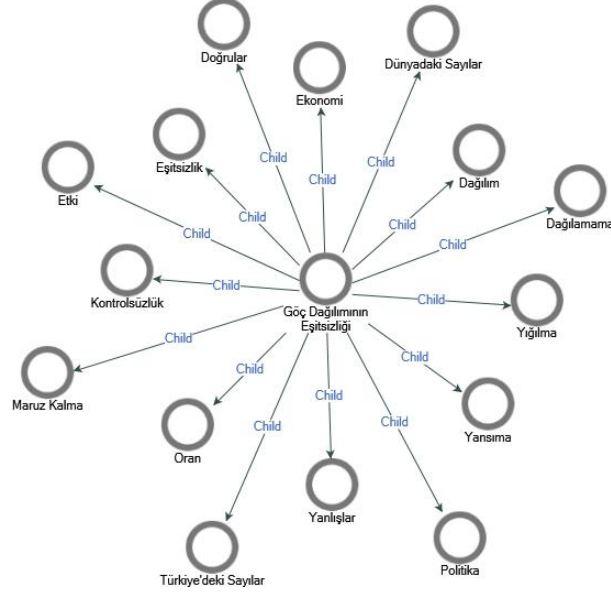
"Göç Dağılımının Eşitsizliği" alt temasında çalışan öğrenci Emir, hazırlamış olduğu logonun geliştirilmesi ve retorikini şu şekilde ifade etmektedir:

Konseptimi anlatabilmesi adına doğu – batıyı, dengesizliği, mesafeyi, göçü temsil etmek için pusuladan daha iyi anlatabilecek bir şey, bir simge düşünemiyorum açıkçası. Bu yönden ele almak bence iyi oldu (1. YYG., 11.05.2021).

Görsel 4.97. “Göç Dağılımının Eşitsizliği” alt teması için tasarlanan logo

Aynı zamanda öğrenci tasarım çalışmalarında seçmiş olduğu “Göç ve Dağılımının Eşitsizliği” alt temasına ilişkin olarak tasarımlarını şekillendirebilmek adına bir takım anahtar kelimeler belirlemiştir. Öğrenci günlüğünde yer alan anahtar kelimeler araştırmacı tarafından görselleştirilmiş ve aşağıda sunulmuştur.

Şekil 4.30. “Göç Dağılımının Eşitsizliği” alt teması için hazırlanan anahtar kelimeler

Süreç içerisinde farklı çıkış noktaları yakalayan Emir, içeriklerini dil bütünlüğünü korumasına adına üçlü seri halinde tasarlamıştır. İlk üçlü içerik serisi hareketli görsel tasarımı, diğer iki adet üçlü içeriği ise kendi içlerinde dil bütünlüğü sağlayan görsel tasarımlardan oluşmaktadır. İncelenen tasarımlar Instagram sayfa yapısında olduğu gibi üçlü ızgara şeklinde aşağıda gösterilmiştir.

1. içerik

2. içerik

3. içerik

Görsel 4.98. “Göç Dağılımının Eşitsizliği” alt teması için üretilen içerikler

Üretilen içeriklerin retorik bağlamı öğrenci tarafından göçmenlerin dünya üzerindeki dağılım oranlarının eşit olmaması nedeniyle yaşanan problemler olarak belirtilmiştir. Bu bağlamların ilk üçlü seri çalışmasına nasıl yansıdığını Emir şu şekilde açıklamıştır:

[Hareketli görüntü tasarımı ile ilgili çalışmalarda] Hocam benim tasarımlarım istatistiklerle dolu, bu bilgileri paylaşmak istiyorum insanlar bunu fark edebilsin istiyorum. O yüzden diğer ülkelerle aramızdaki mülteci sayılarını, bunun mali yükünün ne kadar farklı olduğunu, bizim ülkemiz çünkü bu kadar sayıdaki mülteciyi kaldırmayacak haldeydi zaten, kişi başına düşen milli geliri ve bunun nasıl etkilendiğini anlatmak istedim. Tasarımlarımı hep bu yönde hazırladım ben de bu üçlemeyi (1.YYG, 11.05.2021).

Öğrenci hareketli görüntü tasarımlarını etkinlikler aracılığıyla edindiği After Effects kullanım bilgisiyle, tasarımlarında kullandığı kelimeleri gerekli gördüğü yerlerde daha vurgulu şekilde hazırlayarak hareketli infografik şeklinde tasarladığını söylemiştir.

4. içerik

5. içerik

6. içerik

Görsel 4.99. “Göç Dağılımının Eşitsizliği” alt teması için üretilen içerikler

Öğrenci hareketli görüntü tasarımı ile yapılandığı üçlü serisinden sonra farklı bir görsel anlatım dilini tercih etmiş, göçmenlerin göç ederken ve göçü tamamladıktan sonra karşılaştıkları sert koşulları ele aldığı yeni üçlü içerik serisini şu cümlelerle ifade etmiştir:

Sonra poster tasarımlarıma geçtim ve şu şekilde bir eskiz yaptım: Mülteciler sınır kapılarında şiddet görüyor diye. Daha sonra posterlerim için farklı bir tasarım diline gitmem gerektiğini düşündüm. Üç ana renk tonu belirledim projedeki görsel dilimize uyacak şekilde. Bu tasarımlarım için arkadaşlarımdan tasarımlarından da yola çıktım ve ilham aldım (3. OGG. 28.05.2021).

7. içerik

8. içerik

9. içerik

Görsel 4.100. “Göç Dağılımının Eşitsizliği” alt teması için üretilen içerikler

Son olarak hazırladığı üçlü içerik serisiyle ilgi olarak yine bir önceki görsel tasarım diliyle benzer bir dil kullandığı görülmüş, retorliğini de aynı odaklara dayanarak temellendirmiştir. Emir son üçlü içeriği ve süreciyle ilgili olarak şunları söylemiştir:

Sonraki üçleme postumda afiş yapısıyla hazırladım, biraz daha doku eklemek istiyordum tasarımsal anlamda ama iyi bir anlatım dili olduğuna inanıyorum bu çalışmalarımın. Yine aynı şekilde birbiriyle uyumlu bir üçleme oldu yani bu. Yine bir önceki üçlememle benzer şekilde çıkış yakaladım aslında. Bu kez Türkiye'nin karşısına çıkan sert problemlerden bahsettim (3. OGG., 28.05.2021).

Sürecini bu şekilde tamamlayan öğrencinin “Göç Dağılımının Eşitsizliği” alt temasına ilişkin oluşturduğu “gocdagilimi” adlı Instagram hesabının güncel hali aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.101. “Göç Dağılımının Eşitsizliği” adlı sayfanın genel görünümü

İlk üçlemesinde hareketli görüntü tasarımlarını infografikler aracılığıyla göçmenlerin neden olduğu bir takım istatistiki veriler üzerinden yapılandırmıştır. İkinci üçle içerik serisiyle ilgili olarak göçmenlerin karşılaştıkları zor ve sert koşulları işlemiştir. Son üçlemesinde ise göçmenlerin Türkiye'nin üzerindeki olumsuz etkileriyle ilgili olarak tasarımlarını tamamlamıştır.

Öğrencinin yapılan çalışmaları incelendiğinde çeşitli bakış açıları ortaya koymakla birlikte bütüncül bir tasarım dili oluşturduğu, ortak görsel dil bütünlüğüne sadık kaldığı, konsept olarak belirlediği kavramların yaratıcılığının gelişimi ve sosyal medyaya uygun içerik üretimine imkan veren programların kullanımı göz önünde bulundurulduğunda retoriğin uyumlu, görsel tasarım dilinin hedeflenen ilerlemeyi sağladığı ve süreç içerisinde gerçekleştirilen çalıştay ve seminerlerin öğrenci yaratıcılığına olumlu katkı sağladığı görülmüştür. Dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından gerçekleştirilen değerlendirme araştırma tekniğine bağlı olarak rubrik değerlendirme ölçeği ile değerlendirilerek başarılı bulunmuştur.

Tablo 4.28. Öğrenci içeriklerinin değerlendirme ölçeği ve değerlendirme- Rubrik

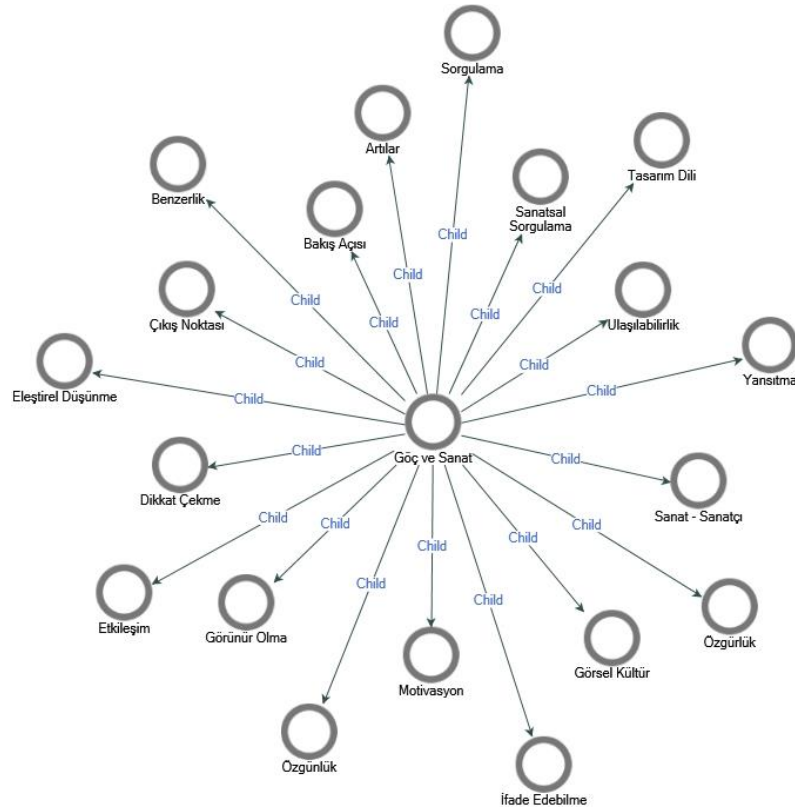
	VİZE	VİZE	VİZE	VİZE	VİZE	FİNAL
<i>İSİM</i>	<i>Ders</i>	<i>Tasarım</i>	<i>Uygulama</i>	<i>Estetik</i>	<i>TOPLAM</i>	<i>Sunum</i>
	<i>Aşaması</i>	<i>Aşaması</i>	<i>Aşaması</i>	<i>Nitelik</i>		
Emir	20	20	25	25	90	100

4.2.5.10. “Göç ve Sanat” alt teması için ürün temelli bulgular

Ders sürecinin 8. haftasında gerçekleştirilen Göç Serisi Üzerine adlı seminer sonrasında öğrencilerin göçün sanatsal bağlamda değerlendirilmesinden etkilendikleri görülmüştür. Bu doğrultuda dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından göçün çeşitli bağlamlarda sorgulanmasına ek olarak sanatsal bağlamda da sorgulanması ve bu sorgulamanın sonucunda ortaya çıkan tüm içeriklerin yayınlanacağı bir hesap açılması önerilmiş, tüm öğrencilerin onayıyla “Göç ve Sanat” alt temasının oluşturulmasına karar verilmiştir. Alt temayla ilgili olarak Göç ana temasına ait logonun kullanılmasına karar verilmiştir. Instagram hesabının yönetilmesi için ise spesifik bir görevlendirme yapılmamış, hesabın şifresi tüm katılımcılarla paylaşılmış ve içeriğini tamamlayan öğrenciler sınıf Whatsapp grubundan haber vererek sırayla paylaşım yapmışlardır.

Göçün sanatsal bağlamda sorgulanması sürecine Göç Serisi Üzerine adlı seminerle başladığından, öğrencilerden üretecekleri ilk içerikleriyle ilgili seminere konuk olan sanatçının eserlerinden çıkış noktası yakalamaları ve tasarımlarını bu şekilde tamamlamaları istenmiştir. Sürecin devamında dersin yürütücüsü tarafından göçün sanatsal bağlamda değerlendirilmesi odaklı bir sunum yapılmıştır. Bu sunumda göç konusuyla ilgili çalışan sanatçılar ve eserleri tanıtılmıştır. Öğrencilerin bir sonraki içerikleriyle ilgili olarak yeni odak noktaları olabileceği düşünüldüğünden, içeriklerini istedikleri sanatçı ve eseriyle bağdaştırabilecekleri yönünde karar alınmıştır. İçerik üretimlerinde özgün tasarımlar hazırlayıp paylaşmak isteyen öğrencilere de onay verilmiştir. Öğrencilerin ürettikleri içeriklerini yayınlatabilmeleri için Instagram uygulamasının sayfa yapısını koruması adına üçlü içerik serisini tamamladıktan sonra bu aşamaya geçmeleri istenmiştir.

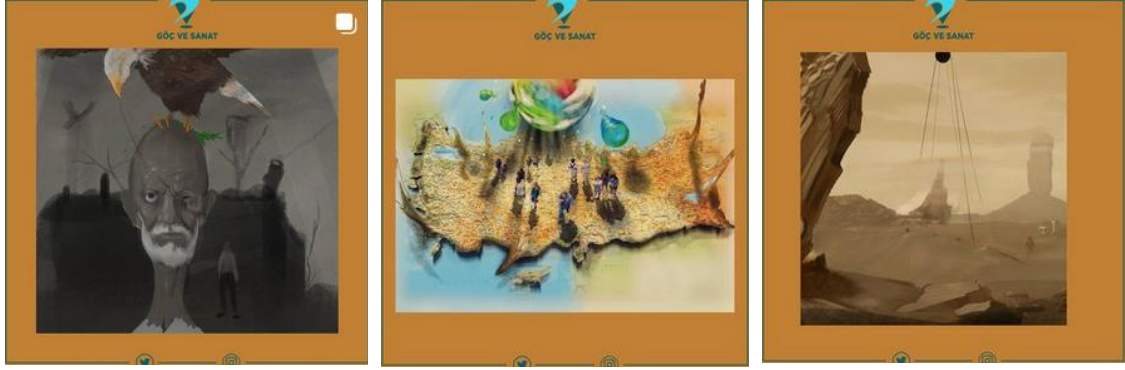
Süreç içerisinde karar verilen “Göç ve Sanat” alt temasına ilişkin anahtar kelimeler ise yine araştırmacı tarafından, gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış ve odak grup görüşmelerine dayalı olarak araştırmacı günlüğünde tutulan notlardan yola çıkılarak şu şekilde görselleştirilmiştir:

Şekil 4.31. “Göç ve Sanat” alt teması için hazırlanan anahtar kelimeler

İncelenen tüm tasarımlar Instagram sayfa yapısında olduğu gibi üçlü ızgara şeklinde aşağıda gösterilmiştir.

“Göç ve Sanat” alt teması için ilk içerik serisini Emir üretmiştir. Üretimlerinde farklı sanatçılardan çıkış noktası yakaladığı görülen Emir, son içeriğini özgün tasarım olarak hazırlamıştır ve içeriklerini şu şekilde anlatmıştır:

İçerik1

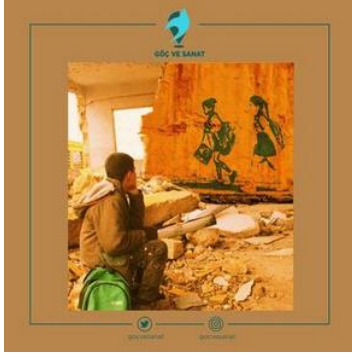
İçerik2

İçerik3

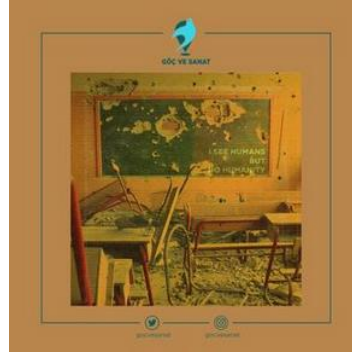
Görsel 4.102. “Göç ve Sanat” alt teması için üretilen içerikler

İlk çalışmamda Nedim Günsur’un çalışmalarından etkilenerek böyle bir çalışma yaptım görüyorsunuz. Amerika’nın simgesi olan kartalı karga ile değiştirdim ve ayağına da o sembol olan bitkiyi yerleştirdim ve bir göçmeni temsil eden adamın başına konumlandırımdı gördüğünüz gibi ondan besleniyor. Buralarda hep göçmen alan ülkelerin göçmenleri sömürsünü vurgulamak istedim. İkinci çalışmamda ise bu gördüğünüz tasarımı yaptım, etkinliklerde konuk olan hocamızın eserlerinden yola çıkarak yaptıklarım arasında. Son çalışmam ise özgün tasarımım dijital kolaj çalışmaları diye adlandırabilirim, aslında buralarda hep göçmen alan ülkelerin göçmenleri sömürsünü vurgulamak istedim (3. OGG., 28.05.2021).

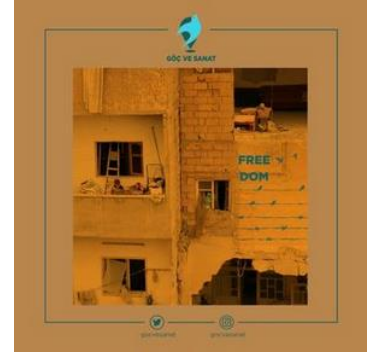
İkinci içerik serisini üreten Begüm, üretimlerinde Murat Subay’dan yakaladığı çıkış noktasıyla kendi alt tema konusu olan çocuk olgusunu içeriklerinde birleştirdiğini şu cümlelerle ifade etmiştir:

Begüm tarafından üretilen
içerik1

Begüm tarafından üretilen
içerik2

Begüm tarafından üretilen
içerik3

Görsel 4.103. “Göç ve Sanat” alt teması için üretilen içerikler

Göç ve Sanat projemiz için yaptığım tasarımlarda sanatçı *Murad Subay*'ın eserlerini yorumladım. *Murad Subay* daha çarpıcı duvar resimleriyle göç kavramını insanlara aktarmış. Ben kendi işlerime, tasarımlarıma ve tarzıma uyarlayarak etkili ama daha olumlu bir bakış açısından bakmaya çalıştım. Göç kavramının çocukların üzerindeki etkisini ele aldığım için hassas davranmam gerekiyordu, o yüzden çocukları ilgilendiren veya çocukların bulunduğu yıkılmış, yok edilmiş bölgelerdeki evlerin duvarlarına resimler ve yazılar koydum. Efektlerle oynayıp duvar yazısına benzettim. Sonuç olarak kendi temama uygun bir şekilde yorumlamış oldum (ÖG., 15.05.2021).

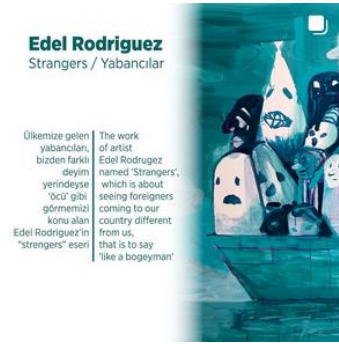
Üçüncü içerik serisi ile Şahin iki farklı sanatçının eserlerinden yola çıkarak kendi yorumunu yine kendi alt teması olan kültür kavramıyla harmanlayarak ortaya koyduğunu şu şekilde ifade etmiştir:

Şahin tarafından üretilen
içerik1

Şahin tarafından üretilen
içerik2

Şahin tarafından üretilen
içerik2

Görsel 4.104. “Göç ve Sanat” alt teması için üretilen içerikler

İlk olarak benim çok sevdiğim eser olan Big Wave (Büyük Dalga) eserini kullandım, bu eserin de Aylsa Williams'ın müdahale edilmiş hali çok hoşuma gitti: Göçmenlerin dalgayla

mücadelesini, göçle mücadelesini bu şekilde yorumlaması beni çok etkilemişti, bu fikirden yola çıkarak bu çalışmayı yaptım.

Son yaptığım projem var Edel Rodriguez'in bir çalışması, aslında göçmen bir sanatçı kendisi de Meksika'dan Amerika'ya göçmüş ve çok fazla zorlukla karşılaşmış. Makalelerinden birinde şu ifadeye rastladım “bizi öcü gibi görüyorlar” yani göçmenleri bu şekilde gördüklerini söylemiş ve bu çalışmasını böyle açıklamış. Benim de varmak istediğim nokta göçmenlerin aslında öcü olmadığını ama bizim onları öyle görmemize odaklanmış bir çalışmaydı. Bundan yola çıkarak düşündüm ki işte bu öcü gibi gördüğümüz insanlardan oluşan çerçeveyi renklendirirsek ve öyle görmeye başlarsak işler de değişmeye başlar. Olay biraz da kültürlerinden dolayı, yabancı geldiklerinden dolayı eleştiriyoruz ya genelde onları, aslında bunu bir renk olarak, bir puzzle parçası olarak görsek bu algılarımızdan kurtulacağız. Çok etkilendim de etkilemeyi hedeflediğim bu çalışmada (3. OGG., 28.05.2021).

Dördüncü içerik serisinin sahibi olan Cem, farklı sanatçılardan etkilendiği çalışmalarını kendi teması olan dil konusuyla da birleştirerek oldukça bilinen eserlerle yorumladığını şu cümlelerle anlatmıştır:

Cem tarafından üretilen içerik2

Cem tarafından üretilen içerik2

Cem tarafından üretilen içerik2

Görsel 4.105. “Göç ve Sanat” alt teması için üretilen içerikler

Göç ve Sanat ile ilgili olarak da ilk çalışmamı sanatçı hocanın çalışmasından yola çıkarak yaptım, tabii ki başka eserlere entegre ederek çalıştık, ortak kararımız bu olmuştu çünkü. İlk çalışmamda harita üzerine alt tamam olan dili temsil ettiğim konuşma baloncuğu kullandım ve etrafına dikenli teller sardım. Engeli ifade etmek istedim.

İkinci çalışmamda Van Gogh'un çalışmasını kullanarak yaptım, eserde görüyorsunuz bir yol var oraya göçmenleri ekledim, kuşlar da var, göçle tamamen alakalı oldu popüler bir resim olmasıyla da insanlara daha kolay yayılacağını düşündüm.

En son çalışmamda da Mona Lisa'nın tablosuna gereksiz popülerliğini kullanarak göçmenleri ekledim ve böyle bir şey ortaya çıktı (3. OGG., 28.05.2021)

“Göç ve Sanat” alt temasına ait Instagram hesabında beşinci sırada yer alan çalışmaların sahibi Hatice, özgün çalışmasının yanı sıra yine bilinen eserlerden çıkış noktası yakalayıp kendi alt teması olan kadın olgusuna da göndermeler yaptığını şu şekilde ifade etmiştir:

*Hatice tarafından üretilen
içerik1*

*Hatice tarafından üretilen
içerik2*

*Hatice tarafından üretilen
içerik3*

Görsel 4.106. “Göç ve Sanat” alt teması için üretilen içerikler

Sanatçı seçimimde çok yorulduğum, ama sonrasında kendimi yansıtmada konusunda problemlerimi aştım. Brueghel’in bir eserinden yola çıktığım çalışmamda mesela görüntüde kadının emeğini gösteriyorum, göçten yola çıkarak avlanan insanlara atıf yapabildim, erkeğin göçteki yeri anlamında kullandım bunu. Sanatçının diğer eserinde ise vurgulamak istediğim şey: insanları göçe iten, mecbur bırakan en büyük etken savaş. Bu esere baktığımda tam bir savaş betimlemesi görünüyor, burada “gitmeyi” vurgulamak için burada gemileri ortaya çıkarmak istedim, oynamalar yaptım. Özgün tasarımımda da daha eskiye dönük motifler bir tasarım ortaya koymak istedim, mağara resimleri gibi bir şey amaçladım zira göç kavramı insanlığın başından beri var olan bir durum ona gönderme yapmak istedim (3.OGG., 28.05.2021).

Altıncı içerik serisini hazırlayan Ayşe, tasarımlarında özgün çalışmasına ek olarak sanat tarihinde oldukça öne çıkan çalışmaları da yeniden yorumladığını şu şekilde ifade etmiştir:

Ayşe tarafından üretilen içerik1   Ayşe tarafından üretilen içerik2   Ayşe tarafından üretilen içerik3

Görsel 4.107. “Göç ve Sanat” alt teması için üretilen içerikler

Likya Yolu ile ilgili olanı daha önce anlatmıştım zaten, Raşit hocanın haritalarından yola çıkmıştım, o yolda mülteci botları var, karadan bir yol çiziyor botlar ve denizdeki botların etrafına da aynı renklerde karanfiller serpiştirdim. Anlam ifade ediyor maalesef zaten bu görsel. Bir sonraki çalışmamda da ünlü bir sanat eserini denizde kolajladım yine aynı mesaj var ve son çalışmamda da romantizm akımından bir resim, işaret fişeği atılan bir illüstrasyon ile birleştirdim onu da (3.OGG., 28.05.2021).

Yedinci, sekizinci ve dokuzuncu üçlü içerik serilerini kendi aralarında grup olarak çalışan Meltem ve Hasan toplamda dokuz adet tasarım yapmış, bu tasarımlarında görsel dil bütünlüğüne uygun olarak iş bölümü gerçekleştirmişlerdir. Özgün tasarımları ve etkilendikleri sanatçıların eserlerinden yakaladıkları çıkış noktalarını ise şu şekilde açıklamışlardır:

Meltem ve Hasan tarafından üretilen içerik1

Meltem ve Hasan tarafından üretilen içerik2

Meltem ve Hasan tarafından üretilen içerik3

Görsel 4.108. “Göç ve Sanat” alt teması için üretilen içerikler

[19., 20. ve 21. çalışmalarda] Bu üçlü seride sanatçı hocamızın eserlerinden yola çıkmıştık ve “Göç ve Sanat” sayfasında açıklamamızda onun cümlelerine yer verdik: “Her şey yürümekle başlar. İleriye doğru giderseniz yolu arkada bırakarak. Sanıldığının aksine yol değildir bizi uzaklara götüren. Yazgımızdır. Yazgı yola yazılmıştır. İleriye. Geriye dönemezsin! Elimizde bir yol gösterici de yoktur. Bir pusula ya da harita? İçimizde taşırız

kağıtlara çizdiğimiz haritaları. Kalbimiz seçer yurt edindiğimiz toprakları. Ne kadar uzağa gidersek o kadar özleriz orayı. Bir dünya yeri-yurt edinmek için binlerce yıldır yürümüş durmuşuz.” Sanatçının eserlerinde haritalar ve göç ile ilgili yansımalar olduğunu görebiliriz. Biz de bu yansımaları göç ve sanat başlığı altında toplamak ve eserleri kullanarak göç bağlamında yeni yorumlar katarak tasarımımızı zenginleştirmiş olduk (Meltem, ÖG., 22.04.2021).

*Meltem ve Hasan tarafından
üretilen içerik4*

*Meltem ve Hasan tarafından
üretilen içerik5*

*Meltem ve Hasan tarafından
üretilen içerik6*

Görsel 4.109. “Göç ve Sanat” alt teması için üretilen içerikler

[22., 23. ve 24. çalışmalarda] Sanatçı, Tammam Azzam’ın eserlerinde haritalar ve göç ile ilgili yansımalar olduğunu görebiliriz. Biz de bu yansımaları “Göç ve Sanat” başlığı altında toplamak ve eserleri kullanarak göç bağlamında yeni yorumlar katarak tasarımımızı zenginleştirmiş olduk (Hasan, ÖG., 20.04.2021).

*Meltem ve Hasan tarafından
üretilen içerik7*

*Meltem ve Hasan tarafından
üretilen içerik8*

*Meltem ve Hasan tarafından
üretilen içerik9*

Görsel 4.110. “Göç ve Sanat” alt teması için üretilen içerikler

[25. çalışmada] Sanatçı, Salvador Dali’nin eserlerinden biri seçtik ve göç ile ilgili yansımalar olduğunu görebiliriz. Biz de bu yansımaları “Göç ve Sanat” başlığı altında toplamak ve

eserleri kullanarak göç bağlamında yeni yorumlar katarak tasarımımızı zenginleştirmiş olduk.

[26. çalışmada] Sanatçı, Claude Monet'in eserlerinden biri seçtik ve göç ile ilgili yansımalar olduğunu görebiliriz. Biz de bu yansımaları "Göç ve Sanat" başlığı altında toplamak ve eserleri kullanarak göç bağlamında yeni yorumlar katarak tasarımımızı zenginleştirmiş olduk.

[27. çalışmada] Sanatçı, Casper David Friedrich'in eserlerinden biri seçtik ve göç ile ilgili yansımalar olduğunu görebiliriz. Biz de bu yansımaları "Göç ve Sanat" başlığı altında toplamak ve eserleri kullanarak göç bağlamında yeni yorumlar katarak tasarımımızı zenginleştirmiş olduk (Meltem ve Hasan, 3.OGG., 28.05.2021).

Göçün sanatsal bağlamda değerlendirilmesine ilişkin olarak son altı çalışmayı iki adet üçleme şeklinde hazırlayan Yaprak ilk üçlemesinde çalışmalarını temellendirdiği ve etkilendiği eserlerini anlatmış, ikinci üçlemesinde ise kendi alt temasında üzerinde durduğu hayvan figürlerini yapılandırmıştır. Öğrenci, çalışmalarını sırasıyla şu şekilde ifade etmiştir:

Yaprak tarafından üretilen
içerik1

Yaprak tarafından üretilen
içerik2

Yaprak tarafından üretilen
içerik3

Görsel 4.111. "Göç ve Sanat" alt teması için üretilen içerikler

[28. çalışmada] Göç ve Sanat ile ilgili olarak orijinal bir eserden yola çıkarak oluşturduğum eserimde olimpiyatlar için yapılmış orijinaldeki figürü dikenli tellerin ardına doğru atlattım. Atladıktan sonra neyle karşılaşacağı belli değil, göremiyor ardını. O kaktüs de renkle patlattım ben buradayım desin istedim. Sol tarafında fark ettiyseniz dikenler var ve sağ tarafında yok. Yeni gelen göçmene karşı oradaki toplum, göç edilen toplum yeni gelene genelde zorluklar yaşıyor bu proje sayesinde kırdığım önyargılarım ve etrafımı daha dikkatle izlediğimde farkına vardığım bir durum olarak yansıtmak istedim bu durumu da. Bu yapıyor çünkü.

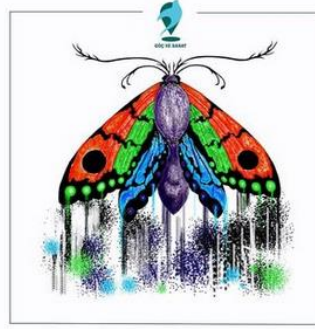
[29. çalışmada] İkinci postumda "yaşamaktan keyif al" sloganı var İngilizce olarak "Enjoy your Life" diyor ama F harfini çizip Lie yapmış kelimeyi yani yalandan keyif al şekline

bürünmüş benim kurduğum bağ leyleğin üzerine giderek çalıştım, aileyi temsil ettiği ve daha önceki postlarımda kullandığım için. Leyleğin yaşamının zarar gördüğü şekilde tasarladım, omzuna bir yük binmişçesine, kanadını yaralamışçasına o boya, onu hissedelim diye bu şekilde hazırladım. Sol tarafta kalan çocuk da aslında o leylek tarafından temsil ediliyor, göç eden çocuk anlamında.

[30. çalışmada] Yine eserin orijinalindeki sloganla yola çıktım “No ball games” yazıyor yani top oynamayın. Göçle bağdaştırdığımda nelerle karşılaşabileceklerini gösteriyor bu eser. Çocukların bacaklarından tüm vücutlarını saran ve bu tabelayı da sarmalayan bir sarmaşık gibi bir telle bağladım onları. Çocukları kısıtlıyor ne yöne hareket etmeye çalışırlarsa çalışsınlar. Onların hayatını yine karamsarlığa sürüklüyor zira çocuklar oyun oynama özgürlüğüne sahip olmalılar diye düşünüyorum (3.OGG., 28.05.2021).

Yaprak tarafından üretilen
içerik4

Yaprak tarafından üretilen
içerik5

Yaprak tarafından üretilen
içerik6

Görsel 4.112. “Göç ve Sanat” alt teması için üretilen içerikler

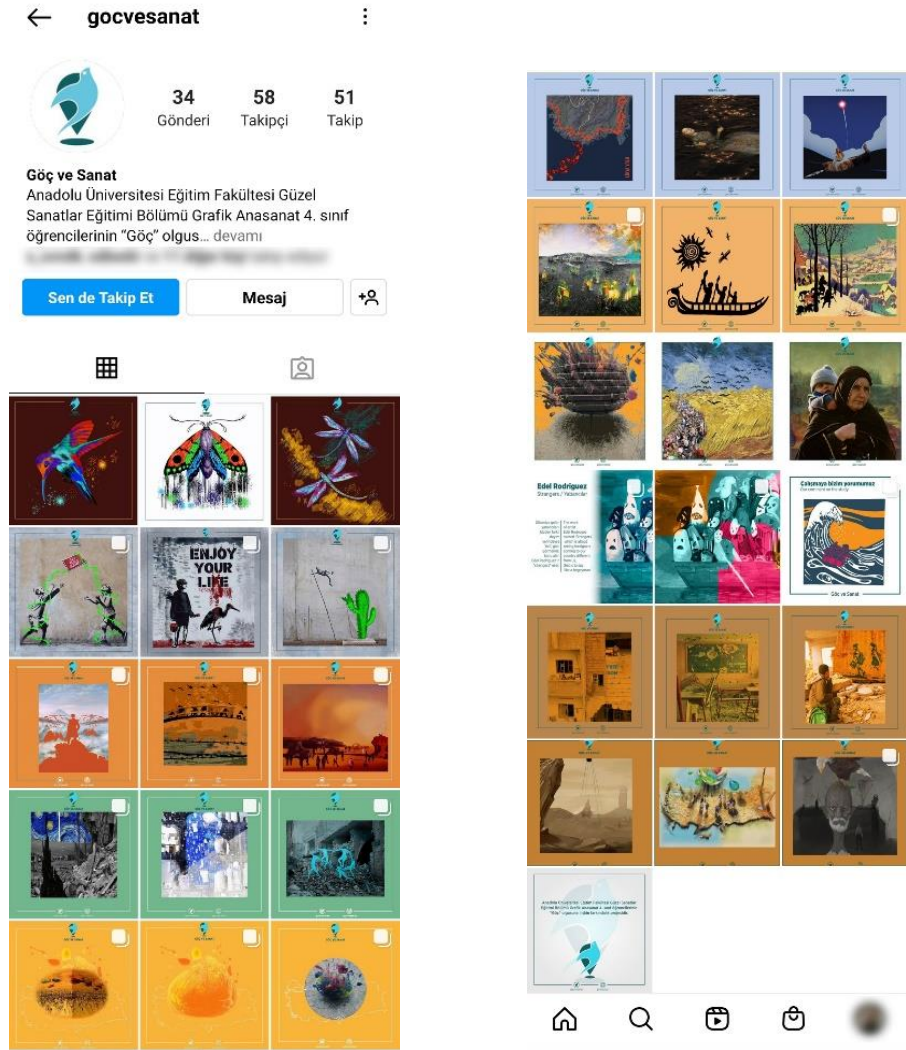
[31. çalışmada] Tasarımda yusufçukların altından bir yol geçiyor. Bu yolu göç yolu olarak düşündüm. Sola ve sağa yönelen iki yusufçuk var. Yusufçuklar aslında toplu göç ederler fakat burada yolları biraz ayrılır gibi fakat etkileşimi kopartmamış durumdadır. Bu etkileşimi de birbirleri altında karışan renklerle anlatmak istedim.

[32. çalışmada] Ne kadar kelebeği andırırsa da o aslında bir güve. Normale güvelerin rengi düz tonda gri yada sarımsıdır. Fakat bu çalışmamda ben güveyi renkli yapmak istedim ki kafamda diğer postlarımla bir bütünlük oluşturdum. Güve kanatlarını açmadan, kanatlarının arasından tozlar dökülüyor ve aslında bir roketin kalkışını anımsatıyor. İşte bu tozlar hep eskiden kalma ona yük yapan, ağır gelen alışkanlıkları ve değişimleri. Yeni hali gün yüzüne çıkmaya hazırlanıyor bu durum da güvenin kanatlarına yansıyor. Güve silkindikten sonra göç hayatına yeni görünümüyle başlangıç yapacak düşüncesiyle bu tasarımı resmettim.

[33. çalışmada] Bir sinek kuşu var. Sinek kuşları bazen yalnız, bazen de toplu halde göç eden hayvanlardır. Hep ılık hava ve baharın olduğu yerlere kaçan bu sinek kuşlarının renklerine de çok dikkat çekiyor. Gerçek hayatta da çok canlı, göz alıcı renklere sahipler ve bu doğallıklarından ben de etkilendiğim için renklerini çok bozmadan yansıtmak istedim ve

kendi içinde renk anlamında uyum yakalamaya çalıştım. Bu kuşa baktığımızda alt tarafını çevreleyen toz ve parıltılar görüyoruz. Bu parıltıları onu cezbeden ve peşinden gitmesini sağlayan çiçek nektarları olarak düşünebiliriz. Bu nektarlar ona yön verirken uzun bir yolculuk ile göç hareketini tamamlıyor (3. OGG., 28.05.2021).

Projelerinin son aşaması olarak “Göç ve Sanat” alt temasına ilişkin içeriklerini de tamamlayan öğrencilerin içeriklerinin yayınlandığı “gocvesanat” adlı Instagram hesabının güncel hali aşağıda yer almaktadır.

Görsel 4.113. “Göç ve Sanat” adlı sayfanın genel görünümü

Öğrencilerin yapılan çalışmaları incelendiğinde göçün sanatsal bağlamda sorgulanmasının hepsine yeni ve çeşitli bakış açıları sunduğu, kendi içlerinde ortak bir tasarım dilini oluşturdukları ve bunu koruyabildikleri, sanatsal sorgulamalar eşliğinde görsel kültürlerinin pozitif olarak etkilendiği ve bunu süreçlerine yansıtabildikleri

görülmüştür. Dersin yürütücüsü ve araştırmacı tarafından bütüncül bir anlatım diline sahip oldukları düşünülen öğrenciler, “Göç ve Sanat” alt teması başlığı altında da başarılı bulunmuşlardır.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlara, araştırmanın sonuçları ile alanyazında yapılmış çalışmaların ilişkilendirildiği tartışmaya ve araştırma sonuçlarına dayalı olarak bazı önerilere yer verilecektir.

5.1.Sonuç

Eğitim fakültesinde öğrenim gören görsel sanatlar öğretmen adaylarının sosyal medya odaklı tasarımlarını görsel algı yönetimi ve manipülatif unsurların nasıl şekillendirdiğinin ortaya konulması amacıyla tasarım tabanlı araştırma yönteminin işe koşulduğu çalışmada, olağan dışı durum olarak “göç” kavramı belirlenmiş ve sorgulayıcı eleştirel bakış açısıyla bir tasarım süreci yapılandırılmıştır (EK-6).

Araştırmada uygulanan uygulama süreci, tasarım süreci, ürün temelli analiz, yönteme ilişkin ulaşılan sonuçlar şu şekilde açıklanabilir. Öncelikle, tasarım tabanlı araştırma sonucunda ortaya çıkacak uygulamalı tasarım çalışmasının (ürünün) üretilme sürecinin yinelemeli (döngüsel), tasarım geliştirme ve uygulama süreçlerinin sürecin katılımcıları arasında işbirliğine dayalı olarak, tasarım ilkeleri ve kuramlarının geliştirilmesine ve uygulanmasına ve eğitim uygulamalarını iyileştirmeye yönelik yapılan sistematik ve esnek bir yöntem olduğundan tasarım temelli derslerde uygulanmasının önemli ve verimli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanı sıra tasarım temelli dersler alan öğrencilerin ürün tasarlama süreci boyunca araştırma, analiz, tasarlama ve uygulama aşamalarında tasarım ekibinin bir parçası olarak etkin rol oynamasının öznel ve tasarımcı kimliklerinin gelişiminde önemli bir faktör olduğu sonucuna varılmıştır.

Uygulama süreci öncesinde yapılan gözlem sürecinin, uygulama süreci için istenilen alt yapının öğrencilerde oluşup oluşmadığına, bu bağlamda edindikleri bilgi ve deneyimlerin yeterliğine yani katılımcı öğrencilerin durumlarının belirlenmesi adına önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada olağandışı durum örneği aracılığıyla sosyal medya odaklı görsel ileti tasarlamak adına örnek olarak belirlenen göç olgusu, toplumsal empati oluşturma, insani, demokratik, insan hakları bağlamında ele alınarak sosyal sorumluluk bağlamında toplumsal farkındalık yaratma amacını taşımaktadır. Bu doğrultuda yapılandırılan sürecin sonunda görsel sanatlar öğretmen adaylarının ve tasarımcı adaylarının toplumsal farkındalık yaratmak için çalışmalarının gerek öznel gelişimleri ve farkındalıkları gerekse

tasarımcı kimliklerinin gelişimleri ve farkındalıkları açısından önemli değişimler ortaya koyduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Görsel algı yönetimi ve manipülatif unsurlarla sosyal medya odaklı tasarım sürecinde, eğitim fakültesinde öğrenim gören görsel sanatlar öğretmen adaylarına sorgulayıcı, eleştirel, dinamik bir bakış açısının olağandışı durum iletileri aracılığıyla kazandırılmasının amaçlandığı bu araştırmanın alt soruları, süreç boyunca ve sık sık yapılan odak grup görüşmeleri ve yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla cevaplanmış ve sonuca ulaşılmıştır. Bu bağlamda gerçekleştirilen görüşmelere ilişkin sonuçlar şu şekildedir:

Birinci odak grup görüşmesinde öğrencilere ilk olarak sosyal medyada manipülatif bağlamda göç odaklı bir takım görsel iletiler oluşturmaya ilişkin deneyimlerinin neler olduğu sorulmuştur. Elde edilen verilerden öğrencilerin öznel bağlamda bir proje üstünde çalışırken bütüncül bir bakış açısı yakalayabilmeleri, ekip çalışmasına uyum sağlayabilmeleri, önyargılarının değiştiği; tasarımcı kimlikleri bağlamında ise görsel dil oluşturabilmeleri, işbirliği kurabilmeleri, ortak bir dil yaratabilmeleri, sosyal medya deneyimi kazanmaları, tasarım dillerini geliştirmeleri, farkındalık kazanmaları gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Odak grup görüşmesinin ikinci sorusu ise tasarım tabanlı süreç kapsamında gerçekleştirilen etkinliklere ilişkin görüşleri olmuştur. Yapılan etkinliklerin kendine özgün ayrı bulguları olsa da genel anlamda öğrencilerin eleştirebilme, farklı bakış açıları yakalayabilme, toplumsal konularda farkındalık geliştirebilme, önyargıların giderilmesi, empati kurabilme, deneyimlerin paylaşılmasının önemi, objektif olabilme, ekip çalışmasının önemi, ortak tasarım dilinin önemi, planlılık, strateji geliştirebilme, program bilgilerini geliştirme gibi kazanımlarına dair sonuçlara ulaşılmıştır.

İkinci odak grup görüşmesinde öğrencilere Mentimeter uygulaması üzerinden tek kelimelik veya kelime grubuyla kendilerini ifade edebilecekleri sorular yöneltilmiştir. Bu bağlamda ilk soru “göç odaklı görsel ileti oluşturmaya yönelik deneyimleri” olmuştur. “Farkındalık”, “önyargıyı kırmak”, “global boyut”, “etkileşim”, “iletişim”, “empati”, “algı”, “istatistik” gibi öne çıkan kelimelerden öğrencilerin bu konuda çalışmaya yönelik algılarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilere yöneltilen ikinci soru ise “sosyal medya deneyimleri” olmuştur. Sosyal medya olgusuna dair deneyimlerini “sürdürülebilir içerik”, “zamanlama kontrolü”, “veri görselleştirme”, “grupla çalışma uyumu”, “duygu aktarımı”, “görsel hitabet”, “ilişkilendirme”, “düzen”, “görsel bütünlük”, “konsept”, “kurumsal disiplin” şeklinde ifade eden öğrencilerin sosyal

medyada içerik üretme ve sosyal medya yönetimine dair fikirlerinin oluştuğu ve belirli farkındalıkları kazandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak ise “süreçte içerisinde hangi sorunlarla karşılaştıkları” sorulan öğrencilerin “yetiştirememe kaygısı”, “zamanla mücadele”, “süreklilik kaygısı” “oto sansür”, “mesajı iletememe”, “üretim zorluğu”, “tekrar tekrar düzeltme”, “veri eksikliği”, “teknik arızalar” olarak kullandıkları kelimelerde özellikle kaygı probleminin öne çıktığı, bunun yanında yeterli bilgi kaynağına ulaşamamaları ve tasarımsal sıkıntılar yaşadıkları sonucuna varılmıştır.

Birinci yarı yapılandırılmış görüşmede öğrencilere ilk olarak “sürecin sosyal medya odaklı yürütülmesiyle ilgili ne düşündükleri” sorulmuştur. Alınan yanıtlardan sosyal medya odaklı çalışmanın gereklilik olduğu, iş hayatına adapte olabilmede faydalı olduğu, çağı yakalama bağlamında önemli olduğu, farklı paradigmalara tanışma fırsatı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilere ikinci olarak “olağandışı durum örneği olarak göç konusunu çalışma hakkındaki görüşleri” sorulmuştur. Bu bağlamda öncelikle öznel kazanımlarının bilinçlenme, farkındalık kazanma, yeni bilgiler öğrenme, farklı bakış açısı kazanma, empati kurabilme gibi deneyimler olduğu sonucuna; tasarımcı kimlikleri bağlamındaki kazanımlarının da araştırmacı kimliğine de sahip olmanın önemi, ekip çalışmasına uyum sağlayabilme, kültürel farkındalık kazanma gibi deneyimler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilere yöneltilen üçüncü soru ise “üretilen tasarımlarla ilgili görüşleri” olmuştur. Bu bağlamda öğrencilerin içerik üretimi yaparken retorik bir bağlam kurmalarının ve bu bağlamdan ayrılmamalarının, sistematik çalışmanın, bütünsel yaklaşımı benimsemelerinin önemini anladıkları; ortak bir dil oluşturmanın ve bu dile sadık kalmanın faydalarını çözümledikleri ve eleştirebilme kazanımlarını edindikleri sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak süreç içerisinde yapılandırılan “göçün sanatsal bağlamda değerlendirilmesi hakkındaki görüşleri” sorulmuştur. Alınan yanıtlardan öğrencilerin bu konuyu en iyi yöntem olarak nitelendirdikleri, motivasyonlarını arttıran bir olgu olduğu, sanatsal sorgulamalarla görsel kültür bağlamında kendilerini geliştirdikleri, etkileşimi üst seviyede deneyimlemeleriyle keşfetme heyecanı duydukları sonucuna ulaşılmıştır.

İkinci yarı yapılandırılmış görüşme sürecin sonunda yapılmıştır ve öğrencilerin süreçle ilgili son ve genel bir değerlendirme yapmaları istenmiştir. Bu doğrultuda öğrencilere yöneltilen ilk soru, sağlama yapılması amacıyla ikinci odak grup görüşmesinde sorulan sorulardan olan “süreç kapsamında yaşadıkları zorluklar” olmuştur. Alınan yanıtlar doğrultusunda öğrencilerin uzaktan eğitime bağlı olarak

motivasyon düşüklüğü yaşadıkları, yine bu sebeple teknik sorunlar yaşadıkları, süreci yönetme, içerik üretme, etkileşim yakalayamama ve tasarımlarında mesajı iletememe kaygısı yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. İkinci soruda ise “yaşadıkları bu zorlukları nasıl çözdükleri” olmuştur. Öğrencilerin verdikleri cevaplar ışığında yaşadıkları zorlukları teknik yardımlaşma, sistematik çalışmaya başlama, gerçekleştirilen etkinliklerden edindikleri kazanımları tasarımlarına dahil etme, toplumsal bir probleme çözüm odaklı yaklaşmanın motivasyon kazandırması, tasarım tabanlı süreç bağlamında grup çalışmasının sağladığı verim ve faydayla çözdükleri sonucuna ulaşılmıştır. Süreç sonunda projelerini ve kendilerini “görsel algı yönetimi konusunda nasıl değerlendirdikleri” üçüncü soru olarak yöneltmiş ve öğrencilerin tamamı projenin görsel algı yönetimi konusunda başarılı olduğunu düşündükleri sonucuna varılmıştır. Öte yandan büyük çoğunluğun görsel algı yönetimi konusunda kendilerini de başarılı buldukları fakat diğer öğrencilerin bu konuda daha iyi olabileceklerini belirterek çekimser kaldıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Son olarak “süreci iyileştirmeye ilişkin neler yapılabileceği” sorulmuştur. Öğrencilerden alınan yanıtlar doğrultusunda zaman ve kaygı yönetimi yapılarak ve daha sistematik çalışılarak sürecin daha verimli gerçekleştirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın uygulama öncesi dönemde yapılan katılımcı gözlem sürecinde tespit edilen eksiklikler doğrultusunda planlanan ve gerçekleştirilen çalıştayların ve seminerlerin, öğrencilerle yapılan odak grup görüşmeleri ve yarı yapılandırılmış görüşmeler sonucunda çok verimli olduğu, öğrenimlerine büyük oranda katkısı olduğu, görsel ileti tasarımları açısından öğretici ve farkındalıklarının artmasına yönelik olarak tamamen faydalı bir süreç olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tasarım tabanlı araştırmada ürün temelli sürecin yapılandırılması araştırmacının katılımcıları gözlemlemesi, gelişimlerini analiz etmesi ve ürünün son evresine ulaşması için süreci planlamasını gerektirmektedir. Bu kapsamda araştırma sürecinde seminer ve çalıştaylar planlanmış olup araştırma yaklaşımının doğasına uygun bir şekilde sistematik ve bütüncül bakış açısıyla bir süreç yürütülmüştür. Tasarım tabanlı araştırma olarak temellendirilen süreçte göç olgusu üzerinden sosyal medya odaklı manipülatif unsurlarla ortaya konan görsel iletiler (öğrenci ürünleri), sürecin bitiminde final sunumlarıyla birlikte sunulmuş ve ürün temelli bir bakış açısıyla incelenmiş ve yorumlanmıştır. Öğrencilerin süreç kapsamında ürettikleri içeriklerin değerlendirilmesi için hazırlanan derecelendirme ölçeği rubrik ile işe koşulmuş ve öğrencilerin tamamının süreçlerini

başarılı bir şekilde yapılandırdıkları, süreç içerisinde beklenen ilerleme ve gelişmeyi sağladıkları, ortaya koydukları ürünlerin de amacına uygun şekilde sunulduğu; tüm bu sebeplerden başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda, görsel algı yönetimi ve sosyal medya odaklı tasarım sürecinde, eğitim fakültesinde öğrenim gören görsel sanatlar öğretmen adaylarına sorgulayıcı, eleştirel, dinamik bir bakış açısının olağandışı durum iletileri aracılığıyla kazandırıldığı sonucuna varıldığı düşünülmektedir.

Aynı zamanda araştırma sürecinde tasarım tabanlı araştırma ile geliştirilen ürün temelli süreçten sağlanan yaygın etki ve öğrencilerin kazanımları şu şekilde özetlenebilir:

- Öğrencilerin bütüncül bir süreç yapılandırma ile ilgili bilgi edindikleri, farkındalık ve ciddi bir deneyim kazandıkları,
- Öğrencilerin sosyal medya odaklı içerik üretme süreci ve sosyal medya yönetimi sürecine ilişkin başarılı bir süreç yapılandırdıkları ve bilgi edindikleri,
- Öğrencilerin öznel bakış açılarının yanında tasarımcı kimliklerinin de geliştiği,
- Öğrencilerin olağandışı durum örneği olarak seçilen göç konusuna dair ciddi bir farkındalık, bu bağlamda da sosyal tasarımlar üretme deneyimi kazandıkları,
- Öğrencilerin daha önceden tanımlanan ihtiyaç ve eksikliklerinin giderilmesi planlanan etkinliklerin gerçekleştirilmesi sonucunda öğrencilerin süreçten daha çok keyif aldıkları, farkındalık, yeni teknik beceriler, sanatsal sorgulama ve eleştiri becerileri kazandıkları,
- Aynı zamanda da sosyal medya yönetimi süreci hakkında bilgi ve deneyim kazandıkları, bir süreç yapılandırırken çok yönlü ve bütüncül bir bakış açısına sahip oldukları sonucuna ulaşılmaktadır.

5.2.Tartışma

Tasarım tabanlı araştırma yönteminin literatürde konu edildiği çalışmaların büyük çoğunluğunun tasarım temelli dersler dışında çalışıldığı görülmüştür. Gül vd.'nin, (2018) tasarım tabanlı araştırma yaklaşımını görme engelli bireylerin yabancı dil kelime bilgilerinin geliştirilmesi üzerine bir çalışmada kullandığı; Yıldırım'ın (2014) bu yaklaşımı tablet bilgisayarlara yönelik geliştirilen e-kitapların zenginleştirilmesiyle ilgili bir çalışmada kullandığı; Kahraman'ın (2015) tasarım tabanlı araştırmayı bilgisayar ve öğretim teknolojileri alanında web tabanlı ödev takip ve değerlendirme sisteminin

geliştirilmesi için kullandığı gibi örneklerle karşılaşmıştır. Güzel sanatlar eğitimi, grafik tasarım eğitimi, görsel iletişim tasarımı eğitimi gibi tasarım temelli derslerin yürütüldüğü ve esas olarak bu alanlarda uygulanması gerektiği düşünülen tasarım tabanlı araştırma yaklaşımıyla ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu sebeple bu araştırmanın literatürde büyük bir eksiklik olarak düşünülen tasarım temelli derslerin uygulandığı alanlardaki eksikliğin giderilmesi açısından önemli bulunmaktadır.

Araştırma sürecinde göç olgusuna ilişkin olarak yürütülen sosyal tasarım üretimi yapılmıştır. Sosyal tasarım konusunda son yıllarda dünyada ve özellikle ülkemizde sivil toplum örgütlerinin, devlet kuruluşlarının ve özel sektörün sosyal sorumluluk adına çok sayıda kampanya yapılandığı; bu bağlamda kampanyanın yaratım aşamasından yayınlanma ve yayılma aşamasına değin tasarımcılara büyük görevler düştüğü görülmektedir (Çelik, 2014, s. 6). Literatürde özellikle geleceğin tasarımcılarını yetiştiren alanlarda sosyal tasarım unsuruna dair çalışmaların sayısına çok az rastlanmaktadır. Olağandışı durum örneği olarak seçilen göç konusunun ise bu bağlamda tasarım temelli olarak yapılandırılan hiçbir çalışmaya dahil edildiğine rastlanmamıştır. Ayrıca göç konusunun medyada veya sosyal medyada ya çok genel ya da çok parçalı olarak işlendiği; göç konusunda göçmenlerin yanı sıra ev sahibi konumunda bulunan toplumun göçmenlerle kurduğu ilişki biçimi, yeni yerleşim yerindeki uyum sürecinde de belirleyici bir rol oynamasıyla (Türk, 2019, s. 20) ilişkili olarak neredeyse hepsinin olumsuz algı yaratacak şekilde yapılandırıldığı görülmektedir. Bununla birlikte Şimşek'in (2019) çalışmasında da değindiği üzere göçmen karşıtlığı sadece ülkemizde değil uluslararası bir probleme dönüşmeye başlamıştır. Araştırmada yaygın etki oluşturma bağlamında yaratılması hedeflenen farkındalık oluşumunun gerekliliği de bir kez daha görülmektedir. Özellikle görsel ileti tasarımı bağlamında bu konuya derinlemesine ve bütünsel bir bakış açısıyla yaklaşmadığı gözlemlendiğinden bu konuyla ilgili farkındalık yaratabilecek bir görsel ileti tasarımı çalışmasının yapılmasının gerekli olduğu ortadadır. Tasarımcılar tarafından ikna edici algısal süreçler yapılandırılarak oluşturulacak sosyal sorumluluk kapsamındaki sosyal tasarımların önemli olduğu; bu konuda alınacak eğitimin, tasarımcıların daha nitelikli ve amacına uygun ürünler ortaya çıkarabilmesine, tasarımlarının hedef kitle ve toplumsal gelişmelere uygun olacağı düşünülmektedir (Tepecik ve Çelik, 2015, s. 86).

Günümüzde özellikle eğitim bilimleri alanındaki araştırmalarda sıklıkla kullanılan nitel araştırmalar bireylerin deneyimlerini, bunları nasıl yorumladıklarını, dünyalarını

nasıl yapılandırdıkları ve deneyimlerine ne anlamlar yükledikleri ile ilgilenir. Nitel araştırmalarda doğruluğu arttırmak için bir konuya çoklu bakış açısı ile bakmak önemlidir. Bu bağlamda nitel araştırmalarda veri üçgenlemesi olarak odak grup görüşmesi, yapılandırılmış görüşmeler ve derinlemesine yapılacak gözlem tekniği süreç içerisinde sık sık kullanılmalıdır (Işık ve Semerci, 2019, s. 53). Nitel araştırma olarak temellendirilen araştırmada uygulama öncesi dönemde 14 haftalık katılımcı gözlem süreci gerçekleştirilmiş ve bu doğrultuda süreç derinlemesine deneyimlenmiş ve uygulama süreci için gerekli olan ön hazırlık tamamlanmıştır. Hem uygulama öncesi süreçte hem de uygulama sürecinde sık sık ve sistematik olarak gerçekleştirilen görüşmeler ile elde edilen veriler ve bu verilerden ulaşılan bulgular nitel araştırma yöntemine uygun olarak çoklu bakış açısıyla değerlendirilmiştir.

Uygulama öncesi yapılan katılımcı gözlem sürecinden elde edilen verilerden, öğrencilerin uygulama süreci içerisinde giderilmesi gereken bir takım eksiklikleri olduğu belirlenmiştir. Bu doğrultuda tasarım tabanlı sürecin doğasında da var olan uzman panelleri (bu araştırma için) çalıştay ve seminer etkinlikleri planlanmış, alan uzmanlarıyla birlikte uygulama sürecinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın uygulama bulguları sonucunda bu etkinliklerin tüm öğrencilerde sorgulama, eleştirme, farklı bakış açıları kazanma ve bütüncül bir yaklaşım deneyimlemelerine oldukça katkısı olduğu görülmüştür.

Ürün temelli çalışmayla ilgili olarak ise yine tasarım tabanlı sürecin en önemli çıktısının süreç sonunda ortaya bir ürün koyması olduğu göz önünde bulundurularak, tasarım temelli dersler alan öğrencilerin eğitim süreçlerinde değerlendirilmeleri için ortaya ürün koymaları beklenmektedir. Görsel sanatlar öğretmen adayları ve tasarımcı adaylarının tasarladıkları ürünlerle ilgili olarak süreç içerisinde araştırma, analiz, uygulama ve yayınlama şeklinde yürütülecek ürün temelli bir süreç deneyimlemeleri büyük bir gereklilik olarak düşünölmektedir.

Son olarak ise araştırmanın amacını ve alt sorularını destekler nitelikte sonuçlara ulaşıldığı, bu bağlamda görsel sanatlar öğretmen adaylarının önemli bir deneyim kazandıkları; görsel algı yönetimi ve sosyal medya odaklı tasarım sürecinde sorgulayıcı, eleştirel, dinamik bir bakış açısının olağandışı durum iletileri aracılığıyla kazandırıldığı; süreç sonunda ortaya konan ürünlerin nitelikli olduğu ve süreç içerisinde amaçlanan etkileşimi yakalayarak yaygın etki oluşturabildikleri görülmüştür.

5.3.Öneriler

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda, uygulamaya ilişkin ve gelecekte yapılacak araştırmalara ilişkin geliştirilen öneriler aşağıdaki gibidir:

- Araştırmada yürütülen sosyal medya odaklı görsel ileti tasarımı sürecinin konusu olan göç ve alt temalarıyla ilgili çalışmaların yaygın etki bağlamında devamlılığının sağlanması,
- Tasarım öğelerinin eleştirel bir değerlendirmesi üzerine kurulu olan tasarım tabanlı araştırmanın temelinde tasarımın uygulama süreci ile ilintili olan sosyal ve içeriksel değişkenlerinin kullanıcı odaklı bilişsel değişkenler ile etkileşimine odaklanması; bu doğrultuda tüm katılımcıların işbirliği içerisinde süreklilik ve döngüsellikle yürütülen bir sürecin öğrenci kazanımları göz önünde bulundurularak güzel sanatlar eğitimi alanında daha çok yer bulması,
- Öğrencilerin edindikleri deneyimi tamamen olumlu görüş bildirerek açıkladıkları göç konusu gibi sosyal sorumluluk ve toplumsal farkındalık yaratma amaçlı sosyal tasarım konusunun tasarım temelli derslerde daha çok yer bulması,
- Sosyal tasarım konulu yapılandırılacak olan derslerde süreç içerisinde görsel kültür bağlamında da kazanımlar sağlanabilmesi adına sanatsal sorgulamalarla desteklenmesi,
- Araştırmada ortaya çıkan örnekteki gibi uygulama öncesi süreçlerde öğrencilerin durum ve eksiklikleriyle ilgili tespit yapılabilmesi adına derinlikli bir gözlem süreci yapılması,
- Araştırma kapsamında yürütülen örnekteki gibi tasarım temelli dersler alan öğrencilerin günümüzde teknoloji yeterliği bağlamında gerekli olduğu düşünülen sosyal medya odaklı bir süreç deneyimlemeleri,
- Özellikle tasarım temelli ders içerikleriyle ilişkili olarak ihtiyaç ve eksikliklerinin giderilmesine yönelik olarak alan uzmanlarıyla gerçekleştirilecek uzman panellerinin yapılandırılması,
- Uzman panelleri yapılandırılırken davet edilecek alan uzmanlarının, öğrencilerin bir takım yeterlikleri ve daha geniş bir perspektife sahip olmaları anlamında ilişkisel olmaları,
- Tasarım temelli derslerin sonucunda ortaya konacak uygulamalı tasarım çalışmalarının (ürünlerin), diğer öğrencilerin farklı bakış açılarına sahip olma ve

bu doğrultuda çalışmalarına motivasyon olması amacıyla süreç içerisinde sosyal medya üzerinden ve süreç tamamlandıktan sonra fiziksel olarak sergilenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ağrın, E. (2021). *Algı, Sosyal Algı ve Algı Yönetiminin Sosyal Medyada Kullanımı*. S. Kurnaz (Ed.). Ankara: İKSAD Yayınevi.
- Aksoy, Z. (2012). Uluslararası göç ve kültürlerarası iletişim. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(20), 292-303.
- Altun, F. (2018). Afetlerin ekonomik ve sosyal etkileri: Türkiye örneği üzerinden bir değerlendirme. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 2(1), 1-15.
- Arkün Kocadere, S. ve Aşkar, P. (2013). Sosyal medya araçlarının katkıları ve kullanım sıklıkları: öğretmenlik uygulaması örneği. *Elementary Education Online*, 12(4), 1120-1132.
- Armstrong, M., Dopp, C., & Welsh, J. (2020). Design-based research. R. Kimmons & S. Caskurlu (Ed.), *The Students' Guide to Learning Design and Research* içinde (1-10). EdTech Books.
- Ata, D. ve Yıldırım, K. (2016). Öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı dersi kapsamında internet ve sosyal medya kullanımları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 581-602.
- Ata, F. ve Tamer, M. (2018). Yeni medyada yer alan göç haberleri üzerine bir analiz. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(61), 726-733.
- Aydın, E. (2021). Stratejik yönetim ve sosyal medya. E. Temir (Ed.), *Medya Çalışmaları Tarih, Dijitalleşme ve Dönüşüm* içinde (143-172). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Aydın, M. Ve Çelik, T. (2017). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal medya kullanım ve doyumlarının incelenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 82-97.
- Aydoğan Boschele, F. (2013). "İkinci medya çağı"nda gözetim ile kamusal alan paradoksunda internet. *Medyadan Yansıyanlar*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Aydoğan, F. ve Kırık, A. (2012). Alternatif medya olarak yeni medya. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 18, 58-69.
- Aziz, A. (1982). *Toplumsallaşma ve Kitleleşme İletişim*. (1. Baskı). Ankara: A.Ü. S.B.F. ve Basın-Yayın Yüksek Okulu Basımevi.

- Babacan, M.E. (2014). Sosyal medya sonrası yeni toplumsal hareketler. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(7), 135-160.
- Bakan, İ. ve Kefe, İ. (2012). Kuramsal açıdan algı ve algı yönetimi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(1), 19-34.
- Berg, B. Ve Lune, H. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (Çev: H. Aydın). Konya: Eğitim Kitabevi.
- Bilge, E. (2008). Cem Yılmaz anlatıları üstünlük kuramı bağlamında. *Türkbilig / Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 16, 16-23.
- Binark, M. (2015). Yeni medya çalışmaları özel sayısı hakkında: neden?. *Folklor/Edebiyat Dergisi*, 83, 9-18.
- Birsen, H. (2013). Değişim aracı olarak yeni medya. C. Öztürk (Ed.). *Dijital İletişim ve Yeni Medya* içinde (26-49). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web-Ofset Tesisleri.
- Boyras, Z. (2015). Türkiye’de göçmen sorununa örnek Suriyeli mülteciler. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 7(2), 35-58.
- Bulunmaz, B. (2011). Yeni medya eski medyaya karşı: savaşı kim kazandı ya da kim kazanacak?. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 22-29.
- Bulunmaz, B. (2015). Yeni iletişim teknolojileriyle değişen medya yayıncılığı: yeni medyada içerik üretimi ve sunumu. A. Z. Özgür ve A. İşman (Ed.) *İletişim Çalışmaları* içinde (321-333). Sakarya: Sakarya Üniversitesi Yayınları.
- Bulut, İ. (2021). 21. Yüzyılda yeni teknolojilerin yarattığı sanat anlayışları ve görsel sanatlar öğretmeni yetiştiren kurumların eğitim programlarındaki yeri. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), s. 117-128.
- Campanella, M. ve Penuel, W. R. (2021). Design-based research in educational settings. Z. A. Philippakos, E. Howell ve A. Pellegrino (Ed.). *Design-Based Research in Education Theory and Applications* içinde (3-22). New York: Guilford Press.
- Campbell, A. (2019). Design-based research principles for successful peer tutoring on social media, *International Journal of Mathematical Education in Science and Technology*, 50(7), 1024-1036.

- Canatan, K. (2013). Avrupa toplumlarının göç algıları ve tutumları: sosyolojik bir yaklaşım, *Sosyoloji Dergisi*, 3(27), 317-332.
- Ceng, E. (2018). Algı yönetimi aracı olarak Twitter kullanımına ilişkin siyasal bir analiz. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(4), 663-689.
- Creswell, J. (2017). *Araştırma deseni nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. (Çev. Ed: S. Demir). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çağlayan, S. (2006). Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 67-91.
- Çalışır, G. (2021). Kamusal alan ve medya. Ö. Özer (Ed.), *Eleştirel Medya Kuramları* içinde (263-291). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çalışkan, M ve Mencik, Y. (2015). Değişen dünyanın yeni yüzü: sosyal medya. *Akademik Bakış Dergisi*, 50, 1-24.
- Çalışkan, S. (2019). Üniversite öğrencilerinin sosyal medyada içerik üretimi üzerine bir çalışma. *Research Studies Anatolia Journal*, 2(4), 31-54.
- Çaydere, O. (2015). Grafik tasarım programlarına ilişkin öğretim elemanları ve öğrenci görüşleri. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 40, 344-376.
- Çelebi Erol, C. (2020). “Göçün öteki yüzü, Türkiye çağdaş sanatında göç olgusu”, *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 47, 400–407.
- Çelik, İ.H., Usta, G., Yılmaz, G. ve Yakupoğlu, M. (2020). Türkiye’de yaşanan teknolojik afetler (2000-2020) üzerine bir değerlendirme. *AÇÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 49-57.
- Çelik, N. (2014). *Görsel iletişim tasarım eğitiminde sosyal tasarımın gerekliliğine dair araştırma ve bir ders önerisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Delacruz, E. (2009). Art education aims in the age of new media: moving toward global civil society. *Art Education*, 62(5), 13-18.
- Deniz, R. (2020). *1789’dan 2020’ye Fransa’nın göç politikaları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

- Dinçeli, D. (2020). Görsel düşünme ve algı. *İdil Dergisi*, 67, 545-552.
- Durak, H. ve Seferoğlu, S.S. (2016). Türkiye’de sosyal medya okuryazarlığı ve sosyal ağ kullanım örüntülerinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(46), 526-535.
- Dündar, F.N. (2021). Reklam grafiğinde manipülasyon. *Pearson Journal of Social Sciences & Humanities*. 6(13). 159-169.
- Ekici, S. ve Tuncel G. (2015). Göç ve insan. *Birey ve Toplum Dergisi*, 5(9), 9-22.
- Ekim, B. (2011). *Görsel iletişim tasarımı açısından dergi kapak tasarımları: Elele Dergisi kapak tasarımlarının çözümlenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ela Özcan, E.D. (2016). Çağdaş göç teorileri üzerine bir değerlendirme. *İş ve Hayat Dergisi*, 2(4), 183-215.
- Eldem Anar, Ü.İ. (2021). Sosyal medya ortamında yer alan afet haberlerinde etkileşim; İzmir depremi örneği. *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication*, 11(3), 1129-1147.
- Eraslan, L. (2018). *Sosyal Medya ve Algı Yönetimi*. (1. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erdoğan, R.M., (2016). *İnsan kaynaklı afet riski bulunan işlerde çalışanların iş güvenliği algısı: Ankara ili polis teşkilatı çevik kuvvet çalışanları üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erişti, S.D. (2017). Araştırma sürecinde tasarım ve dijital platform temelli yaklaşımlar. D. Erişti (Ed.), *Görsel araştırma yöntemleri: teori, uygulama ve örnek içinde* (257-265). Ankara: Pegem Akademi.
- Erişti, S.D. (2017). *Yeni Medya ve Görsel İletişim Tasarımı*. (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Ertan, G. ve Sansarcı, E. (2017). *Görsel Sanatlarda Anlam ve Algı*. (2. Baskı). İstanbul: Alternatif Yayıncılık.

- Eryılmaz, H. (1999). *Bir kitle iletişim aracı olarak haber fotoğrafı ve manipülasyon*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Glazier, R.A. ve Topping, M.P. (2021). Using social media to advance community-based research. *PS: Political Science and Politics*, 54(2), 254-258.
- Glesne, C. (2015). *Nitel araştırmaya giriş*. (Çev: A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Göç Terimleri Sözlüğü, Uluslararası Göç Örgütü. (2. Baskı). R. Perrechoud ve J. Redpath (Ed.)
- Göker, G. ve Keskin, S. (2015). Sosyal medya türevi olarak sosyal içerik platformları: betimsel bir inceleme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(39), 861-874.
- Gül, A., Kamalı Arslantaş, T., Yasan, N, Yurdağül, C. ve Yıldırım, Z. (2018). Görme engelli bireylerin yabancı dil kelime bilgilerinin geliştirilmesi: tasarım tabanlı araştırma yaklaşımı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(4), 2071-2090
- Güneş, N. (2021). Kamusal pedagoji olarak transit. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (10), 127-141.
- Herrington, J., McKenney, S., Reeves, T. ve Oliver, R. (2007). Design-based research and doctoral students: Guidelines for preparing a dissertation proposal. C. Montgomerie ve J. Seale (Eds.), *Proceedings of World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia and Telecommunications* içinde (4089-4097). Chesapeake, VA: AACE.
- Hochtritt, L., Ahlschwede, W., Halsey-Dutton, B., Fiesel, L.M., Chevalier, L., Miller, T. ve Farrar, C. (2018). Public pedagogy and social justice in arts education. *The International Journal of Art & Design Education*, 37(2), 287-299.
- Işık, E. ve Semerci, Ç. (2019). Eğitim alanı nitel araştırmalarında veri üçgenlemesi olarak odak grup görüşmesi, bireysel görüşme ve gözlem. *Turkish Journal of Educational Studies*, 6(3), 53-66.

- İli, K. (2013). *Sosyal medya ortam ve araçlarının öğrenci davranışlarına etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İnce, C. (2019). Göç kuramları ve Suriye göçü üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 2579-2615.
- Kadıoğlu, E. (2013). *Siyasal reklamcılıkta yeni medya stratejileri: Amerika ve Türkiye karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kandemir, M. (2018). *Türkiye ve Kanada mülteci politikalarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kara, P. ve Korkut, R. (2010). Türkiye’de göç, iltica ve mülteciler. *Türk İdare Dergisi*, 467, 153-162.
- Karaman, A. (2015). *Web tabanlı ödev takip ve değerlendirme sisteminin geliştirilmesi ve iyileştirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karaman, K. (2010). Öğretmen adaylarının TV ve internet teknolojilerini kullanma amaç ve beklentilerinin medya okuryazarlığı bağlamında değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 51-62.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi: kavramlar ilkeler teknikler*. (31. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kardeş, S., Banko, Ç. ve Akman, B. (2017). Sosyal medyada Suriyeli sığınmacılara yönelik algı: bir sözlük değerlendirmesi. *Göç Dergisi*, 4(2), 185-200.
- Kawaga, F. (2007). Emergency education: a critical review of the field. *Comparative Education*, 41(4), 487-503.
- Kaya, R. (2018). *Türkiye’deki post-Sovyet göçmenlerin kültürel uyum sürecinde medya kullanımının yansımaları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kelly, M. (2015). Visual communication design as a form of public pedagogy. *Australian Journal of Adult Learning*, 55(3), 390-407.

- Ketizmen, A. (2019). Yeni medya ve grafik eğitiminde önemi, *Fine Arts (NWSAFA)*, 14(2), 71-84.
- Kırık, A.M. (2012). Arap Baharı bağlamında sosyal medya-birey etkileşimi ve toplumsal dönüşüm. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 1(3), 87-98.
- Kilis, S., Rapp, C. ve Gülbahar, Y. (2014). Eğitimde sosyal medya kullanımına yönelik yükseköğretim düzeyindeki eğitimcilerin algısı: Türkiye-Almanya örnekleme. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 3(3), 20-28.
- Kiraz, E. (2019). Sosyal medya ve algı yönetimi: İngiltere'nin Brexit sürecinde sosyal medya dezenformasyonu. *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 15(1), 1-18.
- Koç Akgül, S. (2017). Olağandışı durumlar, iletişim ve habercilik yaklaşımları. *TRT Akademi*, 2(3), 6-47.
- Koç, E. (2016). Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik. M. Y. Özden ve L. Durdu (Ed.), *Eğitimde üretim tabanlı çalışmalar için nitel araştırma yöntemleri içinde* (149-165). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Koçak, G. (2012). *Bireylerin sosyal medya kullanım davranışlarının ve motivasyonlarının kullanımlar ve doyumlar yaklaşımı bağlamında incelenmesi: Eskişehir'de bir uygulama*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kuzu, A., Çankaya, S. ve Mısırlı, Z.A. (2011). Tasarım tabanlı araştırma ve öğrenme ortamlarının tasarımı ve geliştirilmesinde kullanımı. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 1(1), 19-35.
- Malkoç, İ.B. (2018). Makro bir siber kamusal alan olarak Twitter: Türkiye'nin "trending topic"leri analizi. *Sosyoloji Notları Dergisi*, 1(2), 100-126.
- Marshalsey, L. ve Sclater, M. (2019). Arts-based educational research: the challenges of social media and video-based research methods in communication design education. *The International Journal of Art & Design Education*, 38(3), 723-739.
- Merriam, S. (2013). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev: S. Turan). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Miles, M. ve Huberman, A. (2016). *Nitel veri analizi*. (Çev: S. Altun ve A. Ersoy). Ankara: Pegem Akademi.
- O'Malley, M., Sandlin, J., & Burdick, J. (2020). Public Pedagogy Theories, Methodologies, and Ethics. *Oxford Research Encyclopedia of Education*. <https://oxfordre.com/education/view/10.1093/acrefore/9780190264093.001.0001/acrefore-9780190264093-e-1131> (Erişim Tarihi: 04.05.2021).
- Oral, B. ve Çetinkaya, F. (2017). Sosyolojik bir olgu olarak göç, tanımı, nedenleri ve göç kuramları. *Türkiye Klinikleri J Public Health-Special Topics*, 3(1), 1-8.
- Öksüz, H. (2013). Algı yönetimi ve sosyal medya. *İdarecinin Sesi Dergisi*, 156, 16-15.
- Özarslan, M.Z. (2014). *Kitleleri harekete geçirme aracı olarak sosyal algı yönetimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özkan, M. (2019). *Görsel sanatlar öğretmen adaylarının sosyal medyanın öğrenme sürecine etkilerine ilişkin görüşleri 'Pamukkale Üniversitesi örneği'*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özlem Dede, D. (2017). *Basın fotoğrafında algı yönetimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özsavaş Uluçay, N. (2017). Görsel tasarım eğitiminde sosyal medyanın kullanımı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(54), s. 372-379.
- Özsavaş Uluçay, N. (2021). Tasarım eğitiminde internet ve sosyal medya etkileşimi. *AART Tam Bildiri Kitabı*, 310-320.
- Öztürk, M. F. ve Talas, M. (2015). Sosyal medya ve eğitim etkileşimi. *Zeitschrift für die Welt der Türken*, 7(1), 101-120.
- Peterson, R. ve Herrington, J. (2005). The state of the art of design-based research. *World Conference on E-Learning in Corporate, Government, Healthcare, and Higher Education (ELEARN)*. 24-28 October 2005, Vancouver, Canada.
- Polat, H. (2018). Geleneksel medyada temsil sorunu: alternatif bir mecra olarak yeni medya. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 38, 45-60.

- Sak, M. ve Boran, M. (2021). Yeni bir kamusal alan deneyimi olarak “online eğitim” sisteminin olanakları ve sınırlılıkları. *Medya Yakınsaması Çağında Kültürel Akış(lar) ve Hareketlilik*, Yeni Medya Çalışmaları V. Ulusal Kongre, 157-158.
- Sarsar, F., Başbay, M. ve Başbay, A. (2015). Öğrenme-öğretme sürecinde sosyal medya kullanımı. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 418-431.
- Saygın, S. ve Hasta, D. (2018). Göç, kültürleşme ve uyum. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 10(3), 312-333.
- Schuermans, N., Loopmans, M.P.J. ve Vandenabeele, J. (2012). Public space, public art and public pedagogy, *Social & Cultural Geography*, 13(7), 675-682.
- Şahinsoy, K. (2017). Kriz yönetimi açısından geleneksel ve sosyal medya. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 36, 1-19.
- Şen, A.F., ve Taş, H. (2021). Gençlerin dijital kamusal alan pratikleri: “gri bölge” gençlik inisiyatifi örneği. *Global Media Journal TR Edition*, 12 (23), 58-88.
- Şimşek, D. (2018). Mülteci entegrasyonu, göç politikaları ve sosyal sınıf: Türkiye’deki Suriyeli mülteciler örneği. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18(40/2), 367-392.
- Şimşek, D. (2019). Türkiye’de Suriyeli mülteci entegrasyonu: zorlukları ve olanaklar. *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 172-187.
- Taş, E. (2017). Yeni medyada nefret söylemi. *Yeni Medya Elektronik Dergi - eJNM*, 1(1), 60-71.
- Tepecik, A. ve Çelik, N. (2015). Görsel iletişim tasarımı eğitiminde sosyal tasarımın gerekliliğine dair araştırma ve bir ders önerisi. *Başkent University Journal of Education*, 2(1), 77-88.
- Toğay, A., Akdur, T., Yetişken, İ.C. ve Bilici, A. (2013). Eğitim süreçlerinde sosyal ağların kullanımı bir MYO deneyimi. *Akademik Bilişim Konferansı*, Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Cilt: 2, 1000-1006.
- Topçu, Z. Ve Türk, M. S. (2016). Dijital çağ okuryazarlığı bağlamında yeni medya becerileri. *Yeni Türkiye*, 86, 459-466.

- Torun, F. ve Demirtaş, Ç. (2018). Medyada yer alan haberlerin öğretmen adaylarının Suriyelilere yönelik algılarına etkisinin incelenmesi. *Turkish Studies*, 13(4), 1211-1226.
- Tufan Yeniçiftçi, N. (2014). İletişimsel eylem ve Facebook: Gezi Parkı Olaylarında sosyal medyanın gücü. *Selçuk İletişim Dergisi*, 8(2), 263-284.
- Tunç, A. ve Atılğan, A. (2017). Algı üzerine kurulu yönetsel bir anlayış: algının yönetimi. *International Journal Of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies*, 3(3), 228-238.
- Türk, E. (2019). Türk basınında Suriyeli göçmenlere ilişkin haberlere yapılan yorumların incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 17-30.
- Türk, M. S. (2012). İletişimde algı yönetiminin önemi. *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi*, 1-9.
- Uçak, O. (2017). Göç hareketleri ve medyada göçmen haberleri. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 1(3), 242-254.
- Uluç, G. ve Yarcı, A. (2017). Sosyal medya kültürü. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 52, 88-102.
- Utma, S. (2018). Dijital çağda medyanın psikolojik gücü: algı yönetimi perspektifinden kuramsal bir değerlendirme. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22, 2903-2913.
- Uyanık Aktulun, Ö. ve Elmas, R. (2019). 21. yüzyıl okul öncesi öğretmenleri için sosyal medya araçları: muhtemel faydalar. *Temel Eğitim Dergisi*, 1(4), 6-20.
- Ünür, E. (2016). Geleneksel medyanın sosyal medyayı nasıl kullandığına ilişkin bir inceleme: dizilerin Twitter kullanımı. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 20(1), 153-170.
- Vanderhoven, E., Schellens, T. Vanderlinde, R. ve Valcke, M. (2016). Developing educational materials about risks on social network sites: a design-based research approach. *Educational Technology Research and Development*, 64, 459-480.
- Vatandaş, C. (2001). Çok kültürlü yapıda ulusal/etnik kimlikler (Kanada örneği). *Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 101-116.

- Vural, S. (2017). Sosyal medyanın grafik tasarım sürecine yaratıcı katkısı. *II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu*. Alanya: Antalya Alaaddin Keykubat Üniversitesi.
- Wang, F. ve Hannafin, M. (2005). Design-based research and technology-enhanced learning environments. *Educational Technology Research and Development*, 53(4), 5-23.
- Wilks, J., Cutcher, A. ve Wilks, S. (2012). Digital technology in the visual arts classroom: an [un]easy partnership. *Studies in Art Education A Journal of Issues and Research*, 51(4), 54-65.
- Yanık, A. (2016). Yeni medya nedir ne değildir?. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(45), 898-910.
- Yardım, M. (2017). Göç ve entegrasyon politikaları ışığında Fransa’da toplumsal kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 100-136.
- Yetkin Cılızoğlu, G., Dondurucu, Z. B. ve Çetinkaya, A. (2020). Sosyal pazarlama bağlamında Covid-19 salgını sürecinde GSM operatörlerinin Youtube reklamlarının analizi. *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*, 6(1), 280-299.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (11. Baskı). Ankara: Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınlar.
- Yıldırım, G. (2014). *Tablet bilgisayarlara yönelik geliştirilen e-kitapların video ile zenginleştirilmesi süreci: bir tasarım tabanlı araştırma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası göç: çeşitleri, nedenleri ve etkileri. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(2), 1685-1704.
- Yurdigül, Y. ve Zinderen, İ. E. (2012). Yeni medyada haber dili (Ayşe Paşalı olayı üzerinden geleneksel medya ve internet haberciliği karşılaştırması). *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC*, 2(3), 81-91.
- Yücebaş, Ç. (2006). *Grafik tasarımda görsel bütünlük oluşturmada tipografi ile görseller arasındaki ilişki ve sanat eğitimindeki yeri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir:

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı.

Zgheib, G. E., & Dabbagh, N. (2020). Social media learning activities (SMLA): Implications for design. *Online Learning*, 24(1), 50-66.

http-1: <https://www.goc.gov.tr/uyum-hakkinda> (Erişim Tarihi: 22.03.2022).

http-2: <http://www.ttake.com.tr/acil-durum-bilgileri/hayatta-kalmak/olagan-disi-durumlar.aspx> (Erişim Tarihi: 16.02.2022).

http-3: <https://tr.euronews.com/2019/07/27/istanbul-da-suriyeli-multeci-krizi-protestolar-baslarken-sorunun-cozum-yolu-nedir> (Erişim Tarihi 03.04.2022).

http-4: <https://tr.euronews.com/2019/08/20/suriyeli-multecilere-yonelik-bakis-olumsuz-yonde-siginmaci-gunah-istanbul-turkiye-gocmen> (Erişim Tarihi: 04.04.2022).

http-5: <https://tr.euronews.com/2019/07/27/suriyelilere-destek-eylemi-oncesi-sosyal-medyada-nefret-soylemi-suriyelileriistemiyoruz> (Erişim Tarihi: 05.04.2022).

http-6: <https://www.gazeteduvar.com.tr/gundem/2019/07/22/suriyelilere-karsi-nefret-kampanyasi> (Erişim Tarihi: 06.05.2022).

EKLER

EK-1. Etik Kurul Kararı

EK-2. Araştırma Gönüllü Katılım Formu

EK-3. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formları

EK-4. Gözlem Formu

EK-5. Grafik Tasarım V Dersi Öğrenci Çalışmalarından Örnekler

EK-6. Tasarım Tabanlı Araştırmanın İşlem Süreçleri

EK-1. Etik Kurul Kararı

Evrak Kayıt Tarihi: 14.10.2020 Protokol No: 60406

Tarih: 03.11.2020

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERÎ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Doktora Tez Çalışması
KONU:	Eğitim Bilimleri
BAŞLIK:	Yeni Medyada Yer Alan Olağanüstü Durum İletilerinin Görsel-Algısal Bağlamda Yansımaları: Güzel Sanatlar Eğitimi Grafik Anasanat Atölyesi Uygulaması
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Prof. Dr. Suzan Duygu ERİŞTİ
TEZ YAZARI:	Ayça YILMAZ
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu
* * * *	

EK-2. Araştırma Gönüllü Katılım Formu

ARAŞTIRMA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Bu çalışma, “Yeni Medyada Yer Alan Olağanüstü Durum İletilerinin Görsel-Algısal Bağlamda Yansımaları: Güzel Sanatlar Eğitimi Grafik Anasanat Atölyesi Uygulaması” başlıklı bir doktora tez çalışması olup, görsel algı yönetimi ve yeni medya odaklı tasarım sürecinde, Eğitim Fakültesinde öğrenim gören Güzel Sanatlar Eğitimi öğretmen adaylarına sorgulayıcı, eleştirel, dinamik bir bakış açısının olağanüstü durum iletileri aracılığıyla kazandırılması amacını taşımaktadır. Çalışma, araştırmacı Ayça YILMAZ tarafından yürütülecektir. Araştırma sonuçları ile Güzel Sanatlar Eğitiminde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının yeni medya odaklı tasarım sürecinde sorgulayıcı, eleştirel, dinamik bir bakış açısının görsel algı yönetimi çerçevesinde nasıl kazandırılabilceğine ve bu sürecin gelişimine ışık tutulacaktır.

- Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, tasarım tabanlı araştırma çerçevesinde uygulamalı çalışma, gözlem, çevrimiçi uygulamalar, görüşme, video ve ses kayıtları, araştırmacı günlüğü, doküman analizi yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- İsmınızı yazmak ya da kimliğinizi açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak olup, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İsteminiz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Araştırmada ses ve görüntü kaydı alınacaktır. Sizden toplanan veriler kayıt altına alma, belgeleme, görüntülü saklama yöntemleri ile korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığımız zaman için teşekkür ederim. Çalışma hakkındaki sorularınızı Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Suzan Duygu Erişti'ye ve araştırmacıya yöneltebilirsiniz.

Araştırmacının;

Adı Soyadı : Ayça YILMAZ

e-mail :

Adresi :

Cep Tel. : ---

İş Tel. : ---

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabilceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

EK-3. Gözlem Formu

Yeni Medyada Yer Alan Olağanüstü Durum İletilerinin Görsel-Algısal Bağlamda Yansımaları: Güzel Sanatlar Eğitimi Grafik Anasanat Atölyesi Uygulaması
Gözlem Formu

Gözleme ilişkin Bağlamsal bilgiler

Araştırmacı ve Gözlemci : Ayça YILMAZ

Gözlemin konusu : Güzel Sanatlar Eğitiminde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının yeni medya odaklı tasarım sürecinde sorgulayıcı, eleştirel, dinamik bir bakış açısının görsel algı yönetimi çerçevesinde olağanüstü durum iletileri aracılığıyla nasıl kazandırılabilir.

Gözlemin amacı : Görsel Sanatlar öğretmen adaylarının yeni medya odaklı tasarım sürecine ilişkin bilgi ve becerilerin artırılması, yeni medya odaklı tasarım sürecinin planlanması ve daha iyi hâle getirilmesi

Gözlem yapılan yer : 2020-2021 eğitim-öğretim güz dönemi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi bölümünde seçmeli olarak açılan online 'Grafik Tasarım V' dersleri.

Gözlem tarihi : 2020-2021 eğitim-öğretim güz dönemi boyunca (14 hafta) belirlenen online ders saati süresince

Başlama ve bitiş saati / süresi : 11:00 – 12:15 / Ortalama 45-75 dk. arası

Gözlemlenen katılımcılar hakkında

Katılımcılar hakkında : 2020-2021 eğitim-öğretim güz dönemi ve bahar dönemi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi bölümünde seçmeli olarak açılan online 'Grafik Tasarım V' dersleri.

Katılımcı sayısı : 11 öğrenci

Yaş aralığı : 21-23

Cinsiyet dağılımı : 7 kadın 4 erkek

Gözlem yapılan ortam

Anadolu Üniversitesi Öğrenme Yönetim Sistemi (MERGEN)

Gözlem yapılan ders hakkında

Genel bilgi :

Öğrenme çıktıları :

DERS GÖZLEM RAPORU

Araştırmacı ve Gözlemci : Ayça YILMAZ

Gözlem tarihi : XX.XX.2020

Başlama ve bitiş saati / süresi : XX:XX – XX:XX / XX dakika

Gözlem yapılan yer : Anadolu Üniversitesi Öğrenme Yönetim Sistemi (MERGEN)

Dersin genel değerlendirilmesine yönelik gözlemler:

Öğrenciler bazında tasarım çalışmalarına ait gözlemler:

EK-4. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formları

Yeni Medyada Yer Alan Olağanüstü Durum İletilerinin Görsel-Algısal Bağlamda Yansımaları: Güzel Sanatlar Eğitimi Grafik Anasanaat Atölyesi Uygulaması / Ayça YILMAZ

Görüşme Tarihi : .../05/2021

Başlama ve bitiş saati : .....

Bilgilendirme metni okundu mu?: E / H

Onay alındı mı? : E / H

Birinci Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Demografik bilgiler

Adı – Soyadı :

Yaş :

Cinsiyet :

Sosyal medya ilgili sorular:

1) Süreç kapsamında geleneksel medya için (basılı materyaller vb.) değil, yeni medya kapsamında sosyal medya odaklı tasarımlar hazırlanmasıyla ilgili ne düşünüyorsun? Bunu nasıl değerlendiriyorsun?

Göç ile ilgili sorular:

2) Süreç kapsamında olağanüstü bir durumu işliyoruz, örnek durum olarak da “göç” olgusunu sorguluyoruz. Yani aslında sosyal tasarım yapıyoruz, farkındalık bağlamında. Bunu nasıl değerlendiriyorsun?

Süreç içerisinde yapılan tasarımlarla ilgili sorular:

Süreç kapsamında hazırladığın logonla ilgili olarak:

3) Ortak bir logo belirlendikten sonra ona bağlı kalarak alt tema logonu oluşturdu. Logonu oluştururken dikkat ettiğin şeyler nelerdi?

Süreç içerisinde yapılan tasarımlarla ilgili sorular:

4) Süreç kapsamında hazırladığın 1. postla ilgili olarak:

a) Hazırladığın ilk postunla ilgili olarak retorik bağlamda ne söylemek istersin?

b) Hazırladığın ilk postunda ne anlatmak istedin?

Süreç ile ilgili sorular:

5) Peki bu süreç sana ne kattı?

Sanat ile ilgili sorular:

6) Göç ve sanat adında bir hesabımız da var ve bu hesapta göçün sanatsal bağlamda değerlendirmesini yapıyorsunuz. Bu konuda ne düşünüyorsun?

a) Bu hesap için hazırladığın postlarından bahsedebilir misin?

Yeni Medyada Yer Alan Olağanüstü Durum İletilerinin Görsel-Algisal Bağlamda Yansımaları: Güzel Sanatlar Eğitimi Grafik Anasanat Atölyesi Uygulaması / Ayça YILMAZ

Görüşme Tarihi : .../05/2021 Başlama ve bitiş saati : .....
Bilgilendirme metni okundu mu?: E / H Onay alındı mı? : E / H

İkinci Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Demografik bilgiler

Adı – Soyadı :

Yaş :

Cinsiyet :

Süreç içerisinde yapılan tasarımlarla ilgili sorular:

- 7) Süreç kapsamında hazırladığın “x.” postla ilgili olarak:
- Hazırladığın “x” postunla ilgili olarak retorik bağlamda ne söylemek istersin?
  - Hazırladığın “x” postunda ne anlatmak istedin?

Sanat ile ilgili sorular:

- 8) Göç ve sanat adındaki hesabımız için yaptığın geri kalan çalışmalarla ilgili ne söylemek istersin?

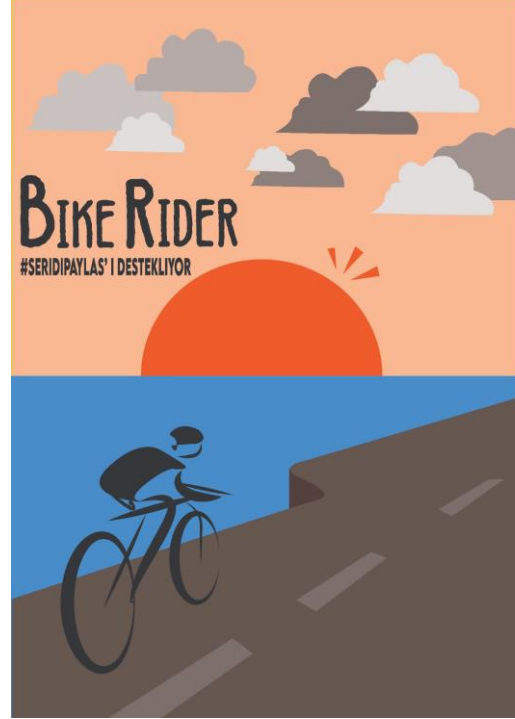
Süreç ile ilgili sorular:

- 9) Süreç kapsamında yaşadığın zorluklardan bahseder misin?

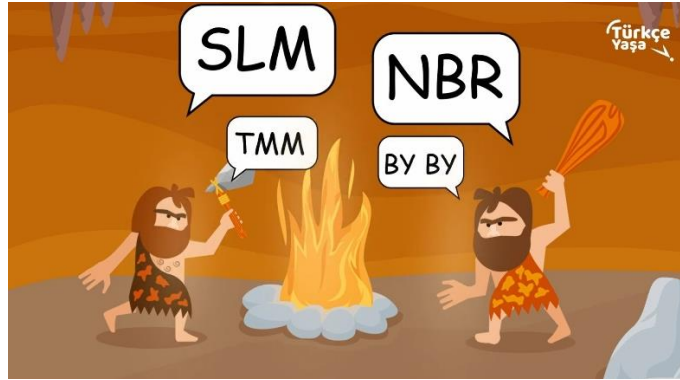
Süreç ile ilgili sorular:

- 10) Bütün bir dönem boyunca aslında manipülatif unsurlarla görsel algı yönetimi yaptık.
- Bu konuda kendini nasıl değerlendiriyorsun?
  - Neler daha iyi olabilirdi?

EK-5. Grafik Tasarım V Dersi Öğrenci Çalışmalarından Örnekler

EK-5. (Devam) Grafik Tasarım V Dersi Öğrenci Çalışmalarından Örnekler

EK-5. (Devam) Grafik Tasarım V Dersi Öğrenci Çalışmalarından Örnekler

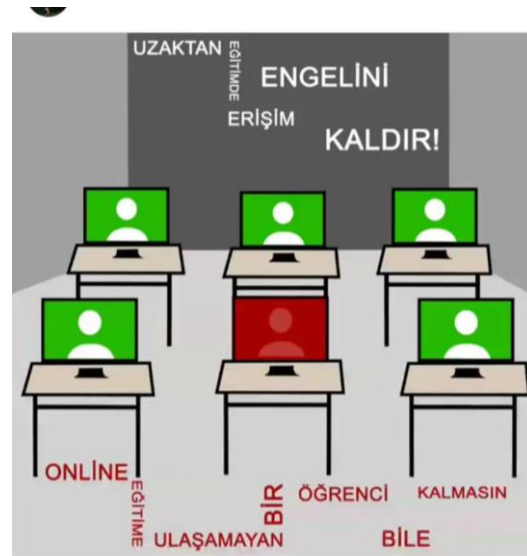
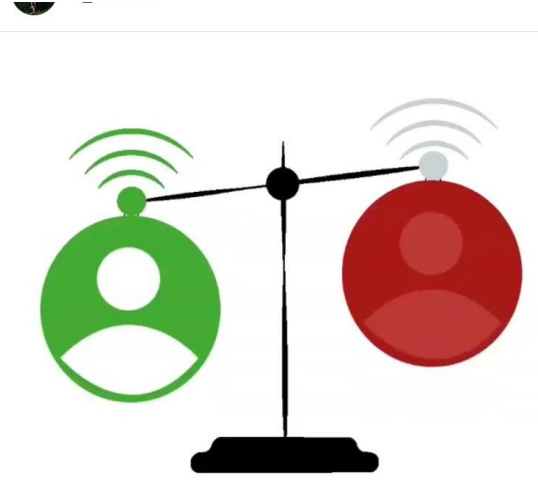

**UYUŞTURUCU İLE MÜCADELE
PLATFORMU**

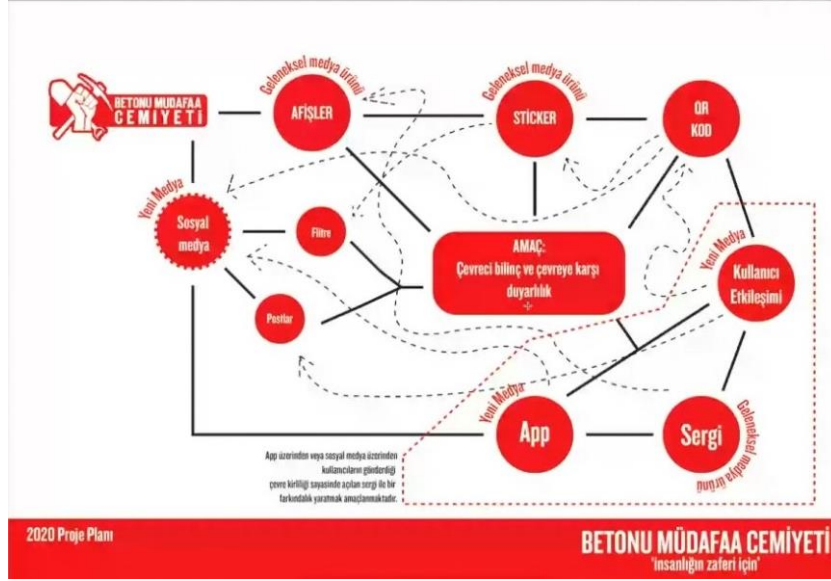

**UYUŞTURUCUYA
DUR DE**

EK-5. (Devam) Grafik Tasarım V Dersi Öğrenci Çalışmalarından Örnekler

EK-5. (Devam) Grafik Tasarım V Dersi Öğrenci Çalışmalarından Örnekler

Mobil Uygulama Fikri

Bu zamana kadar ki tasarımlarımızda hedef kitlemizi aktif bir şekilde sürece dahil edemedim. Bu nedenle kitlemizi sürece entegre edebilmek adına mobil bir uygulama tasarımı fikri aklımda canlanmaya başladı. Bu süreçte mobil uygulama fikrinin temelini hedef kitlemizle daha çok paylaşım yapabilmek oluştuyordu.

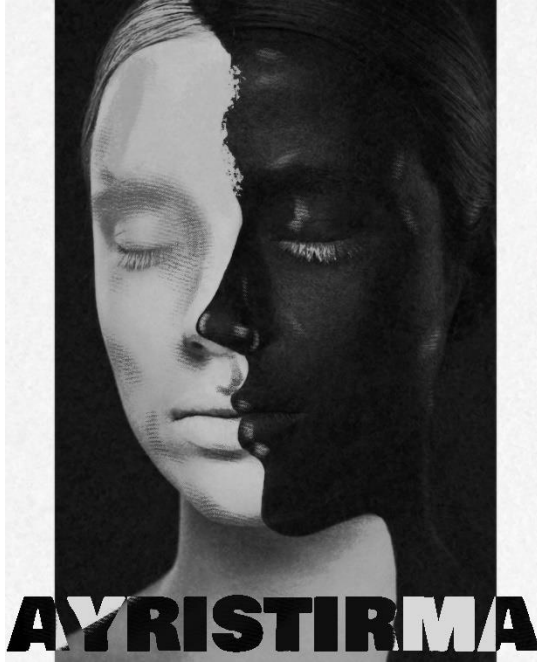
Hedef kitle ile paylaşım konusunda hedef kitlemizin çevresinde gördüğü çevre kirliliklerini bizimle paylaşması ve bizim de bu paylaşılan görüntülerin sergilenmesi ile farkındalık yaratma temeline odaklandık.

Uygulama Tasarımı Süreci

Uygulama tasarımı sürecinin ilk aşamasından olan Akış şeması aşamasında basit ve sade kafa karıştırmayan bir tasarım şeması tasarlayarak kullanım tecrübesini arttırmak ve kullanım tecrübesinden sonra da kullanımın devamlılığı esaslı bir tasarım için çalışıldı.

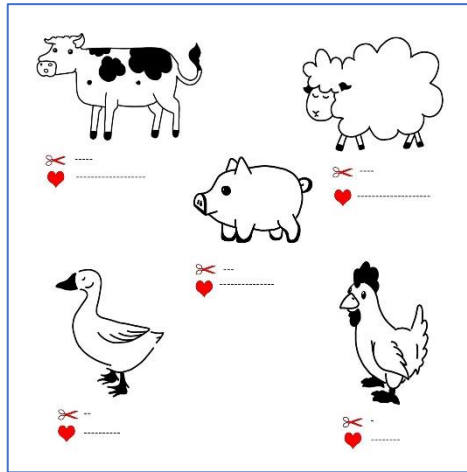
EK-5. (Devam) Grafik Tasarım V Dersi Öğrenci Çalışmalarından Örnekler

EK-5. (Devam) Grafik Tasarım V Dersi Öğrenci Çalışmalarından Örnekler

Kesilme yaşı
vs.
Yaşam süresi

EK-6. Tasarım Tabanlı Araştırmanın İşlem Süreçleri

